

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

1.HAFTA 1.DERS

Din Felsefesi Dersi: Dinin felsefesidir aslında. Bir vaaz dersi değildir. Daha dindar olmamanızı, dinden soğumanızı ya da dine yabancılaşmanızı sağlayacak bir ders değil. Belki dinin temel iddialarını daha iyi anlamamanızı daha sağlam bir zemine oturtmanızı sağlayabilir. Din felsefesi tabiri çok eski bir tabir de değil. Bu tabiri ilk defa kullanan "**Hegel**" dir. Hegel **1832** yılında "**Din felsefesi üzerine konferanslar**" diye bir ders veriyor **ve ilk defa** bu tabiri kullanıyor.

*** Din Felsefesi yapmak, dini akıl ile izah etmektir.**

*** Din felsefesi, dine felsefi bir bakış açısıdır. Bir tanım yapacak olursak;**

Din Felsefesi: **Dinin temel iddiaları hakkında rasyonel(akılcı), objektif(tarafsız ve nesnel), kuşatıcı ve tutarlı bir şekilde düşünmektir.**

Bir şeyin din olabilmesi için : Bir ilahi, aşkın bir varlığın olması lazım.

1-Tanrı inancı olması: İlahi varlık, Yahve, Tanrı, Şinto, Budha gibi.

2-Tanrı'nın belli sıfatlara haiz olması: Yaratma, kudret, ilim.(Atıl değil dinamik bir tanrı inancı lazım)

3-Tanrı'nın alemle bir ilişki kurması: Doğal(naturel) yani tabiat yasalarını koyması ve yönetmesi+sosyal ve beşeri ilişki yani ilahi kitaplar yolu ile sistemleşmiş ahlaki ve hukuki yasalar koyması lazım.

4-Bireysel ve toplumsal yanlarının olması: Din hem bireyi hem de bireyin ait olduğu toplumu referans alır. Çünkü birey münferid bir varlık değildir.

5-Belli bir dünya görüşü etrafında organize olması ve bir yaşam tarzı sunması: Davranışlarımızı şekillendiren ilkeleri olması

6-Kendisine tabi olanlar için bir bağlayıcılığı olması: Din bir yaşam tarzı sunar ve kuralları bağlayıcıdır. Bu kurallara uymamak ise tutarsızlık olur.

Yukarıdaki maddeleri bütünleşik bir yargıya dönüştürmeye çalışır isek;

Din: **Kaynağını her açıdan mükemmel bir ilahi varlıktan alan, bireysel ve toplumsal yanı bulunan, sistemleşmiş (dünya ve ahiret müeyyideleri olan), belli bir yaşam tarzı sunan, belli bir dünya görüşü etrafında şekillenen ve şekillendiren, ve inananlar için bağlayıcılığı olan bir kurumdur.**

Felsefe kavramının kullanımı: Ruhani akıl dediğimiz,selim, ne söylediğini bilen, ne ettiğini bilen, tutarlı konuşan, anlamlı konuşan, niçin, nedir, nasıl sorularını nitelikli bir şekilde cevaplandırıp buna göre yaşam tarzı inşa etmektir.

Din Felsefesinin 2 konusu var;

1-Analitik(akılcı) din felsefesi geleneği: Her şeyi akılla, düşünce ile , bilim ile izah edici bir gelenek

2-Continental(varoluşçu) din felsefesi geleneği: Anlam nedir,ölüm nedir, umut nedir, sevgi nedir, aşk nedir, değer nedir, ilke nedir neye göre belirlenir,savrulmuşluk nedir, yabancılaşma nedir gibi kavramları araştıran, soruşturan bir ifadedir.

Din Felsefenin Problemleri: (Yani din felsefesini işlerken hangi konuları ele alacağız)

1- Akıl nedir?,Türleri nelerdir?,Her akılcı kabul edebiliyor muyuz?, Akıl ve inanç ilişkisi nedir?

2-Tanrı tasavvurları (Deizm, Ateizm, Teizm, Panteizm, Panenteizm,Vahdet-i vücud gibi.)

3-Tanrının varlığının delilleri(Ontolojik delil, kozmolojik deliller, tasarım delili, inayet delili, nizam delili gibi.)

4-Tanrının Sıfatları(Zorunluluk, basitlik,ezelilik, kadir-i mutlak, alim-i mutlak olması, Tanrı taşıyamayacağı bir taş yaratabilir mi?, Tanrı kendini öldürebilir mi? gibi.)

5-Din ile Dil, Din ile vahiy, Din ile bilim ilişkileri ele alınacak.

6-Kötülük problemi (Alemde görülen bu şerrin anlamının, ilahi adaletin neye tekabül ettiğine dair problemler ele alınacak)

Din Felsefesinin en yakın ilişkide olduğu disiplin **Kelam'dır.**

Kelam: Allah'ın zatından ve sıfatlarından , mebd ve mead itibari ile mevcudatın ahvalinden İslam yasaları üzere bahseden bir disiplindir.Yani Kelam önce Allah'ın varlığını kabul eder sonra temellendirir. Hem açıklayıcı hem de savunucudur. **Din felsefesine** ise **Laik Kelam** derler. Din felsefesi **akılla temellendirir.** Yani imanı açıklamak, inanca yöneltilen eleştirileri cevaplamak gibi bir işlevi yoktur.

İslam Kelamı'nın batı dillerinde ki (Hristiyan düşüncesinde) karşılığı **teoloji** 'dir. (**Tanrı bilimi**), **İlahiyat:** Dinin bütün konularını akli temeller ve burhani ilkeler çerçevesinde inceleyen disiplin. Bu işle uğraşana ise **teolog** adı verilir.

****** Hristiyan teolojisi bizim kelama göre daha güçlüdür. Fakat bu kelam zayıftır manasına gelmiyor. Hristiyan teolojisi daha güçlüdür. Niçin? Çünkü; Hristiyanlıkta ilahi metin yani İncil çok zayıf olduğu için ilahi metni ya da İncil'in zayıf olduğu alanın boşluklarını teoloji ile doldurmuşlar. Bizde ilahi metin olan Kur'an-ı Kerim çok güçlü; yani başı belli, sonu belli, anlamlar belli. Dolayısı ile bize dini anlama ve açıklamada çok alan bırakmıyor. İncil'in muharref olduğunu düşünsek de Hristiyanlar Hz. İsa'ya İncil diye bir kitabın indirildiğini kabul etmezler zaten. **Hz. İsa'nın bizzatihi vahyin kendisi (vahy-i mücassem) olduğuna inanırlar.** Nasıl ki İslamiyet de Allah'ın kelamı harf ve kelime kalıpları ile Kur'an-ı Kerim'de kendini ortaya koymuş ise Hristiyanlık da Allah kelamı Hz.İsa suretinde yeryüzünde tecelli etmiştir. **İncil ise Hz.İsa'nın sözlerinin yakın dönemdeki havariler tarafından kaleme alınmış şeklidir.** Yani zayıftır. İslamiyette Kur'an çok güçlü bir kitap. Bu sebeple teoloji Hristiyan dünyasında, İslam dünyasında ise kelam vardır. Din felsefesi ise ikisinin üzerinde bir çatı kavram olarak laik teolojidir (**seküler kelamdır**). Bir savunma ya da açıklama amacı gütmaz. Doğrudan doğruya malzemeyi alır hallaç pamuğu gibi atar ve önüne kor :). Yani Kur'an-ı Kerim'in falan yerde x konusu hakkında a diyor falan yerde b diyorsa önümüze bunu koyar ve bunu izah edin, burda bir tutarsızlık var der. Açıklama işini de Kelam yapar. Açıklama gereği duymaz.

Bir sonraki derste;

***Akıl ve inanç ilişkisi**

***Katı akılcılık**

***Fideizm**

***Tahkiki akılcılık**

***İman-zan ve bilgi konuları işlenecek.**

1.DERSTE KULLANDIĞI BAZI ÖRNEKLER,SÖZLER,TANIMLAR,KİTAPLAR

* **Din** için "**Efradımı cami, ağıyarımı mani**" bir tanım yapmak lazım yani: Fertlerini içerisine alacak ama dışarıda bırakılması gerekenleri de dışarıda bırakabilecek bir nitelikte bir tanım.

* Felsefede **Tanrı** derken bütün dinlerin yada felsefi doktrinlerin ilahi varlık anlayışını anlatırken "**Tanrı**" ifadesi kullanılır. İslamiyet özelinde ise "**Allah**" kullanılır. **Yunus Emre** şöyle bir ifade kullanıyor. "**Gönül Çalab'ın tahtı, Çalab gönüle baktı, iki cihan bedbahtı, kim gönül yıkar ise.**" (Çalab:Allah demek) (Mevlana:Hüda, Farsça tanrı demek)

*Bir şeyin **sistemleşmiş** olması demek hukuk gibi,ahlak gibi, ibadet ve ritüeller gibi yapı ve düşünce açısından artık bir kıvam ve kaliteye gelmek demektir.

***Felsefe**; Laf hokkabazlıkları, kelime oyunları, demagojiler, dalkavukluklar ve şaklabanlıklar, saçma sapan yargılar üretmek değildir. Bunlara felsefede "**muğalata**" denir. Ahlak da ise "**cerbeze**" denir.

* **Din** o kadar harika bir şeydir ki; doğru kaynaktan doğru bir şekilde öğrenilmiş ve içselleştirilmiş bir din öyle lezzetli bir malzemedir ki sıcak somun ekmeğin üzerine bal sürüp, kaymak sürüp, tereyağı sürüp yanında da güzel demli bir çay içmek gibidir. Ama yanlış bir kaynaktan yanlış bir şekilde öğrenilen bir din sizin canınıza okur :). Doğru bir dinin verdiği hazzı, lezzeti ve mutluluğu hiç bir şey veremez. Yanlış bir dinin yapmış olduğu yıkımı hiçbir şey yapamaz.

* **Siyaset, Diyanet(Din) ve Tababet(Tıp)** bu 3 konuda herkes Ordinaryus Profesör'dür. Cahili yoktur. :)

* "**İnanıyorum çünkü saçmadır**" sözü Hristiyan düşünür **Tertullian'a** aittir.

* **MAKĀLĀTÜ'l-İSLĀMİYYÎN** eseri **Ebü'l-Hasan el-Eş'arî** ye aittir.

* **De revolutionibus orbium coelestium** (Göksel Kürelerin Devinimleri Üzerine) adlı eser **Kopernik'e** aittir.

* "**Mukaddime**" İbn-i Haldun kitabının önsözüdür. Kitabın asıl ismi **Kitâbü'l-İber ve dîvânü'l-mübtede'** ve'l-**haber fî eyyâmi'l-'Arab ve'l-'Acem ve'l-Berber ve men âşerahüm min zevi's-sultâni'l-ekber'** dir.

1.HAFTA 2.DERS

Din felsefesi: dinin felsefesini yapmak veya dinin akli bir çözümünü yapmaktır. Bunun nedeni özellikle İnsanlığın geçirmiş olduğu bilim ve akıl tecrübesi dini de sağlıklı bir şekilde anlamaya çalışma gayreti doğurdu.

Doğal Din: Dinin herhangi ilahi bir kaynak yada vahiy üzerinden değil de doğrudan doğruya akıl ile inşa etme ve temellendirme girişiminin ürünüdür. **Doğal teoloji** de denir.

Memduh Süleyman 1908 yılında **“Felsefe-i Eryan” (Dinler Felsefesi)** adıyla bir makale yazmıştır.

Eşrefzade Muhammed Şevket medreselerin ders programlarının ıslahıyla ilgili olarak Ağustos 1911’de yazdığı **Medâris-i İslâmiye** Islahat Programı adlı eserinde, üniversitenin Şer’î İlimler Fakültesi Kelam kısmında okutulmak üzere programa **Din Felsefesi (Felsefe-i Din)** dersini koymuş ve bu dersin okutulmasını önermiştir. (Ancak bu program uygulamaya konulmamıştır.)

Din Felsefesi, 1910 yılından sonra Osmanlı düşünür ve yazarlarının ilgi alanına girmeye başlıyor ve bu adla bazı makaleler yayınlanıyor.

1926 yılında **Ulum-u Şer’iye’nin, İlahiyat Fakültesine dönüştürülmesinden, 1933 yılında kapatılmasına** kadar geçen dönemde İlahiyat Fakültesinde Din Felsefesi, ders olarak, Edebiyat Fakültesi Psikoloji Kürsüsü hocası **Mustafa Şekip Tunç** tarafından okutulur. Tunç, ders notlarını 1927 yılında **“Felsefe-i Din”** adıyla kitap olarak neşreder. Daha sonra **Mustafa Şekip Tunç’un eşi Rana hanım** tarafından 1958 yılında neşre hazırlanan **“Bir Din Felsefesine Doğru”** adlı kitap yine bu adla 1959 yılında yayınlanmıştır.

İMAN VE AKIL İLİŞKİSİ

Platon’dan(Eflatun) beri süregelen insanın bazı temel erdemleri vardır. Platon insanın **3 temel kuvvesinin** olduğunu düşünüyor. (Dersimizde Farabi, İbn-i Sina ve Gazali ekseninde anlatılacak)

1-Düşünme gücü(kuvve-i aklıye): İfratı (akılın sizle oynaması,septik,şüpheli bir akıl,marjinal akılda denir) **tefriti**(cerbeze,gabavet,bönlük yani bir nevi aptallık yani akli kullanamama) **orta yoluna ise itidal ya da mütedil yani hikemi akıl** diyoruz. Burdan çıkan fazilete ise **hikmet** denir. Bizim din felsefesinde kullanacağımız akıl kuvve-i aklıyedeki hikemi akıldır. Selim akıldır. Sarih akıldır. Burhani akıldır.

2-Arzu gücü (kuvve-i şehviye): Yeme içme ve bedensel arzulara ait güç. **İfratı** (hayvanileşme-her şeyi yemek,içmek ve arzular üzere inşa etmek ki buna fücür diyor İbn Sina ve Gazali) ve **tefriti**(Yemeyen,içmeyen ve arzuları olmayan manasında) vardır. Bir de **orta yolu (iffet)** vardır.

3-Öfke gücü (kuvve-i gadabiye): insanın varlığını devam ettirebilmesi için bir öfke gücüne ihtiyacı vardır. **İfratı** ve **tefriti** vardır. Orta yoluna **secaat** denir.

Akıl: Bir düşünme yetisidir. Bir algılama yetisidir. Bir çözümleme yetisidir. Bir sezme yetisidir. Akıllığın **2 ölçütü** vardır;

1-Tutarlılık: Akıl ortaya koyduğu şeyi evrensel olarak ortaya koymak zorunda. Aksi durumda çelişki olur. Örneğin bir yerde mucizeleri kabul ederken başka bir yerde kabul etmemek, ahiretle ilgili naslar batına hamledilemez (yorumlanamaz) derken bu ayeti mecaza yorumlayabiliriz demek çelişki doğurur, tutarlı olmaz.

2-Delillendirme (Argümantasyon): Söyleneni bir örnek ile delillendirmek gerekir.

Akıl ve İnanç ilişkisini temellendirmek için 3 yaklaşım vardır;

1-Katı akılcı yaklaşım: Aklın imana aykırı olduğunu iddia eden yaklaşımdır. İnsanın yaptığı her şeyin aklın motomot (sabit) kurallarına uymasını iddia eden yaklaşıma katı akılcılık denir. **En önemli temsilcisi William Clifford** (İnanç ahlaki isimli makalesi var.) **Niçin her şeyin akla uyması gerektiğini** söyler fakat biz felsefede böyle bir akılcılığı kabul etmiyoruz. Yine de sorduğu bu soruya cevap verilmesi gerekmekte. İnananların inanç dediği şey yeterli deliller ile desteklenmemesine rağmen, sağduyuya, iç görüye veya varsayıma dayanılarak temellendirilmiş bir şey. Dolayısıyla bu inanç denilen şey irrasyonel, ahlaki değil aynı zamanda gayri ahlakidir diyor. Fakat Clifford'un bu yaklaşımı çok aşırı,marjinal ve telafi edilebilir bir yaklaşım değildir.Bu sebeple de çok kabul görmüyor, tasvip edilmiyor.

Diğer temsilcileri: **Russel**, **Mackie**, **Richard Dawkins** (Hala yaşıyor, **yaşayan en büyük ateist**).Amerikalı bir biyolog, İslam ve Din karşıtı **Dünyadaki ateizmin öncüsüdür**. **Tanrı Yanılgısı** ve Gen Bencildir, İmkansızlık Dağına Tırmanmak, Cennetten Akan Nehir isimli kitapları var.)

Katı akılcılığın İslam dünyasında ki önemli temsilcileri ise: **Zekeriyya el-Râzi (tabip bir filozof ve deisttir)**, **İbnü'r Râvendî (müriddir)**, **Serahsi(filozof)**

2-Fideizm(imancılık): İman etmek için akla ihtiyaç duymayanlardır. Tahkik ile uğraşacağıma elimdeki iman nimetini tadar, onun zevkini çıkarırım diyenlerdir. **Temsilcileri; Piere Bayle("Tanrı düşüncesini akıl ile bağdaştırmaya çalışmak boşunadır ve gerçek fazilet aklın aldığına değil almadığına inanmaktır" der.) Blaise Pascal**, ("Kalbin öyle nedenleri vardır ki akıl bunları bilmez. Bunları binlerce şeyde hissederiz ama akıl ile izah edemeyebiliriz. Allah'ı deneyimleyen şey akıl değil kalptir. İmanın ne olduğunun cevabı budur. Tanrı kalp ile hissedilir akıl ile bilinmez." diyor) **Soren Kierkegaard**(Ona göre iman bir tutku ve bağlıştır. İman bir sıçramadır. Korku ve titreme isimli kitabı vardır.Varoluşçudur.)

***Martin Luther (Protestanlığın kurucusu):** "Görünmeyeni görmek, görüneni ise görmemek gerekir" İman dediğiniz şey budur diyor.

***Augustine:** "Anlamak için inanıyorum." (Yani önce iman ederim sonra anlamaya çalışırım) (Akıl şeytanın baştan çıkarıcısıdır) diyor.

***Fideist:** İmancılara yöneltilen : "Niçin Allah'a inanma gereği duyuyorsunuz?, Niçin inançsız değil de inançlısınız?" gibi sorular ve cevapları iman etmede aklın rolüne kapı aralıyor ve işte bu noktada **ılımlı akılcılık** karşımıza çıkıyor.

****Yani katı akılcılık kuvve-i akliye'nin ifratını temsil ediyor. fideizm (imancılık) ise tefritini temsil ediyor fakat bizim ihtiyaç duyduğumuz ne ifrat ne tefrit. Bizim ihtiyaç duyduğumuz şey ılımlı-tahkiki akılcılık.**

3-İlmlı akılcılık-tahkiki imancılık(Eleştirel): **Temsilcileri; Karl Popper, İmam Matüridi, İbn-i Sina**

Biz varlığımızı yada anlama dair soruşturmalarımızı akıl ile temellendirebiliriz. fakat, aklında kendine özgü bir sınırı ve limiti vardır. Bu sınır ve limitlerin de farkındayızdır. Sorgulayıcı bir akıldır. Bir şeyi deliller ile destekler, karşı deliller ile de çürütülmemiş ise, tutarlı ise bir seçimde bulunuruz. Sağ duyuya dayalı bir akıldır.

İman temellendirilirken akli referansları alıp, bu akli referanslar ile birlikte bunun belirli standart ve limitleri olduğunun farkındalığı ile bu akli kazanımları metafizik bir sürece kendi iç görüşümüzle taşıma yaklaşımına ılımlı akılcılık-tahkiki imancılık diyoruz.(Kur'an'ın bir çok yerinde düşünmüyor musunuz, akletmiyor musunuz, tefekkür edin şeklinde ki ifadeler ve evrend ki kozmik düzen, insanın kendi iç dünyası ve âfaka yönelik dış dünyasına dair soruşturmalarıdır.) (Yani bakın da öküz gibi bakmayın :) burdan bir anlam çıkartın. Bir değer çıkartın. Bir sonuca varın şeklindeki yaklaşıma eleştirel akılcılık diyoruz.) ****Bunun 3 süreci var; anlama, sorgulama ve temellendirme.**

****Vahye niçin gerek var:**

Akıl doğruyu bulur fakat her zaman doğruyu bulamayabilir.çünkü aklın çeldiricileri vardır. Mesela menfaat, şehvet, öfke.. Bunlar akli bloke eden şeylerdir ve aklın sağlıklı çalışmasına engel olur. Dolayısı ile 1-Herkes aklını kullanmayabilir. 2- Aklını kullananlar her zaman doğru kullanmayabilir. (Yani doğru sonuca ulaşamayabilir, doğru kullanmış olmasına rağmen doğru sonuca ulaşamayabilir, doğru sonuca ulaşmasına rağmen bu sonucu kendince tasvip etmeyebilir. Ulaştığı sonucu teyit edecek, takyit edecek, güçlendirecek ve ona anlam katacak üst otoriteye yani vahye ihtiyaç duyar.) Vahiy onu anlamlı kılar.(Mülk suresi 10.ayette "Dinleseydik veya akletseydik" bölümünde vahiy veya düşünmenin önemi vurgulanıyor.)

İnancın Unsurları; İnanan-İnanılan-Baę

İnancın süreci; Zan-İman-Bilgi

Subjektif: Kişinin kendine özgü yeterliliğe sahip olması demektir.

Objektif: Herkese özgü yani genel geçer bir yeterlilięe sahip olması demektir.

(Aşağıda **Kant'ın inancın sürecine** ait tasnifine dair açıklamalar yer almaktadır.)

Zan: Bir şeyin hem subjektif hem de objektif açıdan yeterli olmamasıdır. (Zannın hakikatten hiç bir payı yoktur. Yunus Suresi 36.ayeti ile örneklendirildi)

İman: Subjektif açıdan yeterli ama objektif açıdan yetersizdir. Örneğin Allah vardır.

Bilgi: Hem subjektif açıdan yeterli hem de objektif açıdan yeterlidir. Örneğin kalem vardır.

****Richard Swinburn'e** göre; *"İman başkalarına aktarabileceğimiz şekliyle yüksek olasılıklı bir açıklama teorisidir."* (Başkalarına açıklar iken olasılıklı, kendim açısından kesin)

Bir sonraki derste; Tanrı tasavvurları anlatılacak. Aşkın, içkin, teizm, ateizm, deizm, agnostisizm, panteizm, vahdet-i vücud, panenteizm kavramları açıklanacak..

2.DERSTE KULLANDIĞI BAZI ÖRNEKLER,SÖZLER,TANIMLAR,KİTAPLAR

***Teo(tanrı)loji(bilim):** Tanrıbilim

***İlahiyat:** (Ulum-u diniye yani din ilimleri demek değildir. Aslında metafizik demektir.) Hatta İbn-i Sina'nın Kitabı'ş Şifâ'nın El-İlâhiyât bölümünün tercümesidir)

***Metafizik:** Akledilir varlıkları yani mâkulât dediğimiz şeyleri inceleyen bilimdir. Duyusal dünyayı aşan problemlere yönelik bir soruşturmadır. Akıl, mâkul ilişkilerini ele alır ve bunu da yine akıl ekseninde özümlemler.

***Bir Hikaye** (Fideizm konusundan önce anlattı): Fahreddin er-Râzî bir gün evden çıkıp medreseye giderken herkes ayağa kalkmış hürmeten, fakat bir yaşlı teyze ise oturuyormuş ve ayağa kalk diye uyarılmış, o da niye ayağa kalkıyoruz demiş. Râzî geçiyor diyenlere Râzî kim yav demiş :) Râzî yi duymadın mı diyenlere, vallahi duymadım demiş. Onlar da Allah'ın varlığını 40 delil ile ispatlayan adam Râzî'dir deyince, "Allah'ın varlığından 40 kere şüphe etmese 40 kere ispatlamazdı" demiş.)

***Din Felsefesi:** Laik kelimadır.

***Din Felsefesi** Problematik bir derstir. Kronolojik bir ders değildir.

***Kelam:** Kendisini vahiy ile temellendirir ya da öyle olduğunu iddia eder.

***Pozitivizmin Türkiye'ye girişi** adlı kitabın yazarı: **Murtaza Korlaelçi.**

***KEŞFÜ'z-ZUNÜN ve MİZÂNÜ'İ-HAK** adlı eserlerin yazarı: **Kâtip Çelebi.**

***el-MEVÂKİF** adlı eserin yazarı: **Adudüddin el-İcî**'nin (ö. 756/1355) kelâma dair eseri.

***İmam Mâtürîdî'nin** akâid'e ve kelâm'a dair temel eseri: **KİTÂBÜ'T-TEVHÎD**

***İmam Mâtürîdî'nin** tefsiri **TE'VÎLÂTÜ'İ-KUR'ÂN**

2. HAFTA 1. DERS

De ki, “Sizi yaratan, size duyma, görme duyuları ve beyinler veren O’ dur. Ne kadar seyrek şükredersiniz! MÜLK 23

Din Felsefesi: Kelamın felsefi halidir. ‘Laik Kelam’ da denilir.

Din Felsefesi dersinde değineceğimiz konular aşağıda ana başlıklar halinde sıralanmıştır;

Aşkınlık-Müteal (arapça)-Transendent (İngilizce)/Kevn ve Fesad

İçkinlik-immanent-mündemiç

Monoteizm-Tek Tanrıcılık-Vahid-Ehad

Politeizm-Çok Tanrıcılık

Teizm-Theism-Theo-Tanrıcılık

Deizm

Ateizm

Agnostisizm

Panteizm-Vahdet-i Vücut

Panenteizm

Derviş’e sormuşlar: ‘ - Allah’ı nasıl bilirsin?

- Ben beni bildim bileli onun dediği oluyor.’ demiş.

Allah, bu alemin yaratıcısı, ama parçası değildir. Alemin dışında olan bir gerçekliktir. Buna AŞKINLIK denir.

Madde (kevn ve fesad) oluş ve bozuluşa açıktır. Eğer Allah ‘ı alemin bir parçası olarak kabul edersek onu da ve bozulmaya açık kabul etmiş oluruz. Allah bütün noksanlıklardan münezzehtir.

Allah alemini yarattı ama parçası değil çünkü alem bozulmaya açıktır. Allah aşkın ise yani alemin dışında ise, aleme karışmıyorsa dışında duran bir kral gibi midir? diyen olmuştur.

Allah’ın aleme karışmasına, müdahil olmasına İÇKİNLİK denir. İki tür içkinlikten söz edebiliriz;

1.İslamiyetin kabul ettiği bir içkinliktir. Alemin kendi haline bırakmamıştır. Gönderdiği peygamberlerle vahyi mesajlar vererek toplumları düzene sokmuş, hukuk ve ahlak kuralları bildirmiştir. Zaman zaman doğa yasalarına müdahale etmiştir hatta düzenli olarak tabiat olaylarına müdahil olmuştur.

2.İslamiyetin kabul etmediği bir içkinliktir. İçkinliğin bu formu; Alemin Allah’ın bir parçası olduğunu, Alemin bütünüyle Allah’tan oluştuğunu, maddesel bir bütünlük olduğunu iddia eder. Varlık açısından içkinlik ,diğer bir adıyla bu yaklaşıma ONTOLOJİK İÇKİNLİK denir.

Samuel Noah : ‘Allah her yerde ise; alem nerede?’

Spinoza : ‘Allah’tan başka cevher yoktur.’Bütün varlıklar Allah’ın tavırlarıdır.Cevher teorisini o kadar geniş tutar ki,bir anlamda gördüğünüz dokunduğunuz herşey Allah’ın zatının bir tavrıdır.Onun özünden bir gerçeklik taşır.Yani Allah kenarda duran bir kral,’ben yaptım başınızın çaresine bakın’ dememiştir.Hayatın içindedir.Buna içkinlik denir.Bu anlamda Alem, Allah’ a içkindir.

MONOTEİZM : ‘Mono’ latince tek demektir.Poli : çok, Duo: iki.Monoteizm(Tek tanrıcılık),alemin bütünüyle tek bir tanrıdan, herşeye gücü yeten, mutlak, kadir, mutlak irade ve tasarruf sahibi,tek olan,

vahid ve ehad olan bir yaratıcı tarafından meydana getirilmesini ifade eder.(Vahid:sıfatlarında tek, Ehad: zatında tek)

POLİTEİZM : (Çok Tanrıcılık)Alemde pek çok tanrının varlığını kabul eden görüştür. Yağmur, bereket, güneş ,savaş ,aşk...tanrısı. Monoteizm daha basittir daha anlaşılabilir daha tutarlıdır, makuldür. Hz. Adem' e gelen itikadî anlayış ile Hz. İsa'ya ,Hz. Musa'ya, Hz. Muhammed(Sas)'e gelen itikadî anlayışta birbirinde zerre farkı yoktur. Allah Allah'tır. Zatı ve sıfatlarında hiçbir değişiklik olmamıştır. Farklılık şeriatlardadır. Çağın gereksinimlerine göre hukuk sistemleri değişmiştir. Ezmanın tegayyürü ile Ahkâmın tegayyürü inkar olunamaz.(Mecelle'de geçer; Zamanın ve şartların değişmesiyle islamın hükümleri değişmez)

Günümüz çalışmaları da politeizmin monoteizmden çıktığını savunur. Şöyle ki Allah'ın sıfatlarının zamanla sıfat olmaktan çıkıp, başlıbaşına bir zat olmasıyla sonuçlanmıştır. Zata dönüşerek uluhi bir kimlik kazanmıştır. Allah'ın 'Kerim' ismi, sıfatı zamanla nübüvvetten koştukça örneğin Mezopotamya gibi berekete ihtiyaç duyulan yerlerde bir bereket tanrısına dönüşmüştür. Savaşın cidalin egemen olduğu coğrafya ve bölgelerde 'Kahhar' ismi savaş tanrısına dönüşmüştür. Deniz kenarında insanların gününü gün ettikleri yerlerde ise, Allah'ın 'Latif' ismi 'Rahim' ismi bir aşk tanrısına dönüşmüştür. Monoteizm basittir, anlaşılabilir, kendi sistemi içerisinde bir bütünlük arz eder. Politeizm yaşanması çok pratik ama çok karmaşıktır. Yüz tanrım vardı bir tane daha eklendi etti yüz bir. Zaten tanrılar dünyası vardır. Dolayısıyla tanrı olmanın bir vasfı olması lazım. Zerdüştlükte düalizm tanrı anlayışı vardır.(Ahura Mazda)İyi işleri iyilik tanrısı yapar kötü işleri ise kötülük tanrısı yapar. O zaman iyilik tanrısı iyiliğe aykırı olduğu için kötülük tanrısına, bir tanrı olarak; benim dünyamda ne işin var demeliydi. Demek ki tanrı değil.

Tanrısallığın özellikleri:

- 1.İnfirad: bir başına olma, fertleşme, tekleşme, tekilleşme
2. Tegallüb :Galib olma, Hakim
3. Mülk ve Cebbariyet: sahip,cebri

Kamil manada Allah ise bu vasıflara sahip olması lazım.Ateş zatı gereği yakar, su zatı gereği boğar.

Ali İmran 6 : 'Sizi rahimlerde dilediği gibi şekillendiren O' dur. Mutlak güç ve hikmet sahibi olan Allah'tan başka ilah yoktur.

TEİZM : Theism, thea, tanrı demektir.(Tanrıcılık) İdeal manada 'tanrı ne olmalıdır?' sorusunu teizm de buluyoruz.

Tek tanrıya inanan bir kimse felsefî anlamda teisttir. Teizm bir din değildir. Uluhiyyet tasavvurları, tanrı tasavvurları denir. Tanrının alemle ve insanla veya tanrının insanlarla olan ilişkisini veya kendisi dışındakilerle olan ilişkisini açıklayan kavramlardır. Yahudi, Hristiyan, İslamiyet'in tanrı tasavvuru teistik tanrı tasavvurudur. Bunu kabul eden kişiye teist denir. Teistler monoteisttir. Teistlerin çoğunluğu monoteisttir.

Teizmin tanrı tasavvuru ; Ezeli ve ebedi olan, her şeye gücü yeten, Kadir-i Mutlak olan, her şeyi bilen, her yerde var olan, halik olan, evveli yaratan, düzenleyen ve koruyan, tasarrufta ve İNAYETTE(bu önemli!) bulunandır.

Teizm'in tanrısı hem aşkındır hem içkindir. Fiillerinde özgür olan zati bir varlıktır. Bir olan ve bir varlığı olandır.Allah'ın var olduğunu ve sahip olduğunu savunur.Yani hem aşkınlık hem de içkinlik sıfatlarını kabul eder.Bunu kabul eden kişiye Teist denir.Genellikle bu inanca sahip insanlar monoteisttir.Tek tanrıdır.Hem teist hem monoteisttir.

Hristiyanların sahip olduğu teslis inancı islamiyete terstir. (Uknum-u selase)

Uknum: Hristiyanların kabul ettiği teslis (üç tanrı) inancındaki üç asıl ve üç esas varlıktan her birine verilen addır. Hz. İsa'ya uluhiyyet atfedilmiştir. Oğul olarak kutsallık atfedilir. Biz de böyle bir şey yoktur. Allah'ın zatı dışındaki herhangi bir şeye şöyle ya da böyle kutsallık atfedilmez, bu şirktir. Allah

3'ün üçüncüsüdür diyenler, İsa Allah'ın oğludur diyenler kafir olmuştur. Hristiyanlar ise 3 kutsiyetten bahseder ama bu 3 kutsiyet özü itibariyle birdir. 3 su damlasına benzetmişlerdir. 3 su damlası bir araya gelince tek su damlası olur, damla büyür. Allah'ta bir değişiklik olur mu? Allah'ta hiçbir değişiklik olmaz. İslamiyetin tevhid anlayışıyla Hristiyanlığın teslis anlayışı aynı değildir. Allah hem aşkındır hem içkindir, zatidir. Allah sadece bir varlık değil, özel doğası olan tek varlıktır.

Politik a/politik

Sosyal a/sosyal

Teist a/teist

İngilizce 'a' olumsuzluk edatıdır. Teizm' in olumladığı her şeyi reddeden anlayışa ateizm denir.

Teist anlayışın en önemli özelliği, yoktan yaratıcı olmasıdır. Bu bağlamda bir varlığın varlık olarak ortaya çıkması hususunda islam düşüncesinde farklı yaklaşımlar vardır. Allah yaratıcıdır. Bizim için tartışmalı olan şey 'Yoktan yaratma' veya yoktan nasıl yarattığıdır. Allah alemi nasıl yarattı?

Bununla ilgili farklı yaklaşımlar vardır:

1. Var olan bir maddeden ortaya getirme7 icat etme
2. Südur (Nasıl ki güneşten ışık çıkıyorsa, nasıl ki ısına bir demirden ısı çıkıyorsa, Allah'tan da varlık taşımıştır.
3. Yoktan yaratma (Creatio ex- nihilo)
4. Evrimci yaratma (Bir anda değil, peyder pey yarattığını savunan düşünce)

Teistik uluhiyyet anlayışının bir özelliği de Allah'ın mabud olmasıdır. Ancak ona kulluk edilir. O bütün mükemmel sıfatlarını kendisinde taşıyan bir varlıktır. Mabuddur, bütün kemal sıfatları kendisinde bulundurulur. Bütün iyilikleri kendisinde bulundurulur.

NOT : METİNDE TEKRAR EDEN CÜMLELER MECVUTTUR, ZİRA CANLI DERS TAKİBİYLE BİREBİR HOCAMIZIN AĞZINDAN ÇIKAN TÜM CÜMLELER KALEME ALINMIŞTIR.

BAŞARILAR.

2.HAFTA 2.DERS

DEİZM : Deus ,Latince karşılığı tanrıdır. Deizm, Tanrıcılık demektir.

Deist : Tanrıcılığa inanan kişi demektir.

Deizm'in anlamı; Varlığı akılla bilinebilen ve evrene müdahale etmeyen tanrı anlayışıdır. Bir uluhiyyet tasavvurudur. Hem Teizm hem Deizm Allah'ın alemle ilişkilerini belirleyen kavramlardır. Allah'ın gayri olan ilişkilerinin mahiyetini kapsar.

Deizmde Allah mutlak aşkındır. Yani alemin ötesinde bir saat ustasının saati var edipte kurgulayıp bıraktığı gibi, alemi de o şekilde kurgulamış ve bırakmıştır. '*Mekanik Tanrı*' da denir. Kökleri Aristoteles'e dayanır.

Mekanik Tanrı, aleme devinimi verir ve artık karışmaz. Çünkü ideal bir tanrıdır, ona karışmayışı mükemmelliğinin göstergesidir. Yaptığı saat o kadar mükemmeldir ki müdahale etmesine gerek kalmaz. Deizmde içkinlik yoktur.

Aleme karışmamak iki anlama gelir:

1. Kozmik anlamda karışmamak(mucizeler gösterme, doğa yasalarını ihlal etme, doğa yasalarını değiştirme)
2. Tarihe ve topluma müdahil olmaz. Bu şu anlama gelir. Bir peygamber göndererek insanların uyacağı ahlak ve hukuk kuralları deklare etmez. Dolayısıyla tabiatla bir değişiklik olmaz, insanlar kendilerini yöneltecekleri idare edebilecekleri ahlak ve hukuki kuralları kendi akıllarıyla bulabilirler. Çünkü Allah insanı böyle bir donanımla yaratmıştır. Tanrı, alemi yaratmıştır. Bir hukuk kuralı koymamıştır. Bir din göndermemiştir. İnsanlar doğa yasalarına bakarak hukuk kuralları koyabilirler.

Doğa üzerine kurulu hukuk kurallarına '*National Law*' denir. Ayrıca bir ahlak kuralı da koymamıştır yani Allah bizi öyle yaratmıştır ki insan ahlak kuralı koyabilecek potansiyele sahiptir.

Deizmde bir ritüel, bir ibadet yoktur. Alem bozulmayan bir saattir.

Deizm kavramını ilk defa kullanan Calvini ilahiyatçı **Pierre Viret**' tir. Deistler için; tanrının yerin göğün yaratıcısı olduğuna inanırlar ama İsa mesih'in öğretilerini reddediyorlar, der. (16. Yy 'da ortalarında yaşamıştır)

Kilise o kadar güçlü ki siyasete müdahil oluyor, krala taç giydiriyor. Bilime felsefeye de müdahil oluyor. Tanrı adına konuşuyor, kilise tanrı adına konuşma yetkisini kendisinde gören bir anlayışa sahip.

İnayet: kayra demektir. 'yağmur neden yağar?' Tanrının bir inayetidir, lütfudur. 'Ama yağmur neden yağar?' Fiziksel nedenselliği ; ısınan hava yükselir, yükselen hava yoğunlaşır. Yoğunlaşan hava su taneleri, yağmur olarak yağar. Yani yağmurun yağmasının maddi sebepleri vardır.

Kilise dünyanın dönmesine dahi karşı çıkmıştır. Bir tanrı var ama bu tanrı o tanrı değil, benim inandığım tanrı kilisenin tanrısı değil, der. (Deizm' e hoşgeldiniz!)

Çağdaş deizm bütünüyle popülarizmden ibarettir.

Deizm'in önemli temsilcileri : Antony Collins , Voltaire , Jan Jack Rousseau, Thomas Paine 'dir.

Deizm bir süreçtir. Bu algının oluşmasına etki eden şeyler ;

1. Akıl Bilim karşıtlığı
2. Esrarengizlik ve gizemlilik

Boşluklarda ve anlaşılmazlıklarda, gizemlerde Allah'ı anlatmakta bu süreci hızlandırır. Doğa'nın temellendirerek izahı varken gizem ile anlatmak anlaşılmazdır.

Stoacılığın önemli argümanı ; ' Tabiat boşluk kabul etmez'. Kilise 'nin akıl karşıtlığı insanları deizme sürükler.

Akıl düşmanlığı, aşırı güven,iki kutup oluşturur. İfrat ve tefrit

Deist olma sebebi : anlaşılmaz din söylemidir. Agust Comte : bilimi dinsizleştiren yaklaşım.

Deizme giden yol; dinin yorumlarıyla dinin bi zati kendisinin özdeşleştirilmesidir.

Şeklin inanan göstergesi olduğu bir gerçektir. Dinin şekilsel bir boyutu vardır. Çünkü din insanlara bir yaşam tarzı sunar. Ama dini sadece şekil üzerinden okuyamazsınız.

Deizme yönelen kimse için; popüler kültürün etkisi çoktur. (Muhalefet et meşhur ol)

Bu kimseler için ve daha çok ergenler için kontrollü ilgisizlik tavsiye edilebilir. Uzaktan takip etmek daha doğrudur. Aksi halde ait olduğunu düşündüğü şeyde ısrar etmeye başlar. Din insanlara birtakım mükellefiyetler yükler. Nefsin hoşuna gittiği için deizmin kuralsızlığı daha caziptir.

Baskıcı aile de deizm sebebidir. Kişi kendi inancı doğrultusunda çocuğuna baskı yapar bu daha çok toplum baskısındanır. Aile çocuğu zorlar. Baskının cenderesinden çıkar çıkmaz çocuk için deizm ve ya ateizm kaçınılmaz olur.

Paraselsul (Kimyacı) ; '*Her şey zehirdir. Önemli olan dozajıdır.*' İtidal üzere olmalıdır.

Deizm demek ateizm değildir. Yersen yoğurt içersen ayran...

Agnostisizm daha tehlikelidir.

ÜNİTE SORULARI

1. Tanrının varlığına inanmakla birlikte tanrının aleme müdahalesini kabul etmeyen, akli ve bilime büyük önem veren görüşün adı nedir?

- A) Deizm
- B) Panteizm
- C) Ateizm
- D) Pan-enteizm
- E) Agnostisizm

2. Aşağıdakilerden hangisi panenteizmin Tanrı tasavvurudur?

- A) Ezeli olan, sadece kendi özünü bilen

- B) Ezeli, şuurulu, alemi bilen varlık
- C) Ezeli, şuurulu, alemi bilen ve onu ihtiva eden varlık
- D) Ezeli varlık
- E) Ezeli, şuurulu, alemi bilen ve ihata eden, değişebilen varlık

3. Çift kutuplu uluhiyet ve her şey Tanrıdadır anlayışı hangi düşünceye aittir?

- A) Panteizm B) Pan-enteizm C) Deizm D) Ateizm E)

Rasyonalizm

4. Tanrı alem ikiliğini ortadan kaldıran Tanrı'nın her şeyi ihtiva ettiğini ileri süren dini ve felsefi doktrin aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Deizm
- B) Teizm
- C) Ateizm
- D) Panteizm
- E) Gnostik

5. Aşağıdakilerden hangisi deizmin özelliklerinden değildir?

- A) Dinin mistik yönünü tenkit ederken aşırı gider
- B) Vahiy ve nübüvvete imkân tanımaz
- C) "İman"ın makullükle ilgisi olmadığını düşünür
- D) Bu düşünceyle yaşanan dinden hissedilen şey; dinin kendisi değil olsa olsa solgun bir yorumudur
- E) Bilimin gelişmesine katkısı olmuştur

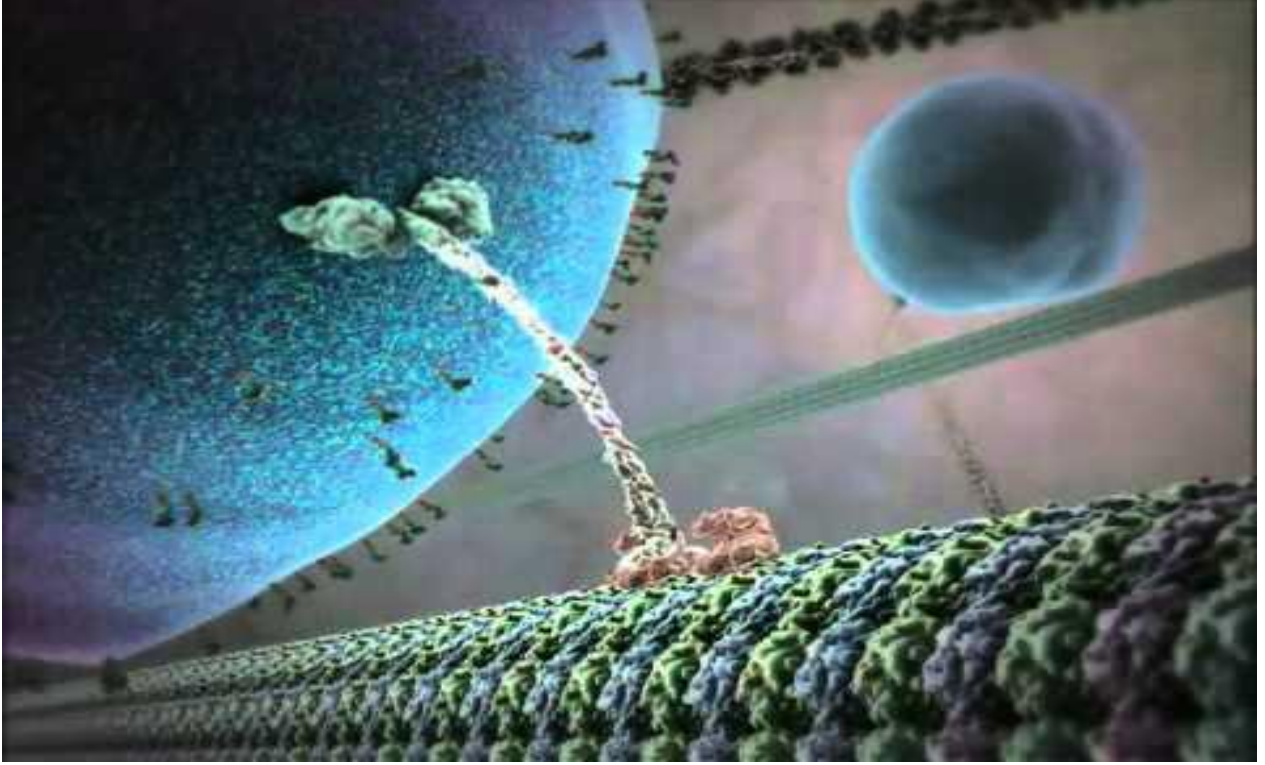
A C B D C

3. hafta 1. video

SIFATLAR VE TANRI ALEM İLİŞKİSİ

ALLAH TASAVVURLARI

Bir çoban sadece kaybolan koyunun nerede olduğunu yani Allah kaybolan koyunun nerede olduğunu bilir. Peki bir alim neyi bilir ? sorusunun cevap olması noktasında bu sunumu size açtım.

Dolayısıyla zaman zaman şöyle bir soru soruyorum: diyorum ki Allah'ı nasıl bilirsin? Bizim Allah'ımız nasıl biri ? Mesela onun herşeye gücü yetmesi onu bir zorba yapar mı ?

SIFAT NEDİR?

TDK ya göre sıfat bir kimsenin görev, ödev, toplumsal veya hukuki bakımdan yeri ve özelliği. Örneğin: Başvezir sıfatı ile hükümet işleri idare eder.

Dil bilgisi noktasından sıfat bir adı nitelik, nicelik, yer, sıra vb. bakımdan inceleyen belirten kelimedir. Örnek: Beyaz ev

Halk dilinde yüz dış görünüş anlamlarına geliyor.

Bizim için yani felsefi bağlamda sıfat bir kimsenin görev, ödev, toplumsal veya hukuki sorumluluğu veya ona ilişkin nicelik, nitelik gibi özelliklerdir. Örnek: Beyaz kalem, kırmızı et,

Biz Allah'ın sıfatları derken işin açıkçası bizim onunla veya onun bizimle kurmuş olduğu ilişkilerin hangi özellikler bakımından bunu temellendirdiği konusuna odaklanmalıyız. Mesela o ezelidir, ona ilişkin bir özellik olması bakımından ele alırız. Kelâmın ve felsefenin tanrıya yükledikleri sıfatlar kesişim noktası olsa da aralarında farklılık vardır. Mesela kelâmda sıfatlar Allah Kadirdir, hazır ve nazırdır. Müriddir. Allah haliktır, ezeli ve ebedidir gibi bazı sıfatları kullanıyor. Bu sıfatları felsefede kullanır. Yani bir anlamda Allah'a iki tür sıfat addedilir.

1. Allah'ın zatı ile ilgili sıfatlar mesela felsefe biraz da burayla ilgilenir. Mesela basitlik, zorunluluk, zamansızlık, değişmezlik, etkilenimsizlik, ezelilik ve ebedilik, aşkınlık ve içkinlik gibi sıfatları var. Bunlar zatı ile ilgili yani o nasıl bir varlıktır sorusuna verdiğimiz cevaptır.

2. Diğer tarafta kelâmi olarak bizim alan açısından konuşursak teolajik olarak kullanılan sıfatlar var. Alim, kadir, hazır ve nazır. Kelâmcılar özellikle akait noktasında sıfatları çok fazla konuşmamışlardır. Allah'ın basit olması, zorunlu olması, zamansız olması, değişmez olması veya etkilenimsiz olması veya aşkın ve içkin olması zaman zaman bunları kullanırlar, konuşurlar. Ama burayı çok derinleştirmeye gerek duymazlar. Çünkü çok sıkıntılı vartalı bir alandır. Burada onlar daha çok Allah'ın kendi dışındaki varlıklarla kurduğu ilişkiler üzerinden sıfatlar konusunu anlamaya ve açıklamaya çalışmışlardır. Ama yine de Allah'ı Allah olması bakımından diğer varlıklardan ayırt eden bazı zati sıfatlarında felsefi açıdan söylüyorum olması gerekiyor ki ilahi dinler dediğimiz dinlerde bir tanrı tasavvuru var ilahi tasavvuru var ve bu tasavvurun örneğin bir Allah anlayışının puttan farkı ne yani bir put neye Allah olması demi. Şimdi burada şu soruyu sormak lazım aralarında bağlayıcı ya da vasıflarından dolayı tabiatlarından dolayı olmaz.Örneğin: Basitlik

Firavun diyor ki ben sizin en üstün rabbinizim böyle bir iddiası vardı. Niçin insanlar üst olmalı niye insan zaman zaman insanlık tarihinde çok kudretli yani firavun gibi nemrut gibi şeddat gibi nabukat nazar gibi çok kudretli yöneticilere devlet başkanlarına uluhiyet sıfatını vermişler. Firavun bir isim değil sıfat yani eski Mısır yöneticilerine firavun denir.

Firavunlar geçerken herkes yüzünü indirir çünkü tanrıya bakılmaz gözle tanrı görülmez.

Yoktan var etmek nedir mesela şurda bir ev yok iken ben buraya ev yaptım mesela bu yoktan var etmek midir?

Yani sorum şu herhangi bir varlığı tanrı demek için veya tanrı dememek için lazım gelen sıfatlar nelerdir?

Tümel kavramımızı kullanalım tanrının mükemmel olması lazım, işte bunun içini doldurmak lazım. Yani mükemmeliğin içini neyle doldurabiliriz.

Mükemmelliğin içini şüphesiz birincisi aşkın olması lazım yani bu aşkın cenabı Allah'ın Celal ismini zikir edince devamında Allah teala diyoruz yani müteal demek aşkın müteal demek yani alemin bir parçası olmaması demek

Peki alemin bir parçası olsa ne olur ?

Niçin aşkın olmalı ?

Şundan dolayı aşkın olmalı çünkü eğer varlığın bir parçası olursa değişime tabii olur. Başkalaşıma uğrar. Cenabı Allah bu tür bir sıfattan münezzektir. Değişen başkalaşan yıkılan dönüşüme uğrayan biz bu felsefi sirkülerde kevn ve fesat (oluş ve bozuluş) diyoruz. Oluş ve bozuluşa malul olmaması lazım. Yani uğramaması lazım. Allahu teala tanrı adledeceğiniz her neyse kendinden başka varlıklarla bütünüyle veya kısmen özdeşleştirilemez.

Biz buna “ kozmolojik aşkınlık “ diyoruz. Yani maddesel anlamda Allahu teala alemde hiçbir şekilde kısmen, nispeten şu ya da bu şekilde özleştirilemez.

Özdeşleşmiyor ama o zaman Allah alemin bir parçası değilse alemin var edip kenara çekildi dinleniyor mu tembel bir tanrımı emekliye ayrılmış bir tanrı mı hayır tanrı olabilmesi için onda tegallübünde olması lazım yani hakimiyet, acziyetten münezzeh olması lazım bu da onu içkin kılar aleme, yani Allahu teala tabiata, topluma ve bireye müdahildir. Müdahil olma kuvveti de vardır. Kudretide vardır iradesi de vardır.

Alem olmuş bitmiş bir yapı değildir. Alem sürekli bir yaratılışla varlığı yaratmaya inşa etmeye hatta benzersiz bir şekilde inşa etmeye yani ihtiraya devam eder.

“ O her an bir faaliyettedir. “ (Rahman suresi)

Tabiata müdahildir Allah, topluma müdahildir. Yani hukuk kurallarını deklere eder. Aynı zamanda insanın yaşamına ve tarihine de müdahildir. Karşıl ahlak ve hukuk kuralları sizlere birdirir cenabı Allah ama bu da alemin bir parçası olduğu anlamına da gelmiyor.

Tanrı olabilmesi için bir sığata daha ihtiyacı var. İnsanlık vasfına sahip olacak bir varlığın bir sığata daha ihtiyacı vardır bu sıfat çok önemlidir. Bu sıfat “ BİRLİK “ dir. Bir olmaktır. Bunu felsefede kelâmda kabul eder. Peki Allah niçin bir olmalıdır. İslam açısından bakarsak biz buna TEVHİD diyoruz. Birleme. Vahit- Tevhid. 2 tane ilah olsaydı alem fesada uğrardı peki ne için?

Allah niçin bir olmalı niçin tevhid?

Tanrının varlığı ve birliği niçin birbirinden ayrılamıyor.

İslamiyetin iddiası Allah'ın varlığının ve birliğine iman etmektir.

Allah'ın yokluğu düşünelemeyeceği gibi birliğine iman etmek yani çokluğu da düşünülemez.

Eşsiz ve benzersiz olmak sıfatlarına ilişkin bir şey eşsizse hem nicelik hem nitelik bakımından eşsiz olması lazım.

Mesela sen mükemmelsin ve bu mükemmelliğe sahip birisi daha var bu mükemmellik olmaz.

Bunu felsefeciler bu şekilde kabul ediyorlar diyorlar ki zatı gereği nihai kemal gayrin varlığına imkan tanımaz.

Örneğin; nasıl ki cisimler yer kaplar bardak yer kaplar zaten bardak dediğimizde ona ilişkin doğal bir şeydir yer kaplaması,

Yani yer kapmadı demesine gerek yoktur. Dolayısıyla bu apriyolik bkabul olarak düşünölmüştür bununla birlikte tabi mükemmelliğine ilişkin bir şey vardır. Ama burada ayırt edilemezlerin özdeşliği diye bir kavramımız var. Bu kavramı kullanan kişi laikstir.

Yani zatı ile bir benzeriniz varsa bu sizin parçalanabileceğiniz anlamına gelir.

İyilikte mükemmelse kötölüğe kapı açarmı yani mükemmelsiniz kudretiniz var ama bu alana madde edemiyorsunuz. Bu sizin mükemmel olmadığınız anlamına gelir. Bu sizin mükemmelliğinizde bir acizlik getirir.

Dolayısıyla birliğe yada bir olmalık hakimiyetlerde ve diğer sıfatlardaki bütönlü de tamamlayıcı bir kavramdır.

Tanrı basittir.

Basitlik tanrının mürekkep olmaması demek mürekkep olmak bileşiktir yani parçalara ayrılıyor. Parçalalara ayrılıyor demek bunda öncelik sonralık ilişkisi ortaya çıkar. Allah için böyle bir şey söz konusu değildir.

Diğer taraftan parçalanabilirlik değişme ve yok olmayı da imkanı kılar.

Dolayısıyla Allah parçalanabilir bir şey değildir. Basit bir varlıktır.

Tevhid anlaşılabilir basit ve yaşanılabilir ve ikna olunabilir gerçektir.

3. hafta 2. video

DEİZM/ DEİZİMİN NEDERLERİ

Sihir, büyü, fal kehanet, gizem, rüya, düş, velayet bu tüp şeyler kapı aralayan şeylerdir. Dinin böyle anlaşılmazlıkla şekillenmesi çok tehlikelidir.

PANTEİZM

PAN- her demek TEİZM-tanrı demek

Panteizm her şey tanrı demek.

Deizm'in başka bir savrulmuş tarafı,

Bu terimi ilk defa 1705 yılında İrlanda'lı bir düşünür olan John Toland kullanıyor.

Kamu tanrıçılık deniliyor. Panteizm özellikle Bruno, Spinoza ve Hegel panteist kabul edilir. Tartışmalı olmakla birlikte bu şekilde kabul edilebilir.

Panteizm nedir?

Tanrı- alem ikilisini ortadan kaldırıp tanrının her şeyi ihtiva ettiğini hatta onun her şey olduğunu tabiatın ne insanın müstakil bir varlıklar olmadığını sadece ilahi varlığın farklı tarzlarda ki açılımlardan ibaret olduğunu ileri süren dini ve felsefi yaklaşıma panteizm diyoruz.

Panteizm aşkınlığı bütünüyle ortadan kaldırıyor. Deizm tanrı ve alemi ayırıyordu. Biz buna sadece aşkın diyorduk. Sadece aşkınlığı nazara dikkat veriyorduk.

İçkin, yani tanrı ve alem ikiliğini ortadan kaldırıp tanrının her şeyi ihtiva ettiğini onun her şey olduğunu ve dolayısıyla ne tabiatın ne de insanın müstakil bir varlığının olmadığını tabiat ve insanın sadece ilahi varlığının farklı tarzlarda ki açılımlardan ibaret olduğunu iddia eden (içkin) yaklaşıma panteizm diyoruz yani deizmin tam tersi, Deizm ifrad ediyor panteizm tefrid ediyor Teizm her ikisini dengede tutuyor. Panteizmin temelinde tanrının var olan her şeyi ile birbirinden ayrılmaz bir bütünlük şeklinde özdeşirmesi bir anlamda tanrı ve alem özdeşliğine bütünlüğüne ve birleştirmesine Panteizm diyoruz. Yani aslında sizi gördüğünüz tanrıdan başka hiçbir şey değil örneğin çiçek, ağaç, kuş... tanrısız neden farklıyız çünkü tanrının tavırlarıyız Spinoza'ya göre. Tanrının kendini farklı şeklide ifşa etmesidir.

Her şeyin ruhtan ibaret olduğunu kabul edende Panpisişizm.

Panteizm'e göre tekbir cevher vardır. Bir cevher bir de araz var.

Cevher: Varolmak için hiçbir şeye ihtiyaç duymayan ve varlığın nedeni kendisi olandır. Dolayısıyla tek bir cevher vardır. O da tanrıdır. Tanrı her şeyi bizzat kendi içinde kuşatır.

Sebepe- sonuç ilişkisinin tamamıdır. Tanrı dünyaya içkindir. Yani alemin unsurlarından hepsini topladığınızda tanrıya ulaşırsınız. Aslında tanrı gördüğünüz dünyadır. Aslında hepimiz onun varlığının farklı boyutlarında tecellisinden ibaretiz. Tanrının tavırlarıyız.

***** Panteizme benzetilen İslam düşüncesi Vahded-i vücuttur.**

Vahded-i Vücut: Varlığın birliği demektir. Bu doktrinin asıl sahibi Muhyieddin İbni Arabi'dir.

Arabinin lakabı (Şeyhu'l ekber), Şeyhu'l Ekber Endülüslüdür, İspanya'lıdır.

Muhyiddin İbni Arabiye Şeyh denir. Bu ismin verilmesinin sebebi ortaya koymuş olduğu vahdedi vücut doktrinidir ki çok sıkıntılı doktrindir. Zaten bu doktrin den dolayı İbni Arabiye şeyhul ekber demişler. Birileri de bu doktrinden dolayı **şeyh-ul ekfer** demişlerdir. En büyük kafir anlamına gelir.

Panteizm de yaratıcı bir tanrı tasavvuru yoktur.

(Tasavvur: Suret vermek, tasavvurun reel dünyadaki karşılığına tasdik denir.)

Neden yoktur? Çünkü tanrı evrenin aşkın nedeni değildir. Yani evrenin bizatihi kendisi tanrı olduğu için tanrıdan bağımsız bir yaratma unsuru da yoktur. Ve tanrı zorunlu olarak vardır.

Tanrı ve alemi bir bütün olarak gören yaklaşımdır.

VAHDEDİ VÜCUT İLE PANTEİZM FARKI

Vahdedi vücutta hem tenzih hem de teşbih vardır. Panteizm de ise sadece teşbih vardır. Mutlak bir teşbih var. Vahdedi vücutta tanrıyı görüyorum der ama gördüğüne tanrı demez teşbih yapar. Ama gördüğü ile de tenzih eder. Çünkü gördüğüne tanrı derse şirk olur. Bu noktayı ayırt edemeyenler Arabiye Şeyhu'l Ekfer diyor.

Allahın zatı itibari ile aşkın vahdet-i vücutta yani sıfatta alemde tecelli ediyor. Ancak zatı itibariyle Allah alemde aşkındır.

Muhyiddin İbni Arabi aleme bakıyor çiçeğe baktığında Allah'ı görüyorum diyor gördüğüne Allah demiyor teşbih ve tenzih var. Allah isim ve sıfatları itibariyle aleme içkin ama zatı itibariyle alemden aşkındır.

Panteizm de Allah zatı ve sıfatlarıyla aleme içkindir.

Vahidiyet: Allahın sıfatlarının ortağının olmadığı anlamına gelmektedir.

Ehadiyyet: Allah'ın zatında ortağının olmadığı anlamına gelir.

-Lahut ve nasut diye 2 kavram vardır.

Lahut: Cenâbıhakk'ın zâtına mahsus olan ilk ve en yüce âlem, Allah'ın bütün sıfat ve isimlerinin zâtında mevcut olduğu, fakat sâdece zâtî sıfatlarının zuhûra geldiği, fiilî sıfatlarının ise henüz zuhur bulmadığı âlem, ulûhiyet âlemi, âlem-i **lâhut**.

Nasut: sözcüğünün sözlüklerdeki anlamları İnsanlık âlemi, insan ve insana ait şeyler, İnsanlar ve onlarla alâkalı şeyler, mahlukiyet.

Örneğin: Musa çölde giderken karşı dağda ışık görüyor. Oraya gittiğinde çalıdan bir ses geliyor, “ ya Musa şüphesiz ki ben Allah'ım, ayakkabılarını çıkar. “ burada ki çalı tanrı değil, sadece bir aracıdır.

Vahdeti vücut ile Panteizm'in esasta ayrıldıkları yer ise; Vahdeti Vücut tamamen dini referansları olan bir doktrindir ve büyük ölçüde ayet ve hadislerle temellendirilir ve açıklanır. Sadece akla değil dini ve akli mükaşeteyede yer ayrılır bundan dolayısıyla da akılla kavramak çok zordur.

Akıl dışı irrasyonel bir varlık görünüşünün temelini meydana getirir.

Panteizm büyük ölçüde felsefi bir doktrindir.

Arasındaki farklardan biri de oluş ve olduruştaki varlıkların özellikleri ile alakalıdır. Panteistler kainattaki oluşu, zuhuru zaruri sayarlar. Yani zorunludur. Allah'ın irade sıfatını inkar ederler.

Vahdeti vücutçular tam aksine alemin yaratmışlığını kabul ederler ama bu yaratılma aynı zamanda Allah'ın faile muhtaç olduğu dere dışı kırakmaz. Allah'ın kendi ilim irade ve kudretiyle alemini yaratmıştır. Panteizm yaratma yok.

Vahdeti Vücut ve Panteizm arasında din, şariat ibadet ve ahiret bakımından da büyük farklılıklar vardır.

Panteizm ilahi dine buna bağlı emir ve yasaklara ibadette dini merasime dolayısıyla ahirete inanmaz ve değer vermezler. İbadet daha ziyade tefekkül bir mahiyet taşır. Vahdeti Vücut ibadete çok fazla ilgisi vardır. Aralarında benzerlik olabilir fakat Vahdeti Vücut, Panteizm değildir.

DEİZİM'İN ELEŞTİRİLERİ

Bu olumlu etkilerine rağmen, deizmi çeşitli açılardan eleştirmek mümkündür. Şöyle ki:

1) Deizmin güçlü yanı da, zayıf yanı da katı bir akılcılığa dayanmasından gelir. Aklî yaklaşımın dinî konularda yetersizliği ortaya çıktıkça, hem rasyonel teizm, hem de deizm, çözmekte güçlük çektikleri birtakım problemlerle karşı karşıya kalmıştır. Tabîî Din anlayışı, ancak belli bir aydınlar kesimine çekici görünmüş ve geniş kitlelere hiçbir zaman ulaşamamıştır. Yukarıda da işaret edildiği gibi, bilim alanında ün kazanmış birçok bilim adamının teizmi savunması, deizme beklenen desteğin gelmesine engel olmuştur.

2) Deizm, dinin “esrarengiz” yönünü tenkit ederken oldukça ifrata kaçmakta, meselâ birçok deist, vahyi inkâr etmektedir. Kaldı ki birçok bilim adamı ve filozofa göre, “esrarengiz” kelimesinden korkmaya gerek yoktur; çünkü bilimin konusu olan evren dahi esrarengizdir. Eğer esrarengiz olan her şey, akıl dışı görülerek bir tarafa itilseydi, bilimin ilerlemesi imkânsız olurdu.

3) Dinin aklî bir çerçeveye oturtulması, vahiy dâhil din için önemli İlitam (Lisans Tamamlama Parogramı) birçok konunun bir yana itilmesi, ateistin işine yaramıştır. Deistin vahye dayalı dinlere yönelttiği tenkitleri, ateist, gayet rahatlıkla, deizme karşı da yöneltmiş ve böylece bir taşla iki kuş vurmuştur.

4) Şüphesiz, deizmin en zayıf yanı, dinî hayatın mahiyet ve fonksiyonuna ters düşen bazı anlayışlara içinde yer vermiş olmasıdır. Ötelerin ötesinde olan bir Tanrı anlayışı, dinî duygu ve düşüncüyü tatmin edemez. İman hayatında, dayanma, bağlanma, teslim olma, dua ve tövbe etme merkezî bir yer işgal eder. İnsan, bırakınız kendisiyle, topyekün âlemlerle dahi ilgilenmeyen bir Tanrı'ya nasıl ve niçin dua etsin, ibadet etsin? Böyle bir Tanrı'ya inanmak ne işe yarar?

5) Deizm, teizm açısından birtakım kelimeli problemleri de beraberinde getirmektedir. Meselâ, âlemle ilgilenmeyen bir Tanrı, acaba âlemi bilmekte midir? Âlem üzerinde doğru dürüst bir tasarrufu olmadığına göre, bu Tanrı güçlü müdür? vb.

PANENTEİZM (SÜREÇ FELSEFESİ)

Her şey tanrıdadır demek,

temsilcileri Alfred North Whitehead, Charles Harsharme, Pakistan'ın milli şairi Muhammed İkbal,

19. yüzyılın başlarında Alman ideolist geleneğine bağlı bir teolog olan Karl Karuse deizm ve panteizm'in aşırılıklarını aşmak için kullanıyor.

Panenteizm diyor ki: Teizm ve Deizm tanrı anlayışı nedense güçlü bir erkek kral bir zorba tanrı anlayışını çağırıyor.

Whitehead zorba bir kral gibi görünüyor diyor.

Diğer taraftan Panteizmin tanrı anlayışı da alem içinde basit değişen başkalaşıma açık, bir tanrı tasavvurunu nazara veriyor diyor.

Tanrı bir tarafı ile mutlak ve değişmez bir tarafı ile de insanlara dost arkadaş âlemi yaratan şekil veren olmalıdır. Dolayısıyla bu tanrı anlayışına çift kutuplu tanrı anlayışı deniliyor.

Whitehead'a göre yaratıcının iki boyutu vardır.

1. Aslı boyutu vardır. Aslı tabiata göre Allah hiçbir zaman değişmez.
2. Tanrı âlemin içerisinde. Âlemi yaratır, yönetir ve değiştirir.

Yani bu bakımdan tanrı hem değişen hem değişmeyen hem mutlak hem izafidir hem zaman dışındadır, hem zaman içindedir, hem sınırsızdır hem sınırlıdır.

Zaman doktrini zaman felsefesi açısından Allah'ın zamanla ilişkisi 2 şekilde yorumlanmış,

1. Allah bütünüyle âlemin dışındadır. Allah âlemden şurada mahluk bir şeydir.
2. Allah bütünüyle zamanın kılcal damarlarına kadar sirayet etmiştir.

Muhammed İkbal diyecektir ki Allah zamanın dışında değil her anındadır. Buna örnek: o her an faaliyettedir. (Rahman suresi)

Muhammed İkbal diyor ki: sizin dediğiniz âlem Allah'ın dışında gibiyse Allah bu âleme nasıl müdahil oluyor. O zaman sizin bu iddianız Deizm'e girer diyor oysa Kuran-ı kerim'de çok aktif bir Allah vardır. Bir anlamda bu Panenteizm, Deizm ve Panteizm'in arasında dengeli yaklaşımdır. Ne tanrı âlemin dışındadır ne de tanrı bütünüyle âlemdir diyor. Tanrı âlemedir veya âlem tanrıdadır şeklinde bir ifade vardır.

Whitehead tanrının tecrübesinin zenginliği övünme veya kaba bir gücün ötesindedir. Allah zorlamaz kudretini bir zorba unsuru olarak kullanmaz. Bir yandan da Allah tabiat üstü güç kullanan kozmik bir karıştırıcı değildir.

Whitehead'ın amacı, zulümden kaçıp özgürlüğe sığınan ve mutluluk için çalışan bir dosttur.

İkbal ve Whitehead'a göre Allah insanın bir saniye sonra yapacağı yüz hamleyi de bilir ama insanın hangi hamleyi seçeceğini bilmez. Niçin bilmez şöyle diyorlar; çünkü o insan davranışlarından meshul olması için onu bir cebre mahkum etmiş olur. Davranışlarından özgür dolayısıyla meshul olması için bilmez bilmemesinin nedeni de bilemeyeceği için değil, kendi ilmini o noktada sınırlandırmıştır diyorlar. Çift kutuplu uluhiyet tanrı anlayışı.

Öldükten sonra dirilişi kabul etmiyorlar cennet, cehennem, ölüm sonrası mutluluk veya azap, menfaatçi bir tanrı anlayışı çok çıkarıcı diyorlar. Önemli olan öldükten sonra cennete gitmek değildir. Tanrının zihninde ve toplumun hafızasında tatlı bir hatıra bırakmak diyorlar. Toplumsal ölümsüzlüğü savunuyorlar.

AGNOSTİSİZM (BİLİNEMEZCİLİK)

Hakikatin tam olarak bilinemeyeceği ve kavranamayacağını anlatan ve sofisteye kadar giden bir teori özellikle Kant ile birlikte insan zihnini bunu asla bilemeyeceğini tanrının lehine veya aleyhine olan delillerin müsavi(eşit) olduğunu iddia eden yaklaşıma denir.

Tanrı vardır veya yoktur demem ben bu işleri bilmem diyen yaklaşımdır.

DİN FELSEFESİ 4.HAFTA 1.DERS

Bugünkü konu başlıklarımızdan birisi Allah'ın ezeliği konusu. Allah ezelidir.

Allah Niçin ezelidir?

Ezeli olması ne demek? Ezeli olmasa ne olur?

Başlangıcının olmaması ne demek? Başlangıcı olmasa ne olur ya da başlangıcı olsa ne olur?

Ezeliği bana biraz açar mısınız?

Ezelilik demek... Ezelilik kavramının zamanla ilgili bir tarafı var.

Yani zamansız demek . Yani zamanla bir ilişkisinin ve bağlamının olmadığı anlamına gelir.

Tanrının zamansal bir tabiatı, zamanın katine uyacak bir şeyi yoktur, demek.

Ezelilik 2 şekilde anlaşılmış.

Tanrı ve zaman ilişkisi 2 şekilde anlaşılıyor.

Birincisi klasik algı . Birinci yaklaşıma göre tanrı ezeli dediğimizde tanrıyı tamamen zamanın dışında yani zamansız bir varlık olarak görmektedir ki buna göre tanrı ezelidir. Yani onun zamanda olmadığını geçmişinden, geleceğinden veya ne zamandan beri var olduğundan söz edilemeyeceği ve böylece hayatın zamansal dönemlere yani tanrının varlığının zamansal dönemlere ayıramayacağını iddia eden yaklaşımdır. Bu birinci yaklaşımdır.

*Malesef bizim ilahiyat öğrencilerimiz bu ezel kavramını yanlış biliyor. Sizin bir çoğunuz bu ezel kavramını yanlış biliyorsunuz.

Hocamız burada bir uzun çizgi çizdi ve başına 0 sonuna 5000 koydu aralarına M.Ö 5 bin 2021 VE 3000 ekledi.

Şuna sıfır diyelim evrenin yaratılmaya başladığı süreç şunada (5000) son diyelim mesela .

BEŞ bin yılında kıyametin kopacağını yani dünyanın kozmik sonunun veya kozmik ölümünün şuraya da 2021 5 nisan şurası diyelim 3000 diyelim kabul edelim sıraları da zamanlara geçmiş dönemlere ayıralım şuraya 1900 diyelim şuraya 571 diyelim şuraya M.Ö 5 bin diyelim şimdi şu da mevcut yaşadığımız 2021 birinci anlamda yani toplumun algıladığı anlamda biz ezel dediğimizde şurayı anlıyoruz yani sıfırdan önceki varlık kısmını anlıyoruz. (Herkes böyle anlamıyordur) Ama ezel bu değildir. Yani maziden önceki yer ezel değildir. Dolayısıyla ezeli böyle anladığımızda O'dan önceki yeri ezel olarak anladığımız zaman aklınıza şu geliyor: 0 doğru ,571 1900 ve 2021 5 Nisan o zaman mesela 2025' Allah nasıl biliyor şuradan baktığında (2021) şurayı (2025) nasıl biliyor? şeklinde bir algı var. **Bu algının nedeni ezeli mazi silsilesinin başında görmeniz.**

(Yaslanın) O'dan başlayıp 5000 yılında biten tabloya bakın. Ezel sizin durduğunuz yer yani mazinin silsilesinin başı değil. Yani 0 da 2021 de 5000 de sizin için aynı tanrı için bütün zamanlar aynıdır. Nasıl ki benim şuan sıfırı görmem 5000'ni görmeme mani değilse 3 bini görmeme engel değilse bu bağlamda tanrı içinde böyle bir zaman mefhumu yoktur. Zamanın bütünüyle dışındadır.

Ama siz sıfırın olduğu yere geçerseniz şu soruyu rahatlıkla sorabilirsiniz : Tanrı 5 bini veya 2021'i nasıl biliyor sorusunu sorabilirsiniz yani siz tanrıyı zaman kavramını dahil etmiş olursunuz. Dolayısıyla tanrı için bütün zamanlar andır tanrının zihninde geçmiş, gelecek, şimdiki bir farklılık arz etmez. Niçin böyledir?

Biz niye böyle yani tanrı zamanın dışında olur tanrı içinde de olur peki tanrı zamanın içinde olursa ne olur?

1.Tanrı sınırlı bir varlık olur.İşte o yüzden biz ezeli kabul ediyoruz.Tanrıyı ezeli kabul etmemizin nedeni tanrıyı zamana dahil ettiğiniz anda tanrı sınırlı bir varlık haline dönüşür.O sonsuz bir varlıktır. Çünkü zamanın kendisi sınırlıdır.

2.Bir sorun da tanrıya bir başlangıç atfetmiş, tayin etmiş olursunuz. Başlangıcı olan her şey hadistir. Ve Hadis olan her şey Ademe mahkumdur. Yani henaya mahkumdur yani yok olacaktır. En azından İbni Sina ve Gazali böyle düşünür.

* Bu konularla ilgili güzel bir kitap Gazali'nin "el iktisad fi itikad" (itikadda orta yol) diye bir kitabı vardır.

Mottomuz şudur;

"Başlangıcı olan her şeyin bir sonu vardır. "

Ölmek evrensel bir yasadır. Eğer bir şey zamansal ise yani;

elim zaman düşünün zamana dokunan her şey çürümeye ve yok olmaya mahkumdur. İşte bu sebeple İslâm tarihinde 'Dehriyyun' zamana tapan grup çıkmıştır. Kur'an-ı Kerimde de bunlar kendine yer bulmuşlardır. Her zaman iyi bir şey değildir yer bulmak.

Dehriyyun grubu demişler ki;

Hayat sadece dünya hayatından ibarettir. Yaşarız ve ölürüz.

Zaman ve dehr nedir? O zaman buraya bakmak lazım(bu konuyu derinleştirmeyeceğim)

"الآن"

El'an Şimdi demektir. Şimdiyi ifade eder.

Tanrı için zaman ân'dır demektir yani geçmişi geleceği şimdiki gibi görür. Onun için değişen bir şey yoktur. Sen nasıl şimdiyi görüyor, tanıyorsan sen şuan ân'ı nasıl biliyorsan Tanrı da geleceği öyle biliyor.

Zamanı ifade eden farklı kavramlar Dehr ,zaman ,ân gibi ân şimdidir.

Zaman 2 birim arasında geçen süredir. Ama Dehr bunların hepsini kuşatan mutlak zaman olarak tanımlıyor. Yani senin anne babanı da kuşattı, seni de kuşatıyor. Dünya, uzay, evren, geçmiş toplumları, gelecek toplumları hepsini kuşatan külli total zamana Dehr derler.

Her şey yok oluyor ama ona hiçbir şey olmuyor. Buradan hareketle bir kısım filozoflar tarihte zamana tapıyorlardı, tapmışlardı. Uluhiyyet atfetmişlerdi. (Dehşet bir şey)

Kur'an terminolojisi açısından da ürperticidir. Bu boyutta ölçekte okumadık.

Mesela;

Mearic Sûresinde ;

"Yükselme kaplarının sahibi olan Allah (c.c)."

"Melekler ve Ruh O'na, miktarı elli bin yıl olan bir günde yükselip çıkar."

Ayrıca görecilik ve izafiyyet teorisi burada çok bağlayıcı bir şey muhteşem bir şey.

İnsan Suresi 1.Ayeti Kerimesinde şöyle geçiyor;

“İnsan üzerinde konuşulmaya değer varlık olmadan önce... İnsan şu halini almazdan evvel üzerinden bir dehr geçti.”

Ne demek? Bu da gösteriyor ki insan ol dedi oldu diyince; hemen ol dediğinde hemen olmamış. Yani belki Allah için hemen olmuş ama bizim açımızdan belki 5 bin, 5 milyar yıl geçmiş (ilginç cümle kurdum).

Nasıl 50 bin yıl meleklerle 1 güne tekabül ediyorsa Allah "Ol" diyince hemen olmamış demek. Allah için hemen olmuş ama bizim açımızdan belki 5 milyar yıl geçmiştir. Zaten bu Kur'an-ı Kerimde hiyerarşik olarak geçmiş.

Bazıları zaman konusunda eleştiride bulunmuş. Bu şekilde zaman algısı yani Allah tamamen bütünüyle zamanın dışındaysa nasıl etki ediyor? Bir yandan bu algının deistlik tasavvuru şeklinde yorumlamıştır.

Niçin Allah zamansızdır ya da zamanla ilişkisi nasıldır?

Daha öncede bahsetmiştik Allah zamansal olursa;

1.Tanrı sınırlı bir varlık olur.İşte o yüzden biz ezeli kabul ediyoruz.Tanrıyı ezeli kabul etmemizin nedeni tanrıyı zamana dahil ettiğiniz anda tanrı sınırlı bir varlık haline dönüşür.O sonsuz bir varlıktır. Çünkü zamanın kendisi sınırlıdır.

2.Bir sorun da tanrıya bir başlangıç atfetmiş, tayin etmiş olursunuz.

3. Ve en önemlisi eğer Allah zamansal olursa Kevnü Fesad'a yani oluş-bozuluşa tabi olur.

Yani zamansal varlık doğar büyür ve ölür. Bu böyledir. "Değişim ve bozulma" biz buna Kelami ve felsefi ifadeyle "Kevnü Fesad" diyoruz. Allah bundan münezzehtir.

Allah basit olduğunu, değişmez olduğunu söyledik. Eğer Allah Kevnü fesada malul olursa tabi olursa dolayısıyla bu da onun hadis olduğunu, kadim olmadığını gösterir...

Bazıları şöyle düşünmüşler;

Birileri demişler :

Siz Allah'ı böyle ezeli kabul ederseniz bu bir anlamda bizi Deizm'e götürür. Yani o zaman Allah bu anlamda alemin dışındaysa nasıl her şeyi biliyor?

Veya nasıl bu aleme etki ediyor?

Değişimi alemde nasıl sağlıyor?

Cümlelerinden veya eleştirilerinden hareketle şöyle bir yaklaşım ortaya koymuşlar.

Tanrı ezeldir.Ama bu ezellilik bütünüyle Allah'ın zamanın dışında olduğu anlamına gelmez. Nasıl anlamamız gerekir?

Richard Swinburne ,Whitehead , Muhammed İkbal ; Zamanın bir varlık olduğu değil, bütün zamanlarda var olduğunu ifade etmişler. **Bu da ikinci yaklaşımdır.** Yani zaman

(Teşbihte hata olmasın) bütün kılcal damarlara sinmiş sızmış kabul etmişler. Muhammed İkbal gibi düşünmüşler.

Rahman Suresindeki

"كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ"

ayetinden hareketle onun her an her saniye zamanın her anında olduğuna dair tanrı anlayışı vardır.

Bu, tanrının zaman dışında olması, Allah'ında alemin dışına itmektir. Şu halde tanrı her an bizim için ,tanrı için olması gereken tanrıya ileri veya geriye doğru zaman sınırlandırmasından ziyade zamanın her anına hakim ve zamanın her anında var olan bir tanrı anlayışını benimsemişler.

Muhammed İkbâl

"كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ"

ayetini kullanmaktadır. (Ben bu ayeti önemsiyorum)

Bize öğretilen Allah anlayışı üzerinde biraz düşünülünce donuk Deizm'e daha yakın bir Allah anlayışı var.

Oysa Teistlik bizim Ulemanın ele almış olduğu Allah anlayışı hem aşkın hem de içkin. Bizde uluhiyyetinden , celaliyyetinden ve tekebbüriyyetinden dolayı ona fazlaca aşkınlık veriliyor. Ama içkinlik ilişkisi gözardı ediliyor.

Yani bizim tanrımız anlatılan tanrının alemle ilişkisi var bireyle ilişkisi yok. Allah şöyle buyuruyor:

"Ben kuluma şah damarından daha yakınam."

"Kullarıma haber ver. Ben çok bağışlayan ve merhametliyim."

Allah'ı doğru anlamak lazım .

BİLGİ KONUSUNA GELELİM

"Allah her şeyi bilir" şeklinde bizde genel olarak kabul var.

Allah neyi bilir? Geçmiş, geleceği,zahiri,batını,evveli, ahiri her şeyi bilir. Cenabı Allah daha bizim dünyamızdan bir ifadeyle her şeyi bilmek kavramından hareketle biz **Allah'a Alem-i mutlak** veya Mübalağa ismi fail sıgasını kullanacak olursak **Alim-i Mutlaktır. Latince Omniscient yani her şeyi bilir.**

Allah'ın bilgisi nasıldır? (Bakın burası önemli)

Allah'ın bilgisi tamdır,kesindir ve değişmez. (Bunu not al)

Allah'ın bilgisinin özelliği tamdır

ALLAH'ın bilgisi Tamdır. Kesindir. Değişmez.

Mesela ben X hocayı tanımıyorum onun dediği kadar tanıyorum Erzurumluyum dedi öyle tanıdım.Ama İstanbul'da yaşıyormuş. Benim bilgimin nakıs olduğunu ispatladı. Belki yanlış biliyorum yanlış bildiğim için ama Allah'ın bilgisi böyle değildir , tamdır.

Eşyayı nasılsa öyle bilir. Yani bütünüyle külli tam olarak bilir. Ve kesindir. Nettir. Zanna ve değişime açık bir şey yoktur ve Allah'ın bilgisinde değişme olmaz.

Allah'ın ilmindeki değişme onu kelimasında bir eksiklik olur. Ben mesela X hocayı tanıyorum. 30 yaşında başka tanıyorum.

40 yaşında başka tanıyorum.50 yaşında başka tanıyorum. Yani X hocadaki her bir tekabül benim ona dair bilgimde bir değişime neden oluyor. Ama Allah onu özünde ne ise öyle bilir. Onun ilminde bir değişme olmaz.

Şimdi Allah için böyle bir bilgiyi yani tam kesin değişmezlik bilgisi.

Mesela İslam filozofları açısından şöyledir;

Allah bildiğini yaratır ve yarattığını bilir.

Ne gibi mesela:

Biri istiyor ki benim bir evim olsun böyle bir bilgiye sahip ama evi yok bundan aciz.

Allah var etmeyeceği şeyi bilmez yani bildiği şeyi var eder. Onun için bilme ve yaratma aynıdır Buradan hareketle o bilgi açısından kamil olduğu için bu sefer şöyle denmiş

O zaman Yazgı nedir?

İşte en çetrefilli konu budur .

Yani onun bilgisi fiili zorunlu kılar mı ? "Kader nedir" sorusu ortaya çıkmıştır. Kader nedir bilgisi eylemi zorunlu kılar mı demişlerdir İşte tam bu noktada Bazılarına göre ;

Cebriyye gibi mezhebe göre zorunlu kılar. Evet onun bilgisi ameli zorunlu kılar, demişler. İnsanın bir anlamda aktör olduğunu da önce yazılmış tiyatronun veya pesin oyuncusu olduğunu söylemişler ve ilahi irade ve takdir karşısında insanlığın toplumda rüzgırın önündeki yaprak gibi savrulduğunu hiçbir çıkışının ve çözümünün olmadığını söylemişlerdir.

Bunun tam tersini düşünenler ise Hayır efendim o eşyayı var etmiştir ama ona ilkelerini belirlese de tasarruf hakkının bütünüyle insana ait olduğunu mesela Kaderiyye ya da Kadriyye den daha soft ve Mutezile gibi kulların kendi fiilinin halık olduğunu söyleyenler olmuştur.

Halık yaratma anlamında değildir. Kişinin davranışlarında Özgür anlamında demektir. Ontolojik olarak yaratma kavramı halık kavramını ,biz fiillere uyarlıyoruz .Ben davranışlarımın yaratıcısıyım öyle bir şey değil .Zaten yaratma dediniz şey Halık kelimesi halaka min ile kullanılır .Halaka min ile kullanıldığında bir şeyi bir şeyden yani mevcut bir şeyi bir şeyden hareketle başka bir şeyi var etmek anlamında kullanılır. Yani inşadır ibda değildir.

(Bu konular Kelam bakımından çok çetin tartışmalı konulardır içerisine çok girmek istemiyorum)

Maturidiler de kulun davranışlarını yani günlük yaşamdaki kısa vadede davranışlarını kendi seçtiğini Cenabı Allah'ın bildiğini Ama bu bilmesinin eylemi zorunlu kılmadığını nihai anlamda ihtiyarı kula ait olduğunu ve kulunda bunun şuurunda olduğunu söylerler.

Yani Allah'ın bilgisinin kulun fiilini ıstırarı yapmadığı yani zorunlu kılmadığını oradaki ihtiyarın Kula ait olduğunu ve kulunda bunun şuurunda olduğunu söylerler.

Mesela birisi camiye giderken onu biri zorla götürmedi ya da yazgısı gereği de gitmedi kendi seçimiyle gitti veya meyhaneye giderken de benim meyhanede ne işin var Allah aşkına Beni Bırakın lütfen beni buraya niye zorla getiriyorsunuz diyemez. Onu kimse zorlamadı. Kendisi farkında olduğu bir ihtiyar irade tercihle gitmiştir.

Bu Allah'ın bilgisinin fiili zorunlu kılıp kılmadığına dair yani kadere dair tartışmalar hiçbir zaman olağan dil ve olağan mantık kalıpları içinden çıkacağınız bir tartışma değil. (Yıllardır Klasik metinleri,batı

standartlarında mevcut mantık okuyorum üçüncü halin imkansızlığını olağan dil ile bunu günlük dilin kalıpları ile de bunu çözölemeyeciğini düşünüyorum)

Maturudi ekölü mutezileye nispeten yakındır. Eşarilik ise nispeten Cebriliğe yakındır. Zaten Eşariliğe Cebri Mutavassıt denir. Yani orta yollu cebriyye.

(Kanaatimi söyleyeceğim)

Bu Allah'ın bilgisinin fiili zorunlu kılıp kılmamasına dair tartışmaklar yani kadere dair tartışmalar hiçbir zaman olağan mantık kalıpları ve olağan dil kalıpları ile içinden çıkacağın tartışma değil. Kalsık metinler ve batı stantında mevcut mantık okuyorum 3.halin varlığın imkansızlığı olağan mantık ve olağan dil ile bunu günlük dilin kalıpları ile de çözölemeyeceğini düşünüyorum.

Mesela ;

Ben annemi seviyorum dediğimde nasıl sevgimi ifade edemiyorsam (lisedeki ergenler gibi tahtaya kalp çizip ok çıkarıp isim yazmasıyla,

Allah'ın kulunu sevmesi aynı şey mi?

Aynı şey olmadığını içinde daha derin vicdani olarak tatmin edilmiş anlamı olduğunu biliyorsunuz.

(Şuraya çok dikkat!) Dolayısıyla birbirine zıt doğrulara imkan tanıyan bir mantık ..

İki tane zıtlık var. Yada birbirine zıt x ve y argumanı ve bu argümanın ikiside doğru3 şey de doğru mesela. 3 alternatifin üçünüde haklı görebileceğimiz bir mantık kalıbına sahip değilseniz bu işin içinden çıkamazsınız.

Dolayısıyla Allah'ı özgür kıldığınızda kul cebre mahkum oluyor.Kulun iradesini sınırsız kıldığınızda Allah'ın ilmini sınırlandırmış oluyorsunuz.

Şu halde olağan dil ve mantıkla çözemezsiniz. Bunu sağduyu ve sezginizle aşabilirsiniz.

Bunu aştığımızda, liseli ergenler gibi Allah ilminin neye tekabül ettiğini kudretinin neye şamil olduğunu bilmeyen adamlar, kaderi konuşamazsın.

Allh'ın sıfatlarının şumulunun neye dahil olduğunu bilmiyor. Bir anlamda Allah'ın kudretini veya ilmini kendi ilim ve kudretiyle kıyaslıyor. Buradan hareketle geleceği okuyan kişiyle oturup bu işi konuşamazsın. **Bu işi dil ve mantık ile ifade edemeyişimiz bu işin sizin vicdanen ve sağduyu itibariyle çözemeyeceğimiz anlamına gelmez.(Son cümleye dikkat!)**

Maturidi Eşari ve Mutezilenin bir diğer taraftan Allah neyi bilir? Sorusuna;

Maturidi Allah'ın her şeyi bilmesi kulun fiillerini zorunlu kılmaz diyorlar.

Allah'ın ezeli ilminin tam ,eksiksiz ve değişmez olması kulun fiilini zorunlu kılar mı?

Maturidiler

Kılmaz diyorlar. Evet Allah bilir ama kul fiilinde özgürdür. Davranışlarında özgürdür. Kendi iradesiyle seçip yapar. Mesul olduğu şeyleri kendi iradesiyle seçer ve yapar. Kulun mesul olduğu ve mesul olmadığı şeyler vardır. Allah'ın bilgisi kulun fiilini mesul olmadığı şeylerde zorunlu kılmıştır. Mesela cinsiyet. Kadın erkek olması zorunlu ama kul bundan mesul değildir. Burdan hareketle bir fazilet de oluşturamazsın.

İlahi fiilin ıstarırı kıldığı şeylerden dolayı kul mükellef değildir. Ama iradeyle ortaya koyduğu şeylerden mükellef ve mesuldur.

(Yukarda bahsetmiştik erkeklikle cinsiyetle bir fazilet ortaya konulamaz) Ancak kul ortaya bir irade kesb koymuşsa yani Allah'ın iliminin kulun durumunu zorunlu kılmadığı şeylerde bir fazilet iddiasında bulunur. Mesela haşa ben alimin desem burada bir fazilet ortaya koyabilirim çünkü kesb var.

Allah teala şöyle buyuruyor:

“Allah katında en faziletli olanınız mutteki olandır.”

Allah'ın ilmi konusu hakkında iki iddia var diyorlar. Allah her şeyi bilir. Neyi bilir? Birinin biraz sonra ne yapacağını bilir. Bin tane alternatif varsa tanrı o bin tane alternatifin binini bilir. Ama nihai olarak kulun neyi seçeceğini bilemez diyorlar. **Buna süreç felsefesinin bilgi anlayışı denir.**

Peki için neyi seçeceğini bilmez?

Çünkü kula özgürlük alanı seçmiştir. Peki tanrı gerçekten mi bilmiyor mecazi mi bilmiyor?

Aslında tanrı kulun neyi seçeceğini de bilir ama bu noktada bilgisini sınırlandırmıştır. Sebebi kulu davranışında özgür bırakarak mesul tutmak istiyor.

Aslında bilmez değil bilebilir ama bunu bilme noktasında kendisi iradesini ilmini sınırlandırmış diyorlar.Buna Kenosis denir.

Gelelim Kudret meselesine

Tanrı neye kadirdir? Tanrı Kadiri mutlaktır ne demek?

Yani her şeyin bilgisine sahiptir.

Bu ne demek? Bu tanrının hükmünün sınırsızlığı, yani onun gücünün her şeyi yettiği her açıdan mükemmel olduğu anlamına gelir.

İşte Tam da bu noktada burada bir sorun yok itiraz eden yok da neyse zaten kadirdir fakat tanrının kudretini bazı şeyleri test ettiğimizde sorun ortaya çıkıyor . Mesela ; Tanrı $2 + 2 = 50$ yapabilir mi 4 kenarlı üçgen yapabilir mi?

Veya kendini öldürebilir mi veya kaldıramayacağı taşı yaratabilir mi? Buna taş paradoksu deniliyor.

Kelam ve felsefenin tartıştığı problemlerden biridir. Bu Tartışmanın özünü Tanrı muhali mümkün kılar mı sorusu etrafında şekillenen sorular (çok acayip bir şey)

Tanrı kare şeklindeki bir şeyi daire yapar mı diye sorsam yapar dersiniz.

Ama Gazali hayır der muhal tanrının kudreti dahilinde değildir niteliği olan tanrının kudreti dahilinde değildir der $2 + 2 = 7$ mantıksız Tanrı içinde mantıksızdır sizin için mantıksız ve tutarsız olan şey Tanrı içinde mantıksızdır.

“İbni Hazm’a göre:

Mantıksız bir cümlemin başına tanrı getirerek o cümleyi mantıklı bir hale dönüştüremezsiniz. Bunlar deli saçmalarıdır.”

Şöyle ki Tanrı da sadece Kudret yoktur. Hikmet de vardır, ilim de vardır. Tanrı $2 + 2 = 5$ yaptı olsa, Şu halde şöyle cümle kurardınız ; Tanrı her şeye gücü yetiyor Mantıksız bir varlıktır Haşa saçma sapan

şeylerle meşguldür dersiniz. Tanrı sizin lise fantezilerinizi gerçekleştirecek bir metafizikçi varlık değildir. Mantıksız hayallerinizi yerine getirecek kudrete şaml bir varlık değildir.

Sizin için imkansız bir şeyi yaratabilir . Tanrı şu ağacı uçurabilir veya sizi ayaksız yürütebilir ama 2 artı' yi 7 yapmaz derler .

Dolayısıyla akla mantığa tabiatı aykırı şeyler yani muhal ve mantıksız olan şeyler tanrının kudreti dahilinde ele alınacak şeyler değildir.

Ahirette de $2+2=4$ mantık kuralıdır. Ateş Yakar su boğar. Ahirette yer çekmeyebilir .Tanrı yasalarını değiştirebilir.

(Biz onu kötülük problemi geldiğinde ele alacağız şu an biz bu şartlarla standartlar dahilinde konuşuyoruz.)

Bu defa eğer Tanrı böyle bir şey yapmış olsa yani $2 \text{ artı } 2 = 25$, ateş yakmıyor, su boğmuyor hayat veriyor olursa siz bu dünyada yaşamı inşa edemezsiniz.

Allah'ın sünnetinde bir değişiklik olmaz

Dolayısıyla bizim şimdi Çağdaş anlayıştaki gençler Allah'ın her şeyin muktedir olduğunu iddia ederken bu Kudret onların fantezilerini yerine getirebilecekleri şey değildir

Ateş yakmamışsa bunun nedeni özelliğini kaybolması değildir. Tabiat yasasına Allah'ın mahkum olmadığına dair geçici bir tasarruftur.

Sen tabiat yasasına mahkumsun ama Allah değildir.

Ateş bizim için de yakmayabilir. Bugün Ateş diyelim itfaiyecilerin giydiği kıyafet 500 santigrat dereceye kadar dayanabiliyor hangi Ateş ne şartlarda hangi standartlarda bu çok ayrı bir şeydir.Mucizeleri tuhaf bir şeydir söylüyorum buda ayrı bir şeydir.

Biz sürekli tabiatı kelami konuyu ahlakla ilişkilendirmesi veya tabiat yasasını ille mucize ile ilişkilendirmesi bizim hatalarımızdan biri budur.

Sürekli olağan dışı şeyleri referans alarak biz bu olağanı açıklamaya çalışıyoruz. Muhal tanrının kudreti dahilinde değildir. Tanrının kudreti bunlarla ilişkilendirilemez. Nasıl ki mesela çikolata, yemek ve ekin ekmek aralarında illiyet bağı yoktur. Dolayısıyla bunlar arasında illiyet bağı yoktur

Tanrının kudreti şumülü dahilinde olmayan şeyleri sokamazsın soktuğumuz zaman başka bir problem ortaya çıkarırsınız . Çocuğuz tanrı $2+2=50$ yapar dersiniz çocuğunuz kudretli varlıkama tanrı mantıksız bir varlıktır, der. 2 lira borç versem 50 lira mı vereceğim,der.

Ve en nihayetinde taş paradoksu da bu anlamda tutarsızdır. Kudret bu anlamda test edilebileceği bir şey değildir. **Yani şöyle söyleyelim tanrının bu güce sahip olması ile bu gücü kullanması birbirinden ayrı şeylerdir** . Yani tanrının kaldıramayacağı bir taşı yaratabilmesi onun kaldıramayacağı bir taşı yaratması anlamına gelmez ve böyle bir şey yaratmadığı sürece kaldıramayacağı bir şey yoktur.

Dolayısıyla bu tip ifadelerin felsefi anlamda belirli ölçüde karşılığı yoktur.

İrade ve yaratma Tanrı mürittir. irade isteyendir talep edendir. Tanrı alemini yaratmak istemiştir ve özgür iradesiyle yaratmıştır. Fakat yoktan yaratma meselesi çok tartışmalı konudur .

İslam düşünce geleneğinde yaratmaya dair üç ayrı model vardır .

1.Kelami olarak alemi yoktan var olduğuna öğrendiniz.

2. Sudur : Nasıl ki Güneşten ışıklar taşıyorsa, nasıl ki ısıtılan demirden ısı ortaya çıkıyorsa bu şekilde alemde Allah'tan taşımıştır diyen Sudurcu kozmik anlayış vardır.

3. Evrimci yaratılış Allah alemi yok iken bir anda yaratmamıştır. Milyonlarca yıl devam eden yaratma sürecinde peyderpey zamana yayarak yaratmıştır.

4.HAFTA 1.DERSTE HOCAMIZIN KULANDIĞI BAZI ÖRNEKLER,SÖZLER,TANIMLAR,KİTAPLAR

Hocamız 3 yaratma modeli ile ilgili şu görüşlerini aktarmıştır:

Üç ayrı Allah'ın yaratma modelinden bahsediyoruz. İslam teorisinde bu üçü karşılık bulmuştur. Hangisini tercih ediyosunuz dersiniz, benim kanaatim; hepsinin tutarlı bir yönü vardır. Birisi yeni bir modelde çıkarabilir. Benim için önemli olan yaratma süreçlerinin başında Allah'ın sonsuz ilim,kudret ve iradeyle sürecin başlamış olması ve bu ilim, kudret, irade ile sürecin devam edip bunlar ile sonuç bulmasıdır. Allah'ın süreçte Fail-i Mutlak olmasıdır.

Yaratmayı evirip çevirip bir şekilde Allah'ı dışlıyorsa nakıslık,eksiklik zeval getiriyorsa buna itiraz ederim.

*Benim kanaati nacizanem bilgilerinizi bir nas ile temmellendirmeniz.

*Şu sıralar feminizm teolojisi üzerine çalışıyorum ülkemizdeki feminizmden bahsetmiyorum akademik bir feminizm bayan entelektüel düşünürlerin geleneksel tanrı anlayışı tasavvurunun çok sıkıntılı olduğunu iddia ediyorlar . Çıksanız Kayseri'de Allah'ın cinsiyetini sorsanız dayak yersiniz ama anlat dediğinizde güçlü kuvvetlidir diye bir erkek tanımı yapılır. ALLAH(C.C) bunlardan münezzehtir .

Eril bir geleneğin inşa ettiği tasavvur ettiği gerçeklik var. Bu gelenek yani eril tanrı anlayışı geleneği; kadın ikincil ve olumsuz bir varlıktır, sürekli edilgendir . Daha ilginç İslam toplumu kadınları da bunu kabullenmişlerdir.

Hristiyanlıkta hakikaten kadın ikinci varlıktır .

Bir pasaj okuyayım Rozan biri Router incilde diyor ki ;

Fakat her erkeğin liderinin mesih olduğunu ,her kadının liderinin kocası olduğunu, her mesihin liderinin Tanrı olduğunu anlamak istiyorum. Zira bir erkek tanrının sureti ve medar-ı iftiharı olduğu için onun başını örtmesi gerekmez. Ama kadın ancak bir erkeğin medar-ı iftiharıdır. Yani tanrının medar-ı iftiharı erkek, erkeğin medar-ı iftiharı kadın oldu.

Ama Kur'an-ı Kerim'de cinsiyet farklılığı üstünlük aracı değildir. Diyor ki ; tövbe eden erkek kadın salih amel işleyen erkek kadın,oruç tutan,şükreden kadın erkek diye geçer.

Yani bunlar müşterektir. Biyolojik farklılıkları üstünlük değildir. Üstünlük ancak takvadır. Bizim burada dediğimiz kadın da eşitliği inanmıyorum adaleti inanıyoruz ama adalet diye bahsettiğiniz şey erkeğin üstünü üzerine kurgulanmıştır. En tipik örneğim

Erkekler kadınlar üzerine kavvamdırlar. alimler diyor ki takdir sizin bu konular hakkında düşünmenizi istiyorum.

Acı olan kadınlarda geleneksel ata eril yorumunu dini ilahi olarak kabul etmişlerdir. Dini demiyorum ama din olarak kabul etmişler.

“TANRI” KELİMESİ SORUSUNA KARŞILIK HOCAMIZ ŞUNLARI SÖYLEMİŞTİR:

Tanrı kelimesi İncil'de al-AB (yani babamız diyorlar) . Mevlana Huda demiştir . Türkçe'den Yunus Emre Çalap demiştir. Kur'an-ı Kerim'de daha Zül Celal olarak geçiyor...

İslamiyet'in özel Tanrısı olarak kullandığımızı Allah deriz.

Ayet-i Kerimede şöyle buyuruluyor; “Sizin tanrınız bir olan tanrıdır” bu ayet-i kerimeyi “ Sizin Allah’ınız bir olan Allahtır.” diye meal edenler olmuş. Ama ayette Allah lafzı geçmiyor.

İster çalap, ister Huda ister Allah Önemli olan zihninizde tasavvur ettiğinizdir. Önemli olan kavramının içini ne ile dolduruyorsunuz. Adam akşama kadar Allah'ı zikrediyor namazını kılıyor ama hayatın içinde şirk yalan ile doldurmuş. Allah da dese bir işe yaramaz

Benim kanaati nacizanem İslam’ın hususi Rabbini ifade ediyorsanız Allah demeli. Ama bir cins isim olarak ifade ediyorsanız Tanrı diyebilirsiniz.

Yunus Emre'nin Şiiri

Gönül Çalab'ın tahtı gönüle Çalap bahdı

İki cihân bed-bahtı kim gönül yıkar ise

Bu işi (kader,Allah’ın bilgisi) dil ve mantık ile ifade edemeyişimiz bu işin sizin vicdanen ve sağduyu itibariyle çözemeyeceğimiz anlamına gelmez. Buradan sonra şu şiiri söylemiştir hocamız:

Ağlasam sesimi duyar mısınız,

Mısralarımda;

Dokunabilir misiniz,

Gözyaşlarıma, ellerinizle?

Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel,

Kelimelerinse kifayetsiz olduğunu

Bu derde düşmeden önce.

Bir yer var, biliyorum;

Her şeyi söylemek mümkün;

Epeyce yaklaşmışım, duyuyorum;

Anlatamıyorum.

Cübbai ile Ebul Hasan Eş'ari arasında ihvanı selase yani üç kardeş tartışması geçiyor. Ama böyle bir tartışma olmamıştır. Hasan Eş'ari'nin annesi babası ölünce Cübbai ile evlenmiştir. Yani Cübbai üvey babası. Onunla beraber yaşamıştır ve arasında hiçbir zaman böyle bir tartışma geçmemiştir.

Mutezilenin kurucusu aslında Basra mutezilesi.

Vasıl Bin Ata ,Hasan Basri'nin talebesidir .Hasan Basri'yi biz Sufi olarak tanımlıyoruz. Adam fakih ve mütekellim. Kelamı, tarikatları cemaatler üzerinden okuduğumuz için toplumsal algı bu olduğu için büyük alim Hasan Basri'yi sadece Sufi Alim olarak görmeyi tercih ediyoruz. Ona dair kıssalar hikayeler görüyoruz ve Vasıl Bin Ata'yı zındık sapık olarak görüyoruz. Toplum arasında zındık, sapıktır demeyin.

*Temel sorunumuz kelami tartışmalarla ahlaki içselleştiriyoruz. Dolayısıyla çuvalıyoruz.

Mesela acayip bir şekilde toplumun damarlarına işlenmiş sinmiş bir Eş'ari doktrini var ve o tasavvuf üzerine yaşıyor . Haşa ben kimim ki neyim var ki gibi.. İrade ,tercih eden sensin takdir eden Allah'tır.

irade takdiri zorunlu kılmayabilirdi.

Allah'ın bilgisi nasılsa senin fiilini zorunlu kılmıyor. Bizde topluma sinilmiş Eş'ari doktrini var sebebi tarikatlardır. Cebriyyeye eşit bir tanrı tasavvuru var.

Eşarinin bir tık ilerisi olan bunun sebebi piyasada egemen olan Cebriyye tasavvufudur.

Eşarilik tasavvuru Osmanlıda ciddi hakimdi. Çünkü

misyon olarak çok yakındır İşin garibi şudur tarikatlere egemendir Çünkü tarikatın doğası eşarilikle daha iyi açıklanabilir. Acayip bir şekilde Osmanlı medreselerinde Eşarilik hakimdi. Çünkü Gazali Eşaridir.

Dolayısıyla toplum sözde Maturidi pratikte Eşaridir. Böyle bir iddiada vardır; Eşari'nin itaat ve tasavvufun teslimiyet anlayışı yani “şeyhin elindeki müridin gassalın elinde meyyit gibidir,” hizmet ettiği sözlerdir. Yani bu anlayışın toplumu şekillendirme yönlendirme bir anlamda kuzuya çevirme ,teslim olmuş toplum inşa etmek içindir. Siyasetin de işine yaradığı söylenir.

Bir ortamda namaz kılacağız bir adam geldi dedi ki; cemaatle namaz kılmanın 20 derece daha mükafatla olduğu hadisinin Muaviye tarafından uydurulduğunu yoksa toplum birleştirilecek kontrol altına alınıp aralarında dedikodu yaymak için bu hadis uydurma olduğunu söyledi . Hadis için önemli olan senedir.Eğer senedi sağlamsa hadis uydurma değildir.

(3 alternatifin üçünüde haklı görebileceğimiz bir mantık kalıbına sahip değilseniz bu işin içinden çıkamazsınız, dediğinde şunu örneği vermiştir):

Nasreddin Hoca, kadılık yaparken bir gün bir ahababı burnundan soluyarak gelmiş. Hasımı için söylemediğini bırakmamış. Sonra:

– Hocam, Allah aşkına söyle, demiş, haklı değil miyim?

Hoca ne yapsın?

– Haklısın, demiş.

Ahbabı sinirleri yatışmış olarak gitmiş. Onun hemen arkasından hasmı gelmiş. Bu defa da o başlamış atıp tutmaya, yok bana şöyle, yok böyle yaptı demeye. O da Hoca'ya sormuş:

– Haklı değil miyim?

Hoca:

– Vallahi çok haklısın, demiş.

Adam da sakinleşerek gitmiş. Tüm bunlara tanık olan Hoca'nın karısı bile bu işe şaşırılmış kalmış.

– Senin kadılığında bir garip Hoca Efendi. İkisine de sen haklısın dedin. Hiç öyle şey olur mu?

Nasreddin Hoca hanımının yüzüne bakıp:

– Hatun, demiş, sen de haklısın!

İmamı Gazali Nişabur'da Tus'a dönerken bulunduğu kervanı eşkıyalar çeviriyor. Eşkıyaların lideri Gazali'nin ders notlarını alıyor. Gazeli diyor ki adam bana öyle bir şey söyledi ki bana ders oldu. Ben onu ilahi bir ihtar olarak gördüm .

Liderden ders aldığını söylüyor.Siz ders almak istiyorsanız sokaktaki kediden eşkıyadan da ders alırsınız. Ama ders almak istemezseniz Peygamber Efendimiz (s.a.v) dizinin dibinde de otursanız, Kabe'nin duvarında da uyuklasanız bir şey alamazsınız. Allah(c.c) sizi istifade edenlerden eylesin. İstikametten ayırmasın. AMİN..

İMAM GAZALİ: LEYSE Fİ'L İMKAN EBDA'U MİMMMA KAN ESERİ. (Kötülük problemi konusu ile ilgili eser)

İMAM GAZALİ: EL-İKTİSAD Fİ'L İ'TİKAD (İTİKADDA ORTA YOL) (Tanrının ezeliliği , sıfatları konusunda güzel bir kitap)

KADI ABDUL CEBBAR : ŞERHU'L-USUL-İ-HAMSE (Yaratma, Kulun fiilleri hakkında eser)

AHMET AKBULUT : SAHABE DÖNEMİ İKTİDAR KAVGASI VE ALEVİ SÜNNİ AYRIŞMASININ ARKA PLANI (Mezhepler ile ilgili bir eser)

DİN FELSEFESİ 4. HAFTA 2. DERS

Tanrının varlığının delili konusunda konuşacağız. Tanrının varlığının onlarca delili vardır.

İslam toplumu özgüvenine kaybettiği zaman içe kapanıyor.

Eski büyük alimlerimiz Allah'ın varlığına dair çok büyük deliller getirmişler. Çok iddialı, güçlü deliller getirmişlerdir. **Bunlardan bir kısmı zihni ikna ediyor bir kısmı kalbi ikna ediyor** . Çeşit çeşit deliller getirmişler. **Bu delillerden yine bir kısmı avam için yani toplumun çoğunluğu ya da inananların çoğunluğunu oluşturan halk için bir kısmı da entelektüeller için yani ilim erbabı için delil getirilmiştir.**

Rum Suresinde min ayatihi ve min ayatihi geçer onun varlığının delillerindendir ,onun varlığının işaretlerindendir, onun varlığının alametlerindendir..

Allah kendinden mi tereddüt ediyor kendinden mi şüphe ediyor ki bu kadar delil getiriyor. Bu kadar önemli. Bu kadar alim kafa yoruyor, gecesini gündüzünü birbirine katıyor. Allah bu kadar aşıkardı da neden delile ihtiyaç var?

Delil dedim ispat değil din felsefesi literatüründe ispattan ziyade delil kavramını kullanırız. Çünkü ispat bir kesinlik,yakiniyyat yakini bir durum ifade eder. Ama delil ise zaten kelime anlamı; iletmek ,götürmek ,yol göstermek veya ifade etmek anlamlarına geldiği için yani bu delil bizi götürebilir de götürmeyebilirde ,kifayet edebilir ve edemeyebilirde.. Delilin kalitesine bağlı olarak değişir.

Peki Allah'ın varlığı için niçin delil getirilmiştir?

Burası çok önemli. Allah'ın varlığı varlığını deliller niçin getirilmiştir?

21. yüzyıl büyük uleması diyorum da aslında ulama onlar ulema değil facebook kahramanları twitter mücahitleri Allah o kadar açık seçik ki onun ispatına a delil bile gerek yok derken Niye bu eski ulemalar bu kadar tuğla gibi kitap yazmışlar..

Delile niçin ihtiyaç duyulur, sorusunun bilmiyorum kaç tane cevabı var ama ben bir kaçını sayayım:

1. İlahi metinlerin, kutsal metinlerin bizatihi kendisinin delil getirmesi. (bu arada delil diyorum. İspat demedim biz delil demeyi tercih ediyoruz)

Kelamcılar ispat demeyi tercih ederler çünkü getirdikleri delillerin bedihi, aşıkardığını, kesin ifade ettikleri kanaatindedirler. Biz delil demeyi tercih ediyoruz delil getirmesinin iki açıdan de Kur'an-ı Kerim üzerinden söylersem delile vurgu yapıyorlar ve bir delilin önemi gösteriliyor.

Delile dair bir kaç örnek Ayet-i Kerime :

“Sizlere varlığımızın afaktaki ve enfüsteki delillerini göstereceğiz.

Afaktaki yani dış dünyadaki ve enfüsteki şahadet halindeki veya kendi iç alemlerimizdeki delillerimizi göstereceğiz.”

“İddianızda haklıysanız delilinizi getiriniz.” “ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ ”

“Helak olacak olan bir Beyyine ,delil ile helak olsun(mahvolsun gitsin) ve yaşayacak olan bir delil ile yaşasın” “ ۞ لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ وَيَحْيَىٰ مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ ”

2. Buna dair deliller getirmesi

Buna dair deliller getirmesi bir dine inansın veya inanmasın bir Allah inancı olsun veya olmasın alimler düşüncelerini felsefelerine ortaya koyarken Allah'ın varlığının lehinde veya aleyhinde deliller getirmek zorundadırlar.

Sebepten şimdi diyelim Aristoteles alemi Açıklıyor varlık nasıl meydana geldi sorusunu temellendirmek zorundadır. Yani bu onun nedenini şu şu'nun nedeni bu da ötekinin nedenini şu halde o zaman bunun asıl kaynağı muharriki Evveli nedir sorusunu cevaplamak zorundaydı ve tabii ki sistemin bütünlüğü açısından cevaplamak zorundaydı.

Binanın tuğlasını koymazsanız ya Allah ile koyup temellendirirsiniz ya da tabiatla koyup temellendirirsiniz. Ama bir şekilde o tuğlayı oraya koyup sisteminizi tamamlamak zorundasınız.

Sistemlerinin bir gereği olarak yapıyorlar başka seçenekleri yok.

3. İnkârcıların talepleri

Kur'an-ı Kerim'de de bu böyledir ,sosyal hayatımızda da bu böyledir. Allah vardır diyorsunuz ama deliliniz nedir diyorlar. İşte tam da bu noktada yani sizin için Allah'ın ,bedihi olması aşikar olması o kadar Kesin ve net ki delile gerek yok demek sizi ilgilendiren bir durumdur. Ama karşımızdakine eğer inancınızı anlatmak veya inancınızı anlatmakla mükellefseniz ki biz buna tebliğ diyoruz.

Delile neden ihtiyaç var? Kur'an'ı Kerim'in delil getirmesi veya filozofların alimlerin delili sistemleştirilmesi veya ikna etmek veya ilzam etmek bütün bunların ötesinde delile ihtiyaç duyulmasının sebebi

4. Kişinin kendisini imanda itmin'ana erdirmesidir.

Kişinin bizatihi kendisi için de delil getirmesi. İmanda tatmin olma, huzuru erme, derinleşme.

Gazali imanı böyle anlatıyor;

Taklit ,İlim ve zevk.Bu ilim kıvamına ihtiyacımız var yoksa hemen savrulup gidiyoruz.

Dolayısıyla delil ile (asıl bana kalırsa) listenin sonuna koyuyoruz ama pratikte listenin başına koymamız lazım. **Delil getirmemizin en temel nedeni kişinin tahkiki imana ulaşması için yani imanda derinleşmek için delil gereklidir. İlim iman boyutlarındandır.**

İmanın boyutları vardır. İmam Gazali'nin dediği gibi taklit İlim ve zevk. İlim boyutunu tamamlamak için neye ihtiyacınız var tahkik için delile ihtiyacınız var.

Malesef bizim toplulumumuz delile ne ihtiyaç vardır diyor bu hristiyanlıkta da bu vardır. Yani mevzu Sır ile esrarengizlik ile izah etmeniz çocuklarımızı tatmin etmiyor saçma sapan buluyorlar Deizm'in nedeni de budur (hatırlıyorsunuz değil mi!)

Hep bir sır var esrarengizlik var açıklanamamaz bir durum var.

Ben boşlukların Tanrısı üzerine bir makale yazmıştım. kuantum fiziği Allah'ın varlığının delilleri ile yaklaşımı açısından toplum şöyle ya da biz hep böyle yetiştirildik. Bak bilim bunu açıklayamıyor o halde Allah vardır. Neden bilimin açıklayamadığı yerlerde Allah'ı arıyoruz yarın açıklarsa ne yapacağız?

Biz bilimin açıklayamadığı boşluklar da ve parantezlerde arayacağımıza bilimin açıkladığı düzende , nizamda ,intizamda alemin estetik değerinde zarafetinde Allah'ı arayalım. Yani Müslümanların şu bilimi açıklayamıyor o halde Allah vardır akıl anlamıyor Allah var. Biz tam tersini bilimin açıkladığı aklın ilzam ettiği şeylerde Allah'ı bulacağız.

Bugün Allah'ın varlığı ile delillerden biri şudur o kadar basit bir delil ki o kadar anlaşılabilir bir delil ki ne diyor biliyor musunuz ? Alemin anlaşılabilirliği delili.. ne demek.. (Şu Delilin güzelliğine bakar mısınız!)

Alem öyle yasalarla görüntülenmiş ki İnsan zihni bunu kavrayabiliyor.

Yani İnsan zihni ile alem arasında bir uyum var Bunu tasarlayan ile şunu tasarlayan arasında müşterek bir illet var.

Müşterek bir neden var ki buna Allah diyoruz anlaşamıyor olsaydı derdiniz ki bu ne kadar saçma sapan bir düzen derdiniz.

Başka bir diğer delil ince ayar delili.. (daha sonra işlenecek)

Delillerinde içerik bakımından türleri var.

Bir kısmı **Apriori** yani Apriori dediğimiz ne demek delilinde özellikleri olması lazım..

DELİLİN ÖZELLİKLERİ

1. Akli olacak. Karşımızdakini ikna etmek için akli olması lazım akıla ihtiyaç duymak

(Ben akli kutsayan ktlâ uluhiyet veren bir adam değilim)

Ama akıl hala bizim ortak noktamız karşımızdaki adamı ikna etmenin başka bir yolu yok.

Akli bir delile ihtiyaç var.

2. ihtiyacımız var .

3. tutarlılığa ihtiyacımız var tutarlı olması lazım orada onu söylüyor burada bunu söylüyor değil.

Delilleri iki kısımda ele alıyoruz.

1.Apriori

2.Aposterior

Yani bir anlamda **Apriori deliller zihnün ürettiği zihne konu olan delillerdir. Aposterior deliller ise deney ve gözleme dayalı delillerdir.**

Sebebi ise bazıları sadece zihinde zihni mutalarla üretebiliyorsunuz

bir kısmı ise âlemdeki gördüğü şeylerden üretebiliyorsunuz.

Bu delillerden ilki **ontolojik delillerdir.**

bu delil önemli delildir. Bu Delil çok Elit delildir. Bu delilin savunucuları **Anselm ,Descartes ,Farabi ,İbn-i Sina, Alvin Plantinga(hala yaşıyor) Normon Malcom(hristiyan düşündürdür)**

bu delili savunan adamlar bu delili eleştiren adamlar da vardır mesela bu anlamda en ciddi eleştiride bulunan **Kant .**

(bana kalırsa) **Bu delil Apriori bir delildir.** Zihni mütalalarla Allah'ın varlığını ispatlanığı bir delildir .Ve halka hitap edebileceğini düşünüyorum. İlim adamların madeninde böyle bir şey var ama onlar arasında da çok güçlü bir delil. Ama karşılığı çok tartışmalı sıkıntılı bir delildir.

Anselm (hristiyan din adamı) ortaya attığı şekliyle ilk o ortaya atıyor daha sonra Farabi İbni Sina bunu ciddi anlamda güçlendiriyorlar.

Bu Anselm diyor ki “Tanrı yoktur diyen aptalın zihninde bir tanrı fikri vardır” temel iddiası budur.. Bu delil tanrı kavramının çözümlemesi üzerine inşa edilmiş bir delildir.

Yani o kavramın parçalıyorsunuz.(Sarf ve nahivde kelimeleri parçalıyorsunuz.) O anlamda kavramın analizinden hareketle ortaya konulmuş bir delildir ki **Leibnize** bunun temsilcilerinden birisi. Şöyle bu delilin özünü oluşturan ruh şudur kavramı parçalıyor.

şimdi buraya çok dikkat edelim Anselm;

“Ben tanrı ile her açıdan mükemmel bir varlığı kastediyorum “ diyor. Tanrı denilen şey de budur zaten her açıdan mükemmel bir bunu itirazı olan var mı bir ateist olsa evet ben tanrı inanmıyorum der ama Tanrı denilen şey her açıdan mükemmel bir varlıktır der.

Burada bir sıkıntı yok.

Anselm diyor ki tanrının varlığı sadece zihinsel bir varlık mıdır yoksa fiili karşılığı olan bir varlık mıdır ?

Bazı varlıklar var ki zihinde mesela meridyenler gibi gerçekte bir karşılığı yoktur.

Anselm diyor ki Tanrı her açıdan mükemmel bir varlıktır ama Tanrı sadece zihin mi bir varlıktır yoksa su kitap gibi gerçekte de varlığı olan bir varlık mıdır?

Diyor ki **Anselm** şayet Tanrı sadece zihinde bir varlık olsaydı bu her açıdan mükemmel olmazdı yani bir varlığın her açıdan mükemmel olabilmesi için hem zihin de var olması lazım hem de gerçek de var olması lazım.

Şu halde Tanrı her açıdan mükemmel ise Tanrı Gerçekte de vardır diyor(acayip bir iddia)

Mesela villa hayal ediyorsun ama gerçekte yok bu zihnidir ama zenginsin alıyorsun bu senin için kemalidir. Bir şeyin sadece zihinde olması Onun için bir eksiklik getirir

Çağdaşı olan Gaunilo buna itiraz ediyor.(Bu da bir papaz) diyor ki sen yanlış söylüyorsun.

Evet varlık dediğimiz şey...

diyor ki "Kayıp Ada örneği ile itiraz ediyor o zaman senin dediğin şöyle bir şey;

Ben her açıdan mükemmel bir ada hayal ediyorum bu adanın her açıdan mükemmel bir ada olabilmesi için sadece zihinde değil gerçekte de var olması lazım şu halde bu ada vardır diyor" itiraz ediyor.

Bu şekilde giderseniz yani zihinde kurguladığınız mükemmel olarak kurguladığınız her şey gerçek olarak var mı olacak? Anselmden bağımsız bir şekilde yani Anselm den boşlukta kalan bu sorusuna Farabi ve İbni Sina cevap veriyor biz bu sorunun cevabını Farabi ve İbni Sina felsefesindeki zorunlu ve mümkün varlık ayırımında görüyoruz.

Şimdi bu zorunlu ve mümkün varlık kavramını kullananlar Farabi ve İbni Sina buradan hareketle de yaşayan bir din felsefecisi olan **Alvin Plantiga** diyor ki;

Zorunlu varlığın (arapçası Vacibul Vucub bizatihi) O Allah'tır. Yani zati itibariyle zorunlu olan var olmak için başka bir şeye ihtiyaç duymayan ve varlığı kendisi olan varlıktır. Bu Allah'tır.

Diğer bir tarafta mümkün varlık (Mümkünü vucub bigayrihi) yani başkasından dolayı varlık kazanan.

Alvin plantiga diyor ki (Gaulio ada misalini vererek itiraz etmiş eleştirmisti.)

diyor ki varsayalım biz bu adayı bulduk. Biz o adaya mesela yeni bir ağaç dikebilir miyiz dikebiliriz mesela kenarına bir havuz yapabilir miyiz yapabiliriz bir villa yapabilir miyiz yapabiliriz çam ağaçlarını kesip yerine palmye ağaçlarını dikebilir miyiz dikebiliriz . Adada değişiklik yapıyoruz ama Allah'ta bir değişiklik yapamıyoruz diyor ada mümkün iken Allah vaciptir diyor.

Biz adayı Kemale erdirebiliyoruz ama Allah Kemal'ini kendinden alıyor.

O'nda yani Allah da bir değişiklik yapamıyoruz çünkü bütün Kemalini zatından alıyor

Allah kavramına yeni bir şey ekleyemiyorsunuz sadece Siz ondan keşfediyorsunuz

Varlık delili yani Vacibül Vücuda değişiklik yoktur. Ama mümkün de değişiklik vardır.

Benzer bir itiraz da Kant'tan geliyor diyor ki siz nasıl oluyor böyle Allah vardır diyorsunuz Allah oluyor.. Cebimde 100 dolar var diyorsunuz bir bakıyorsunuz cebinizde 100 dolar var buradaki sorun şudur diyor Kant..(Ben bunu önemişiyorum çocuklarımıza da vermeniz lazım)

Kant'a göre 2 yargı vardır Birincisi Analitik yargılar ve sentetik yargılar iki çeşit önerme vardır .

Analitik önermeler ;yüklemenin öznenin bir parçası olduğu veya özneye bir şey katmadığı yargılar.

Mesela cisimler yer kaplar zaten cisim yer kaplar yani Yer kaplama cismin içinde var yani yüklem özneye bir şey katmıyor.

Sentetik yargılar ; yüklem özneye yeni bir şey kattığı yargılardır. Mesela Dünya Döner , Dünya yuvarlaktır Yani bu yeni bir şey katıyor Dünyanın döndüğünü ispatlamak için uğraşmış ama cisim yer kaplıyor diye uğraşılmamış .

Şimdi diyor Kant siz Allah vardır önermesini bize Analitik yargı gibi sunuyorsunuz.

eleştirisine **Descartes** diyor ki burada sorun şudur ; Ben düşündüğüm için Allah var değil diyor . Allah var olduğu için ben düşünüyorum yani ben zihnime onu konu etmiyorum .O benim zihnimin doğrudan konusu oluyor. Ben varlığı başka Şekilde açıklayamıyorum.

(Descartes İbni Sinacıdır. Ama hiç bir yerde İbni Sinacı olduğunu söylemez.) Ben düşündüğüm için Tanrılar değil diyor Bunu ayırt edemiyorsanız diyor Tanrı var olduğu için ben düşünüyorum.

(Benzer bir şekilde Alvin plantiga da böyle bir delil ileriye sürer oraya hiç girmeyeyim..)

(Ontolojik delil ile bu kadar anlaşılması yeterlidir benim için)

Ontolojik delil Tanrı kavramının çözümlenmesinden hareket ile Apriori bir delildir.

2.Kozmolojik deliller

Bunlar ;

-İmkan

-hudus

-inayet ve ihtira'yi da anlatayım tasarımı da anlatayım

-Nizam ve Gaye 'yi bunu teleolojik deliller kategorisine anlatayım.

(Tasarım delili Nizam ve Gaye delili ince ayar delili bunlardan bahsederim.)

İmkan delili daha çok filozofların kullandığı bir delildir.

Hudus Delili ise daha çok kelimcilerin kullandığı bir delildir.

İnayet ve İhtira delili ise İbni Rüşd'ün kullandığı delildir.

Gelelim imkan deliline

Kısa bir mukaddime yapalım (oradan haftaya hudus delili ile senkronize bir şekilde götürmeye çalışayım Allah izin verirse)

Kozmolojik ne demek? Yani bu Kozmolojik deliller alemde hareketle Allah'ın varlığını ispatlayan delillerdir.

Biz bunlara daha önce Aposteroiri dedik.

Apriori zihinden hareketle. Aposteriori ise alemde hareketle Allah'ın varlığını ispatlayan deliller olduğunu söyledik yani alemde gördüğümüz değişim başkalaşım bozulma imkan ve zorunluluk kavramları üzerinden Allah'ın varlığını delillendirilir.

Leibnize şöyle bir cümle kullanıyor Cümle biraz ince dikkate dinlemeniz lazım

Niçin hiçbir şey yok değil de bir şeyler var ve var olanlar niçin başka şekilde değil de bu şekildedir. (çok güzel bir soru.)

Niçin hiçbir şey yok değil de bir şey var yani niçin şu kitap yok değilde var ve Niye başka şekilde değil de bu şekilde veya niye X Hoca diye birisi yok değil de var veya Niye bu şekilde de başka şekilde değil güzel bir soru **imkan sorusu.**

İmkan nedir?

İmkan birşeyin olmaklıkla olmamaklık veya bu şekilde olmaklık veya şu şekilde olmaklık durumuna imkan diyoruz .

Yani bu kitap olabilirdi de olmayabilirdi de veya bu şekilde de olabilir de şu şekilde de olabilirdi niçin böyle niçin Yok değil de var niçin başka şekilde değil de **bu şekilde diye tartışmanın özünü oluşturan soruna biz imkan delili diyoruz.**

İşte burada **varlıkları ikiye ayırıyoruz birincisi vacip varlık ikincisi mümkün varlık** mümkün varlıklar değişen bozulan başkalaşımlaşan varlıklardır . Vacip varlık ise değişmeyen bozulmayan ve başkalaşmayan varlıktır . Şayet bozulan bir şeyi bozulan bir şey ile inşa ederseniz bu işin içerisinde mantıksal olarak çıkamazsınız.

Burada Aristotelesin muharrik neden delili de vardır burada bu delili ilk ortaya koyan

Aristotelestir. Muharriki evvel diyoruz.

Aristoteles diyor ki bunun nedeni ise şu şunun nedeni şu şunun nedeni hep birbirinin nedeni hareketle diyor bir yerde Alem başlamış olması lazım ezele kadar gidemez.

(Çünkü o varlığın tabiatı ezeli olmaya yani başlangıçsız olmaya , geçen derste bahsetmiştik, ne demiştik zamansız olmak şu demek:

1.başlangıcının olmaması ve 2. sınırlı olmaması 3 değişimle bozulmayan uğramaması demektir hatırladınız değil mi!)

Varlık değişiyor bozuluyor bozuluyor başkalaşıyor o zaman bu Ezeli olamaz.

Öyleyse diyor Aristoteles bu Nedensellik silsilesini sonsuza kadar götürüremeyiz. Bir yerde başlamamız lazım nedir? O bütün eşyaya hareketini veren ama kendisi hareket etmeyen bir muharriğin özelliği budur.

Bütün eşyayı hareketini vermiş dinamizmi vermiş ama kendisi hareket etmiyor niye hareket etmiyor hareket dediğim, hareketin 5 çeşidi vardır;

(Siz genellikle hareketi, a cisminin a noktasından b noktasına intikaline hareket diyorsunuz.)

1.oluş 2.bozuluş 3.değişme 4.başkalaşma ve 5. intikal s(irkenin şaraba dönüşmesi başkalaşma hareketine örnek verilmiş) (siz ise intikal hareketini biliyorsunuz.)

Sükun ne demek sükun var olan tabiatını konumunu korumak demektir hareketin zıttı hem konumunu koruyor hem tabiatını koruyor.

Aristoteles'in dediği bu ilk varlık Bütün eşyayı hareketi veriyor ama kendisi hareket etmiyor niye Eğer ki kendisi de hareket ediyor olsaydı bu defa Biz ona bunun hareketi nedir diye soracaktık o hareket eden bir şey değildir diyor sabit bir şey yani değişmez bir şey yani basit diyor . Ama Aristoteles buradan nihai olarak Deizm'e varıyor.

Yani bu bize şu soruyu cevaplıyor Allah'ı kim yarattı şimdi zaten yaratılmışsa Allah değildir sunun nedeni şu şunun nedeni şu diyerek ilahi nedene doğru geldik ilahi neden Yani ilk hareket ettirici Yani siz şunu soruyorsunuz ilk hareket ettiriciyi kim hareket ettirdi. Yani ilk hareket ettiricinin böyle bir özelliği yok.

Teşbihte hata olmasın 10 vagonlu bir tren düşünün 10 vagon 9 vagon birinci vagonu ne çekiyor lokomotif. Lokomotifi ne çekiyor hiçbir şey çekmiyor. Nasıl yani zaatından kaynaklanan bir durum var oradan eşyayı bu anlamda bütün dinamizmini verip kendisi vacip olan.. Vacip nedir? Vacip ne demek? Vacip değişmez bozulmaz başkalaşmaz yani etki eder ama etkilenmez hatta mazur görün bu etkisizlik felsefede o kadar çok tartışılmış ki ilahi hissizlik teorisi ortaya çıkmıştır.

Yani Tanrı duygulanmaz demişler. Böyle insanlar gibi sevmeye veya nefret etme kavramlardan Allah münezzehtir. Biz bu kavramları Allah'a mecazen kullanırız.,denilmiş. Vacip kelimesinin fıkıhın kelimesi ile karıştırmayın bu vacip felsefe ve kelamın vacibidir fıkıhın vacibi değildir. Bazıları vacip deyince tek bildikleri fıkıh üzerinden okuyorlar. Hayır vacibi vücut zorunluluk ve mutlakiyet ifade eder anlamında görün değerlendirin.

İşte bunlar sizin araştırmanız temellendirmeniz gereken konulardır. GafururRahim ne anlama gelir acaba bunların mecazi bir anlamı mı var veya hakiki anlamda bir şey mi taşıyor?

araştıracaksınız bulacaksınız. benim niyetim sizi bir tartışmadan haberdar etmek yani olayın özünü şu oluşturuyor şu alemdeki varlıklar değişmeye bozulmaya olmak veya olmamak veya şu şekilde veya bu şekilde olmak arasında bir durumlar bunun nedeni nedir yani yok iken var varlığa geldikten sonra d. başka şekilde değil de bu şekilde olmasını sağlayan şey nedir sorusu üzerine geliyor yani varlığının nedeni niçin kendisi değil (bunun nedeni nedir Biz bunu haftaya bir şeyin varlığının nedeni niçin kendisi değil ve niçin Allah bir şeyin varlığın nedeni niçin kendisi değil de Allaktır bunu hatırlatın haftaya konuşalım. Ve hudus inayet ve ihtira delilleri üzerinden devam etmeyi planlıyorum.)

4. HAFTA 2.DERSTE HOCAMIZIN KULLANDIĞI BAZI ÖRNEKLER, TANIMLAR, SÖZLER, KİTAPLAR

Hocamız Allah'ın delili konusunda şunlardan bahsetmiştir:

Fakat ve zayıflık dönemlerinde kudretli alimler yetiştiremediğimiz mukallit hocaları yetiştirdiğimiz döneme gelince üretemeyince cepten tüket tüketince cepteki bitince veya ceptekinin değeri bilinmeyince veya ne dediğini bilmeyince Cepten yemeğe başlıyorsunuz ucuz laf oyunlarına giriyoruz örneğin;

Fideizmi anlatınca demiştim Fideizm neydi?

İmancılık yani imanda akla yer vermeyen düşünceye yer verme gereği duymayan yaklaşımdır.

Fahreddin Razinin bir kadınla olan hikayesinin bahsetmiştim. Fahrettin Razi bir gün bir yereden geçiyor ve herkes ayğa kalkıyor. Sadece bir kadın kalkmıyor. Ona diyorlar ki Allah'ın varlığına 40 delil getiren Fahreddin Razi geçiyor denildiğinde Kadın diyor ki; Allahtan şüphe etmeeydi delle ihtiyaç duymazdı.

Biz bu hikayeyi çok severiz biz aklımızı çok kullanmadığımız için. niye severiz biraz önce dediğimiz şeylerden dolayı. artık 1.kudretli alimler yetiştiremediğimiz için 2mukallit hocaları yetiştirdiğimiz için **Mukallit hoca;** kendinden öncekileri taklit etmekle kifayet eden veya başka seçeneği olmayan. Bakıyorsun adam öyle şeyler konuşuyor ki dinle alakalı slogan ver gazı ver gazı sloganla çalışıyor önüne bir metin açsan çok şey anlatıyorsun da hocam İbni Sina İbni Sina'nın kitabı şifa İlahiyyat bölümü hocam şuradan bir bahis oku da izah et ne demek ya da İbni Rüşd'ün Kitabunne Nesf şerhi psikoloji dersi hocam şuradan mevzuyu anlat da teddütlerimiz gitsin kütük zanneder kitabı ama oradaki topluma sohbet ediyor.

Gazalinin kitabı "İhya" daha basit kitaplar var ama yok okumuyor duyduyuyla hemen bizlere tebliğ ediyor nezir ve beşir rolünü üstleniyor. Biz de neredeyse mukallit alim bile yok. İlmihal hocalığı ile siz itikat kuramazsınız kelami doktrinler inşa edemezsiniz kelam ekolleri oluşturamazsınız.

*Allah tasavvuru bu veya kelim ilmi ilgili biz din adamları olarak bu ilimleri zar zor uğraşırken avam tabaka nasıl yapsın, ne yapsın? (Diye hocamıza soru soruldu)

Paracelsus'un güzel bir sözü vardır (kimyagerdir) der ki **“Her şey zehirdir önemli olan dozajtır.”**

Dün bir konferansa katıldım bana bir öğretmen sordu öğrencilerime akıllarını kullanmasını istiyorum din hakkında düşünmelerini istiyorum ama falan filan... diyince ben de Paracelsus'un bu sözünü söyledim.

Aklın herkes açısından kullanılabileceği bir dozajı var yani bir çocuğun kullanacağı doz var bir lise öğrencisinin kullanacağı doz var, halktan birinin kullanması gereken bir doz, ilim erbabının kullanması gereken doz var. Ben delilleri söylerken şöyle bir cümle kurdum hatırlarsanız delillerin bir kısmı halka hitap ediyor bir kısmı ilim erbabına hitap ediyor.

*Halk okumuyor sözüne çok gıcık oluyorum. Halk niçin iki kere okusun. Sıvacı boyacı kendi çocuğuna öğle yemeğine çocuğunu kucaklamaya zamanı yok o niye okusun . İmam okuması lazım, Kur'an kursu üniversite hocasının okuması lazım hocaların okuması lazım. Tanıdığım bir Kur'an Kursu hocası vardı camide velileri toplamış gün yapıyor .Bana kalırsa onun aldığı maaş haramdır . Çocuklar orada oturuyor o gidip onlarla çene çalıyor.

Niçin bunların okuması lazım .Çünkü devlet ve millet bu yetkiyi bize vermiştir . Adam sanayide usta boyacı cilacı her neyse camiye haftada bir gelecek ve sen onu dolduracaksın . İhtiyaç duyduğu manevi bilgisini, marifet bilgisini, hakikat bilgisini senden alacak. Ben delilleri söylerken şöyle bir cümle kurdum hatırlarsanız delillerin bir kısmı halka hitap ediyor bir kısmı ilim erbabına hitap ediyor.

*Çocuğumuza kendimize Allah'a dair tahkiki imanımızı öyle sır ile esrarengizlik ile anlaşılmazlık ile anlatıyoruz ki.. Çağımızın iktiza ettiği bilim ile matematik ile astronomi ile biyokimya ile astrofizik ile inşa etmemiz lazım ki çocuklarımızın ruhu doysun mesela küçükken oynadığımız oyuncaklarımız farklıydı önceki oyuncaklar tahtadan oyuncaktı ayakkabılarımızı araba yapar kum koyar oynardık Şimdiki çocuklar drone istiyorlar. Zamanınızda size hitap eden şeyler çocuklarınıza hitap etmeyebilir Bundan dolayı delile ihtiyacımız var.

Delil ile ilgili şu Ayeti Kerime:

“Helak olacak olan bir Beyyine delil ile helak olsun(mahvolsun gitsin) ve yaşayacak olan bir delil ile yaşasın. “

Olay bundan ibaret şu ayetteki güzelliğe bakar mısınız! İslamiyete aşık olmamak mümkün değil. Böyle bir yandan ifadeler var ki öyle derinlikler var ki akli olan adamın kafasına vuruyor bu ayet Bedirden önce inmiştir. İslamiyeti aşık olmalısın ki anlayasın muhteşem bir ayet. Şu ayetteki derinliğe bakar mısınız!

ALLAH ZATEN AŞIKAR DİYEREK DELİLE KARŞI OLANLARA :

Alah aşikar, bedihi delile gerek yok demek sizi ilgilendiren bir durumdur. Ama karşımızdakine eğer inancınızı anlatmak veya inancınızı anlatmakla mükellefseniz ki biz buna tebliğ diyoruz.

Kendimiz için tebliğ etmiyoruz karşımızdakinin kurtulmasını istiyoruz sonsuz hayatta bedbaht olmasın kaybedenlerden olmasın diye biz bu kadar çırpınıyoruz yani derdimiz gayemiz kendimiz değiliz. Dolayısıyla karşımızdakini ikna etmek (**buraya dikkat et**) veya imzal etmek yani karşımızdaki Allah'ın yokluğu ile ilgili bir delil getiriyor olabilir bugün bizim sorunumuz bu . Artık biz malesef Müslümanlar topluluğu olarak ikna edemiyoruz da bari ilzam edebilsek yani yenebilsek. Adam çağın bütün bilimlerini materyalizmin lehine kullanıyor.

Yani hem ikna etmek hem ilzam etmek bu çok önemli kendi kabuğumuza kapandık biz çok güçlü artık Alim büyük fizikçimiz yok matematikçimiz ve biyoloğumuz yok. Yapılan atom araştırmalarının evrenin orijinine yönelik araştırmalara ne kadar hakimiz ,biz insanın nörolaojik veya bilişsel kuramlarına ne kadar hakimiz?

Yani bi anlamda tekfir ve ilhad, bu akıl yönünden ilim yönünden bilim yönünden geliyor

Biz orada çok zayıfız.Tek iddiamız Allah aşikardır delile ihtiyaç yoktur . İyide insanlar kitleler halinde küfre akıyorlar. Bunun sebebi ikna edemeyeşimiz. Hatta iknayı bırakın ilzam edemiyoruz . Camiye gelen 3-5 hacıya Allah'ın varlığını anlatmak kolay. Adamın zaten Allahtan şüphesi yok asıl mesele bu çağda yaşadığımız üzere gençlere Allah'ı anlatabiliyor muyuz? Bu Çağın adamlarına bilim insanlarına Allah'ı anlatabiliyor muyuz ?Bizim sorunumuz bu. Maalesef yok çünkü bilmiyoruz yani Hacılar bir de bağıriyoruz bu gençler dinden çıkıyor buraya bakmamız lazım adam camiye gelmiş adamı fırçalıyor hoca.

İmamlık kamu görevlisinin dışında bir mesuliyettir Yani imamlık matematik öğretmeni gibi kamu görevlisinin dışında bir mesuliyettir. İmamların doğru olmaları ve okumaları lazımdır.

İmamlar Günlerini ayakta geçirmek zorundadırlar. Esnafa uğrayacak, sanayiye uğrayacak, dükkana uğrayacak,sokakları görecekt,piknik alanına gidecek, kahvehaneye gidecek, maçlara katılacak dinamik olmak zorundadırlar. Tabiat boşluk kabul etmez. Siz oraya gitmeyince oraya başkaları gidecek hoca efendi adam olmayacak diyip kapıyı kapatmış.

Bizim Müslümanlar tribüne oynuyorlar. Onun arabası var güzel mi güzel bastığında gaza gider mi gider ama onun ruhu yok.

Eylemlerimizin ruhumuz yok.

Benim niyetim size bazı şeyler üzerine düşünmek ve düşünmenin ötesinde temellendirmenizi istiyorum yani şimdiye kadar bildiğiniz konuları temellendirmenin yani bir ayet ve hadis ile gerekçelendirmelisiniz. Niyetim bir cevap bulma değil yani insanlara bir şeyden bahsediyorsunuz bahsettiğiniz şeyin hangi ayeti veya hangi hadise dayandığını bilmelisiniz. Bir şeyi sorgulatmak da değildir amacım gerekçelendirmenize katkı sağlamak.

Gazali imanı şöyle anlatıyor.;

Taklit İlim ve zevk.Bu ilim kıvamına ihtiyacımız var yoksa hemen savrulup gidiyoruz.

İlim kıvamına gelmeyince savrulup gidiyoruz.

Geçen bir belgesel izliyorum mesela okyanusun altındaki Canlılara dair belgesel izliyorum.

Yerin suyun diyelim ki 700 metre dibinde avlanıyor saldırıyor saklanıyor strateji kuruyor.

Diyorsun ki "Ey sanatında akılları aciz bırakan Sen ne büyüksün" o delil bir başkasının ihtiyacı yok o delile benim ihtiyacım var. Bitkilerle ilgili belgesel izliyorsunuz sema ile ilgili belgesel , dağla ilgili insanla ilgili atomla ilgili belgesel izliyorsunuz ,ruhunuz halden hale geçiyor. İşte bu imanın güzelliğidir .

Dolayısıyla delil ile (asıl bana kalırsa) listenin sonuna koyuyoruz ama pratikte listenin başına koymamız lazım. Delil getirmemizin en temel nedeni kişinin tahkiki imana ulaşması için yani imanda derinleşmek için delil gereklidir. İlim imanın boyutlarındandır.

*Birisi soru soruyor biri alimleri taklit etmekten ne zaman kurtulacağız acaba? Hocamız şöyle diyor; Keşke biz Eşariyi ve Maturidiliyi taklit etsek. Maturidiyiz diyorlar. Ama bırakın onların yazdığı kitabı okumaktan yazdıkları eserlerin isimlerini bilmiyorlar. 25 yıllık imam kitabın adından haberi yok.

Karanlığa küfretmenin bir anlamı yok geçmişte böyle bir algı vardı o şartlarda öyle gittik artık böyle..

Artık bir bakmak lazım. Gecmise ağıt mı yakalım gerek yok bunlara artık bakmak lazım.

Eşari el-İbane'de şöyle diyor;

(çok güzel bir cümle var) Bu dünya bir yeşilliktir. Bu dünya üzerine oturanları yani yorulmuş da üzerine dinlenmek için oturmuş olanları dinlendiren ve dinlendirirken zehirleyen bir yeşilliktir.

(kitapları okumak istiyouz dediğimizde hocamız şu kitaptan bahsetti) :

Makalatul İslamiyyin 2.bölüm hakikul Kelam konusu . Cisim ,cevher, araz, atom, insanın mahiyeti nedir, duyular hakkında ihtilaflar nelerdir, arazlar yok olur mu olmaz mı,cisimlerde bulunan manaların arazlar mı sıfatlar mı olduğu bu mana teorisi vs..)

Taфра ; sıçrama konusundaki ihtilaf sıçrama nedir ilk dönem Mutezile kelimcileri alemin atomlardan oluştuğunu iddia ediyorlar buna elcüzüllezi la yetecezza denir aslında şu an bizim işleyeceğimiz Hudus teorisinin bir parçası "parçalanamayan son cüz" Nazzamda bunlara itiraz ediyor. Funum Zunum teori ortaya koyuyor. maddenin bir noktadan bir noktaya nasıl geçtiğini hareket olmaksızın nasıl geçtiğine taфра teorisi ile anlatıyor daha sonra Muammer diye meşhur bir kelamcı var o da mana teorisi diye başka bir nazariyye ortaya atıyor bunlar böyle teoriler bizim konumuz bu değil aslında. büyük alimler Bunlar Ortaya koymuş konuşmuş tartışmış Biz bunları bile keşfedemedik mevzu bu. Çok ihtiyacımız var.

*Zeki çocuklarımızı hadisçi kelamcı fıkıhçı felsefeci yapmamız lazım.

HASAN ÖZALP : İSLAM FELSEFESİNİN 100'ü (gençlere hitap eden bir kitap mantık nedir? varlık nedir? 100 kavramın açıklanması ve klasik alimden aktarması var.)

HASAN ÖZALP : İSLAM FELSEFESİNİN 200'ü (Beş tümel mesela İbni Sina'dan açıklamışsınız. 200 kavramdan oluşan kitap)

HASAN ÖZALP : İSLAM FELSEFESİNİN 300'ü (bunda da 300 kavram vardır mesela fâsık Şehir nedir faziletli şehir nedir, illet nedir vs.)

HASAN ÖZALP : DİN VE BİLİM UZLAŞMASI (Farabi ve İbni Sina düşüncesinde ölüm ve ötesi , islam filozofları ruhun ne olduğunu ölüm sonrası yaşamın mahiyeti tartışmalarını ele aldığım kitap, klasik ve modern bu iş nasıl oluyor muslumanlar bununortaya nasıl koyuyor)

HASAN ÖZALP : TANRI VE TASARIM (ağır kitap batı düşüncesinde astronomi astro fizik biyoloji biyokimya üzerinden batı düşüncesinde tanrının nasıl delillendiriliyor nasıl temellendiriliyor akıllı tasarım şeklindeki şimdi konuşulan dizayn Türkiyede önemsemiyorlar zaten Allah aşık ar diyorlar 3. Ve 4 bölümleri okumanızı tavsiye ederim bu adam kafayı yemiş diyebilirsiniz.)

GAZALİ : İHYA'U ULMU'İD-DİN

EBU'L-HASAN EL-EŞ'ARİ: MAKALATÜL-İSLAMİYYİN - EL-İBANE VE USULÜ EHLİ'S-SÜNNET

EBU MANSUR EL-MATURİDİ : TE'VİLÂTÜ'L KUR'AN - KİTABÜ'T-TEVHİD

İBNİ RÜŞD : KİTABÜ'N -NEFS

İBNİ SİNA : KİTABÜ'Ş-ŞİFA

DİN FELSEFESİ 5.HAFTA 1.DERS

Geçen hafta imkan delilinden bahsettik. Bundan sonra kozmolojik delillerden bahsedeceğim.

Kozmolojik deliller evrenden hareketle Allah'ın varlığını temellendirmeye çalışan bir delildir.

(Güzel bir ders işleyeceğiz harika olacak inşallah.)

Yani alemde Allah'a diyebilirsiniz basit bir şekilde. **Bu delili anlatan Aposteriori delillerdir.** Bu delillerden birisidir. (Bana kalırsa) En başarılı delil türlerinden bir tanesi budur.

Geçen hafta filozofların kullandığı imkan delilinden bahsetmiştik. Bu hafta hudus delili nedir onu anlatacaktım. Hudus delili ile birlikte inayet ve ihtira delilinden de bahsedip arkasından da nizam ve gaye dediğimiz teleolojik delillerine geçmeyi planlıyorum. Güzel bir ders olacak.Bu dersin kapsamında zaman zaman evrim düşüncesi zaman zaman kozmoloji zaman zaman kuantum felsefesine dair bazı enstrümanlar kullanmayı düşünüyorum.

Leibniz şöyle bir soru soruyor demiştik geçen hafta ; **Niçin hiçbir şey yok değil de bir şeyler var ve var olanlar için başka şekilde değil de bu şekildedir.** şeklinde soru soruyor .(güzel soru)Bu durumda var olanların niçin var olduğunu açıklamak için bir nedene ihtiyaç var.

Yani şunun(kitap) nedeni benim matbaa. Kitabı yazdım. Bu kitabı da ben bastırdım. Sebep ben oluyorum. Mevzu alem olunca daha şumüllü ve daha kapsamlı bir cevap vermek lüzumu doğuyor.

Leibniz soruyu sorduktan sonra bizim alemin niçin var olduğuna dair bulduğumuz nedenin yeter bir neden olması lazım . Yani yeter neden nedir?

Öyle neden ki kendisine yöneltilecek bütün eleştirileri yüklemiş olsun.

1.Alemin bir nedeni var mıdır? 2.Varsa bu neden nedir?

Leibniz'in yeter neden iste bizim filozofların Hudus deliline geliyoruz. Buradan devam edelim. Leibniz diyor ki varlık bir neden ile mi meydana gelmiştir. Evet diyoruz varlıkta nedeni olduğunu görüyoruz. Bu nedenin kaynağı nedir?

Leibnize göre bu nedenin ne olduğunu anlamamız için bir 1.Nedenin yeter olması 2. Bu alemin nedeninin alemin dışında olması lazım.

Tam da bu noktada bizim İslam filozofları daha doğrusu kelimciler devreye giriyor Her hadisin (sonradan meydana gelen)bir muhdisi (meydana getiricisi) vardır.

Hadis: sonradan meydana gelen demektir, yani Hudus.

Burada bir itiraz yok. Alem hadistir alemin muhdisi Allah'tır.

Buradan gidelim hem Leibniz'in yeter nedenini hem İslam kelimcilerin veya filozoflarının vücut delilini biraz senkronize götürmeye çalışalım, birbirinden destekleyerek.. Her hadisin bir muhdisi vardır yani meydana gelmiş. Her şeyin bir meydana getiricisi vardır yani sonradan meydana gelmiştir. Ne diyor üretim tarihi 2020 , 2020'de meydana geldi o zaman bunu 2020'den önce bir şey yaptı. Çin malı o zaman kimler yapmıştır Çin yapmıştır.

Asıl bizi zorlayan şey şu alem hadis midir? Bizim alemin hadis olduğuna yani sonradan meydana geldiğine dair delilimiz nedir? Sorumuz bu.

Alem niçin hadistir? Bu delilin bütününe Hudus diyoruz.

Ya alem ezeli ise ya başlangıcı yok ise ya ayetler uydurma ise bir sürü sahte peygamberler var...
Maddenin niçin başlangıcı var.

Bir şeyin sonradan meydana geldiğinin en önemli kanıtı 1. Kevnü ve Fesada uğramasıdır. Yani oluş ve bozuluşa tabi olması. Bir şey oluş ve bozuluşa tabi ise yani meydana geliyor ,yıkılıyor, değişiyor bozuluyor, başkalaşılıyor ise o şey sonradan meydana gelmiştir . Asli olan bir şey de değişme başkalaşma ve bozulma meydana gelmez . Değişiyorsa asliye tabiatını koruyamıyor demektir.

2. Zamansal olmasıdır yani zaten zamansal ise oluş ve bozuluşada tabiidir. Dolayısıyla oluş ve bozuluşa tabii olan bir şey bir başkasının asli nedeni olamaz bu bir.

2.Burada Leibniz'in yeter sebep yeter neden delili devreye giriyor.

Mesela; kalem, şu kalemi görüyorsunuz. Bu kalemi elime aldığımda kapağını açayım bir kapak burada da arkadada bir kapak var. Bir tüp var gördüğünüz gibi bu tüp için içerisinde keçe var keçenin içerisinde mürekkep var ve mavi mürekkep yerleştirilmiş ve buradan uç çıkartılmış Ucun orasına daha sert bir keçe konulmuş. Mürekkep akmasın diye kapak konulmuş başka bir yere bulaşmasın diye ucuna bir kapak konulmuş. Buradan hareketle benle anlıyorum bu kalemi yapan kişi de bir bilginin olması lazım. Bilgiye ihtiyacımız var yani bunu yapabilmek için bir mühendislik bilgisine ihtiyacımız var . Yetiyor mu yetmiyor X hoca yapabilecek bir bilgiye sahip yap diyorsun ama benim param yok pulum yok diyor ya da ben bunun resmini çizdim projesini yaptım ama imkanım,kudret yok ...

Başka bir hocaya diyor ki bende bu kalemin yapacak bilgi de var bu kalemi yapacak kudret de var o zaman yap diyorum yapmak istemiyorum diyor o zaman ilimde yetmiyor kudret de yetmiyor ne gerekiyor irade gerekiyor . Peki kaleminde zatında bunlar var mı? Kalemin kendisinde bir ilim bir kudret irade var mı Eğer şayet kendisinde bir ilim olsaydı bir kudret irade olmuş olsaydı, bakın attım tepki vermiyor itiraz edemiyor ve aksiyon gösteremiyor. Demek ki kendi zatında ilim irade ve kudret yok Dolayısıyla kendisi kendisinin nedeni olamıyor. Alem mesela şu deve diyelim. niye deveyi örnek veriyorum çünkü ayette böyle geçiyor ; “Devenin yaratılışına bakmaz mısınız ?” Devenin yaratılması meydana gelmesi için ilim irade ve kudret ihtiyaç var mı işte Leibnize buna yeter sebep ilkesi devreye giriyor. Mesela inek sütünü sana vermezdi kendi içerdi.

İneği örnek vermem de başka bir ayetten dolayı “Sizin için sağılan hayvanlarda ibretler vardır.”

Peki hangi neden insan olabilir mi birisi dedi ki inek bazen sütünü içiyor buna İbni Sina şöyle cevap veriyor; “ Arizi bir neden asli nedenin yerini tutamaz.” İneğin kendi sütünü içmesi aslında iyi bir şey de değil , inek sütünün faydalı olduğunu bilerek de içmiyor. Karaciğerin kendisini yenilemesi kendi iradesiyle yapabileceği bir şey değil mesela yenilemiyor da aksi takdirde de davranmıyor bu onun o şekilde programlandığını gösterir.

Descartes diyor ki mesela âlemdeki nedenlerin kaynağı aleminin kendisi değil onu anladık. Peki insan olabilir mi .Çünkü doğadaki en zeki ve en kudretli varlık insandır yani k,udret fiziksel güçten bahsetmiyorum yani yapma iradesinden bahsediyorum kudretin bu anlamda bir tek bir manası olsaydı bilgi daha güçlü çok değerli olması lazımdı.

Bu alemin nedeni insan mıdır? (Bazıları diyor ki anne babamdır Dedim ki anne baban olsaydı senin gibi evlat istemezdi mesela, şayet ben kendim olsaydım mesela yaşlanmak istemezdim hatırlanmak istemezdim yani bozulşa tabi olmak istemezdim. Dolayısıyla yaşlanıyorum, hastalanıyorum. Bu Benim nedenimin kendimin olmadığını gösteriyor. Peki Zümrüdüanka gibi hayali bir varlık olabilir mi?)

Descartes diyor ki kendimi kandırmanın bir anlamı yok diyor güzel bir cevap itirazımız var mı ,yok. Şu halde alemin nedeni kendi dışında niye kendi dışında çünkü kendisinde değişme ve bozulma meydana geldiği için ilim irade ve kudret sıfatlarına bakın sadece ilim yetmiyor sadece irade yetmiyor

sadece Kudret de yetmiyor bunların üçünün aynı anda dinamik olduğu bir yaratıcının olması lazım de **Descartes** diyor bu bahsettiğimiz şeyler alemin niçin hadis olduğunu gösteren deliller. Ama bu nedir bunların alemin hadis olduğunu gösteren felsefi deliller vardır bir de **alemin hadis olduğunu gösteren bilimsel kanıtlar vardır bir Big Bang kozmolojisi (Cern) 2.Termodinamik (2.Yasası Entropi)** Bugün bilimsel Araştırmalar bize neyi gösterdi bize şunu gösterdi ki alem bundan 15 ila 20 milyar yıl önce meydana gelmiştir. Canlılık 7 ila 8 bin yıl önce meydana gelmiştir. Fizik bize gerçekte bu alemin bir zamansal başlangıcının olduğunu hatta hareket ettiğini ve dolayısıyla hareket halindeki her şey **bakin bir şey kemal'e doğru ilerliyorsa o onun bir zevali var demektir.** Yani bahar ayı geldi kayışlar çiçek açmaya başladı şöyle bir şey demiyor Allah'ım ben yetişecek açtım çiçek Açmak istemiyorum. Çünkü ben 3 gün sonra don vuracak bu Komik geliyor insana ama bunu insan soruyor.

Halbuki umumi neticeyi düşündüğünüzde kayışının çiçek açması çok harika bir şey insanın hayat bulması çok güzel bir şey şimdi Kemal'i olan bir şeyini zevali aynı zamanda hudusun bir delilidir. Çiçek olacak çağla olacak ve olgunlaşmış meyve yani Kemal dediğimiz Kemal'e ulaştığı anda çürüme başlayacak. Dolayısıyla Evren böyle bir kozmik sona doğru gidiyor önemli birinin kitabında şöyle geçiyor; bu gelişme bir yerde çökecek bir şey diyor bu herhalde diyor kutsal metinlerde geçen kıyamettir diyor İsrail sura üfler bunu kabul eder veya etmezsiniz bilemem ama evren ilk olarak yani varoluş olarak bir sona doğru gidiyor. Bu da bize aslında alemin hadis olduğunu gösteriyor. İkinci bilimsel delili termodinamiğin ikinci yasası Entropi termodinamiğin ikinci yasasını bilen var mı; Alem sona gidiyor evrendeki enerji bitiyor demek.

Bir şeyin sonu varsa zorunlu olarak onun başının da olduğunu gösterir Yani bir Olgunlaşma sürecine girdiğini gösterir bundan hareketle biz alem hadistir sorusunu biz alemin hadis olduğunu neye göre karar veriyoruz sorusunu ne yapmış oluyoruz hem felsefeyi hem bilimsel argümanlarla temellendirilmiş oluyoruz. Şu halde alemin muhdesin Yani şu anda meydana getiren kim olabilir bütün yeterlilik sıfatlarını zatında barındıran bir varlık olabilir ki o da Allah'tır ister Allah deyin ister Çalap diyin ister Hüda diyin.

Alem hadistir niye çünkü ayette öyle geçiyor. Kur'an-ı Kerim bunu isteyen onlarca ayetler geçmektedir. Hz İbrahim'in o yıldızları güneşe karşı yaptığı soruşturma hudus delilini gösterir

Hz. İbrahim yıldızlara baktı acaba bu benim Rabb'im olabilir mi dedi ay çıkınca yıldızlar batınca ben batanları sevmem yani batmak ne demek ki Kevnü Fesadı uğramak oluş ve bozuluşa tabi olmak zevale tabii olmak yok olmaya tabi ise uluhiyet vasfına sahip olamaz.

Big bang alemin bir başlangıcı vardır diyor başlangıcı olan her şeyde sonu vardır diyor.

Bütün bu delilleri varlık imkan dili ile hudus delili ile nazarı dikkate alınca İbni Rüşt Faslu'l makal isimli kitabında bu delilleri yani Allah'ın varlığının delilleri nedir deyince bu delilleri ele alıyor bu deliller ile Allah'ın varlığını halka anlatmanın zorluğundan bahsediyor ve kendince iki tane delil

izhar ediyor. **Birincisi İnayet delili ile ikincisi İhtira delili** (basit bir şekilde anlatıyorum niyetim bir şey öğrenin size faydam olsun)

İnayet ne demek lütuf demek İhsan demek Kerem demek İbni rüşd açıkçası şöyle bir iddiada bulunuyor imkan delili hudus delili yani her alemin bir muhdisi vardır Alem hadistir şu halde aleminde bir muhdisi vardır. Biz bunlarla halka Allah'ı nasıl anlatacağız bunu ufak tefek alimler anlamaz diyor kolay kolay anlaşılacak bir şey değil o zaman delilin 1. doğrudan Kur'an'dan olması lazım 2. herkes tarafından anlaşılabilir bir basit diye sahip olması lazım diyor ve inayet ve ihtira delili olmak üzere iki delilden bahsediyor inayet ne demek?

İnayet lütuf demek Kerem demek ilahi yardım demek İlahi ihsan. İlahi ihsan ne demek bu bir İhsan ilahidir hava alıyorsunuz nefes alıyorsunuz Bunlar hepsi inayettir Allah nefes yaratılmış diğer sisteminde oksijen veriyor size bu Cenabı Allah'ın size bir ikramıdır. Buna en çok şeyi örnek veririm ;

Allah'ın varlığına en büyük delil sefil öğrenci delili diyorum öğrencilik yapanlar bilirler Sefil öğrencilik delili diye bir şey mi olur diyorlar diyorum ki öğrenci parasızdır tuzsuzdur babası 300-500 para yollar 15 gün sonra öğrenci bütün parasını harcar 15 günde standartlarından ödün vermeden yaşar nasıl nasıl yaşar parası yok işte Allah vardır diyorum inayet

“Hiç hesaba katılmadığı yerlerden rızıklar gönderiyor “ işte İnayet İbn rüşd kış dönemi geçirdik dağlarda o tilkiler ne ile beslendi İbni rüşd buna inayet diyor...

Niye müslümanım ben ne yaptın da bunu kazandın emeğinle mi niçin İspanya'nın falan kentinden hristiyan olarak doğmadın İnayet büyük bir Şükrü gerektirecek şeyler emek ile kazanılan bir şey değil **İhtira benzersiz yaratılma eşsiz yaratma harika yaratma demektir** (çok dikkat edin lütfen) İnsan sanatında bakın elimdeki kalemi görüyorsunuz insan saatinde yani eserlerinde sanattan yoksun ise sanatsal bir değeri yok ise yani basitse çoktur ve ucuzdur. Bu kalem onlarca binlerce üretilir bu kalem çoktur ve ucuzdur. Çünkü sanatsal değeri yok seri olarak üretilir. Şu kalem bir lira .

Ama Allah'ın sanatında basitlik yok çok olması da sanatta basit olduğu anlamına gelmiyor ve ucuz olduğunu da göstermiyor ne gibi İbni rüşd'ün örnek veriyorum sinek yani bir yılda belki on binlerce sinek yaratılır.

Çok harika bir ayet beni çok çarpar ayet ; “Sizin şu Allah dışında taptıklarınız var ya latlarınız hubelleriniz onlar bir sineği dahi yaratamazlar. Hatta hepsi bir araya gelseler yaratamazlar Hatta sinek onların elinden bir şey alıp kaçsa onu sineğin kapıp kaçsa elinden de alamazlar ayetin bitişi çok ironiktir:” İsteyende aciz İstemeyen de aciz.” Yani eşsiz yaratma benzersiz yaratma harika bir şey yani İbni rüşd diyor ki Kur'an-ı Kerim'deki ayetlerin bir kısmı İnayet bir kısmı ihtirayı gösterir bir kısmı da hem inayeti hem ihtirayı gösterir.

İbni Rüşd Kitabul Makalattaki örneği; “Başını gökyüzüne doğru çevir bir bak bir çatlak bir kusur görebilecek misin? Hayır hayır tekrar bir çevir bak göz bir kusur bulamaksızın geri dönecektir.” hem ihtira hem inayet açısından bir ayettir.

“Sağılan hayvanlarda sizin için bir ibretler vardır.” Mesela inek otu yiyor size bembeyaz bir süt veriyor. O yeşil ottan beyaz süt. Aslında ot dediğiniz mide ve bağırsakta dışkıya dönen bir şey yani pislik bu pis pisliğin içerisinde size muhteşem bir süt yaratılış itibarıyla eşsiz ihtira deliline işaret ama besleyicilik itibarıyla inayeti örnektir ve bal arısı balın yaratılması açısından ihtira o bakımdan Allah'ın varlığına delalet ve bu balığın bir şifa olması bu da inayet delilidir.

Mesela yumurta çok hoşuma gider bu yumurta biraz yeter sebep ilkesi ile de ilgili bir şey diyorum ki ben tavuğun hayranıyım hocam aptal bir varlık hayranlık uyandıran sebep ne?

Çünkü oturarak başarıya ulaşan tek varlık tavuk doğada oturarak başarıya ulaşan tek varlık tavuktur bize ürününü oturarak üretiyor Şimdi orada da bir yumurta var yumurtaları kutuplarından bastırırsanız kıramazsınız saptırdığınız anda kırarsınız o kadar muhteşem basınç sistemi ile yaratılmış ki hafif kaydırırsınız yan tarafından biraz ağırlık merkezini kaydırırsanız kırarsınız.

Yumurtanın anatomisi şöyledir ; dışarıda bir dış kabuk var dış sert kabuk var kalsiyum .Onun hemen altında bir zar var.Zarın altına beyaz bir jel var.Asıl öz içerdeki sarı protein. Yani Cenabı Alah sarı proteini öyle paketlemiş öyle ambalajlamış ki asıl olan yumurtayı yumurta olan üremeye gıdaya yarayan o protein.O protein üzerine beyaz bir jel onun üzerine zar onun üzerine bir kabuk amaç

korumak. Bir bakteri, virüsten korumak. Bir bakteri veya virüs proteine ulaşması için önce o kabuğunu geçmesi lazım O kabuğu geçtikten sonra zarı geçmesi lazım zarı geçtikten sonra beyaz jel geçmesi lazım O beyaz jeli geçtikten sonra da proteine ulaşırsa afiyet olsun tebrik etmek lazım tebriği hak etmiştir . Muhteşem bir tasarımcı. Biz şimdi yeter sebep ilkesi açısından düşünürseniz Eğer ya da yeter sebebi görmezseniz mimarına tavuk mu diyeceksiniz salt dna ile mi açıklayacaksınız ne ile açıklayacaksınız ya tavukta bulacaksınız sanatın sanatkarını veya yeter nedeni nerede arayacaksınız?

Yumurtada hem inayet muhteşem ambalajda protein sunuyor o ambalajın yaratılış güzelliği ve zarafeti ise ihtiradır.

Şimdi bu aklımdayken yazayım William Craig diye bir adam bu adamın bir kitabı var THE kalam Cosmological Argument . malesef bizde böyle bir kitap yok .Deliliden bahsediyor bu adam Hudus delilin tarihte bir çok eleştiriye muhatap olmuş ama bu adam müslüman kalamcılarının ele aldığı bir delil var ki diyor bunun adı kalam kozmolojik delildir diyor aslında bir çok eleştiriye kaldırıyor göğüslüyor ve eleştiriye daha başarılı bir delildir kalam kozmolojik delilden bahsediyor. Bizim Müslüman alimlerin ifade ettiği kelami delil yada kozmolojik delil... Alemin sonradan meydana getirdiği zamansal bir varlık olduğumun zamansal bir varlığın kevnü fesada uğradığı gerekçesinden dolayı Müslüman kalamcılarının iddialarının çok başarılı olduğunu çok tutarlı olduğunu çok daha ileride olduğunu söylüyor.

Gelelim Teleolojik Delile

Teleolojik delil nedir? Teleolojik diğer bir ifade ile Nizam ve gaye delili

Telos: Gaye demektir. Veya amaç demektir. Alemdaki amaçsalılık gayesellikten hareketle inşa edilen bir delildir.

Nizam ve gaye delilini duydunuz . Şöyle bir şey çizmeme musade ederseniz tuğla çizdiğimi varsayın tuğlaların yanyana dizili olması bu bir nizamdır. Mesela ters çizsem tuğlayı bu nizami bozan bir şeydir.aşağı çizdiği çizgi nizami bozan bir şeydir .

Bu tuğlaların yanyana oluyor olması nizamdır.Bunlar niye yanyana zıvanadan çıkmıyor. Biri başka yere uzamıyor. Dolayısıyla bunlar belirli bir düzen içerisinde gitmesi bize şunu gösteriyor demekki bunu bir düzenleyen var.

Çünkü bu nizam bize bir iradeyi göstermekte. Biz nizamdan hareketle düzenin olduğunu söylüyoruz. Tuğlalar yanyana gelip duvar oluşturmuşlar, düzen bir hedefe hizmet ediyor. Gayeleri var.

Bir **nizam** tuğlaların yanyana olması . Yanyana dizilmiş tuğlalarında insanın barınabileceği evin oluşmasına hizmet etmesine de biz **Gaye** diyoruz.

Nizam ve Gaye delili neden bu delillerden bahsediyoruz. Çünkü bu iş meydana gelirken bir amaç bir irade bir kasıt var.

5.HAFTA 1.DERSTE HOCAMIZIN KULLANDIĞI BAZI ÖRNEKLER,TANIMLAR,SÖZLER,KİTAPLAR

Hocamıza Allah, niçin insanı yaratırken insana sormamış?

Allah insana sormadan insanı yaratmış. Sormak için yaratmış olması gerekiyordu. Olmayan bir şeyi soramaz. Bu soruyu sorabilmesi için insanı var etmesi lazımdı.

Dolayısıyla var ettikten sonra sormasının bir anlamı yok. Buraya çok dikkat edin . Allah şu anda canımızı alıyor.

Ölüm diye bir şey var ölmek bize o kadar ağır bir şey ki ölmek zorumuza gidiyor. Ve deseydi ki seni öldürüp ölüm sonrası bir yaşamla cennete koymayı düşünmüyorum ama seni yok edeceğim deseydi kabul eder miydiniz, ölümü kabul etmek istemeyen insan yok edilişi kabul eder miydi?

Var olmuş varlık kazanmış bir insan ölümü bile kabul etmekten zorlanırken bu teklifi kabul etmiyorum diyerek yokluğu kabul eder miydi? Biz yaşamdan vazgeçemiyoruz. Dolayısıyla düşünürlerin filozoflar bakımından bu soru abestir. Boştur. Niçin boştur? Abestir.

Çünkü bu bizim büyük filozofların hepsine göre var olmak bizatihi hayırlı bir ilim demektir. Şuraya bir bina yaptık. Var etmek muhteşem bir lütuf ve inayettir. İbni Sina için Kant için Hegel için Gazali için hepsi için ben niye varım niye beni var ettin diye sormaz. Çünkü var olmak çok güzel bir şey. yokluk çok kötü bir şeydir Adam çorba yapıyor da ben yaptım diyor varlığın bizatihi kendisi yokluk çok kötü bir şeydir.

Filozoflar ve kelamcılar Allah beni niye yarattı diye sormazlar beni yaratmış vücut buldurmuş çok güzel bir şey. Yok iken varlık kazanmışım. Benim ne yapmam gerekiyor diye sorarlar. Çağımızda Hayır ve şer birbirlerinin yerini karıştırdığı için geldiğimiz nokta bu. Bu popilizmdir . Ben edebiyat fakültesinde islam felsefesi ve din felsefelerine giriyorum. Geçen yıllarda olmuş bir olay.

Sınıfta lüzumsuz bir öğrenci (bu sınıflarda narşist de var materyalist de var inançsız de var oralarda nispeten daha çok var) beni tahrik edip dersi eğlenceli hale getirmek için Hocam Allah beni niye yarattı diye sordu Ben de ona dedim ki Allah bana deseydi ki kulum Hasan yaratma işini sana bırakıyorum bundan sonra kulları Sen yaratacaksın sana böyle bir Kudret veriyorum deseydi ben ne yapardım biliyor musun ben seni yaratmazdım ben bile düşünüyorum Allah niye seni yarattı böyle boş gereksiz bir adamsın (tabii onlar işin esprisindeler gülüyorlar) Ben bu sorulara bir şey demiyorum.

Ben olsam yaratmazdım. Bunlar ne büyük lütuf yaratıyor yani. Yaratmak manyak bir şey yaratmak da yetmiyor hayat vermek.

O zaman şu soruyu sormamız lazım neden ne ? Descartes bir makalem var okumanızı tavsiye ederim ve Descartes felsefesinde kozmolojik neden soruşturması şu makalemin nacizane okumanızı tavsiye ederim zevk alarak okuyacağınız akademik makalenin ötesinde hayat felsefeniz ile ilgili bir makale.

Bir de İbn-i Sina ile bir makale tavsiye edeceğim size aynı konu ile ilgili .

Makalelerin internet bağlantıları ;

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/227406>

<http://www.islamiarastirmalar.com/upload/pdf/278e9175430501f.pdf>

HOCAMIZ İNAYE VE İHTİRA DELİLLERİYLE İLGİLİ AYETLER SORDU BİR KAÇ ÖRNEK:

Göklerin direksiz yaratılması

Tohumu ve çekirdeği Allah'ın çatlatması

Göğü yükseltip dengeyi koyması (hem inayet hem ihtira)

Sizin yetersizliğiniz bu. Bana Ayet getirin.

Haftaya tasarımdan bahsedeceğim. Şimdi tasarıma başlasam yarım kalacak tasarım delili ile akıllı tasarım delili haftaya Platondan Darwinden Evrim teorisi üzerinden çok geniş kapsamlı bir derse girmeyi planlıyorum. Şimdi 10 dakikada bir giriş yaparım .Ama yarın yine o girişi yapmam gerekiyor Yarına kalacak 10 dakika size borçluyum.Evrim nedir? biraz bakmanızı istiyorum.Akıllı tasarım nedir ?

Evrim nedir deyince hemen basit slogana kaçmayın Müslümanların sloganı evrim maymundan gelme diyorsunuz kendiniz bir şey demiyoruz sizi biyoloji terimi olarak evimden bahsediyoruz üzerinde düşünmeniz gerekir.

Niyetimiz zihni karıştırmak ve ifsad değil doğru bilgiye ulaştırmak.

Rabbim bizi Ramazan'ın feyzinden bereketinden maddi ve manevi inayetlerinden Nasipdar eylesin.

HOCAMIZ DERSİN SONUNDA ŞU İİRİ DİNLETTİ:

Bir Şey Söyle

Şair: İbrahim Sadri

Bir şey söyle

Denizler tutuşturulduğunda

Dağlar yürütüldüğünde

Bir şey söyle

Yıldızlar semadan bir bir döküldüğünde üstümüze

Bir şey söyle

Ben seni unuturum

Söyle

Yer başka gök başka olduğunda

Sallanıp çalkalandığında uçsuz bucaksız sema

Hani biz ateşin etrafını sarmış pervaneler gibi olduğumuzda

Bir şey söyle

Unuturum ben seni, söyle

Kalplerde gizlenenler ortaya döküldüğü zaman

Gök yarıldığı zaman

Ne oluyor bu yere dediği zaman insan

Ve kalakaldığında yüzkarası şiirlerim

Ve sensiz bir zaman

ve ayaklarımızın altından toprak kayıp Dümdüz eğildiği zaman

Bir şey söyle

Defterler açıldığında gökyüzü sıyrılıp alındığında

Cehennem tutuşturulduğunda cennet yaklaştırıldığında

DİN FELSEFESİ 5.HAFTA 2.DERS

Bugün sizlerle teleolojik delilleri konuşacağımı söylemiştik teleolojik delille.r Nizam ve Gaye delili üzerine konuşuyoruz. Alemdeki nizam'ın bir tasarımcısı var olduğunu söylüyorduk.

Bazıları şöyle sormuşlar bu düzen bizi Deizm'e götürmez mi?

Richard Swinburne (hala yaşıyor) teist, bütün dinlerin savunuculuğunu yaptı neye karşı bilimcilik ve materyalizmin akımına karşı yaptı.

(Richard Dawkins ateist)

Sizin iddia ettiğiniz şekilde nizam dili ile bizi de Deizm'e götürür. Alem tasarlanmıştır tıpkı bir saat ustasının saati kurduğu gibi planladığı gibi planlamıştır o zaman Allah alemde ne iş yapıyor?

Dolayısıyla bu delil bizi bir yere götürmez diyorlar. Buna itiraz eden tesit olan Richard Swinburne adam Tanrıya inanıyor şöyle güzel bir yönü var takıldığı yerlerde İslam'dan örnek verir mesela siz hristiyanlığı bu yönden eleştiriyorsunuz da İslam'da da şöyle bir şey var diyor yani o zorda kaldığı darda kaldığı yerlerde İslam'dan açıklıyor adamın zaten temel iddiası ; Ben teistim diyor. Yani ben Evren'i yaratan da yöneten Tanrıya inanıyorum diyor.

Richart Swinburne : mekansal teleolojik Delil ve zamansal teleolojik delil ortaya sürüyor.

Teleolojik delil mekansal formu; bu evren bu eleştirilere açıktır bizi deizme götürebilir .

Ama zamansal teleolojik delil bizi tam tersi tasarımcıya Tanrıya götürür bir mekandaki ağaçların düzgün olması bu mekansal bir düzendir Yani sizin klasik Nizam delili yani alemdeki düzen bizi Deizme götüren neden mekansaldır diyor.

Zamansal Nizam delili veya tasarım nedir?

Şöyle örnek vereyim diyor mesela bir yazı düşünün şöyle çok güzel yazılmış bir yazı bu güzel yazı Bizi deizme götürür. Biz başka yerde de yazı görüyoruz ki orada da güzel yazılmış bir başka yerde de yazı görüyoruz. Orada da güzel yazılmış yani her yerde güzel yazılmış yani yazının kendisi güzel değil falan yerdeki yazıda güzel yazılmış filan yerdeki yazı da güzel yazılmış bu farklı yerlerdeki yazıların aynı olması bize bu yazıları yazanın aynı olduğunu ve her zaman güzel yazdığını gösterir yani tasarımcıyı gösterir .Mesela diyor ki sikke buldum mesela roma dönemine ait ve üzerinde ona ait bir Arma var bu bizim bulduğumuz sikke bize Sezar'a götürür Sezar döneminde basıldığı gösterilir bu dönemde Sezar diye bir devlet başkanının olduğunu da gösterir. Zira başka bir yerde sikke buluyoruz onun üzerinde de Sezar var ya da 3 yıl sonra sikke buluyoruz. O da bizi Sezer'e götürüyor. Dolayısıyla farklı yerlerdeki bu sikkelerin aynı mührün olması bize bize aynı olduğunu kanatını oluşturuyor.

Yani buradaki insanlar da aynı Almanya'daki insanlar da aynı Rusya'daki insanlarda aynı. Dolayısıyla sanatkar bir yani sadece mekandaki düzlemdeki şeyler bizi Allah'a götürmüyor düzlemleri geliştirmemize rağmen düzlemlerin aynı olduğu bir tasarımcıya götürmektedir.

Şimdi sizlere tasarımın yani bizim **Çağdaş Akıllı Tasarım Intelligent Design..**

Platon ilk düşünürler ben alemi tanımaya varlıklar arasındaki uyumu anlamaya varlıkların güzelliklerini nereden kaynaklandığına ben de hep bir merak olmuştur diyor kitabında öyle diyor atalar geleneğine uyarak söze Tanrı ile adı ile başlayalım diyor. (Hep soruyorlar ya Eflatun neden bu kadar büyük İslam filozofları eflatundan neden etkilenmişler) ben bu alemdeki ahenk estetik yapım bana çok çarpıcı geliyor yani burada bir hakikat olması gerekiyor bu güzelliği veren bu güzel yok duran bir değer olması lazımdır diyerek tanrının varlığına yönelik bir şeyde bulunuyor daha sonra

Aristoteles 4 nedenden bahsediyor diyor ki bir eşyayı bir varlığı meydana getiren ya da bizim eşyayı açıklamanız için **4 nedeni ihtiyacımız var 1.Fail Neden 2. Maddi Neden 3.Suri/Formal Neden 4.Gai Ereksel Neden** Şimdi bir şey düşünün biz buna

Michelangelo Musa heykeli Musa'nın hükmü heykeli ya da Davut'un heykelerini yapmıştır. gördünüz mü? Michelangelo Rönesans heykeltıraşlarındandır. Musa heykelini yapınca br çekici fırlatıyor ne için biliyor musunuz konuş Musa diyor Niye konuşmuyorsun

Musa elinde on emir ile birlikte adam öyle yapmış ki sakalın görüyorsunuz damarlara kadar belli elbisesi kıvrımları elinde 10 Emir levhalarını görüyorsunuz Hz Musa serttir biliyorsunuz yüzünde o sertliği bile yapmış. **Şimdi 4 nedeni girersek bir maddi neden yani şu elinizdeki heykel hangi maddeden yapılmıştır Tunç 2.Fail neden bunu kim yaptı mikelangelo 3. Formel neden Tunca Ne şekli Verildi 4.Musa Peki ne için yapıldı gayi neden kiliseye vermek için hediye vermek için yapıldı.**

Fail neden; yapan ,maddi Neden ;neden yapıldığı ,formel neden ;hangi suretinin hangi formda yapıldığı, gai neden; bunun hangi amaçla yapıldığı gösteren nedenlerdir . (Ee Hocam bu ne olmuş)

Bunu aleme uygulayacağım alemin faili kimdir bu soruya sonradan tekrar gireceğim Aristoteles demiştir ki ilk hareket ettirici dir yani muharriki evveldir hareket etmeyen ilk hareket ettirici adını Aristotelesin verdiğini görüyoruz Aristoteles bu nedenlerden dolayı hristiyanlığı değil İslam filozoflarından etkiliyor.

Cicero diye adamın bir kitabı vardır; Tanrıların tabiatı diye bir eseri göklerin ve yerin ihtişamı güzelliği ve atmosferin tasarıma ve dünyanın bizim yaşamımızın uygun olmasını hareketle alemin bir tasarım tasarımcının olduğunun kanıtına varmıştır. Hristyanlarda bunu kabul ediyorlar.(çok ilginç bir şekilde) Tertullian Bizim alemlerde de var (Aynı düşünce Gazali de vardır da)

Tertullian tanrının iki kitabının olduğundan bahseder Allah'ın bir kitabı indirmiş olduğu vahiy sözlerdir 2. kitabı ise alemdir evrendir dolayısıyla her iki kitaptan da Allah'ın gitmenin mümkün olduğunu kitap üzerinden de anlaşılabilirliğini iddia eder hristian toplumda da şöyle bir sorun var hangisi önceliklidir Kurtuluş hangisi ile mümkündür tabiat yoluyla mı kurtulur, ilahi inayeti ile mi Kurtuluş , kitap yoluyla mı Kurtuluş ... bu Tartışma bizde de var hangi yolla kurtulacağız tabiatla mı kurtulacağız ,ilahi inayetle mi yoksa kutsal metinle mi kurtulacağız? Kur'an-ı Kerim'de yetmiyor size ilahi bir inayet lazım. Allah'ın iki çift kitabının olması yani Two books of God

Bizim İslam'da da var. Yani bizim İslam'da bir yandan kelami kitap bir yandan kozmolojik kitap olarak alemin okunması ilahi kitap Kur'an-ı Kerim'in kitap olarak üzerinde Allah'ın sanatının işareti olduğu hakikatler bütünü olarak görülmüştür.

Thomas Aquinas bu adamda çok önemli hristiyanların Gazalisidir diyorlar. S.t Yani Aziz diyorlar.

Summa Teologia kitabı var. Bizim için değil ama hristiyan de yanlarında Aziz'i. Tanrının varlığının 5 yolundan bahseder bizim inancımıza göre yani İslam tasavvuf kelamına göre felsefe geleneğinde Allah'a giden yollar varlıkların nefeslerinin sayısı kadardır güzel söz ama Bizler bildiğimiz ölçüde anlamaya ve anlamdırmaya çalışıyoruz. Bu beşyol'dan bahsediyor bunlar bir hareket etmeyen ilk hareket ettirici arkasından alemin ilk neden alemin ilk nedeni nedir imkan delili var ikincisi olarak üç varoluşun dereceleri deliyle yani varlıklar farklı yani bitkiler var hayvanlar var insanlar var hayvanlar solucandan maymuna kadar farklı kabiliyetle donanmış bir sürü hayvan var Dolayısıyla varlıklarında farklı dericilerin olması bir anlamda Allah'ın varlığını delilidir diyor bu adam . En sonda da bir tasarımcının yani hakimi yöneten vardır diyor, nasıl kişinin ifadesi ile bu diyor ki ortada bir metin varsa diyor bir yazı varsa bir yazar Katip de vardır bu Katip de bizi ancak zeki bir tasarımcıya götürür ve **orta çağ bu şekilde kapanıyor..**

Ve ne oluyor demin ilginç bir soru sordum Tanrıya hangi yol ile gideceğiz yani kozmolojik kitap üzerine mi tabiat kitap üzerine mi yoksa ilahi İnyet ile mi ne ölçüde mümkündür arkadaşlar **Yeniçağa geldiklerinde araştırmacılar bir şeyin fiilini hakikaten ulaşmanın tek yolunun tabiat olduğunu söylüyorlar.**

Onun dışındaki hakikat yollarının Aslında karanlık olduğunu bizi bize hakikate ulaştıramayacağını iddia ediyorla.

r beyki şöyle bir şey söylüyor filozofların din adamlarına örümceğe benzetiyor bilim insanlarını da arıya benzetiyor niçin böyle bir şey yapıyor?

Felsefeciler örümcek gibidir birçok şey söylerler kendi kafalarından üretirler (hakikaten biz öyleyiz) nereden öğreteceğiz örümcekte ürününü kendisinden üretir ama bilim insanları arı gibidir onlar ürettikleri malzemeyi tıpkı arılar nasıl çiçekten öz topluyor yani dış dünyadan topluyorsa bilim insanları da tıpkı arılar gibi dışarıdan topluyor tabiatı araştırmaya yaparlar.

Nihai anlamda gerçekte gerçekliği ancak tabiatın tabiatta konumlanmış aklın vereceğini söylüyorlar. Buradan hareketle doğal hukuk yani bizim artık hukuku anlamamız için bir kitaba veya ilahi şeriata gerek yok diyor yani dua yasalarındaki düzen ahenk uyum buradan insanın hareketi sonucu biz kendi hukukumuzu kendimiz inşa edebiliriz gibi sonra yeniçağ'da böyle teoriler çıkıyor.

Sonra aydınlanma döneminde yeni teoriler çıkıyor niye biz ahlak kurallarını illede kitaptan arıyoruz ki biz doğrunun ya da yanlıştın, güzelim veya çirkin'in bilmemiz için ille tanrının mı bize bir şeyler söylemesi gerekiyor doğal Deizm de buradan ortaya çıkıyor. İnsanlığın nereye evrildiğini görüyorsunuz anlıyorsunuz değil mi ?

Yani artık biz hukuku ahlaki dini tabiatı hareketle inşa edebiliriz diyorlar papazların dediği gibi bir dinin kutsal Metin kendileri de üzerinde ittifak etmiyorlar diyorlar.

Bu aydınlanma dönemindeki adamlar filozoflar diyorlar ki Bunlar kendi fikirlerinde hemfikir değiller diyorlar dolayısıyla biz artık doğal din doğal hukuk doğal ahlak kendimiz kurabiliriz kendimiz inşa edebiliriz diyorlar Tam da bu süreç içerisinde **Descartes** filozof İnançlı bir adam bakıyor ki iş gümbürtüye gidiyor bazı şeyleri birbirinden ayırıyor diyor ki insan ruhunu mesela ayırıyor bedenden ayırıyor insanda ruh ve beden vardır Buna **Dualizm** deniliyor veya Tanrı ile Alem birbirinden ayırıyor.

Alem Alem de diyor yani tanrının hakikaten ile alakalıdır. Bedeni araştırmak ayrı bir şeydir ruhun araştırmak ayrı. Bedeni araştırmak ayrı bir şey ruhu incelerken ayrı bir yöntem izlersiniz. Descartesin bu düşüncesi araştırmaları hangisi ruhu araştıralım bedeni araştıralım..

Bizim konumuz Tanrı olsun git gide materyalizme insan araştırmasının kaydını Neyse araştırmaların bu yöne doğru kaydığını görüyoruz.

Hatta **Descartes** diyor ki o zamanlar bitkilerin ve hayvanların bir ruhun olmadığını onların birer otomat birer makine olduklarını söylüyor insanın da diyor Descartes (burası çok önemli) insanın da ruhu diyor bu ruh tartışmaları çok sıkıntılı insan ruhu da beynin bir noktasındadır yani vücudun her yerinde değildir yani insan vücudu da aslında bir çeşit makinedir insanın bu ruhla senin bir tarafında Orda ruh vardır ve bütün etki eder.

Gitgide Aslında ruh hayatın dışına ruh ne demek biliyor musunuz Fizikten metafiziğe yani maddi geçiş merdivendir ruhun gitgide hayatın dışına atıldığına düşüncenin dışında açıldığını görüyoruz.

Hatta **Laplace**, Laplacenin cini diye bir kavram buluyor Daha doğrusu kendisi mutlak aşkınlaşıyor. Hayatın düşüncenin dışına çıkıyor bu Laplace çok ilginç bir şey söylüyor şimdiki yaşadığımız olaylar

geçmişin sonucu değil mi su Kaynar kaynar su buharlaşır yani kaynama ve buharlaşmanın nedeni buharlaşma yükselir ve Yağmur'un nedeni de buharlaşma yani yani şu andaki durum bir öncekinin sonucu iken bir sonrakinin sebebi oluyor yani şimdi de tabiat hep böyle diyor cin düşün diyor.

Zeki bir matematiksel bir cin düşünüyor. Geçmiş şimdinin nedeni şimdi de geleceğin nedeni ise bu bir matematiksel durum ise bunu tahmin eden bir makine düşünürseniz gelecek bizim için belirsiz değil diyor.

Meteorolojiyi düşünün 2 hafta sonra yağmur yağacak diyor %90 ,80 yağıyor yüksek tahminlerle yağıyor gelecekte belki de %100 kesinlikle bilinecek bunu ispatlayacaklar belki de ve alemi bütünüyle her zaman anlaşılabilir yorumlanabilir bir makineyi dönüştürüyorlar .

Hatta **Le Matrie**-materyalist makine insan diye bir kitap yazıyor makine insan ne demek artık insandaki bütün ruhi gerçekliği ilahi gerçekliği de dahil ediyorum ben buna insanı biyolojik bir makine olduğunu düşünüyor.

Öyle ruh muh Tanrının manrının olmadığını iddia ediyor . Hatta Laplace astronomi kitabı yazıyor eskiden Astronomide yani semavi varlıkların nasıl hareket ettikleri nasıl meydana geldikleri nasıl döndüklerini böyle Allah böyle yaratmış Allah'ın tasarrufu Bu noktadan böyle geçiyordu.

Laplace Napolyona kitabı takdim diyor **Napolyon** kitabı okuyunca diyor ki kitabı okudum ama hiçbir yerde Tanrı geçmiyor Tanrıya rastlamadım diyor. Laplace diyor ki efendim öyle bir şeye gerek duymadım yani semavi cisimlerin göksel cisimlerin o şunları hareketleri ve deneyimlerini dönüşümlerini açıklamaların artık matematik ve fizik ile açıklayabiliyorum. Tanrıya ihtiyacım yok diyor.

Isac Newton dünya materyalize olmaya başlarken materyalizm git gide güçlenince Isac Newton Ortaya çıkmış. Alemde Bir Tasarımın olduğuna duyu organların gözün kulağın vesaire tasarlanmış olduğunu söylüyorsa da Artık kim dinler onu.. Git gide tanrı yaşamın dışına atılıyor. İşte bu noktada William Paley (1743 ölümü 1800) bu adam çıkıyor ortaya (bu adamı unutmayın) Bu adamın kitabı kısaca ismi "**Doğal teoloji** "uzun adı

Doğadan hareketle tanrının ispatlanmasını ikna eden teolojiye doğal teoloji denir. Alemdeki nizam gaye estetik harmoniyi ikna eden delildir.

Buradan hareketle yapılan teoloji doğal teoloji ama kitabının devamı da güzel adam çok zeki.

Doğal teoloji şöyle diyor veya doğadan veya doğanın görüntüsünden hareketle ile Allah'ın varlığının ve sıfatlarının ispatlanmasıdır.

Bu adam saat analogisi kullanıyor ne demek? Analogi ne demek ? **Anoloji; ortak yönleri bulunan iki şey arasındaki benzeşme yapmaya analogi diyoruz** . Kıyasın teşbihin bir benzeri veya şöyle bir şey yapıyor (buraya çok dikkat edin) saat anolojisi ne dikkat edin düşünce tarihi bu adamdan sonra

Bu bilim insanı bu adam diyor ki ben diyor bir çalılıkta gezerken ayağım bir taşa takılrsa basar giderim ama ayağım saate takılırsa döner bakarım. Peki neden ben taşa takıldığımda gidiyorken saate takıldığımda durup bu saat burada ne yapıyor diye bakıyorum, diye soruyorum. Saati başka farklı kılan şey ne? Nizam diyor.Çünkü saat tasarlanmıştır diyor. Saatte akrep var yelkovan var cam var zemberek var hatta bunların kullanıldığını hepsinin bir mekanik Yapı var . Saatin burada ne işi var yani olan bir durum değil hatta Saat bozuk olsa akrebi ve yelkovanı olmasa bile ben saatin bir ustasının olduğunu anlarım diyor saatin bir tasarımcısının olduğunu kabul ederim yelkovanı akrebi

olmasa bile nasıl ki saatin bir tasarımcısı varsa bu alemin de tıpkı saat gibi çalışan bu aleminde insan gözünde vücudunun anatomisinde sindirim ve boşaltım veya solunum sisteminin de bir tasarımcısı vardır ve anatomiden hareketle biyolojiden hareketle ile tanrının varlığını ispatlamaya çalışıyor.

Adam tanrıya inanıyor ve tanrının alemde fail olduğunu düşünüyor. Bir tasarımcısının olması lazım diyor bu alemde bir tasarımcı varsa yani saatin bir tasarımcısı varsa alemin de bir tasarımcısı var birini saatin tasarımcısı olduğun olmadığına ikna edebilir misiniz diyor hayır edemezsiniz nasıl saatin tasarımcısı yok diyemezsiniz, kabul etmiyorsunuz da alemin bir tasarımcısı olduğunu neden kabul etmiyorsunuz. Bu çok güçlü bir argüman olarak Şimdi adam çünkü adam bir bilim insanı olduğu için anatomiden hareketli biyolojiden hareketle Botanik zooloji den hareketle bu iddiasını temellendiriyor.

(Bu adam İman ediyor Mümin kendince bir Tanrıya inanıyor Müslüman değil o başka ..)

Fakat **David Hume** geliyor ve diyor ki (David Hume- Din üzerine bir eseri var)

Adam geliyor, bu analogi eleştiriyor, saat anolijisini eleştiriyor bu analogide bir sorun var diyor **1. Saat ile alem birbirine benzemiyor.** Saat ustası ile Tanrı birbirine benzemiyor diyor yani analizini bütünüyle örtüşmediğini düşünüyor. Mesela bir saatin düzenli olduğunu düşünüyorsunuz, alemin düzenli olduğunu nereden biliyorsunuz? Biz şu anda buraları biliyoruz .İnsanoğlu buralara hakim. Başka yerlerde düzenli var mı ki ya da varsa gelecekte bu düzen devam edecek mi diyor veya diyor bu saat eleştirisi sizin bu saat anolojiniz bizi en fazla deizme götürür. Yani tasarlanmış ve bitirilmiş alem anlayışı var.

Ve saat anolojisini eleştiriyor **2. Alemde düzen var iyilik var güzellik var diyorsunuz da kötülükleri nasıl açıklayacaksınız katliamların hırsızlıkları haydutları ne ile açıklayacaksınız?** Şimdi bir eleştiri getiriyor (kötülük problemi ileride gelecek)

Fakat bu tasarım delilini nasıl saat ile söylenmiştir .

Saat tasarlanmıştır ve bir tasarımcısı vardır alemde tasarlanmıştır ve tasarımcısı vardır deliline en öldürücü vuruşu İngiliz biyolog ve doğa bilimcisi **Charles Darwin** yapıyor.

Bu adamın kitabı Türlerin kökeni ..

İngiliz Kraliyet donanması ile galatakos adalarında gezerken türlerin birbirine benzediğini görüyor ve evrim şeklinde bir iddia yazıyor .Evren ne demektir? Evrim bir canlı türünün basit bir formdan zaman içerisinde kompleks, yani basit yapıdan kompleks bir yapıya dönüşme sürecine Evrim diyoruz . Basit bir bakteri öyle bir gelişim gösterdi ki zaman içerisinde öyle bir süreç devam etti ki en sonunda bu insana dönüştü. Evrim peki nasıl gerçekleşti? Yani burada ne olmuş oldu biliyor musunuz? Yani fail Tanrı iken artık fail değişti Evrim oldu. Evrim nedir?

Basit hücre nasıl insana dönebilir? İşte burada bazı enstrümanlar var bir enstrüman 1. Adaptasyon 2. Doğal eleme 3. Tesadüf 4. Doğa yasaları 5. Mutasyonlar

(Çağdaş evrimci modellerinden bahsedeyim.) Aynı zamanda mutasyonları da bütün bu yazılanlar vasıtasıyla türler oluşur. oluşan türler gelişir değişir ve başkalaşır değişerek başka bir türe veya değişerek başka bir türün oluşmasına imkan tanır .Biz bir örneklerini göremiyoruz. Çünkü o kadar geniş bir zamanı yayılıyorlar ki o kadar yavaş değişir ki içime fark edemezsiniz bu yıllarca milyonlarca yıllık süreçtir. İnsanlık yani canlıların yeryüzündeki oluşumu 6 İla 7 milyon yıl kabul ediliyor.

Sıfırdan ilk canlının oluşmasından bakterilerin oluşumundan Bu süre 6.000.000 yıl evrimin ihtiyaç duyduğu tek şey zamandır. Ama birazcık zaman değil devasa bir zaman lazım işte bu zaman dilimi içerisinde bu değişim ve gelişme meydana gelmiştir.

Değişim ve gelişmeye evrensel tarihi değişim ve gelişme son bulmaz yani devam eder şimdi Bundan 15 ila 20 milyar yıl önce yeryüzündeki biyolojik oluşumun 6 milyon yıl öncesine dayandığı ama evrenin oluşmasının 15 ila 20 milyar ömrünün olduğu söylenebilir. Ufak tefek bir zaman değil Şimdi ben size biyolojik gelişim ile ilgili çok kısaca anlatıp geçeceğim şimdi bu evren Big Bang kozmolojisi bu süreç başladığında sıfır noktasında bir patlama meydana geldi. Bu devasa an güneşler gibi güneşler bir patlama oldu yani ve bu patlamada parçalar oldu kopan parçalardan birisi Dünyamız oldu dünyamızın ilk zamanlarını yüksek seviyeleradyasyon yüksek seviyede ısı farklı elementin oluştuğunu farklı elementlerden oluşan bir çorba kozmolojik bir çorbadır . Demir var, bakır orada hepsi sıvı haldedir.

Hatta size şöylebir şey söyleyeyim halsiz olduğunuzda doktora gidelim dersiniz , doktor bana demir eksikliğin var der vücudunda kasılmalar var diye giderim magnezyum eksikliğinin var der şöyle söylesem Kur'an-ı Kerim'de insanın topraktan yaratıldığı söyleniyor acaba Cenabı Allah sizi elementlerden yarattım demek yerine Bütün elementleri kuşatan daha külli kavram olan toprağı mı kullandı.

O ayetlerde yani sizi demirden bakırdan çinkodan magnezyumdan karbondan yarattık deseydi sahabe efendilerimiz için ne demek yani o yüzden Cenabı Allah elementlerden yaratıldınız demek yerine daha edebi zarif bir ifade olan ve bütün elementleri içine alan topraktan yarattık diyor olabilir mi olabilir Niye olmasın hiçbir sıkıntı yok (Ben bu kanaattem) biz elementlerden yaratılmışızdır. Çünkü biz de bakır var çinko var. Çünkü her şey var.

Evrin anlayışına göre bu yüksek radyasyon yüksek ısı sıcaklıkta basit hücreli canlılar oluşmuştur bu canlılar yaşamda kalmak ve yaşama tutunmak için gelişim göstermeye başlamışlar. Buna biz adaptasyon diyoruz yani yaşını tutunmak için olduğu yere adapte olmak zorundadır. Mesela ormanda yaşayan hayvanların içerisinde hayvan hızlı koşmak zorundadır oraya adapte olmak zorunda ki yaşamda kalabilsin veya soğuk bir bölgede yaşayan bir canlının kürkleri gelişiyor.

Bundan dolayı bu durumda doğal elemeği ortaya çıkarıyor Darwin doğada ayakta kalabilmenin için kimle ayaakta kalır? Güçlüler ayakta kalır güçlü özellikleri olanlar ayakta kalır . Deniyor olmuyor deniyor olmuyor deniyor oluyor deniyorum olmuyor doğal seçim budur.

Adapte olmak zorunda ve doğada da güçlüler ayakta kalır .Hatta bu türlerin kökeninde çok korkunç bir ifadesi var Darwin'in.. Ölümüne bir yaşam mücadelesi var diyor doğada korkunç bir rekabet var zayıfsanız yok olursunuz diyor Darwin. Ama dinler tam tersinin olduğunu söylüyor merhametin olduğunu söylüyor daha da böyle bir anlamda mücadele mi var yoksa merhametimi ve dayanışma mı var? Ne diyorsunuz ulema ne diyor ?

(bir yaşam mücadelesi var diyor birisi üzerinde biraz düşünün derim bu konuyu..)

Darwin şöyle söylüyor ölümüne bir yaşam mücadelesi diyor Darwin merhametsizce ne biçim Bunlar nasıl organize oluyor tesadüf ve doğal yasaları koordinasyonu sağlayan yağmur yağıyor Şimşek çarptığını soğuk sıcak oluyor soğuk ve sıcak oluyor. Canlılar bu süreçte soğuk oluyor sıcak oluyor. Canlılar bu süreçte ayak uyduruyorlar direnç gösteriyorlar . Ayakta kalmaya çalışıyorlar yaşam mücadelesi veriyorlar artık sizin Tanrı dediğiniz fail nedenin yerine bu enstrümanlar almaya başlıyor.

Yani adaptasyonda al elementi tesadüf Doğa yasaları ve mutasyonlar fail mürit Kadir ve Alim bir varlık olan tanrının yerini tutuyor. Ama bunlar tanrı gibi bir anda yapmıyorlar. Sizin iddia ettiğiniz gibi

tanrı gibi bir anda bunları yapmıyorlar. Sadece zaman yapıyorum zaman tanıdığınız da bu süreç böylece devam eder diyor. Tanrıyı ortadan kaldırıyor.

Juval Noah Harari -Sapiens (bu adamı da seviyorum) Bu adamı bir kitabı var Tel Aviv Üniversitesi'nde hayvanlardan tanrılara insanın tarihi evrimsel tarihi anlatır Bu kitap 65.080 satmış Evrensel tarihi anlattığı bir kitap.

Richard Dawkins'in Kitapları:

İmkansızlık dağına tırmanmak

Gen Bencildir

Cennetten akan nehir

Kör Saatçi

İmkansızlık Dağı'na tırmanmak ne demek diyor ki Evrim basit yapılar insana nasıl dönüşür Evrim yoluyla imkansız gibi olabilir ama o imkansızlık orayı zorlar oradan buradan geçer şu kayaya atlar şu kaya'yı vurur vurur biraz parçalar ama 6 milyar ya da 6 milyon sonra İnsanı meydana getirir veya kör Saatçi çok güzel bir tasarım eleştirisidir. Eğer bu adamların dediği gibi bir saatçi varsa bu kördür diyor. Bu tip eleştirileri ve değerlendirmeleri okumak için benim Tanrı ve tasarım kitabımı okuyabilirsiniz.

Darwin Türlerin kökeni eserinin sonunda Teorinin zorlukları diye bir bölüm açıyor.

Darwin diyor ki 1800'li yıllarda yaşamış ölüm tarihi 1882. Ben bu teoriyi ortaya koyarken gördüğünüz kaba gözlemlerden hareketle mesela göz mesela hücre biz bunların içini bilmiyoruz diyor. Bunlar bizim için bir kara kutu .Yarın diyor bilimsel ilerlemeler, bilim ilerler teknik gelişir ve biz göz gibi veya hücre gibi yapıları açar inceler ve bunların kompleks olduklarını görürsek Eğer bu kara kutuyu açarsak teorimiz çökmüş olabilir.

İşte tam da bu noktada Michael J. Behe 1950 doğumlu biyokimya Profesörü, Darwin diyordu ki biz kaba gözlemlerle bir araştırma yaptık ve Buradan hareketle bu sonuca vardık göz gibi hücre gibi yapılar bizim için bir ara kutudur. Yarın bu kutu açılır iddiamız böyle olmadığı ispatlanırsa teorimiz çöker diyordu .Biz Evet o kutu kara kutuyu açtık ve Darwin'in dediği gibi olmadığını o gördük . Darwin'in kara kutusu..

Darwine karşı biyokimyasal meydan okuma isimli kitabın yazarı Akıllı Tasarım düşüncesinin kurucusu Amerikalı biyokimya profesörü Michael J. Behe kendi kitabımı yazarken onunla yazıştım .. Hocam böyle bir şey yazıyorum Türkiyede çok bir şey yok. Dr. Özalp anlayamadığın bir yer olursa yardım edeceğim destek verdi, nezaketle . Bende kitabımda kendisine teşekkür ettim.

Haftayaki dersimde Akıllı Tasarım ve Darwin'in Kara Kutusu karşı biyokimyasal meydan okuma anlatacağım.

Şimdi Thomas Henry Huxley diye bir adam var 1895 de ölmüş.

Bu evrimci bir biyolog İngilterede Samuel piskopos baş papaz tartışmaya çıkıyor.Samuel bilim insani ilahiyatçı bir biyolog tartışmaya girince tartışmanın ortasında piskopos diyor ki Sen anne tarafından mı maymundan geliyorsun baba tarafından mı o da diyor ki

Bu piskopos ben bunun aklına sahip olacağıma maymuna benzemeyi tercih ederim evrimi öyle bir anlatıyor ki herkesin canına okuyor.

Din adamı olmanız herkesi etkileyeceğiniz anlamına gelmiyor.

5.HAFTA 2.DERS HOCAMIZIN KULLANDIĞI BAZI ÖRNEKLER, TANIMLAR, SÖZLER, KİTAPLAR

Michelangelo Rönesans heykeltıraşlarındandır. (Bu isimler Ninja Kaplumbağalar çizgi filmde geçmektedir Ninja Kaplumbağalar diye bir çizgi film var ki ben çok severim Biz batının tekniğini alalım diyoruz ya kültür onlara kalsın gerçekliği olmayan bir söz bulurum yani bunu Ninja Kaplumbağalar'ın hepsinin adı Rönesans ressamı hiç masum değil adam bize sinema kültür üzerinden kendilerini tanıtıyorlar Mazlum olmadıkları projenin isimleri oldukları Adam bana bunları öğretmiş Ben öğrenmişim ama benim Bundan haberim yok)

...Bunlar başladı Ramazan'da teravih var mı Sahur ne zaman diye tartışmalar var tedaviler neden evde kılınıyor kongreler yapılıyor diye tartışıyorlar ilimde farklı fikirler vardır. Bunu açıklamada bulunuyor yani açıklıyor diyaneti de kabul etmiyorlar.

ilim Erbabı ve bir konuda yani Ama kendi aralarında mütala edecekleri bu farklı fikir çeşitleri halkın hem itikadını Bozar hemen hem de anladım gevşeklik sebep olur. Gazali Buradan hareketle İlamul Avam'ı yazıyor

Halkı kelami tartışmalardan uzak tutmamız gerekiyor,diyor.

Ayet: dinlerini bölüp gruplara ayrılanlar var ya sen senin onlarla hiçbir alakan yoktur Hristiyanlar yaptı bunun biz yapıyoruz bakıyorsunuz Twitter'da Facebook'tan hocalar Hoca öyle çıkıyor diğer hoca başka bir şekilde Açıklıyor hepiniz İslam ve samimiyet içerisindeyseniz oturun bir araya gelin fikir farklılıklarına rağmen konuşun çoğunu neyi düşünüyorsa ona göre karar veriyor.

Hocamıza soruluyor;

David Hume'nin eleştirisine cevap verildi mi? Hayır verilmedi. Sana soruyorum saat ile alem aynı şey midir? Saat elimizde kontrol edebildiğimiz bir şey, alemin her yerini biz kontrol edebiliyor muyuz müşahade edebiliyor muyuz. Benziyor diyorsunuz ama saat ile Tanrı aynı mı ve diyor bu saat bize en fazla Deizm'e götürür. Saat ustası yapmış ve bırakmıştır. Siz tanrının böyle olmadığına alemin yönettiğini söylüyorsunuz ve diyor alem düzenli diyorsunuz ama savaşları katliamları nereye koyuyorsunuz bu düzeni sadece maddi olarak mı algılıyorsunuz, eleştiriyorsunuz diyor. Bu sorunun cevabı var ama bu dersin kapsamın içerisi ayıracak zamanımız yok.

Tesadüf bir işi hakikaten yapabilir mi sorusuna Richard Darwin şu anda yaşayan en büyük ateist bu adam bir biyolog.

Milyonlarca insanın ateist olmasını sağlıyor. Hala da bu noktada çalışıyor. Televizyonlardan YouTube'da haberlerden devam ediyor. Çocuklarınız sizi değil bu adamları dinliyor. Çocuğuna "Cehennemden yerini hazırlasın" dersin kendi yetiştireceğin çocuğum anne böyle söyleyerek ne kızılırsun bu adama itiraz edecek, Sen itiraz edeceksin.

DNA bunu üzerinden itiraz et , evrenin yaratılışı açık biliyor musun bana şöyle bir soru sordu Hocam dedi bir soru sorabilir miyim Hocam dedi ilk ben kozmolojisine anlattığı bir hiç yoktan patlama meydana geldi bu patlamadan kozmik parçalar vardı bu parçalardan biri Dünyamız dünyamızda atmosfer oluşmaya başladı soğudu soğumaya başlayınca atmosfer oluşmaya başladı atmosfer oluşunca su oluştuğu su oluşunca basit hücreli canlılar bu canlıların bir kısmı suda varlığını devam etmeye başladı bir kısmını amfi dediğimiz hem karada ve suda yaşayan canlı oluştu . Onlardan daha sonra türediler farklı canlı türleri oluştu bu gelişim sürecinde insan meydana geldi dedi bu Evrensel tarif Peki hocam Havva ile Adem bu hikayenin neresinde?

Fakat Gel gör ki evrimle ilgili biz hep şöyle geçiyoruz efendim bu atasının maymun olduğunu söylüyorlar Siz atınızı maymunu kabul ediyorsanız biz bir şey demiyoruz ama bizim atamız Hazreti Adem Falan diyoruz Bu sloganları kimse yutmuyor kendi kendinizi kandırmak istiyorsanız kandırmaya devam edin ama sizin çocuğunuz buna inanmayacak yoktan yaratılışımı daha makul görecektir yoksa basit bir hücrenin zaman içerisinde kompleks bir canlıya dönüşmesi mi daha makul görecektir sizin çocuğunuz kolayca inanmayacak bu bizim camiada Evrim bir teori bir yasa değil ki bilimsel iddiaların hepsi teoridir teori olması onun yasadan bir şey olmadığı anlamına gelmez artık bunu bırakın Evrim bir teorisi doğru değil. Teori doğru olmayabilir Evren teorilerine göre bu bir yasadır. Ama bilimsel şeylerini tamamı değildir. İddiaların tamamı teoridir ama evrimi kabul edenler için bu bir yasalaşmıştır teoridir.

Kafamızı kuma göre gömerek Bu gerçeği görmezlikten gelemesiniz. Bizim bir iyi bir biyolog biyoloji hayvan bilimcisine ihtiyacımız var. İyi hadisler yetiştiriyoruz, arapça biliyor kelimeler biliyoruz bunlarla çocukları dokunamıyoruz bunlara da Elbette ihtiyaç vardır yanlış anlaşılmasın elbetteki kendi alanımızda hadis tefsir öğretiyoruz akşama kadar adam. Bir geliyor karşına çıkıyor diyor ki gen haritasını çıkardık diyor. İhtiyaç bu .Tamam bunlara da bir ihtiyaç var ama kendi çocuğumu ikna etmekte zorlanıyoruz. Niye bizim mümin astrofizikçi kimyacımız yok. Müslüman bir kuantum fizikçimiz olsaydı çocuklarımızı biraz da onun üzerinden Allah'ı anlatsaydık.

Hadis okuyunca bizi daha çok çoğaltıyor bizi etkiliyor başkaları değil. Adam Allah'a inanmıyor. Nedeni ne olabilir?

1 ay oldu. Burada bir Fizik Profesörü bana gelerek sizde bir yüksek lisans yapacağım hocam dedi . Hayırdır dedim hocam biz fizik biliyoruz da bunun teolojik yapamıyorum diyorum yüksek lisans yapmak istiyorum . Ben de teoloji biliyorum da fizik bilmiyorum bende sizden Fizikten yüksek lisans yapayım dedim not derdimiz olmaz. Ben sizi bırakırım siz de beni bırakırsınız .

Müslümanlar ise sadece ilgisi atanayım yeter Hoca olayım öğretmen olayım yeter de ilitam okuyayım da maaşım yükselsin yeter memur olayım yeter diyor. Çocuğumuz evladımız Bir de ne yapacaksın hiç yüksek hedefimiz yok ilitam hem okuyup maaşım artsın ilahiyatta felsefenin ne işi var diye karşı çıkan çok kişi var . Fırsatını bulsam orada Edebiyat Fakültesi'nde derse girsem daha ilgililer inananlar sorguluyor inanmayanlar direnç gösteriyor hesaplıyoruz kafa kafaya uğraşıyoruz ama ilahiyatta 200 kişilik sınıfta 43 kişi var sadece amaç yok.

Evrimden bizene evrim bir teori biz maymundan geldik, gelmedik hep böyle bizim Müslümanların evrim anlayışı bu.Biyoloji genetik bilmiyorlar . Ama evrim bir teori siz maymun geldiğini iddia

ediyorsunuz Biz insanız komik ilkokul seviyesinde çok kötü .. Karşıdan dinleyicisi olan ben buna neyi anlatacağım.

Doğa bilimde senin bildiğin hakikatı onun üzerinden buluyor. Sen tefsirin hadisinin kelamın ilmi halin gerekli olduğunu söylüyorsun. Her taş yerinde ağırdır. Bizim onlara da çok ihtiyacımız var ki ben bunlarla birlikte Doğa bilimlerine de ilgi göstermelerini istiyorum .Hadis olmadan müslümanları nasıl geliştirecekler. Zeki çocuklarımızı Doktor yapıyoruz niye ilahiyat okutmuyoruz ?

Hocam üniversite yolladım deist oldu diyor diye gelmiş bana. bana ne matematik çalış demek yerine dini söyleseydin namazı... banane demem ama. Beni ilgilendirmez içimden dedim ama bu çocuğun ilerisini düşünseydin dinleyin düşünseydin bu çocuk ne olacak hayırlı bir evlat olacak mı Allah'ın cezası alan bir evlat olacak mı Liseye giderken senden hadis dinlesin dedin mi ,demedin.

Gecen yıl güz döneminde bir çocuk ateist olmuş.

Bana söylediler çocuğun babasında kalp pili var. Babasına söylemiyorlar. Çocukla ilgilenir misiniz hocam dediler o gelecek çıkıp gelecek ateist oldum hoca geldi demesin . Odama geldi. Hocam dedi sizde bütün bilim adamlarının bütün ateistlerin deistlerin kitabı var dedi. Bunları okuyup nasıl ateist olmadınız neden olayım dedim . Hocam büyük Bilim insanların hepsi ateist diyince bende bilim insanıyım dedim ateist değilim. Sen sanki ateist olmak istemişsin bu bilim insanların kitabını okumuşsun. Yani inanan bir sürü fizikçi gen bilimci kimyacı biyolog o kadar adam var ki .. Çocuk gördüğüm kadarıyla iyi okuyucu çevresi onu tatmin etmemiş caminin imamına evrimi sormuş imam ne bilecek işi de değil neyi bilecek. Konuştuk bir iki kere daha konuştuk sonra da gelmedi çünkü işine gelmedi. Ama döneceğinden eminim iddiaların güçlü olmadığını gördüm.

DİN FELSEFESİ

6.hafta 1. Video

Geçen hafta evrim teorisi üzerinde konuşmuştuk. evrimin çeşitli enstrümanları vardır; artık şu klişeden vazgeçin evrim bir teoridir maynundan geliyorsanız bunu kabul edebilirsiniz falan ...bunlar çok basit çok ucuz eleştiriler evrim teorisi bugün biyolojik gelişimi açıklayacak en önemli modellerden birisidir işte bu bağlamda akıllı tasarım argümanı üzerine konuşmayı düşünüyorum bu delilin kapsamı içerisinde prof dr Micheal Behe (1954 doğumlu biyokimya profesörü) ve dr William Dembski (istatistik ve matematik prof)

Evrime teorisiinde bir sonsuzluk varmıdır ? darwinci evrim teorisinin temel iddiası maddenin ezeli ve ebedi olduğudur yani tek gerçekliğin madde sürekli değişerek ve başkalaşarak varlığını dinamizmini devam ettirir .darwin türlerin kökeni isimli eserinin sonunda -----zorlukları diye bir bölüm açıyor ve orda diyordu ki

Darwin türlerin kökeni isimli eserinin sonunda hücre gibi göz gibi bu kapalı yapılar bizim için bir kara kutudur yarı bilimsel gelişmeler ile birlikte bu kara kutu açılırsa varlığın ve canlılığın bizim iddia ettiğimiz gibi basit olmadığı yani karmaşık olduğu ispatlanırsa Teorimiz çöker diyordu 1920 li -30 lu yıllara geldiğimizde 1954 doğumlu Michael Behe biz artık o kara kutuyu açtık söylenilenlerin darwinin düşündüğü gibi olmadığını bu yapıların karmaşık yapılar olduğunu öyle basitlikle açıklanamayacağını belki darwinin evrim teorisi ispinoz kuşlarının gagalarını ve atların toynaklarını açıklayabilir di ancak

Asırlardan beri evrenin her yerine yayılmış olan yaşamın nasıl başladığını , yayılımını ve nasıl çeşitlendiğini

Aslında 3 sorunumuz var

- 1- Yaşam nasıl başladı
- 2- - nasıl gelişti
- 3- Çeşitlilik nasıl oluştu

Bir hücre ama Atın hücresi ayrı ,insanın ve bitkinin hücresi ayrıdır dolayısıyla buna yönelik 2 teori vardır

- 1- Abiyogenez: materyalist iddiadır canlılık ;cansız varlıklardan türemiştir herhangi bir yaratıcıya ihtiyaç yoktur

Biyogenez : canlılar canlılardan türemiştir yaratılışçılığı savunan iddiadır Darwin evrenin bu şekliyle açıklayamaz diyor .evrenin bu şekliyle olduğunun göstergesi var

- 1-Evren karmaşıktır ; basit değildir
- 2- bu karmaşıklık ta kompleks indirgenemez bir karmaşıklığa sahiptir
- 3- bu karmaşıklığın içerisinde bir belirtme vardır = gaye vardır

Tasarım şeması micheal behe ye göre bir olay düşünün bir canlı ,insan veya at ,hücre olay yada bir başlangıç düşünün diyor

Bu olay meydana geliyor ,Olay bir şarta bağlı olarak mı meydana geliyor yani ; alternatifler imkan delilini hatırlayacak olursak bu olay olabilirde olmayabilirde olayın hiçbir seçeneği yok başka şekilde olabilirdi,ben insanda olabilirdim bir at da olabilirdim ben insan oldum bir seçim var ve olasılık var eğer olasılık yoksa bu zorunluluktur . olasılık varsa bu olasılığı mümkün kılan bir şeyde vardır diyor micheal behe bu olasılık hesaplarını William dembski matematikle hesaplıyor meydana gelen olasılık karmaşık bir şey mi basit bir şey mi karmaşık diyorsak devam edeceğiz hayır basit bir

varlık ise tesadüfen meydana gelmiş olabilir basitlik ve karmaşıklığı şöyle açıklayabiliriz ;

Sabah okula gittim ki odamın penceresi açık niçin açılmış olabilir rüzgar açmış olabilir basit bir açıklama ama ben penceremi kapattım nasıl rüzgar açar diyorum ve işi karmaşıklaştırıyorum

Basitleştikçe tesadüf artıyor diğer arkadaş hafifçe kapatmışsındır rüzgar açmıştır diyor

Bakıyorsun ki camda kırılmış rüzgar şiddetliydi birtane cismi cama vurmuştur içeride taşda var karmaşıklık da tasarım da artıyor içeride kanda var burda son olarak bu odanın camını birisi taş ile kırmış camı açmış bilgisayarı çalmış burda bir tasarlanmışlık var

*tasarımda karmaşıklık artar şansı devre dışı bırakıyor micheal behe buna indirgenemez karmaşıklık denir

TASARIM ARTTIKÇA TESADÜF AZALIR

İndirgenemez karmaşıklık : masum bir çocuk bunu yapmış olabilir dün akşam birkaç arkadaş okula gelmiştir sizin odanıza girmiştir bunların hiç biriyle açıklayamazsınız sadece kendisiyle açıklarsınız BEHE bunu hücre üzerinden örneklendirir

Eshericia coli DNA'nın gerçek uzunluğu 4milyon harf uzunluğundadır adenin guanin ve timin bitkilerde urasin var her bir dizilim şeker hastalığı ,esmer ten gibi özelliklere sebep olur bunu açıklamak için 1000sayfa kitap yazılmış insan genom u 3,5 milyar harf uzunluğundadır bu sistemi ortaya koyan ALLAH teala sistemi daha da karmaşıklaştırır bir insan vücudundaki bir tek hücrenin içerisindeki sıkı bir yumak halinde duran DNA sarmalının gerçek uzunluğu yaklaşık 2 metredir biz buna daha sonra İNCE AYAR DELİLİ diyeceğiz insan vücudunda 10 trilyon hücre vardır ve toplam 20 trilyon metre uzunlukta DNA bulunur .biyolojik sistemler hayli karmaşıktır

hayatın oluşması için DNA dan fazlası gereklidir sadece hücreyi açıklayarak insanı açıklayamazsınız Sizin telefon kılıfını anlamanız telefonu anladığınız anlamına gelmiyor

Bu kadar karmaşıklık ,İndirgenemez karmaşıklık da bütün bu karmaşıklığın aslında bir belirtmesinin olması ve bu karmaşıklık ta ne işe yarıyor ortaya GAYE DELİLİ diyorsunuz ya çiçek yapmış çok karışık ama bir anlam ifade ediyor siz anlam olmadan çiçeği anlayamıyorsunuz anlamından kopup çiçeği temellendiremeyebilirsiniz örneğin ;

Köye gittiğimde mangal yaparken kömürleri tutuşturmak için saç kurutma makinası kullanıyorum uzaylı biri gelse saç kurutma makinasını mangal tutuşturma aparatı sanar .insanı gördüğünüzde biyolojik bir yığın zannedersiniz hücrenin tek başına bir anlamı yok sistemin parçası olduğunda anlam ifade ediyor insanı tek başına incelediğinizde açıklayamazsınız sistemin bir bütünü dahilinde ele aldığınızda insanın hakikatini veya ne olduğunu çözebilirsiniz diyorlar

ŞEMAYA göre belirtme yoksa şans ama belirtmede varsa artık sizin bunu tasarım dışında ve tasarımcı dışında hiçbir şeyle açıklayamazsınız; buna yaşayan en büyük ateist olan Richard dawkins itiraz ediyor

mesala aristoteles göre ; tesadüf alemde vardır ama alemdeki asli yapıyı ifade etmez hastayı doktor tedavi eder ama mimarda tedavi edebilir mimarın doktor olduğunu söyleyebilir misiniz ? hayır söyleyemezsiniz mimarın tesadüfen bunu yapması mimarın tasarımcı olduğunu göstermez tabiattada bazı mini tedarüfen oluşmuş şeyler görebilirsiniz bu durum tesadüf ve şansın bir fail olduğunu göstermez

Richard dawkins : imkansızlık dağına tırmanmak isimli kitabında tesadüfen iş yapılabilir diyor

Tuşlara tesadüfen bastığımda yazı yazabilir miyim diyor “bence bir gelinciğe benziyor””29 harfli cümlesini tuşlara tesadüfen bastığında bu tesadüfen kaçınıcı denemede buna ulaşılabilir diyor kendisi tuşlara basıyor hiçbir şey çıkmıyor kızına denetiyor sonra maymun bunu yaparmı diye düşünüyor en sonunda bilgisayarı programlıyor 63 .denemede bu cümleye ulaşıyor

Evrime yeterli zaman tanındığında evrim anlamlı bir yapıya ulaşabilir diyor

1. İTİRAZ micheal behe diyor ki peki niye bence bir gelinciğe benziyor yazısına ulaştında bu çiçekler mavi renktedir yazısına ulaşmadın diyor çünkü bizim tasarımcı olarak ifade ettiğimiz tanrının rolünü sen oynadın ve bilgisayarı programladın russel great bilgisayar rastgele seçti ama senin belirlediğin harfleri seçti

John lennox İngiliz matematik felsefecisidir god under taked tanrı mezarcısı isimli kitabı vardır bilim tanrısı gömdü mü kitabı “aramızda kalsın tanrı var bilim insanları bunu itiraf etmiyorlar “bir maymunun 28 defa yada 28maymunun birer defa basmak şartıyla 28 harfli bir cümleyi yazma olasılığı (27 üzeri 28 dir)

RUSSEL GREAT yazılım mühendisi diyor ki bizim dünyanın ömrü 15 ila 20 milyar yıl tesadüfen bir maymunun zeburun 63 harften oluşan 23. Bölümünü yazması 10 üzeri 1017 yıldır ve evrenin ömrünü kat kat aşıyor bu matematiksel olarak da mümkün değildir tesadüf size evrenin yeterli zaman tanındığında bile bırakın evreni bir organizmayı bile yapacak imkan sunmuyor dolayısıyla tesadüfün alemde fail olmasının imkansız olduğunu gösteriyor biyologlara göre bir genetik mühendisi olarak tanrı matematikçilere göre bir matematikçi olarak tanrı bütün insan kudretini aşan bir

zamanlama dahilinde olmuştur diyerek bu işi temellendiriyorlar eleştiriler gene bitmiyor

MICHEAL DENTON evrimcidir tanrıya inanmıyor tesadüfen bir hücrenin oluşması şuna benziyor diyor bir fırtına bir hurdaliğa esiyor hurdalıktaki parçaları birleştiriyor ve uçağı meydana getiriyor bu kadar zor bir olasılık bu seçeneğı kabul etmeliyiz başka seçeneğimiz yok diyor

MICHEAL BEHE sizin bu iddianız çocukların kullandığı kaykaya bir vida sıcıyor kaykay oluşuyor o da vogona dönüşüyor bisiklet motosiklet otomobil uçak ve jet uzay motoruna dönüşüyor bu kadar mantıksızlığı savunmak zorunda kalıyorsunuz oysa niye böyle kendinizi zora sokuyorsunuz bunun içerisinde üst bir tasarımcının varlığını kabul edin diyor ve böyle deyince Richard dawkins bunu saçma buluyor fiziksel olarak açıklayamadığımız bir şeyi biz metafizikle mi açıklayalım diyor ve sizin bu iddianız boşlukların tanrısı tezini aklımıza getiriyor birşeyi açıklayamıyorsunuz ve ALLAH var diyorsunuz (bunu Müslümanlar çok kullanıyor ve ben durumdan nefret ediyorum dedi hocamız) biz bugün açıklayamıyoruz yarın açıklayabiliriz din felsefecileri olarak biz buna karşıyız alemin açıklanamayan taraflarında değilde tam tersi açıklanabilen , anlaşılabilen,izah edilebilen nizamda, düzende güzellikte estetikte zerafette biz Allah ı arayalım diyoruz .

Solunum ,boşaltım ,sindirim sistemini anlayabiliyoruz

Tasarlanan ve insan zekası arasında bir uyum var Richard dawkins i hatırlıyorsanız farklı yerlerdeki bulunan sikkelerdeki mühür bize sikkelerin sahibinin aynı olduğuna götürür yani zamansal nedensellik zamansal nizam delilinden bahsetmişti alem var benden bağımsız benim zihnim alemi kavrayabiliyor buna alemin anlaşılabilirliği delili diyoruz

EKSİKLİK ARGUMANI :astrofizik KENNET MİLLER bu eleştiriyi getiriyor

Teizmin nedeni : gizemcilik ,efsane

Gençler deist oluyor akıla güveniyor bilime inanıyor

Hz peygamber in rivayet etmediği şeyleri uydurmayın hadisler mana itibariyle nakil edilmiştir kelimesi kelimesine nakledilen tek hadis şudur : "kim benim adıma bir hadis uydurursa cehennemden yerini hazırlasın "bir sözün iyi olması onun peygambere ait olmasını gerektirmez hz peygamberin vermek istediği mesajın ucuzdan cennete gitme yolu olduğunu zannettik tam çağımızın kapitalist Müslüman anlayışı : kısa yoldan köşe dönme

ELEŞTİRİLER :

1- EKSİKLİK ARGUMANI : Kenet Miller eksiklik argümanı eleştirisi yapıyor bazı canlılarda bazı organlarda eksiklik veya güdüklük varmış yılanların ayağı tam çıkmıyormuş canlılarda gelişmemişlik seviyelerine örnek veriyor madem bir tasarımcı var bunlar niye eksik deyince micheal behe ben amerikada bir profesörüm benim çocuğumun cebine bakan adam onun cebinde para görmeyince fakir zannedebilir oysa benim çocuğuma fazla para vermememin nedeni çocuğum şımarmasının diyledir sizin o eksiklik dediğiniz argümanlarda biz bugün bilmiyoruz ama tanrının kendince bir nedeni vardır ressam bile resminde insanın kolunu eksik çizerek unutmamış bir mesaj vermek istemiştir

* TASARIMCIDA BİR EKSİKLİĞE SEBEP OLMAZ SANATTAKİ EKSİKLİK

-2-FAZLALIKLAR VE KULLANILMAYAN ORGANLAR

RİCHARD DAWKİNS mağara hayvanlarının ilkel gözleri gibi kullanılmayan organları tasarımcı niye koydu malzeme mi arttı diyor micheal behe fazlalığın olması bugün bizim onun niçin olduğunu bilmiyor olmamız ve onun gelecekte bir anlamının olmadığı anlamına gelmiyor mesela ; bademcikleri gereksiz olduğunu düşünüyorduk ama immün(bağışıklık) sistem açısından çok önemli bir yeri vardır bacadaki fazla damarın kalp ameliyatında kullanılması bir fotokopi makinasının bir kağıt yerleştirip düzinelerce kopya alabilirsiniz fakat hatalı bir kopya aldığınızda bu fotokopi makinasının şans eseri meydana geldiğini söyleyebilir misiniz peki diyorlar tanrı daha mükemmelini yapamaz mıydı diyorlar

Micheal behe : bu bir kısır döngüye dönüşür tanrı her mükemmeli yaptığında daha mükemmeli yapabilir miydi soruları tanrının bütün eşyayı tanrısallaştırmasına gider diyor

EN KUSURSUZU EN İYİSİ TANRININ KENDİSİDİR ALLAH beni tanrı yapabilir miydi sorusuna gider örnek : arapların altından tuvalet yapması gibi

Richard dawkins : Tasarımcıyı kim tasarladı diye soruyor : kitabının adı tanrı yanılgısıdır

Micheal behe : tasarımcıyı bir şey tasarlayınca o artık tasarımcı olmaktan çıkar tasarlanan olur diyor başlangıcı olan herşeyin bir sebebi vardır kendi kendinin nedeni olması gerekir tanrı olamsı için buna eniyi örnek ihlas suresidir doğrulmamıştır ve doğurmamıştır

John lenox ? matematik felsefecisi inançlı bir adamdır, teist dawkins kitabında tanrıyı kim yarattı sorusuna hiçbir mü'min yaratılmış tanrıya inanmaz ve yaratılmış tanrıya kimse inanmaz

kitabınıza tanrı yanılgısı adını vermenize hiç şaşırmadım diyor
Darwin yaşamı açıklayamaz diyor

İNCE AYAR DELİLİ : kozmik uyum teorisidir yaşamın oluşumu için
fiziksel parametlerin ve evrenin başlangıç şartlarının olağanüstü
uyum ve dengesine denir .

Stephan Hawking ateist ve sandalyede yaşayan sakat bir adam
zamanın kısa tarihi isimli astrofizik kitabında büyük patlama
esnasında alem etrafa genişlemeye başladı bu genişleme oranı
saniyenin yüz milyonda birinden küçük olsaydı evren bugün ki
haline gelmeden çökmüş olurdu bu evrenin oluşumunu sağlayan
fizik yasaları insanın oluşumuna imkan sağlayacak şekilde olmuştur
. bir ağaca isminizin yazıldığını düşünün bunu 1- arkadaşınız yazmış
olabilir 2-yağmur çamur kayaları parçalayarak kendi kendine yazmış
olabilir makul olan 1.sidir ama evrimciler 2. Maddeyi savunur

İnce ayar delili yaşamak için oksijene ihtiyacımız var ve yine su H₂O
niye H₂O₂ çamaşır suyu olmamış buna ince ayar denir tesadüfen bu
iş oluşamaz sperm yumurtayı döllüyor ve zigot oluşuyor
insan ,çocuk yaşlılık ve ölüm birbirini takip ediyor evrim değil de
evrimci yaratılış vardır yani tekamül .bu evrimci yaratılışın faili alimü
mutlak kadiri mutlak ve mürid olan cenab-ı ALLAH'tır

alemi bir anda peyderpe ve aşama aşama yaratılmıştır evrim bir
türün başka türe dönüştüğünü iddia ediyor evrimci yaratılış türün
kendi içinde evrildiğini her türün kendine özgü insan kendine özgü
evrimsel süreç yaşar maymun insana dönüşmez

Ağaç kendi içinde maymun kendi içinde evrimleşir tür kendi içinde
bir tekamül yaşar buna teistik evrim denir evrimciler buna gıcık olur
müslümanlar bir gelişimin olduğunu her zaman kabul eder insanın
hem maddi hem manevi tekamül olduğunu hep kabul ediyoruz -
adaptasyonları da biz reddetmiyoruz bu kelamunların olduğu ortama

adapte olduğunu görüyoruz doğa yasasını da doğal elemeyi de kabul ediyoruz bunları faili hakiki olarak görmeyiz bunları FAİLİ HAKİKİ olan CENAB-ı ALLAH ın kullandığı araçlar olarak görüyoruz ;bu yasaların fitrat olduğunu cenabı ALLAH faaliyetini bunlar üzerinden yaptığını kabul ediyoruz

ALLAH herşeyi istese herşeyi bir anda yaratabilirdi bu peyderpeyliğin sebebi ne ? (kuranı kerime göre kozmik tarih ve biyolojik gelişim hocanın makalesi okumanızı tavsiye ederim dedi) Fahrettin razi ALLAHU teale alemleri 6 günde yaratmış nedeni 1- bir şey kemale uğrayınca zeval başlar meyve olgunlaştığından itibaren çürümeye başlar alem tam yaratılsaydı kevni fesat = yıkım başlardı kemal zevali gerektirirdi kıyamet süreci derhal başlamış olurdu 2. Alemde bir sebeplilik var her şey birbirine etki eder nedensellik ve tekamül var insan aradaki sebep sonuç ilişkisini olmasaydı birden bire meydana gelseydi ağaç bir saniyede meyve verseydi kendi kendine oluyor der ve aradaki ilmi ve sanatı göremezdi böylece aşamalar koyarak Allah araya kendi sıfatlarını isimlerini yerleştirecek tasarruflar koyar ve anlaşılmasını sağlar

öldükten sonra dirileceksek neden ölüyoruz :dünyadaki var oluş sebebi ve ahiretteki var oluş sebebimiz farklı . yaşadığımız alemle ilgili herşey akli olarak kanıtlanabilir ,meleklerin varlığı nakli olarak kanıtlanır nakil var der ve varlığını kabul ederiz empirik (duyu ve gözleme dayalı) değildir.ateisti ALLAH a davet ederken bu konuda ki rehber kuran –ı kerimdir islamı rasullallah anlatırken sen neredeyse Müslüman olmuyorlar diye kendini mahvedeceksin ayeti iniyor , benim mükellefiyetim islamı anlatmak kabul etmiş yada etmemiş o bizi aşar böyle bir sorumluluğumuz yok sen öyle sevdiğini hidayete erdiremezsin ALLAH dilediğini hidayete erdirir diyor ayette .

ALVIN plantinga: teist inanan bir adam ALLAHIN varlığını öyle manyak anlatıyorki böyle bir şey nasıl olabilir diyorsun ben ateistlerin beklentilerini karşılamak zorundamıyım diyor öyle deliller getiriyor ki yediğin içtiğin helal olsun diyorsun. SPİNOZA tanrı batı toplumu için bir ambar memurudur bunların oğlunu everir kızını everir bunların borçlarını öder v.s . tanrı adeta inananların hizmetinde Mehmet akifin şiirini okudu safahatta fatih kürsüsü bahsi :yükün hafifledi diye başlayan (şiirler sınavda çıkmayacak dedi)

DERS DİN FELSEFESİ

6.hafta 2. Video

İsmet özel münacat şimdi tekrar ne yapsam dedirtme bana yarabbi ...kaldı bu silinmez yaşamak suçu üzerimde ...doğmak ilk ölüm alametidir (18 dakikaya kadar sohbet)

AHLAK DELİLİ : İMMANUEL KANT

İnsandaki yüksek mahkeme dediğimiz vicdan insanlar çoğu kez de menfaatlerine aykırı olduğu halde neden ahlaklı davranır hata yaptığımızda mesala esmayı kandırdım ve onun suçlu olduğuna da ikna ettim içimdeki gizli ses sen hata yaptın diyor içimdeki ses vicdan tanrının yada ilahi fıtratın bizdeki kodları olsun biz buna vicdan diyoruz insanın yaptığı yanlış insanı sürekli rahatsız eder yanlış yapmamıza müsaade etmiyor insanın tavrını ve duruşunu fizyolojik kimliğinizle açıklayabilir misiniz , (vicdan içimizdeki tanrıdır viktor hügo)

Ben size şah damarından daha yakınım diyor bu ontolojik yakınlıkmı , güneş bize etki ediyor ısıtıyor ve aydınlatıyor güneş bize yakın ama biz güneşe yakınmıyız ALLAH bize yakın biz ona yakınmıyız

Şöyle bir soru sorulur : hırsızların olduğu bir ortamda yetişmiş ve hırsızlığı normal olarak gören hatta hırsızlığı kahramanlık olarak gören toplumdaki birini ve hırsızlığı onu rahatsız edermi vicdanı onu tokatlar mı ?vicdan ahlak konusunda konuşan alfred edwerd tylor dır vicdanımızın sesi yaşayan bir tanrının faaliyetinin açık bir işaretidir hırsızlığın olağan bir şey olduğu bir yerde tanrı vardır ama varlığını o ruhta kaybetmiştir bu adamın kodları bozulmuştur örneğin : suyun içine kan kattığınız zaman su özelliğini korur ama onda bir bozulmuşlukta vardır TYLOR un tanrı var mıdır isimli kitabında adamın temel iddiası *bizdeki ahlaki davranışların zorlayıcı ve bağlayıcı kaynağı nedeni nedir :TANRIDIR

Deizme yönelik ciddi bir eleştiridir ALLAH yaratmış bırakmış değil yaratmış ve takibini yapıyor içkindir ahlaki bir davranışta yanı başındadır ALLAH .

Hırsızlık insani akli olarak düşündüğümüzde ben fatmanın malını çalarsam oda benim malımı çalar ben başkasının malını nasıl çalabilirim bozulmamış vicdanda vardır

Bizdeki insandaki ahlaki davranışların zorlayıcılığı ve bağlayıcılığının nedeni nedir ALLAH'tır deizme yönelik ciddi bir eleştiricidir allah yaratmış bırakmış değil içkindir yanı başında hemen seni izliyor

İbn tufeyl hayy bin yakzan üzerine makale odadaki kapıma ters oturduğumda odama biri geldiğinde dönüyorum karşımdakine neden geldin dememe gerek kalmadan bu hareketin içinde bu soru zımnen(üstü örtülü olarak) var .adam içeri giriyor ben hala dönmemişim oda soru sormuyor çünkü ben bu soruya açık değilim

İbn tufeyl de gördüm ve Hadiste kul namaza durduğunda Allah teveccüh eder işte ihsan diyoruz ya ahlaki davranışımızın denetçisi vicdanımızın içindeki gizli ses ALLAH ın aşkın olmadığını aynı zamanda içkin olduğunu anlatır

Ahlak hem zorlayıcı ve hemde bağlayıcıdır taylor ve rashdall bu ahlak delilleri bununla birlikte newman vicdan delilinden bahsediyor bizde dış dünyaya canlı ve cansız varlıklara karşı acıma duygusunun kaynağı ne , newman vicdani olduğunu haksızlık yapıldığında tanrısal bir kayra(lütuf) vetanrısal bir inayet olduğunu söylüyor insanın fiziksel ve biyolojik yapıyla değil tanrının bir tasarrufu olduğunu söylüyor. zorlayıcılık ve bağlayıcılık a ihsan şuuru deriz

Alexis carel :insan denen meçhul kitabı :ben yalan söylemek istiyorum ve menfaat devşirmek istiyorum ama vicdan beni rahatsız ediyor ahlaki olarak beni zorlayan ne ?

Şiir okudu necip fazıl : çile

Rabbi herkes biliyor hem bu kadar meşhur hem meçhul

KANT ın AHLAK DELİLİ tabiat yasalara göre , insan ilkelere göre hareket eder ben doğruyum niçin doğruyum çünkü doğruluk iyi bir şeydir cenab -ı ALLAH doğruluğu emreder . yeni kuşağın hiç bir ilkesi yok ben yaptım oldu ne söyleyen gider v.s

Bu çağ ağzı olanın konuştuğu bir çağ insan ilkelerini neye göre belirleyecek bu presiplere KANT hipotetik imperatifler (buyruk) ve kategorik imperatifler der bunların diğer adı 1-1- koşullu buyruklar (hipotetik imperatif) ve

2-koşulsuz buyruklardır (kategorik imperatif)

İnsanın bir şarta bağlı olarak yaptığına koşullu buyruk

Bir şarta bağlı olmaksızın yaptığı davranışa koşulsuz buyruk denir

Bir Esnaf ve marka ürünlerin pahalı ürünlerin satıldığı bir mağaza düşünün fakir birisi girdiğinde yüzüne bile bakmıyor ve daha

pahalı bir fiyat söylüyor bu adamın yaptığı ahlaki değildir zengine daha iyi davranıyor koşullu davranış sergiliyor ahlaksızlıktır

Dibace son dönem Osmanlı ahlakçıların çoğu kantcıdır

bu kanta göre .bu adamın gülümsemesi bir ahlak değil bir davranıştır iyiliğinden yapmıyor bunu gülme bir ahlak değil bir davranıştır kant bunu koşullu buyruk diye tasvif etmez peki

Kanta göre Ahlaki olması için onun koşulsuz buyruk olması lazım koşulsuz buyruk dediğimiz buyruğu nasıl belirleyecek

Mağazaya herkese güler yüzlü davranması lazım Kant 3 tane maksim belirliyor öyle davranki davranışın evrensel bir ilke olsun (maksim =ilke) . nesnel bir yargı ortaya koy diyor imam sadece namaz kıldırıyor devlete göre gerekeni yapıyor kanta göre ise imamlık mesleğinin gerektirdiği evrensel ilke bu mudur kamu görevi midir vazifemidir kant buna deontolojik etik =vazife ahlakı = ödev ahlakı der hukuki olarak yeterli ama ahlaki olarak yeterli mi ?

bütün bunları gerçekleştirirken ahlakın amacı en yüksek iyiyi ve mutluluk =summum bonum gerçekleştirmektir iyilik ve mutluluğun sentezidir .kant hayatın amacı mutluluk olsa dünya nın en mutlu varlığı domuzlardır diyor ve bu böyle olmaması lazım diyor (islam ahlakçıları bunu ruhani mutluluk olarak görür.)summum bonumun islam felsefesindeki karşılığı = hayrı es saadetil kusva dır . kanta göre varlıklar dünyası fenomen ve numen alemi olmak üzere ikiye ayrılır

FENOMEN ALEMİ : gördüğümüz dokunduğumuz alem dir alemi şehadettir akılla ve duyuyla bilinebilir

NUMEN ALEMİ : metafizik ve tanrısal alem akılla bilinemez aklın sınırlarının dışındadır kıl bilemez değil akıl kavrayamaz

Kant Allahın varlığını temellendirmek için ahlak dediğiniz şey olmuş bitmiş bir şey değildir insan kemali tamalanmış bi şey değildir bu ahlakın devam etmesi ve kemale erebilmesi için ruhun ölümsüz olması gerekir peki ruhu kim ölümsüz kılabilir ?tanrı, o halde tanrı vardır kantın mezar taşında : üzerimde yıldızlarla dolu pırıl pırıl bir gökyüzü ve içimde bir ahlak yasası yazar . kantın fikirleri ile gazalinin fikirleri arasında paralellik olduğu düşünülür kant tanrı olmaksızın ahlak kuru bir iltifattan öte gitmez der

Erdem bizatihi değerdir ama gerçek mutluluk bu dünyada ise gerçek mutluluğu elde etmek için insan her pisliği yapar hayatının bütün amacı mal biriktirmek olan insanlar din olmazsa ahlaklı olurmuydu ?

kantın işe gidişinden parktaki çeşmenin yanından geçerken millet saatini ayarlarmış .KANTIN yaşadığı dönemde islam bilimi o kadar güçlü ki kantın diplomasında besmele olması onu havalı gösteriyor ve biz Müslümanlar çok şey kaybettik

Fenomen ve numen ayrımı tanrının varlığına çok fazla alan açmıyor tanrının varlığını ispatlamak için bilgiyi inkar ettim diyor. Bilgi demek şu demek ontolojik delil de bilgisel bir çözümleme yapıyorduk alemsel değil

Kantın sistemi tanrıya imkan tanımıyor mahkum olduğu için böyle bir seçenekte bulunuyor (kant kısaca herşeyin ahlakla çözüleceğini düşünüyor???)

DİN FELSEFESİ 7. HAFTA 1. DERS

Allah'ın varlığının delilleri deyince genellikle hep alemde hareketle Apostiori deliller üzerinde dururuz. Yani nizam delili gaye delili hudus delili imkan delili inayet ve ihtira delili gibi tasarım delili gibi yani alemin düzeni güzelliği, estetik ve zarafeti üzerine inşa edilmiş delilleri konuşuruz.

Yani ben bugün size Allah'ın varlığına delil getirin desem muhtemelen siz de bana bu delilleri anlatacaksınız Kur'anı Kerim'e baktığımızda şöyle bir ayet vardır çok muhteşem bir ayettir;

“Size varlığımızın afaktaki ve enfüsteki delillerini göstereceğiz. Afak dış dünyadaki enfüs iç dünyadaki delillerini göstereceğiz şeklinde ayet vardır. Ayette önce afak zikredilir. Sonra enfüs zikredilir. Yani önce dış dünya sonra iç dünya zikredildiğini biliyoruz.

Dış dünyada izah etmek çok kolaydır. Çok pratiktir. Ve dış dünyada getirilen deliller objektiftir, genel geçerdir, nesneldir.

Fakat bununla beraber afak dış dünya biraz tehlikelidir, biraz risklidir.

Yani siz alemdeki nizamın gayenin tasarımın hudusun delilini bir mümin olarak Allah olarak açıklıyorsunuz yani fail neden Cenabi Allah olarak görürsünüz ama tabiat içinde derinleşenler belki İmamı Gazali ifade ettiği gibi bir doğa bilimleriyle ilgilenenler doğayla ilgilenirken Gazali delalde anlatır bu mevzuu bir müddet sonra bu tabiat ilimleriyle uğraşanlar...

Uğraşıldığı için her şeyi maddeyle anlamak eprik yollarla çözümlmek bir müddet sonra tek gerçeğin madde olduğunu madde dışında bir gerçekliğin olmadığını tek hakikatin madde olduğunu açıklamanın da madde ile yapılması gerektiği zannına kapılmaya başlarlar. Diyor Gazali..

Zaman zaman ruhu inkar edenler ahirete inkar edenler ibadetleri bırakırlar yani Siz âlemdeki düzeni ve nizam-ı hep Allah ile açıklıyorsunuz ama bir başkası maddenin bizatihi kendisi ile açıklayabilir.. Örneğin Doğa yasaları ile açıklayabilir bir başkası tesadüf ile açıklayabilir Dolayısıyla Siz Aslında tabiata yönelirken Allah'ın varlığını ispatlamak için yönelmiyorsunuz **burası çok önemli Allah'ın varlığına yönelik deliller bu cümlede çok dikkat edin sizler için delillerden bahsediyorum Aslında tabiata yönelirken Allah'ın varlığını ispatlamak için yönelmiyorsunuz inandığınız varlığı sindirmek için yöneliyorsunuz saf bir kafayla tabiata yöneilirseniz Allah'a gidebilirsiniz de gidemeyebilirsiniz de büyük bir ihtimalle gidebilirsiniz ama gidemeyebilirsiniz de Önce ispat sonra inanç yok sizde önce inanç sonra ispat var bu olayın birinci tarafı.**

İkinci tarafı hakkikaten Size geçen haftalarda DNA'dan uzaydan atomdan evrimden indirgenemez karmaşık kompleks sistemlerden bahsettim bunlar hep kavrayabileceği şeylerdir Dolayısıyla Aslında ben felsefeciyim . Felsefeci olarak sizlerin belirli bir zihin seviyesini bilgi seviyesine sahip olduğunuzu varsayarak konuşuyorum benim felsefe bilimine size vermemin nedeni de Bu arkadaşlar belirli bir zihinsel yetkinliği kemale sahipler ve ben de bunun üzerine size bir şeyler anlatıyorum Yani Siz mesela belirli bir zihin seviyesine sahip değilseniz benden bir şey anlamazsınız Benim de Umrumda olmaz yani felsefe anlamda söylüyorum Örneğin kelimeler Böyle midir kelamın amacı şu değil miydi? İslam'ı açıklamak İslam'a yönelik saldırılara cevaplamak ve müşkil noktaları halkın bir anlamda imanını korumak Peki kelami Deliller gerçekten halka hitap ediyor mu bir hudüs imkan diğer onlarca delil gerçekten halka hitap ediyor mu ibn-i rüşd göre etmiyor..

Bana göre de yetmiyor. Bana kalırsa benim bu anlattığım imkan hudus varlık gibi deliller çok halkın anlayacağı deliller değildir. Ben felsefeci olarak halka bir şey anlatma gayem de yok. Belirli bir zihin kapasitesine sahip insanlarla muhatabım ama dini ilimler benim gibi bu şekilde rahat davranabilirler mi davranamazlar.

Şüphesiz onlarca delil vardır.

Dersin sınırlarını aşacağı için hepsine girmiyorum O zaman şu soruyu sormak lazım İbni rüşd bu kaygıdan hareketle inayet ve ihtira delillerini ortaya koyuyordu diyordu ki bu deliller çok karmaşık deliller yani halkın anlayacağı bir delil değil Dolayısıyla diyor İbni rüşd öyle bir delil getirelim ki hem doğrudan doğruya Kur'an'dan olsun hem de herkes tarafından anlaşılabilsin gün bize inayet ve ihtira delilini getiriyor İbni rüşd Edille isimli eserinde bu delilleri ortaya koyarken bilirim İnayet nedir ihtira nedir diye açıklama da yapmıyor İnayet diyor

İnayet diyor Şu ayetler inayettir diyor ihtiraya gelince bu ayetler ihtiraya işaret eder diyor. **İnayet lütuf ve ihsan demektir.**

İhtira ise benzersiz yaratma demektir. Bununla birlikte bazı alimler Özellikle çağımızda bazı düşünürler delillerdeki bu karmaşıklıktan dolayı ,

İyi ama size her zaman Allah'a götüremeyebilecek deliller yani ben aleme baktığımda Nizam görüyorum ve diyorum ki işte Nazım olan Allah'tır öteki aleme baktığında Nazım olan Evrim diyor doğa yasası diyor tesadüf diyor maddenin bizatihi kendisi diyor. O zaman biz ayetin devamında olduğu şekli ile enfüsi deliller yani kendi nefis yerimizde vicdanlarımızda ve içimizde var olan delillere mi yönelmeliyiz? Buradan hareketle çağımızdaki bir takım din felsefecileri dini tecrübe delili diyen olarak ifade edilen İngilizcesi nokta.. dini tecrübe delili diye bir delil kullanıyorlar.

(Bana kalırsa deliller arasında en başarılı olan budur en başarılılardan biri bu olur yani bu din için böyledir diyorum)

Dini Tecrübe...;

Hemen onu anlatayım dini deneyim dini deneyim ile neyi kast ediyoruz İngilizce'den çeviriden dolayı böyle bir kavram sıkıntısını yaşıyorsunuz da aslında bu tasavvufi tecrübedir.

Ki tasavvufçuların veya sufilerin vecd ve zevk müşahade veya mükāşefe dedikleri şeri ifade eden bir kavramdır.

Yani bir psikolojik halet-i ruhiye'yi ifade eden bir şeydir.

Dini tecrübe delili yani dini hayattaki şemali ve dini hayattaki zevki ifade eden bir kavramdır.

BU KARAMI İLK DEFA KULLANAN KİŞİ WILLIAM DİR. Dini tecrübenin çeşitleri adında kitabı vardır. Türkçeye çevirerek de okuyabilirsiniz.

Orada bu insanın psikolojik halinden kaynaklanan bir delilden bahsediyor.

Tabi bu daha çok inananların yaşamış olduğu bir delildir. Bu arada çok az kişi böyle iddia ediyordu ama inanmayanlarında benzer delilleri yaşadığı yani benzer tecrübeler yaşadığını görüyoruz. **Bu sebeple bu delil Tanrı'dan Tanrı'ya giden bir delildir.** Yani zaten Allah'a inanan bir inananın Allah'la yaşamış olduğu bir ha durumudur ki buna Kurb, Vusul, Vecd , hatta bazıları ulul deme tercihinde bulunuyorlar. Yani bir sufinin Allah ile kurmuş olduğu birebir vecd hali, kurb hali belki felsefi bir ifade ile kullanacak olursak İttisal halidir.

Şimdi **Gazali** hatırlayacak olursanız imanın aşamalarını **taklid, ilim ve zevk** olarak tanımlamıştı. İşte bizim daha önce bahsettiğimiz deliller ilmi delillerdi. **Bu delil ise zevktir. Yani imanın zevk aşamasıdır. Mevlana** aynı durumu şöyle ifade eder: Hamdım, piştim, yandım. Ne çıkarmak lazım?

Şimdi olgunlaşmak mı yani belki pişmektir belki bu evet yani birini ifadesiyle yüksek seviyede bir zevktir. Ruhani bir zevk.

Şimdi Richard Swinburne bu dini tecrübenin farklı boyutlarından bahsediyor.

Aslında sizler pratik hayatta dini tecrübenin farklı formlarıyla zaman zaman yüzleşiyorsunuz. Ne gibi yüzleşiyorsunuz en azından Richard Swinburne adına konuşacak olursak mesela tabiata baktığınızda bir çiçeğe veya çiçek açmış ağaca veya olgunlaşmış bir meyveye baktığınızda ruhumuzda ani bir böyle ilahi bir his deruni bir zevk duyuyor musunuz? Duyuyoruz. İşte bu dini tecrübenin bir boyutudur . Belki de en alt boyutu budur.

Bu boyuttan tutun namaz kılarken gönlünüze veya ruhunuza doğan tarif edemediğiniz bir haz .. Bu hazı her zaman yaşamayabilirsiniz buraya buradan da tutun bir delilin Allah'la yaşamış olduğu bize anlatılan ama ben şahsen tecrübe etmediğimiz bu his durumu Cenab-ı Allah'la yaşamış olduğu halvet durumu uzletin sonucu yaşamış olduğu birebirlik durumu buradan devam edin Hz Peygamber Miraç'ta Cenabı Zat-ı ilahi ile yüz yüze bir yay boyu derecesindeki mukalesine kadar yani Farklı boyutlarda anlattım gördünüz mü arkadaşlar ! Bütün bunlar aslında dini tecrübenin farklı oranlarda ve veya farklı şekillerdeki tezahürün den ibarettir. Biraz önce sordum ama Deruni bir bilgi anladım Yani taklit ilim ve zevk ne ya zevki kelime olarak TDK ne tanımlamış bakın zevk nedir?

(zevk kelimesi) TDK : duygulanma durumu hoş a giden veya çekici olan şeyin elde edilmesinden düşünülmesinden doğan boş duygu has güzeli çirkinden ayırt etme yetisi beğeni tat lezzet aslında hoş a gidilen bir duyum dan alınan hazdır zevk ..

Tabii bu bir tat bir lezzet verebilir yani bir sufinin veya örnek verecek olursak Hz Musa'nın tur Dağından Cenab-ı Allah ile karşılaştığında ruhunda hissettiği haz genç bir aşığın aşık olduğu biriyle buluştuğunda ruhunda tarif edemediği duygu.. Hatta Hz. Musa üzerinden örnek verecek olursak mesela Eşari tefsirlerde şöyle bir yorum var;

H. Musa (aleyhisselam) Tur Dağında oraya çıktığında çalıdan bir ses geliyor Çalı Cenabı Allah değil takdir edersiniz ki .. Ey Musa Mukaddes Vadi Tur Adası ayak kabılarını çıkar şeklinde bir ses sesten sonra Cenabı Allah diyor ki b'Ben Allah'ım diyor ve Hz. Musa ya diyor ki Cenabı Allah; elindeki nedir diyor Ey Musa! Hz. Musa elindeki değneği tarif ediyor tuhaf değil mi Cenabı Allah'ın Hz. Musa'ya elindekinin nedir diye sorumlusu ikinci tuhaflık Yani Hz Musa'nın böyle bir soruya karşılık bu benim değneyimdir diyebilir. Ama Hz. Musa İşte bu benim değneyimdir koyunları güderim bunlardan ağaçtan koyunlarıma yapraklar çırpırım o koyunlar o yaprakları yerler falan gibi Zaid ve gereksiz kelimeler kullanıyor hakikaten gereksiz kelimeler işte bunu sorgulayan alimler diyorlar ki yani kelime gereksiz ama amaç yerinde. Ne gibi Hz. Musa'nın Cenabı Allah ile öyle bir haleti ruhiyesi var ki bu zamanı uzatmak istiyor genişletmek istiyor vakti arttırmak istiyor işte o zevk durumuna biz zevk diyoruz yada o yaşanan haz durumuna zevk diyoruz. Bu zevk durumunu ise biz dini tecrübe ediyoruz. Müşahede ne demek Cenabı Allah'ın isim ve sıfatlarının bil fiil tecrübe edilmesi veya görülmesinden kaynaklanan bir durumdur.

Ve mükāşefe yani bu durumu keşfetme o ismi O zevki o haleti ruhiyeyi keşfetme durumu Dolayısıyla zaten Allah'a inanan birisinin yaşamış olduğu bir gerçektir. **Yani Gazali'nin taklit dediği şey nedir kişinin bilmediği bir konuda bilene tabi olmasıdır. İlim dediği şey ise akıl ile ilgili cahil olduğu veya bilmediği bu durumlara yönelik istidlallerde bulunmasıdır. Zevk ise Artık sahip olduğu bu bilgiyi çevirmesidir bir fiili heyelan durumudur.**

Yani mesela bir dini heyelan demektir. Benim mesela burayı eşim süpürmüş Burası kirliydi Burası şimdi temiz görünüyor burası süpermiş bu bir bilgi durumudur Ama yan odaya geçiyorum sen mi

süpürdün diyorum Evet ben süpürdüm diyor ve teşekkür ediyorum işte bu bir müşahede durumudur, hal durumudur. Dolayısıyla bu bizim bilgi geleneğinde ilmel yakın Aynel yakın hakkel yakın olarak ifade edilir. Yani ilim olarak bilmek müşahade ederek bilmek ve bizatihi bütün aza ve uzuvları ile bunu artık tespit etmektir bu huzuru tatminliği yaşamaktır. Daha doğrusu bu yakini bir durumdur işte Mevlana'nın hamdım piştım yandım yani çığlık kişinin pişmek ilmidir ilim ile pişersin en yükseği yandım demektir yani zevktir **tabii Yakınlık Marifetullahtır.**

Yaman Dede'nin bir şiir vardır ;

Yak sinemi ateşlere efganıma bakma

Ruhumda yanan ateşe niranıma bakma

Hiç sönmeyecek aşkıma imanıma bakma

Ağlatma da yah hal-i perişanıma bakma...

‘Yak sinemi ateşlere efganıma bakma’ dediği yani yanma dediği şey budur aslında bütünleşmek ulul kulb diyor karibulkurb yaklaşma usul ittisal bütünleşmek ulul diye kelimelerle ifade ediyor peki bu delil daha çok sufiler arasında yaygın olan delildir ve sufi düşünürler bu konuyu farklı şekilde ifade ederler mesela **Feridüddin Attar Mantıkut-Tayr'ın yazarıdır.** Tayr'ın vadileri ..Aslında farklı vadilerden taşarak şimdi kuşlar anka kuşu ile yola çıkarak anka kuşu ile 30 kuş yola çıkarlar (simurg) ve hayalleri Anka Dağı'ndaki Zümrüdüanka' ya ulaşmadır işin özünü bu oluşturuyor şimdi buradan farklı vadileri geçerek imtihan olurlar. **Vadiler nelerdir?**

1.Talep Vadisi

2.Aşk Vadisi

3.Marifet Vadisi

4.Tevhid Vadisi

5.İstiğna Vadisi?

6.Hayret Vadisi

7.Fakru Fena Vadisi

Yani aslında bu kuşlar biziz ve en sonunda Kaf Dağı'na vardıklarında aradıklarının kendileri olduğunu fark ederler.

İlginç bir şey değil mi. Yani ‘Men arefe Rabbehu fekad arefe nefsehü’ seyri sülük nihayetinde o Kaf Dağı'na vardığında ara aradıkları simurg kendileri olduklarını farkedeler. Ben nedir biliyor musunuz arkadaşlar Vahdeti vücut demek yani Mevlana Mesnevi'de Vahdeti Vücut anlatır.Ben geçen haftalarda vahdet-i vücudu panteizmi anlatmıştım. Bütünüyle Allah'ın alemde isim ve sıfatlarını gördüğü veya takdim ettiği bir optimimdir.

Varlığının birliği demektir arkadaşlar. Şimdi mesela Yunus Emre'ye Mesnevi sunulduğunda Mesneviyi okuyunca şöyle diyor (böyle bir hikaye anlatılır) diyor ki uzun olmuş diyor. Ben olsam ete kemiğe büründüm Yunus diye göründüm ne güzel söz değil mi! Bu vadileri unutmuyoruz..

Tayr'ın Vadileri talep vadisi dünyevi şeylere talep aşk nefsin mertebeleri ile ilgili bir şeydir.

Bu ittisal kurb yani Cenabi Allah ile bütünleşme. Benim ölümüm sevgiliyle buluşma dediği şey budur.

Meşhur bir şey vardı buldum böyle ozanlarımızın aşıklarımızın sözlerini Türkü diye söylüyoruzda ..
Daimi'nin bir sözüdür muhteşemdir;

Bir gerçeğe bel bağladım erenler,

Aldı beniliğimi, bitirdi beni,

Damla idim bir ırmağa karıştım,

Denizden denize götürdü beni.

Daimi'nin meşhur bir ifadesi vardır. Dolayısıyla bir anlamda bir bütünlük durumu bir Tevhit durumu ittisal durumudur . Aslında bu durum yani ve bu noktadan itibaren aslında akılların yol aramayacağını sonra yaşananların tamamen bir keşif durumu olduğunu bir zevk durumu olduğunu ifade eden bir şeydir ki mesela ahlakın ve dinin iki kaynağı diye kitabı var . Orada diyor ki bunu Isaac Newton söylüyor diye biliyorum . **Pascal "Düşünceler" diye bir kitabı var mutlaka okumanızı tavsiye ediyorum.**

Kalpte öyle şeyler olup bitmektedir Ki akıl bundan habersizdir diyor .

Mevlana da diyor ki bu aşk suretine girdiğinizde artık tahtadan bacaklarıyla akıl burada yürüyemez diyor . Dolayısıyla burada bu mevzuğu akıl ile idrak etmenin çok mümkün olmadığı ifade ediliyor.

(Hatta nefis terbiyesi ile ilgili de bir şey komik bir şey paylaşayım sizinle dersin sonunda şiiri okudu hocamız)

Bu dini tecrübe yani kişi ile Allah arasında yaşanan özel durum Allah'ın varlığı bir delili olarak sunulmuştur denilmiş ki bu şöyle anlatayım size **John Wick** diye bir adam 2016'da öldü diye biliyorum bu delilin **en önemli savunucularından** birisi diğer delillerin insana başka şeylere de götürebileceğini bu delilin Allah'ın varlığını ispatlamak için güçlü argümanlardan birinin olduğunu kabul ediyor niye düşünün diyor , bir adam düşünün diyor oturuyor eşi ile akşam yemeği yiyor sabah kalkıyorsunuz adama diyorsunuz ki eşinin veya çocuğunun varlıklarını ispatla. Sizi takar mı bu adam veya eşinin veya çocuğunun varlığını ispatlayamadığı için kuşku duyar mı? Kuşku duyar mı, duymaz. Dolayısıyla bu adamın diyor sahtekar değil şarlatan değil. Muhittin Arabi Mevlana Yunus Emre diyor ki Allah var bunun müşahedesi ve mükāşefesi onunla kurb hali de var. Dolayısıyla siz ne diyeceksiniz yok mu diyeceksiniz diyor şimdi özelliklerini bahsettikten sonra müsaade ederseniz eleştirilerine geçeceğim.

Bir kere bu bütün deliller bir aracı delillerdir yani Deliler nedir aracı Allah Alem ve ben.

(buraya dikkat edin.) Ben alem ve Allah bütün deliller de ben Alem ve Allah . Allah O değil mi Ben tabiat ve Allah Yani ben sen ve O ilişkisi var. Bu delil de vasıta yok. Ben ve sen ilişkisi var.

Dolayısıyla aslında dinlere veya dini düşüncelere yöneltilen eleştiri budur. Allah'ı sürekli O diye anlatmaktadır. **(Dikkat edin.)** Martin Buber diye bir adam var adamın kitabın adı şu; 'Ben ve Sen ' Allah'ı 3 tekil şahıs olarak değil muhatap olarak algılamak ve bilmek lazım dolayısıyla mislikler ve sufiler sufilerin Allah tasavvufunun ben ve o ilişkisi değil de ben ve sen ilişkisi olduğu aslında hüve O bize hüveyi kullanırız ama 'Hu' bizim bütünümüzdendir, aldığımız nefes'in kendisinde Ben bendir Sen sendir şöyle bir hikaye anlatılır vahdet-i vücutla ilgili..

Vahdeti vucut bu işlerin Piri sufilerdir. Sufilik deyince bir tarikat mosyonundan ayırıyorum.

(Ya bugün tenzih ederim umumen zan altında bırakmak istemem hakkım haddim değil böyle bir tarikate ait olmak tarikat ekseninde olmak sizin bu tecrübeyi yaşadığınız anlamına gelmiyor. Aslında siz tasavvufta tabii tarikat demek şeriatın bir üstüdür ne demek Siz dinin temel ilimlerini öğrendikten

sonra yani şeriat-ı bütünüyle sindirdikten Sonra onun üzerine çıkan bir mârifet ilmidir. Dolayısıyla tarikattan ayrılınca siz şeirata dönersiniz. Ama bugün efendim sigara bırakmak isteyenler tarikate giriyor, karı kız ayaklarını bırakmak için tarikata giriyor. Hoşuna gitmeyen anlamadığı bir durum görüyor tarikattan ayrılıyor namazı da bırakıyor ne demek istediğimi anlaşıyor mu böyle bir şey değil)

Neyse ben büyük alimlerden bahsediyorum. Dolayısıyla konuları anlatırken bazı şeyleri anlaşılamayacak ağının farkındayım. Vahdeti Vücut ile ilgili şöyle bir örnek söyleyeyim iki örnek anlatacağım diyorum. Biri ertelediğim örnek bu örnek bu Vahdeti Vücut doktrini'nin düşüncesinin en büyük ve en önemli temsilcisi Muhyiddin İbni Arabi kendisi Endülüslü'dür. Fakat Anadolu'ya gelmiş. Muhyiddin İbni Arabi ölmüş (hikaye) ölünce 'Man Rabbüke' RabbiN kim demişler. Bu adam(M.Arabî) alemin varlığının bildiğini düşünen yani her şeyin kendisi de dahil olmak üzere ağacın böceğin insanların Allah'ın isim ve sıfatlarının tecellisi olarak gören bir adam 'Men Rabbüke' deyince adam demiş ki : 'Biz biz idik. Biz bizim canımızı aldık. Şimdi biz, bizi bizden sual ediyoruz. Melekler demiş ki bu ne diyor demişler. Durumu Cenabı Allah'a arz etmişler demişler ki Yarabbi Bir kulun geldi tuhaf tuhaf bir şeyler söylüyor demiş ki Cenabı Mevla adı ne demiş demişler ki Muhyiddin Arabi.. 'Onu bırakın'demiş. Dünyada da anlaşılmadı.. Dolayısıyla Muhiddin İbni Arabi'yi anlayanlar için İbni Arabi'nin 2 lakabı vardır bir lakabı Şeyhül Ekber ikinci lakabı Şeyhül ekfer

Muhyiddin İbni Arabi'nin bu söylediklerini bütünüyle küfür diyenler ona şeyhül ekfer demişlerdir Ben Şeyhül Ekber i tercih ediyorum. İmamı Rabbani Vahdet-i Vücut yerine Vahdeti Şuhud kavramını kullanmayı tercih ediyor. Sıkıntılarından bahsediyor.

Gelelim kendi örneğime . Şimdi Mevlana ya da Şems içerde oturuyormuş kapı çalınmış 'Kim o' demiş. Şems içerideki Mevlana Tabii bu 'Mevlana deyince ' maalesef dar insanlar bizim tek mevlamız vardır o da Allah'tır Mevlana ilah mıdır (bu selefi kafa nasıl ortaya çıkıyor bilmiyorum ama) bu dar kafa bir Mevlamız vardır o da Allah'tır diyorlar.

Bizim metafiziksel mevlamız dostumuz Allah'tır ama bizim fiziksel dünyada dostumuz vardır yani kadir bende de kudret var Allah'da da kudret var. Nasır dediğimiz zaman ben de yardım ediciyim Allah da yardım edici kim derken ben de Rahimin ama Cenabı Allah Erhamurrahimindir. Daha çok bu şeyler din araştırmacılarından çıkıyor. 'Mevlana Ben der' İçerdeki sen tekrar sorar 'Sen kimsin' der Mevlana üçüncü kez derki 'Sen' der. Dolayısıyla Vahdeti Vucuttaki bu kurb hali usul hali kavram tesadüfen kullanılmadığını söylemek istiyorum. İşte sen halidir Allah'ı 3. tekil şahıs hali yani bu delillerde Ben tabiat ve Allah Allah ben ve sen o ilişkisi içerisinde 3. tekil şahıs iken içerisindeyken burada Allah doğrudan doğruya muhataptır. Bunu böyle görmek lazım. **Yani bu tecrübe vasıtasızdır ve anidir. Bir anlık olur süre Allah uzun süre Allah tecrübe edemezsiniz uzun süre o hazzı duyamazsınız anidir .Yani uzun süre devam etmez bu tecrübe tahlil edilemez.**

Nedir, yani uzun süre devam etmez yani bu tecrübe tahlil edilemez yani psikolojik olarak çözümlenmesi çok mümkün değildir. Bazılarına göre böyle olmasının nedeni tecrübenin kendisinden kaynaklanmaktadır. Bazılarına göre ise mevcut psikolojik çözümlenmelerin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

Dini tecrübenin diğer bir özelliği usul söz konusudur yani kurb yada bazılarına göre ulul fena hali fenafillah diyosunuz dimi Allah'ta yok olma fani olmadır ve bu bir haldir evet bu da dini tecrübenin başka bir özelliğidir. **Başka bir özelliği** başkasına aktarılamaması yani 'lem yezuk lem yeğlem kim tatmıyor bilemez.' Mesela bana balın tadına anlatır mısınız şöyle tatlıdır. Şeker gibi bir şey mi yok hocam şeker gibi de değil ne bileyim başka bir aromatik tadı mı var çikolata gibi bir şey mi? Hayır hocam bakın anlatamıyorsunuz. Tabii duyuyorum ama anlatamıyorum diye dediği şey balın tadını

anlatmak yerine bir parça bal alacaksın diline anlayabilirsin yani dolayısıyla anlatılabilir bir şey değildir **daha başka özelliği ise arkadaşlar kişiye özel olmasıdır.**

Hani benim tecrübem bana özgüdür yemeğin tadını ben yedim buradan tadını ben alıyorum sen alamazsın görecelidir (birisi soruyor tarikatlerde el vermek bir hikaye midir ben bilemem hocam tarikat benim alanım değil tasavvuf benim alanım değil bu kavramlara ben hakim değilim.)

Bir yorum yapmak mümkün değil kişiye özeldir bir başkasına anlatılamaz ve aktarılamaz. Ancak bu nasıl oluyor dan bu delil Allah'ın varlığına delil olabilir mi yani bununla Allah vardır diyebilir miyiz? Sizce dini tecrübe delili Allah'ın varlığının bir delili olabilir mi? Evet buradan hareketle Allah vardır diyebilir miyiz niçin, niçin diyemsek niçin ? **Bu delile yöneltilen eleştirilerin en önemlisi insan olduğunu, bireysel olduğu, başkasına aktarılamamasından dolayı kişinin kendisini bağladığını** birbirimizi oysa bağlayacağı bir delildir. Koysam hangi tecrübe kişisel değil ki ateşe dokunduğunuzda mesela elimizin yanması ve oradaki hissettiğini yanma hissi de kişisel değil mi hangi tecrübeniz kişisel değil! Akşama yemek yapacak mesela şu yemeği çok güzel yemek olmuş fiziksel somut bir örnek tecrübesini bana anlatsa ve ben de yemek yapsam yemek aynı yemek midir X kişinin güzel yemek yaptığını kabul ediyorsun ve bu yemeğin de X kişisine özgü olduğunu beni bir özgü davranışında güzel olduğunu kabul ediyorsun da niçin şarlatan olmayan sahtekar olmayan dürüstlük ve erdem inanç üzere yaşamış ve bu şekilde de ölmüş bir kişinin tecrübesinin bir delil olarak kullanmıyoruz ! Gazali Örneğin Mevlana Örneğin Yunus bahsederken şu şu şu hocaların yaşadıklarından bahsetmiyor muyuz biliyor muyum mesela diyelim Mevlan diyelim Yunus hayatı boyu inanç üzerine yaşamış doğru dürüst ahlaklı ve faziletli yaşamış bu şekilde de ölmüş ölürken ömrü boyunca öyle bir Allah ile kulb yaşamış ki vuslat yaşamış olduğunu söylüyor . Hatta bu adamın kendini size anlatmak gibi bir derdi de olmamış bu adamı çözümlemeye çalışıyoruz.Allah'ın varlığından bahsetmiş onu kulları ile bütünleştikten bahsetmiş menfaat devşirmiş mi menfaat devşirmiş mi? Hayır tam tersi kayıpları olmuş maddi kayıpları olmuş bir makam beklememiş tek amacı bu tecrübenin gerçekliğine anlatmak olmuş bir insandan bahsediyoruz kim gibi Hallac-ı Mansur gibi Feridüddin Attar gibi Er kişiler diyor Rabiati'l Adeviyye gibi

(feminist teolojiyi yazıyorum dini tecrübeleri sadece delil kimlikler üzerine aktarma olayına karşılar şimdi kişisel tecrübe diyorsunuz değil mi kadın evliyalarda erdi işte hocam sorun bu feminist teologlar diyor ki niye kadın erdir diyoruz er demek erkek demek. neden illa er diyoruz kadındır ermişlik ile er çok farklı bir şey kavramları karıştırmayın ayrı bir şeydir.)

Şimdi davranışın veya tutumun veya tecrübenin bireyselliğinden hareketle bunun kişiyi bağlayacağını bunun için kullanamayacağını söylüyor Swinburne..

SAFDİLLİK İLKESİ ortaya koyuyor.Bak şimdi diyor bir adam bana şu masanın üstünde kitap var diyorum görüyorsunuz kitap var aksini iddia edebiliyor edebiliyor musunuz? Hayır edemiyorsunuz üstümde kazak var aksini iddia edebiliyor musunuz edemiyorsunuz **aksini iddia edemediğiniz şeyin doğru doğruluğunu kabul etmek zorundasınız.** Doğru mu aynı şekilde diyor birisi Ben Allah'ı tecrübe ediyorum ve tecrübe ettiğim bu hakikat var diyoruz ve sizde aksini iddia edemiyorsanız varlığını niçin kabul etmiyorsunuz diyor Richard Swinburne. Tabi bu iddianın dinin temel ilkelerine aykırı olmaması lazım Tevhide aykırı olmaması lazım Mesela Allah'ın zatına ve sıfatına aykırı bir beyan olmaması lazım niye aynı şekilde aksini iddaa aksini iddia edemediğiniz halde dinin özüne aykırı olmayan Ve Tanrı ile bir kulb bir vusul hali varlığını niçin kabul etmiyorsunuz diyor Richard Swinburne. Niye aksini iddaa aksini iddia edemediğiniz halde dinin özüne aykırı olmayan Ve Tanrı ile bir kulb bir vusul hali ittisal halinde bulunduğunu iddia eden adamın iddiasını yalanlıyorsunuz tekzip ediyorsunuz Swinburne.

Şimdi mesela şu soruluyor..

Dini tecrübeye yönelik eleştiriler 1. Müslüman alim bir müslüman da dini tecrübe yaşıyor hristiyan mislik de veya Yahudi mislik de dini tecrübe yaşıyor bunların Müslüman Allah bir diyor Hindu da Buda diyor o zaman hakikat hangisi diye bir soru var soruyorlar deniliyor ki hepsi aslında hepsi aynı hakikate tecrübe ediyor. Fakat bu tecrübe ettiği hakikatin ait oldukları kültürün dili ile ifade ediyorlar.

Bir diğer eleştiri sizin eleştirdiğiniz öznel bir tecrübe özel bir tecrübe başkasına aktarılamaz. Dolayısıyla da bu delil olamaz.

Diğer bir eleştiri bu adamlar yanılmıyor bu adamlar şarlatan değil ama şarlatan olmamaları samimi olmaları onların hata yapmadıkları anlamına gelmez veya yanılmadıkları anlamına gelmez şeklinde dini tecrübe eleştiriye tabi olmuştur.

Evet gösteremediğiniz bir şey hoca güzel bir soru sordu diyor hocam niçin Swinburne'nin Safdillik ilkesinde şu geçiyor şöyle bir şey var ; Şu masanın üstünde bir kitap var veya veya Hasan'ın üstünde bir mont var. Evet siz bunun varlığını red edemiyorsunuz. Aksini de iddia edemiyorsunuz varlığını kabul edeceksiniz. Bu somut bir şey hocam biz soyut bir şey üzerinde konuşuyoruz diyor. Dolayısıyla bizim orada aksini iddia edememizin nedeni umut argümanına dayanmamanız.

Buradan hareketle Swinburne diyor ki aslında insanoğlunun bilgisinin çoğu böyledir gibi mesela yer çekiyor diyorsunuz yerin çekim gücü var yerin yer çekim gücünü her yerin çekim gücünü denediniz mi bir tarafı referans alarak bütün hakkında karar alıyorsunuz ve ya güneş batıdan doğar güneş doğudan doğuya mı dünyanın hareket olarak diyorum güneş doğudan doğar böyle bir yazıya ulaştığınızda yaşam mesela yarın da böyle mi olacak yarın ile ilgili bir karar verdiniz olmayan bir algı üzerinden yani siz bir değerlendirmede bulunduğunuz söylediğiniz eleştiriler haklısınız değerlendirebilirsiniz ama dini tecrübenin olduğunu da ve bunun da Allah'ın varlığının bir ispatı olan sunulduğunu bilmenizi isterim arkadaşlar.

Bir Kaz Aldım Ben Karıdan

Kaygusuz Abdal

Bir kaz aldım ben karıdan

Boynu da uzun borudan

Kırk abdal kanın kurudan

Kırk gün oldu kaynadırım kaynamaz

Sekizimiz odun çeker

Dokuzumuz ateş yakar

Kaz kaldırmış başın bakar

Kırk gün oldu kaynadırım kaynamaz

Kaza verdik birkaç akça

Eti kemiğinden pekçe
Ne kazan kaldı ne kepçe
Kırk gün oldu kaynadırım kaynamaz

Kaz değilmiş be bu azmış
Kırk yıl kaf dağını gezmiş
Kanadın kuyruğun düzmüş
Kırk gün oldu kaynadırım kaynamaz

Kazı koyduk bir ocağa
Uçtu gitti bir bucağa
Bu ne haldir hacı aga
Kırk gün oldu kaynadırım kaynamaz

Kazımın kanadı selki
Dişii koyun emmiş tilki
Nuh Nebi'den kalmış belki
Kırk gün oldu kaynadırım kaynamaz
Kazımın kanadı sarı
Kemiği etinden iri
Sağlık ile satma karı
Kırk gün oldu kaynadırım kaynamaz

Kazımın kanadı ala
Var yürü git güle güle
Başımıza kalma bela
Kırk gün oldu kaynadırım kaynamaz

Suyuna biz saldık bulgur
Bulgur Allah deyü kalgır
Be yarenler bu ne haldir

Kırk gün oldu kaynadırım kaynamaz

Kaygusuz Abdal n'idelim

Ahd ile vefa güdelim

Kaldırıp postu gidelim

Kırk gün oldu kaynadırım kaynamaz

ABDAL: Eskiden tarikatlerde tarikate girip nefsini arındırmaya çalışan derviş'e denir.

Bu aslında zahiri itibariyle bir komedi böyle acayip sözlerle eğlence ifade eden bir şey olsa da ben işin başından dediğim gibi o 40 kuşun mutluluğunu anlatırken yolculuğunu anlatırken nefis muhasebesinin, nefsin ıslahının ve terbiyesinin aslında ne kadar zor bir şey olduğunu anlatmak adına ironik bence iyi, dışarıdan dinleseydiniz ben bu cümleleri kurmasaydım bu adam ne diyor derdiniz arkasındaki sembolik mecaziyi hakikaten görünce diyorsunuz ki ne kadar da doğru şiir komik gözüküyor ama insan altından nefis muhasebesi olduğunu düşündüğünde olması gereken bir şey

Şekerli su taktığımızda anlayabiliyoruz Ama görünüşte su gibi gözüküyor. Bu bir örnek olabilir mi hocam diye soruluyor. Yani hocam düşünmek lazım ya Başka biri diyor ki hocam hangi vadide zorlanırsınız? -Bu kişisel bir cevap . Cevabınızı tarafınıza mahfuzdur inanmayan için dini tecrübe bir anlamı olmaz ama Yunus veya Mevlana size inanmayanlar için mesela Mevlana öldüğünde bütün papazlar herkes ağlamış . Sonra demiş ki aktarılamaz ben bunu aslında aktarırım mahrem olmasa paylaşmam, bu anlamda dedim. Bana özel bir şey benim için mahremiyeti olan bir durum sizinle paylaşmam yoksa ben bunu paylaşmam dedim Paylaşmam demedim arkadaşlar takdir tamamen sizin. İster inanın, inanmayabilirsiniz. Takdir sizin size inanın veya inanmayın der gibi bir iddiam yok iyi adam iyi halis bir müminden etkileniyor ateist Müslüman oluyor Mesela ben burada amacım dini açıklamak. Kelamcıların amaçları dini anlamak ve açıklamak dine gelen eleştirilere cevap vermek olduğunu söylerler öyle bir iddiaları vardır.

Ama İslam'ın yayılmasında kelamcılar mı daha etkilidir yoksa sufiler mi sufiler daha etkilidir.

Evet Dostlar bu hamur çok su götürür dediğim gibi takdir sizin. Ben her anlattığım konuyu savunur gibi anlatırım. Benim işim bu artık bunu kabul edersiniz, reddedersiniz, görece bulursunuz takdir sizin.

DİN FESEFESİ 7. HAFTA 2.DERS

Bugün dini tecrübe, ateizm ve kanıtları konularını işleyelim. Kötülük problemi ve teodise, din ve bilim ilişkisi, dinler ve öteki güzel konular geliyor...

Sizlerle ateizmi konuşacağız. Önemli bir problem, ciddi bir problem. Ateizm ve kanıtları... Şimdi şöyle denilir; (iki ayrı söz var) Allah'a gidilen yollar varlıkların nefesleri kadardır, der birisi. Bir başka sözde Allah'a gidilen yollar yıldızların sayısı kadardır. Bununla birlikte her ne kadar bu yolların ne kadar çok olduğu iddia edilse de açıkçası birileri ateizmi yani Tanrıya inanmamayı tercih eder.

Ateist kelimesini ben size teolojik çözümlemesini yapmıştım. (hatırlıyorsanız, muhtemelen hatırlayacaksınız.) Şöyle demiştim; size uzun uzun Teizmi anlattıktan sonra şöyle demiştim; Teizm alemin her şeye gücü yeten her şeyi bilen kadir alim bir varlık tarafından yoktan yaratıldığını veya sonradan yaratıldığını ve yönetildiğini iddia eden Teizm'e bir alternatif olarak başına olumsuzluk edatı gelerek nasıl ki sosyal-asosyal, politik-apolitik ise Teist-Ateist şeklinde olarak kullanıldığını söylemiştik.

Bu ateizm kelimesi bizim İslam düşünce geleneğinde farklı kavramlarla ifade edilmiştir. Mesela mülhid şeklinde kullanım olmuştur ki bu mülhid; Tanrıya inanmayan anlamında bir sözdür. Zındık ifadesi kullanılmıştır. İlhad, mülhid, zındık, zenadika mesela materyalistleri ifade etmek için Dehri ifadesi kullanılmıştır. Fakat mesela Türkçe'de zaman zaman kullanılıyor; Allah'sız kelimesi kullanılır ama yanlıştır. Ben aslında Allah'sız kelimesi çok sevdiğim bir kelimedir. Şöyle seviyorum, Allah'sız demek ne demek? Allah'sız demek Allah'a inanmayan değil vicdansız ve merhametsiz demek. Bu kelimeyi niye seviyorum, şundan dolayı; Allah kelimesi vicdan ve merhamet kelimesiyle birebir özdeşleşmiştir. Allah demek eşittir merhamet demek. Allah demek eşittir vicdan demek. Bu da ne demek Müslüman demek vicdanlı insan demek, Müslüman demek merhametli insan demek ne kadar bak hatta bak şimdi bir adama dinsiz ve imansız dediğinizde aslında o adamın bir dininin veya imanının olmadığını söylemezsiniz. Dinsiz ve imansız kelimesini kullandığınızda merhametsiz ve vicdansız kelimesini kullanırsınız. Yani aslında tarihsel olarak Allah, din, ve iman gibi kelimeler doğrudan bağışlama, merhamet, vicdan gibi kelimelerle özdeşleşmiştir. (Bu harika bir şey, ben bunu çok seviyorum.) Dinsiz yani merhametsiz. Ve Allah'sız demek, Allah'ı yok demek anlamında değil, be merhametsiz, vicdansız anlamında kullanılıyor. Ne kadar yani İslamiyet bu toplumun kılcal damarlarına kadar ne kadar da sinmiş. Bunu görmek adına güzel bir ifade.

Şimdi Ateist ve Dehri tabiri kullanılmış, Maddiyyün tabiri kullanılmış, yani farklı tabirlerin ilhad, zındık, dehri, mülhid vesair gibi tabirlerin kullanıldığını görüyoruz. Bunlar doğrudan doğruya şu anlam geliyorlar; alemin bir Tanrı tarafından yaratılmadığını veya yönetilmediğini ifade eden bir yaklaşımdır. Türkçe'ye Ateizm herhalde 'Tanrı tanımaz' şeklinde çevirmek lazım.

Türkçe'ye Ateizm doğrudan doğruya herhalde en yakın anlamı 'Tanrı tanımaz' oluyor değil mi? Başka bir anlamı var mı? Tanrıyı tanımayan, Tanrıya iman etmeyen ama bununla birlikte şöyle bir sıkıntı var dostlar; Teistlerde bazı inanç mensupları da bu inanca mensup kişiler tarafından dinsiz kabul edilmiştir. Mesela Spinoza bir panteist filozof iken ait olduğu toplum tarafından dinsiz kabul edilmiştir. Mesela İbn-i Sina Gazali tarafından tekfirle itham edilmiştir. Yani inanç mensupları kendileri gibi düşünmeyen (inançsız tabi ki diyebiliriz) diğer inanç mensuplarını dinsiz olarak görmüşler. Bu da acayip bir şey değil mi!

Hatta İbn-i Sina'nın şöyle güzel bir sözü vardır; 'Allah'ın imanı sadece kendisine lütuf ettiğini zanneden bir grup ile imtihan olunuyoruz.' Bu da çok ilginç yani falan grubun giydiği gibi giyinmiyorsanız falan grubun yaşadığı gibi yaşamıyorsanız falan grubun Allah veya din tasavvuru gibi tasavvura sahip değilseniz siz de rahatlıkla o grup tarafından dinsiz sapık mülhid gibi iddialar ile müthem olabilirsiniz.

Bu da ayrı bir sorundur başka bir sorundan bahsedeyim oda başka din mensupları, örneğin Hristiyanlar bir Allah'a inanırlar Yahudiler bir Allah'a inanırlar Allah'ın sonsuz ilim kudret ve irade gibi sıfatlarla alemi yönettiğini de yarattığını da yönettiğini de kabul ederler ama Müslüman olmadıkları için ehli necat mıdır yani bazılarına göre ehli necat değildirler Yani Allah'a inanmaları onları kurtarmaz doğru Allah'a inanmıyor değiller Hristiyanlar için de Müslümanlar aynı durumdadır bir kısım hristiyanlara göre veya hristiyanların büyük bir kısmına göre sizler diyor Allah'a inanıyor olabilirsiniz ve bu inandığınız Allah her açıdan mükemmel bir varlık da olabilir ama siz İsa Mesih'in inayetine sığınmadıktan sonra kurtuluşa eremezsiniz. Dolayısıyla çok sıkıntılı bir konudur bu Ateizm konusu yani Ateizm deyince yek-pâre bir ateizmden bahsetmiyoruz Yani bir bütünüyle inançsız olan insanlar var yani herhangi bir Allah'a inanmayan insanlar var iki aynı imana inanç grubuna mensup veya aynı inanca veya dine mensup olmalarına rağmen kendileri gibi düşünmediği için örnek vereyim hem bir din içerisinde hem makro seviyede hem mikro seviyede örnek vereyim mesela Sünnilere göre Şiiler ehli necat mıdır veya Sünnilere göre Muteziler ehli necat mıdır veya Şiilere göre Mutezililer ehli necat mıdır veya Şiilere göre Ehli sünnet ehli necat mıdır? Bakın aynı dine mensuplar daha da ilginci X tarikatının veya Y cemaatinin anlayışına bir din anlayışına veya dini yaşantısına yoksa hakikaten siz ehli necat olabilir misiniz?

Ben ehli necattır veya değildir demiyorum bilginiz olsun ama bir sıkıntı var burada bir darlık var .Yani aynı Kabe'ye yönelmiş olmanız namazda aynı Fatiha'yı veya İhlâsı okuyor olmuş olmanız sizi kurtarmıyor veya onları kurtarmıyor **Birincisi saf Ateizm İkincisi inanç grubunun kendi içerisindeki birbirlerini ateist görmeleri Üçüncüsü ise dinlerin birbirini dinsiz görmesi Hristiyanlara göre siz dinsizsiniz yani Kur'an-ı Kerim, dinler ve öteki başlığı altında geldiğinde biz bunu konuşacağız** Kur'an-ı Kerim mülhidler ile Ehl-i kitabı birbirinden ayırırız müşriklerle Ehli kitap arasında fark vardır. Fakat bu fark bir kurtuluş aracı mıdır? O da inşallah ileri ki ünitelerde konuşacağımız bir mevzudur. Çok tuhaf bir konuya dikkat çekmek istiyorum. Bu arada ben şu kanaattemyim halk kendi arasında Belki şu grubun veya bu grubunu veya şu mezhebi veya bu mezhebi dışlayabilir. Ama ilim erbabı bu kadar rahat davranamaz ilim erbabı Şiiler kâfirdir veya sapıktır veya ne bileyim Muteziler sapıktır şeklinde iddialarını çok ağır bedelleri ve veballeri olacağı kanaatindeyim. İlim erbabı bu cümleleri rahat bir şekilde kullanmamalı.

Yani umreye gitmişseniz görmüşsünüzdür. Bizim memleketten giden hacı teyzeler oturmuşlar metafin kenarına dedikodu yapıyorlar, gelinlerini çekirtiyorlar ama İran'dan gelmiş hacılar sarılmış Hacerül Esvede ağlıyor. Ama bu ehli necat bu ehli necat değil diyorsunuz. Dolayısıyla benim kanaati nacizanem böyle radikal fikirleri savunmamanız lazım. Şiiler içerisinde veya Ehli Sünnet içerisinde fark etmez sapıklar var mıdır, vardır. Kendini Ehli Sünnet olarak tanımlayıp da sapık olan veya sapıkça fikirlere sahip olan var mıdır, vardır. Veya kendini Şii olarak tanımlayıp mülhid fikirlere sahi olan var mıdır, vardır. Allahu eylem...

Ve bir diğer din mensupları yani bu olayın birer boyutunu oluşturuyor. Peki şunu söyleyelim; bir diğer tarafta da bizim asıl başımızı ağrıtan veya canımızı sıkın unsurlardan bir tanesi Agnostisizm'dir. Ben sizlere kısaca bahsetmiştim. (Hatırlıyorsanız) Agnostisizm, bilinemezcilik demek yani ne demek bir tanrı, insan yani Agnostisizmin 2 yaklaşımı var (bana kalırsa çağın insanı atesit veya deistten ziyade agnostisizme doğru gidiyor. Bakın çok önemli bir sey söylüyorum, bana kalırsa ateizm ve deizmden daha tehlikeli bir yaklaşımdır.

Agnostisizm iki önerme üzerinde durur. Birincisi insan aklının veya insan zihninin Tanrıyı kavrayabilecek bir potansiyele sahip olmadığını iddia eden yaklaşım yani biz Allah'ı nasıl bilebiliriz ki yani sınırlı bir varlık, sonsuz bir varlık olan Allah'ı nasıl kavrayabilir? şeklinde yaklaşımdır.

İkincisi ise Tanrının lehine ve aleyhine delillerin eşit olduğudur. Dolayısıyla tanrı var da diyemem yok da diyemem şeklinde ikinci anlayıştır.

Yani bir anlamda inanca dair yaklaşımı askıda bırakan bir durumdur. Belirsizlik durumudur. Kararsızlık durumudur. Ve en sıkıntılı yaklaşım da budur. Bunun önemli temsilcilerinden bir tanesi Bertrand Russeldir. Yani Russel popüler olarak ateist olarak ifade edilir. Ama kendisine kuramsal olarak agnostist olarak tanımlıyor diyor ki hatta CNN ile yaptığı bir mülakatta yani yarın diyor CNN muhabiri Betrand Russell bu çağın önemli düşünürlerinden bir tanesidir, önemli bir filozoftur . Muhabir diyor ki öldün gittin diyor. Ve Tanrı çıktı karşına ve sana niçin inanmadığını sorduğunda ne diyeceksin diyor. Russel diyeceğim ki diyor; Tanrım sana inanabilmek için yeterli delil bulamadım diyeceğim diyor bu düşünce ya da bu yaklaşım İslam düşüncesinde **Tekafü-ü Edille** olarak geçer yani delillerin eşitliği durumunda ne yapılacak ciddi anlamda kelmacılar filozoflar bunu iyi tartışmışlar.

Dolayısıyla da bu anlamda Tanrıların bütünüyle bilinemeyeceğini ifade eden Hisbeniye veya Sofestaiyye , yani Hisbeniye zancılar, Sofestaiyye zaten sofistler şeklinde bir şeydir. Daha sonra septikler falan da bunun bir parçası olarak karşımıza çıkıyor. Bunu unutmamak lazım. Yani Agnostisizmi ciddiye alın ve benim kanaati nacizanem bizim yavaş yavaş agnostisizme doğru gittiğimizi görün ki, Agnostisizm zaten giriş itibariyle zayıf agnostisizmdir. Yani arkasından güçlü agnostisizm gelir. **Zayıf Agnostisizm der ki; Tanrı var veya yok olduğuna dair yeterli delil yok diyor. Dolayısıyla inanmıyorum, der. Dolayısıyla güçlü Agnostisizm bir sonraki aşaması budur. Yani bunu temellendirmiştir. Delil Tekafü-ü Edille dediğimiz bu manada delillerin müsavi olduğunu iddia ederler ve bu bütünüyle Tanrının bilinir bir varlık olmadığını söylerler.**

(Rabbim çocuklarımızı ateizm, deizm ve agnostisizmden korusun.) Bunlar üzerine konuşmak zorundayız. Bunlar üzerinde düşünmek zorundayız. Peki bu Tanrının lehine ve aleyhine olan delillerin müsavi olduğuna nasıl karar veriliyor? İşte diyor ki alemleri inceliyorsunuz.

Alemde nizam ve gaye görüyorsunuz. Ama bu nizam ve gayenin faili Allah olarak görüyorsunuz. Niye evrim olmasın niye doğa yasalarının bizatihi kendisi olmasın.. (anlaşıyor mu?)

Ve işte benim dün dini tecrübe üzerinde ısrar etmemin nedenlerinden birisi buydu, yani ben kişisel olarak teleolojik delili yani tasarım delili, ince ayar delili çok benimseyen ve takdir eden insanım. Ama ben belirli bir zihinsel derinliğe sahibim. Ama senin çoluk çocuğun, meşhur bir fizikçi ateist çıkıyor, bir şeyler söylüyor laf kalabalığı laf cambazlığı yapıyor. Bu çocuk da diyor ki bak bilim insanları diyor ki Allah yok diyor fizikçi de Allah yok diyor ve inkar ediyor. Tabi ki ortada, arada kalanlar var. Yani bunları görmezden gelemezsiniz.

Ateistler 2'ye ayrılır:

1. Negatif Ateist

2. Pozitif Ateist

1. Negatif Ateist yani diyor ki Tanrı yoktur, diyor. Bu arada ateist kelimesine dair bir şey söyleyeyim. Zannediyorum Anselm'in sözü İncil'den hareketle bu sözü söylüyor:

'Tanrı yoktur diyen aptalın zihninde bile tanrı fikri vardır.' Diyor. Ontolojik delili anlatırken ben bundan bahsetmiştim. Şimdi Müslümanların şöyle bir hastası var. Adam diyor ki; ben ateistim dama diyorlar ki; sen ateist bile olsan bir şeye inanıyorsundur. Yani ateistin varlığını kabul etmiyor. Öteki

taftan örneğin X kişisi diyor ki ben Müslümanım ama şu ayetin anlamı şöyle düşünüyorum. Vay sen dinsiz oldun. Ya arkadaşım o adam dinsizim diyor onu zorla dine sokuyorsun. Bu adam da diyor ki Müslümanım diyor ben bu ayeti şöyle yorumluyorum diyor. Bu adamı hemen dinsiz ilan ediyoruz. Kafir ilan ediyoruz.

Sebebi ne? Sebepler üzerine konuşacak olursak, çünkü dini dışarıya karşı korumak daha kolaydır. İçeride dini savunmak çok daha zordur. Yani ben mesela herhangi bir ateist diyelim ki bir kimya profesörü İslamiyeti eleştirse eleştirebilir. Ateist de olabilir ama yılların ilahiyatçısı hadis üzerine, Kur'an üzerine, din üzerine yıllarca düşünmüş birisi olarak ben Allah Korusun dini karıştırır bir iddialarda bulunsam benimle yüzleşmeniz daha zor olur. Dinin içeriden eleştirisiyle, hesaplaşması her zaman daha doğrusu biz sistemin içerisinden yapılan eleştiri genellikle çok sert refleks görür. Acımasız ve merhametsiz refleks görür. Yani sistemden kopan ve yapıya rağmen var olan düşünceler hariçteki fikir ve ideolojilere karşı daha sert eleştirilir. Daha merhametsiz eleştirilir.

Örnek vereyim mi bir tane, güzel bir örnek vereceğim, sosyolojik bir örnek vereceğim; Refah Partisinden kopan Ak Parti'nin Saadet Partisi tarafından çok sert eleştirilmesi ve MHP'den kopan İyi Parti'nin MHP'iler tarafından çok sert eleştirilmesi.. Yani ben bakıyorum, herhangi bir siyasi değerlendirme yapmıyorum. Bir sosyopsikolojik bir okuma yapıyorum. Yani benim herhangi bir fikrim var mı yok mu diye düşünmeyin. Mesela Saadet Partililerin Akp veya tasarruflarına yönelik eleştirisi Mhp'ye yönelik eleştirilerinden daha büyüktür. Çünkü argümanları aynıdır. Sistemin içinden koptukları için, dinde böyledir. Mesela Müslümanların herhangi bir ateiste karşı gösterdikleri refleks ile örneğin Yaşar Nuri Öztürk veya Mustafa Öztürk'e göstermiş oldukları refleks çok ayırdır. Çok ilginç değil mi!

Bu işler böyledir. Bu sosyopsikolojik bir şeydir. Bunu belki sosyopsikolojik açıdan spesifik araştırmalar yapılarak temellendirilebilir. O ayrıca konuşulması gereken durumdur.

Şimdi bu arada Ateistin ne olduğunu söyledim.

Ateisti 2'ye ayırıyoruz

1.Negatif Ateist

Şudur; ben Tanrıya inanmıyorum, Tanrının varlığını da kabul etmiyorum diye söylenilen ateizme Negatif Ateizm denir. Ben Tanrıya inanmıyorum, tanrının alemini yarattığını da düşünmüyorum. Değil mi bu kadar basit fakat;

2.Pozitif Ateist

Şudur; ben Tanrıya inanmıyorum, şu şu sebeplerden dolayı inanmıyorum. Yani niçin inanmadığını da temellendirmeye çalışıyor. (Anlaşıldı mı?) Sizce hangisi daha tehlikelidir? Negatif Ateizm mi Pozitif Ateizm mi?

Negatif Ateizm: Ben Tanrıya inanmıyorum. Bu konuda da herhangi bir şey söylemiyorum konuşmuyorum.

Pozitif Ateizm: hayır efendim. Ben Tanrıya inanmıyorum. Niye inanmıyorum çünkü şu şu sebeplerden dolayı inanmıyorum.

Hangisi daha tehlikelidir? Negatif Ateistler. Aslında Teistler Negatif Ateistleri beğenmezler. Sebep çünkü kapalıdır. Sana kapalı. Pozitif ateist seninle konuşabiliyor, sana açık, seninle bir mütalaya girebiliyor. Negatif Ateist ben bu konuyu konuşmak istemiyorum, diyor.

Tabi birde **Mutlak Ateist** var. (NOT ALIN!) Mutlak Ateist ne demek? Mutlak Ateist: Ben Tanrıya inanmıyorum, lehine ve aleyhine delil de getirme gereği duymuyorum hatta Tanrının varlığının lehine veya yokluğunun lehine bir delil getirmeyi de saçma, abes ve gereksiz buluyorum diyen yaklaşımdır. Mutlak Ateist en tehlikelidir.

Birde **Pratik Ateist** var. Pratik Ateiste gelince bana kalırsa en acayibi bu Pratik Ateisttir. Tuhaf bir şekilde ele alınır. Pratik Ateist çok acayip atesittir. Nedir biliyor musunuz? Tanrıya inandığını söylüyor ancak Tanrıyı hayatına sokmayan ve Tanrı yokmuş gibi yaşayan kişinin tutumudur. Tanrıya inandığını söylüyor evet diyor bu alem Allah tarafından yaratılmıştır diyor, ama yaşamının hiçbir tarafında Tanrı yok. Tanrıyı hayatına sokmuyor ve Tanrı yokmuş gibi yaşıyor, davranıyor. Dolayısıyla bu Pratik Ateist veya İnananlar Ateisti denir. Korkunç bir başlık değil mi!

Aslında hemen gaza geldiniz Ebu Cehil münafık vesair dediniz de toplumun çoğu böyledir. Ya bunun çoğu bilerek yapar bir kısmı bilmeyerek yapar. Yani sokaktaki bir çok insanın adı Müslümandır ama hayatında camiye gittin mi namaz kıldın mı .Ben şu anda üniversiteden geliyorum gerçekten üniversitede idim ben geldim derse başladım. Öyle söyleyeyim orada herkes kafeler insanlarla yiyip içiyor sorsam gerçekten Müslümanlar ona . Ama hayatta dinin bir karşılığı var mı , veya buna ne hocam yani bunlar türedi değil türedi kelimesinin seneye açarım size. Bunlar yerden kendiliğinden çıkmadılar öyle söyleyeyim bir kısmı bilinçlidir, örneğinin sanat dünyasından Tanrıya İnandır ama bilinçli olarak Tanrıyı yaşamına sokmaz namaz kılmaz kılmak istemez Tanrıyı konuşmak istemez ölümü konuşmak istemez namaz kılmak istemez namaz istemeyi duymayı da istemez oruç konuşmak istemez duymak istemez. Oruç Kendisi de tutmaz ya ben bu konuşmaları bunları konuşmak istemiyorum inanıyor muyum inanıyorum orucu tutmak istemiyor tutmuyor önemli bir şey diyor ki oruç önemli bir şey O diyor ki ben bu konuları konuşmak istemiyorum Aslında bu anlamda bilinçlidir bir kısmı da toplumda hiç adı Müslümandır. Ama şu an adı Müslümanlık yoktur yani şanında.

İlginç bir şey değil mi inananlara atesti Hatta böyle bir makale vardı yabancı bir makale ben böyle bir makale okudum inananlar ateizmi neyse siz bulursunuz her şeyi Allah dostlarına bırakmayın kardeşim anlaşıldı mı? Bu kavramlar önemli kavramlar ben bunları yeşillik olsun diye anlatmıyorum.

Hayatınızda, etrafınızda şu veya bu şeklinde Allah korusun ailenizde bir şekilde görme imkanınız ve durumunuz olan şeyler mesele hristiyanlıkta da şöyle bir kavram vardır yani pratik ateist , impractical believer , bir tanrıya inanıyorum ama öyle kiliseye gitmiyorum, sadaka vermiyorum, dua etmiyorum, ayinlere katılmıyorum falan yani pratiği olmayan mümin. Ama dediğim gibi bunlar pratikte ateist teorikte ateist değiller bu adamlar ... Teori de ateist değil.

Kendileri böyle isimlendirenlerde var siz diyorsunuz tanrıya inanıyor musunuz hayır diyor ben impractical believer diyor . Pratiği olmayan müminim kendisini böyle tanımlamış yani Tanrı inancı var ama kendi şey yapmıyor pratiği yok evet bunlar üzerinde ayrıca konuşmak lazım yani arkadaşlar bu işi eleştirerek veya görmezden gelerek veya kafir sapık mülhid diyerek bu işin içinden çıkamazsınız. Bu meseleleri konuşmak zorundasınız niye insan bu şekilde olmamalı veya niçin mutlak ateistlere vereceğiniz cevaplar ne veya pratik ateist veya negatif atesitlerle basit iletişime geçersiniz sizinle mücadele eden pozitif ateizme karşı argümanlarınız neler?

Yani elhamdülillah inaçlıyız diye şeyi bulmuşuz tüket tüket gidiyor yani Allah yani biraz biz inanç noktasında mazur görmenizi rica ediyorum ama mirasyediyiz ya. Yani hep ataların büyüklerin ürettiği malzemeye tüketiyoruz nereye kadar yani sen Gazalının getirdiği argümanlarla kuantum fiziği üzerinden ateistlik argüman geliştiren adamda ne konuşacaksınız! Adam diyor ki kuantum fiziği ya da akışkanlar fiziği profesörü diyor adam dinsiz olduğunu söylüyor senin çocuğun da diyor ki bak bilim insanı dinsiz diyor Allah yok diyor çünkü kuantum fiziğinde biraz entel dantel kelimeler konuşuyor

Atom altı seviyede elektronda zaman zaman dalga zaman zaman da madde etkisi yapıyor dolayısıyla bu bir düzensizliktir kaostur Ve Tanrı yoktur diyor Sen ne dersin İmamı Gazali hazretleri der ki, Kur'an-ı Kerim der ki ayet böyle diyor pardon Sen nerede yaşıyorsun nasıl olacak okuyacaksınız arkadaşlar okuyacaksınız okumadan geçiyor bu yolun için bu işin yolu Yani biraz saçınızı başınızı yolacaksınız sağlığını bozacaksınız uykularınızı kaçıracaksınız bu işler böyle. Böyle bir şey yok

Matrixde olduğu gibi yani mavi hap ve kırmızı hapını yersen kurtulacaksın bunu yutarsan öyle bir şey yok yani ben bunu söyleyince de rahatsızlık duyuyor. Yani ben Müslümanım bir yerde mi Müslümanları eleştiriyor muyum eleştiriyorum ama burada eleştiriyorum Ben burada yapıyorum bu eleştiriye zaman zaman ateistlerle deistlerle agnostistlerle karşılaştığımda orada başka hesaplarım var başka planlarım başka düşüncelerim var var yani

Gazali de Dehrieleri anlatırken diyor ki bunlar diyor eski filozoflardan bir zümredir bak modern materyalistlerin atasıdır bunlar diyor bunlar. El-munkız Mined-Delali okudunuz mu? İlginç bir cümle kuracağım 'Öldürülmesi gereken ölümler var.' ve o kadar canlı yaşıyorlar ki V for Vendetta filmini izlediniz mi? Orada adam bir direniş başlatıyor. En sonunda yakalanıyor filan ateş ediyorlar diyor ki adam maska takıyor; bu maskenin ardında arkasında bir fikir var diyor ve fikirler kurşun geçirmez diyor. Siz fikirle mücadelenizi fikirle yaparsınız elinizdeki kılıç ile fikirle mücadele yapamazsınız. Yaparsanız o fikri bazı otları budarsınız dallı dalını budağını kesersiniz bu otlar yabancı otlar daha da güçlenir. Çiftçilik yaptınız mı benim gibi çiftçi çocuğuyunuz...

Şimdi ateizlik argümanlardan devam edelim oldu mu? Ateizmin delilleri üzerinden konuşalım. Şu anda Ateizmi size tam tanımladım diye düşünüyorum.

Ateizmin delilleri en güçlü ve en büyük delili hakikaten zor bir delildir. Teizmin başını ağrıtan bir delildir. Can sıkıcı bir delildir, can sıkıcı bir problemdir.

Alman Teolog Hans Küng bu adam geçenlerde öldü. Bu Hans Küng önemli bir adam, bu en önemli, **ateizmin en önemli kanıtı kötülük problemidir.** Muhtemelen bir sonraki ders ben bu konuya gireceğim. Hans Küng Teizmin kayası deniliyor yani buna Teizmin üzerine veya önüne koyulmuş nefret bir kaya kötülük problemi ne demek?

Ateizmin Birinci Delili Kötülük Problemi:

Din üzerine isimli diyaloglardan oluşan kitabında Epikürden şöyle bir şey nakleder. Der ki; (kötülük problemini açıklayacağım ama ne olduğunu tanımlayacağım geçeceğim çünkü kötülük problemi diye bir ünite var)

Allahu Teala adil ve merhametlidir. Dünyada savaşlar, cinayetler, sel felaketleri, depremler vardır. Ve bunlarda bir sürü insan ölüyor. Diyor ki Epikür Tanrı bu kötülüğü engellemek istiyor da gücü mu yetmiyor o halde Tanrı güçsüzdür yani Kadiri Mutlak değildir. Hayır efendim Tanrı bu kötülükleri engellemeye gücü yetiyor da engellemiyor mu? O halde merhetsizdir. Hayır efendim Tanrı hem kadir güçlü hem de rahim merhametliyse bu kadar kötülük nereden geliyor? Tanrı varsa kötülük yoktur. Kötülük varsa Tanrı yoktur. Şeklinde bir iddiadan hareketle ileri sürülen delile biz 'Kötülük Problemi' diyoruz.

Din Felsefesi dersini takip edin ben size burda sapıkça bir şeyler anlatıyor muyum Hayır zihniniz karışıyor mudur karışabilir. Keşke karıştırabilsem bu derste ateizmi bitirebilsem sonraki ünite kötülük problemi şimdi

İkinci delil Materyalizm yani özdekçilik özdekçilik Materyalizm diyoruz ne demek materyalizm maddenin tek gerçek olduğunu iddia eden yaklaşma Materyalizm diyoruz gerçeklik maddelik ne

demek yani madde yaratılmamıştır madde ezelidir dolayısıyla da ebedidir yaşam maddenin istiharesinden yani değişim dönüşüm ve başkalaşımdan ibarettir. Yani ben aslında Hasan Özalp olarak karbonhidrat protein aminoasit yanından yığınının ibaretim ben ölürüm karbonhidrat protein amino asitler yok olmaz başka bir başka bir ağaçta kendilerini gerçekleştirirler veya Fatma da kendini gerçekleştirirler yani Gazali el-munkızda Dehrileri anlatırken Dehriler dediğimiz zamanda yani materyalistler Kuran'da da geçiyor nasıl geçiyor

Ben mutluyum mutluluğumun sebebi ne bende serotonin hormonu salgılanıyor ben heyecanlıyım o zaman heyecanının nedeni ne çünkü sende adrenalın hormonu salgılanıyor yani sizin ruh dediğiniz yani ruhun tavırları dediğiniz şeyi bile bu adamlar fizyolojik ve hormonal nedenlerle açıklamışlar. Dehrilere gelecek olursak Kuran'da da yeri var bu adamların 'Casiye 24. Ayet ölürüz ve yaşarız biz ancak bu zaman...' zaman madde değil mi maddeyi küle çeviriyor ve yeniden form veriyor

Bizi ancak dehr helak eder diyor

Bu arada dehr zaman değildir. Arapça zmn diye bir kavram var Dehrun diye bir kavram vardır.

Dehr mutlak zamandır biz bu konulara girmeyelim. Gıcık konular bunlar ya can sıkıcı konular.

Şimdi Gazali bu Dehrileri yani bu Ayette bahsedilen dehrileri Kur'anda yer bulmak marifetse bu adamlar Kur'an'dan yer bulmuşlar yani kızının adını sanem koyanlar var

Niye Dehr koymuyorsunuz da Sanem koyuyorsunuz yani böyle bir şey yani

Gazali bunları şöyle tanımlıyor bunlar en eski feylezoflardan bir zümredir.

Mudebbir bir sani ve Kadirbir alimi inkar ederek bunu Türkçeye cevireyim mi

Yani alemleri yöneten bir sanatkar ve her şeye kudreti yeten bir ilim sahibini reddederek canlıların meniden meninin de canlıdan meydana geldiğini ve bunun ilanihaye bu şekilde devam iddia edenlerdir, diyor Gazali el-Munkızda zenadika pasajında... Bunkar zındıklardır, dinsizler diyor.

İşte bu adamlar maddenin ezeli olduğunu iddia ediyorlar.

O zaman biz bu adamlara ne diyeceğiz yani aslında bu adamların temel iddialarını çürüttüğümüz zaman sistemleri çöküyor yani maddenin ezeli olmadığını bunlara ispat etmek lazım ben nacizane bu derste Hudus delilini anlatırken maddenin ezeli olmadığına dair felsefi ve bilimsel argümanlar getirmiştik hatırlayanlar var mı alem niçin hadistir dediğimde şöyle demiştiniz Hocam Kur'an da öyle diyor ben de gülmüştüm hatırladınız 1.Kevnu fesad demiştik oluş ve bozuluş değişim ve hareket bunları saymıştım

Bilimsel argümanlar ne getirmiştik yani evrenin bir başlangıcının olduğuna dair bunlar felsefesi argümanlardır. Bilimsel olarak ne argümanı getirmiştik 1. Bigbang kozmolojisi demiştik 2. Termodinamiğin 2.yasası Entropi bu fiziksel bir yasadır.

Şunu rica ediyorum bir google'a yazın Entropi nedir ? O çok uzun...

Entropi, fizikte bir sistemin mekanik işe çevrilemeyecek termal enerjisini temsil eden termodinamik terimidir. Yani şu demek alemden enerji gitgide bitiyor alem gitgide enerjisini kaybediyor bir yok oluşa doğru fiziksel yani fizik biliminin doğal sabitesi olarak yok oluyoruz örnek vereyim ilkokuldan hatırladığınız bir şey ilkokul örneği aslında çok bilmiyorsunuz yani bildiğiniz yani mesela ısınan enerji yükselir değil mi ısı yükselir siz evinizin dış kapısının üstüne çakmağı tutun ve kibrit yakın alev dışarıya doğru gider ama kapının altına soğukluk gider yani enerji tüketiyoruz ve soğuk enerji alıyoruz sürekli enerji yok oluyor yani bizim dünyamızı ısıtan güneş de saniyede bir milyar ton hidrojeni

helyuma çeviriyor. Yani hidrojen bombası patlıyor ve bu soba gitgide yok oluyor. Aslında enerjinin yok olmadığını söylemiyor. Enerjinin bir dönüşüm geçirdiğini söylüyor

Ama enerji gitgide bitiyor biz binayı ısıtmak için ne yapıyoruz. Sürekli enerji tüketiyoruz kaynaklar hatta sizde biliyorsunuz şeyi izlediniz mi Da Vinci'nin şifresi bu şu bugün ki covidin çıkma sebebinin de bu olduğu söyleniyor. Yapay virüs olduğu söyleniyor adamlar niye bütün insanlığı yok edecek bir yapay virüs icat ediyorlar. Çünkü dünyadaki enerji kaynakları sınırlı ama ihtiyaçlar sınırlı ama ihtiyaçlar sınırsız Dolayısıyla enerjiye tüketilebilecek tüketici unutturuz. Yani insan değilse insan sayısını azaltmaya çalışan çalışıyorlar dolayısıyla da Da Vinci kodu ve Da Vinci'nin Şeytanları diye bir film vardı o da çok güzeldi değil mi sizleri izletyim (yaklaşık 10 dakika hocamız bu filmde bir kesiti izletti)

Yani Osmanlı muhteşem ben bir projeden dolayı Da Vincinin hayatını yazdım doğudan batıya düşüncenin serüveni diye... İzlediniz mi o şey çok güzel değil mi Fatihin oğlu Beyazıd diyor ki diyor Papa İstanbul'a gelecek kostantinople Topkapı sarayında girişinde diz çöküp sürüne sürüne padişahın huzuruna gelecek ve padişahın ayaklarını öpecek filan diyor ya manyak bir şey yani hakikaten bu güç var yani. Vinci Sultan Beyazıd olması lazım neyse Da Vinci kim para veriyorsa ona çalışıyor Padişaha mektup yazmış bana sahip çıkarsanız sizin içinde projeler çizerim hatta Galata köprüsünü çiziyor falan şey çok ilginç mektubun başında hani şöyle yazıyor hani Da Vincinin mektubu gelmiş padişaha takdim ediliyor Leonardo kafirin miydi Leonardo gavurunun mektubudur şeklinde padişaha okunuyor takdim ediliyor mektup kabul görmüyor yani devlet büyük devlet yani herkese de değil yani.

Aklıma Osmanlı donanması geliyor çok muhteşem bir donanma ol mübarek gemiler hangi Seferden geliyor Süleymaniye'de bir bayram sabahı namazı kılmış da ustad Yahya Kemal Onu bir dile getirmiş arkadaşlar Gökteki top sesleri bir bir nereden geliyor mutlaka her biri bir başka Zafer'den geliyor şiiri... Ordunun güçlü olduğu zamanlar hangi sefere gitseler alıp geliyorlar. Bunlar muhteşem komutanlar dehşet.

Nereden geldik buraya... Entropiden buraya geldik...

Şimdi diğer argümanlar üzerinden devam edelim müsaade ederseniz. Bunlardan birisi Emile Durkheim'in sosyolojik teori sorunu Durkheim bir sosyolojik teori ileri sürüyor.

Durkheim'e göre bu tanrı fikri kişinin farkına varmadan uydurduğu veya toplumun farkına varmadan uydurduğu veya gücü toplumun gücü ifade etmek için veya toplum üstü gücü ifade etmek için kullandıkları veya uydurdıkları bir delil ateizmin delili hocam.

Aslında diyorlar tanrı yok ama diyorlar bu şey bu Durkheim denilen Sosyolog bunlar 19.yy. düşünürleri aslında çok fazla bir şey görmüyorlar bu adam diyor ki toplum diye bir şey var bu toplum kendisini aşan durumları ifade etmek için tanrı fikrini uydurmuştur diyor.

Bir anlamda fertlerin (buraya dikkat edin) veya bireylerin davranışlarını kontrol edebilmek için bir anlamda şehir efsanesidir çünkü toplumu kaos ve karmaşadan korumanın en güçlü ve en iddialı yolu tanrı fikridir diyor Durkheim.

Ne diyoruz aslında bu Durkheim'in teorisine yönelik denilir ki dinler mesela özellikle de İslamı referans alırsak aslında iddia edilenin tam aksine toplumu kontrol etmek için gelmemiştir. İslamın ilk ortaya çıkışı toplumun rahamınadır tam tersi toplumsal gerçekliğe bir reaksiyon olarak toplumun işleyişine bir direnç toplumsal düzene bir çomak olarak gelmiştir İslamiyet değil ki Mekke'de bir güç var ve bu güç putperest güç ekonomiyi elinde tutuyor ekonomik yapıyı elinde tutuyor ve İslamiyyet denilen bir din geliyor tam tersi bu düzeni bozuyor.

Ali Murat Daryalı'nın kitabının kitaplarını okuyun İslamın doğuş yıllarında Mekke döneminin psikolojik açıdan tahlili diye kitabı var orada diyor ki aslında bu çok düşünür tarafından da kabul edilen bir şey Mekke müşriklerin veya Mekke büyüklerinin İslam dinine karşı çıkmalarının nedeni İslam değil tevhid inancı ama amaç sen tevhid getirmiştin falan bu da değil Temel eleştirilerinin ve direnç göstermelerinin nedeni iktisadi ve ticari çünkü Kabe de 360 tane put var bu putları ziyaret için her yıl binlerce insan on binlerce insan geliyor ve ne yapacaksın sen bir tane tanrı getirince kim daha Mekke'ye gelir daha kim gelir ki biz ticaretten zarar ederiz diye düşünüyorlar

Dolayısıyla dinin toplumu kontrol edici bir vasfı da vardır doğru ama toplum haksızlık karşısında din direnç göstermeyi de ister. Kitabın tam adı Ali Murat Daryalı. Bu birincisi Sosyolojik eleştiri budur.

İkincisi Freud'un psikolog ya da psiko analizci eleştirisi dinin kaynağına yönelik eleştirisi ki bu Sigmund Freud bir yansıma din teorisi diye bir şey ortaya koyuyor. Bu nedir şudur diyor ki Freud tanrı fikri diyor çocukta baba imajının yansımasıdır. Yani tanrı fikrinin kaynağı insan soyunun çocukluk döneminde karşı karşıya kaldığı zorluklar sıkıntılar ve problemleri bir baba karakteri üzerinden okumasının bir sonucudur diyor. Yani o çocuktaki güçlü baba imajı büyüyünce tanrı kavramına dönüşüyor diyor. Yani bu çok saçma.

İslamiyette böyle bir baba tanrısı bir baba kavramı üzerinden okuma yoktur yani tanrıda bir cinsiyette yoktur İslamiyet de tanrı güç üzerinden de okunmaz. Tanrı güçlüdür aynı zamanda merhametlidir de yani bunu diyen Freud annesini kaybettiğinde niye travma yaşamıyor yani işin açıkçası Freud'un temel sorunun şu olduğu söylenilir. Ben kitaplarını okudum hakikaten çok iddialı fikirleri var yani okunması gereken yani iyi bir kafayla okunması gereken kitaplar yani biraz sağlam ir inancınızın olması lazım adamın sorunu teorisini üzerine konumlandığı şahıslarının hepsinin hasta olması çoğunun hasta olması. Bu hasta kimlikler ve kişilikler üzerinden teorilerini bunlar üzerinden koyuyor. Freud'un başka iddiası da şudur mesela diyor bu yansımacı din teorisinde bir yansımanın geleceği bir kitabında insanların Tanrıya inanmasının bir nedeni de diyor tabiatdaki diyor doğa güçlerini açıklayamadığı için ben ilkokuldayken bunları hep okumuştum ya. Adamlar bizi dinsiz yetiştirmeye çalışmışlarda ait olduğumuz yerden anlamamışız.

İnsanlar diyor ilkel zamanlarında yıldırımlar gibi şimşekler gibi doğa olaylarını açıklayamadıkları için bu olayların açıklamanın bir yolu olarak veya bu olayların bizatihi doğa üstü olayların bizatihi kendisini tanrısalılaştırdılar diyor. Dolayısıyla bu tanrı fikri buradan çıktı diyor.

Ama bun ada deniliyor ki biz bugün yıldırımın şimşegin fırtınanın nedenini yine de biliyoruz ama buna rağmen biz bunları tanrı olarak görmediğimiz gibi doğa olayları olarak görüyoruz tam tersi tanrının bunları yönettiğini kabul ediyoruz

Dolayısıyla bu iddianın da doğru olmadığını gerçekçi olmadığını dini temellendirmek için yeterli bir argüman olmadığını da söylüyoruz kabul ediyoruz

Zaman olmadığı için bu eleştirileri daha çok şey yapabiliriz derinleştirebiliriz, temellendirebiliriz ama mazur görmenizi rica ediyorum. **Diğer bir iddia ise Feuerbach bir Andreas Feuerbach tarafından antropolojik bir yorumdur diyor ki bu antropoloji iddiaya göre Bu adam da şöyle diyor din nereden ortaya çıkmıştır çünkü diyor insan acizliği dini ortaya çıkarmıştır bizde her zaman bunun söyleriz insan acizliğinin Allah karşısında insan acizdir. Bu adam diyor ki insan diyor kendisinde görmek istediği fakat bir türlü görmeyi başaramadığı nitelikleri hayali bir varlık olan tanrıya taşıyor diyor dolayısıyla kendi öz benliği karşısında da onu küçülterek bir öz benliğine karşı bir soğuma ve yabancılaşma hissediyor iste o öz benliğinde gerçekleştiremediği ve yansıttığı ve kendisinin de onu karşısında aciz hissettiği şey bir tanrıdır deniliyor.** Şimdi bunlar çok fantezi teoriler.

Ama bunlar tabi 19.yy. güçlü ateistlik iddiaları onu söyleyeyim. Bizde aslında bakın biz şunu hep yanlış yapıyoruz. Buradan bir şey biz tanrı karşısında acizdir doğru ama niyeyse dini hep acizlik üzerinden anlatıyoruz. Yani insana verilen ilim, hikmet, akıl, sevgi, merhamet üzerinden Allah'ı anlatmaktansa acayip şekilde aşırı acizleştirerek anlatıyoruz. Zaten David Hume diyecek ki insanları kontrol etmenin çok kolay yolu din adamlarının yaptığı çok harika bir şey var. Bu adam bir batılı yani toplumu kontrol etmenin yolu onları terbiye ve ıslah etmenin en kolay yolu acizliklerini onlara hissettirmek. Siz acizsiniz, siz hiçsiniz, siz bir anlamsızsınız, değersizsiniz ve bu değersizlik öz benlikte de kayba neden oluyor. Enaniyet ile benlik insanlar bunları karıştırıyor. İslam Ahlak Dersinde dersinize girersem anlatacağım.

Enaniyet : evrende bir ben varım ve her şey benim etrafımda dönüyor demek ama Öz benlik kavramı, ben de varım ben de Allah'ın yarattığı bir bireyim ve değerliyim demek bizim geleneğimizde işte tasavvufi geleneğinde çok daha fazladır. Bu Ene yoktur Nahnü vardır. Hep böyle söylenir açın klasik tasavvuf kitaplarını. Bu toplumda da böyle Ene yok Nahnü var derken Ene'yi de yok etmişiz. Dolayısıyla bu muhafazakâr camianın çocukları genellikle böyle eziktir. Bir kendisini ifade edemez, bir özgüven sorunu vardır. Haklıyken hakkını talep edemez. Bir kitle karşısında konuş dersin sesi soluğu kesilir. Nefesi tutulur. Şimdi Ene yok Nahnü var. 14. yy.daki 11.yy. veya 13. yy. klasik metinlerde bu iddia hala tasavvuf üzerinden devam eder. Diyorlar ki Fatiha Suresinde İyyake neğbüdü diyoruz. Ama biz imama tabi oluyoruz. Abdestimiz bozulsa cemaatin abdesti bozulmaz.

Biz Ene idrakiyle Enaniyeti ayıramıyoruz.

Haftaya unutmayın Nietzsche ve var oluşçu filozoflar İngiliz ateistlik konularını anlatacağım.

DİN FELSEFESİ/ 8.HAFTA

ATEİZM

Ateizmin, en temelde kökeninin materyalizme dayandığı veya naturalizm (maddecilik) her şeyi maddede arıyorum, her şeyi madde ile açıklama herşeyi madde ile temellendirme etraftaki bütün olayların sebep ve sonuçlarını ve aralarındaki illiyet bağlarını maddi nedenlerle açıklama eğiliminden kaynaklanan ve işin içerisinde Allah'ı görmeyen bu yaklaşıma biz materyalizm diyoruz ki çok güçlü ve bana kalırsa hala da güçlü ve varlığını devam ettiren bir anlayış alemin bütünüyle mesala felsefe tarihinde görmüşsünüzdür. Demokrit mesala ontolojik olarak ilk atomcu demokritostur. Herşeyin atomlardan ibaret olduğunu söylüyordu. Atomların sonsuz olduğunu, sınırsız olduğunu, maddenin nihayetinde atomlara dönüştüğünü atomların forma dönüştüğünü vs. söylüyordu.

Çok tuhaf bir şey söyleyeyim size Şimdi demokritin bu atomculuğuna karşı Aristoteles madde ve form ilişkisini ortaya koyuyor arkadaşlar.Demokrit hakikaten materyalist yani ontolojik olarak alemin materyalist olduğunu ve Tanrının bütün sıfatlarını atomlara yüklüyor.Ama gel gör ki bizim Müslüman kelimacılar özellikle mu'tezile ve eşari kelimacılar bu demokritin materyalist atomculuğunu alıyorlar, tevhit ekseninde yeniden yorumluyorlar.Makalatü islamiyyinin yazarına göre(Eşari) dakiku'l kelimada bir tartışma var hatta yakınlarda bir kitap çıktı tavsiye ederim burada cisim nedir hareketi, atomlar, arazlar anlatılıyor.

Eşarinin üvey babası mu'tezile kelimacısı Cübbaidir. Vasl'ın Hocası Hasan Basri.Bu atomculuk İslam dünyasında artık tevhidi ifade etmenin alemde Allah'ın mutasarrıf hakiki olduğunu ilim kudret ve iradesiyle tasarruf sahibi olduğunu ifade etmenin yolu haline dönüşüyor. Demokritin materyalist atomculuğu İslam kelimacılarının elinde veyahut da bakın bu kelimeyi unutmayın dakiku'l kelim. Bunun peşine düşün.Tabi bu alemdeki madde ile ilgili bir tasarruf ki buna özellikle kozmolojik deliller dediğimiz işte imkandır hudüstür nizamdır gaye gibi deliller materyalizmin aslında çok da güçlü bir şey olmadığına yönelik ciddi eleştirilerdir .

Bu madde ile ilgili peki canlılık ile ilgili canlıların oluşumu ve gelişimi ile ilgili olarak ateistlik nedir diye soracak olursanız bu da evrim teorisi (canlılığın tesadüfen meydana geldiğini doğal eleme adaptasyonlar mutasyonlar doğa yasaları üzerinden canlılığın oluştuğunu ve çeşitlendiğini iddia eden yaklaşıma evrim teorisi diyoruz.Bir anlamda Allah ü Tealanın ilim irade kudret gibi sıfatlarını tabiattaki tesadüfe tabiat yasalarına veya adaptasyona vs.yükleyen bu yaklaşıma evrim teorisi denir. Evrimin bizi rahatsız eden tarafı bu olayların tesadüfen olduğunu doğa yasalarının maddenin kendi kendini organize ettiğini veya kendi kendini şekillendirdiğini iddia ediyordu. İslam Felsefesinden örnek verecek olursak İbni Sina'ya göre tesadüfün olabileceğini ama alemde asli bir neden olamayacağını anlatıyor.İbni Sina alemde tesadüfün mümkün olduğunu ama arizi bir durum olduğunu söylüyor.Şöyle örnek veriyor bir mimar bir hastayı tedavi edebilir.ama bir mimar bir hastayı tedavi etti diye siz hastalıklarınızı mimara tedavi ettiremezsiniz.Mimarın bir hastayı tedavi etmesi arizi durumdur.Tabiat üzerinden ise şöyle örnek veriyor.Her yıl toprağa onbinlerce milyarlarca buğday ve ya arpa tohumu döküp saçılıyor niye sehven bir buğday tohumundan arpa ve ya arpa tohumundan buğday başağı çıkmıyor veya niye keçi ceylana dönüşmüyor ya da ceylan keçiyeye dönüşmüyor.Hocamız İbni Sina metafizik kitabını alarak tekrar örnek veriyor. Maddenin topraktan yardım almasıyla buğdaydan başağın oluşması ve maddenin rahimden yardım almasıyla spermadan embriyonun oluşması örneklerini dikkatle inceleyelim. İkisinde de madde topraktan yardım alıyor birisinde buğday buğday oluyor. Ötekisinde sperma canlıya dönüşüyor.Şöyleki aynı toprak parçasına bir buğday düştüğü zaman buğday başağı bir arpa parçası

düştüğü zaman bir arpa başağı bitiyor peki bu niye böyle diyor ibni Sina.Çünkü eğer işler rastlantı mecrasında gidiyorsa niçin buğdaydan arpa bitmiyor çünkü bu durum Allah'ın alemde tayin olduğunu gösteriyor.Bu sayede Allah türleri koruyor.Düşünsenizi buğday ekiyorsunuz yulaf çıkıyor.Demekki bu tesadüfe yer yok. Tesadüf olabilir bu arizi bir durumdur.Asli bir neden değildir diyor,Üstad İbni Sina.

Sünnetullah kelimesi İslam kelimasında çok ciddi tartışmalı bir kelime o da şöyle Mu'tezile adetullah diyor Sünniler ise Allah'ın adeti olmaz sünneti olur diyor.onlar da sünnetullah gibi kullanıyorlar ama olay aslı şu ki birincil ikincil nedensellik diyoruz.Buraya dikkat edin bizler Müslümanlar olarak tabiattaki yasaları reddetmiyoruz.Burası çok önemli.Yasaların bir iş yaptığını da reddetmiyoruz.Yani ne gibi suyun, azotun , karbonun döngüsü var de mi ısıyan su kaynar, kaynayan su buharlaşır, buharlaşan su yükselir yükselen su yoğunlaşır ve yağmur haline dönüşür.Yani bu tabiattaki nedenselliği biz reddetmiyoruz.Biz bunları kabul ediyoruz.Bizim itirazımız bu nedenselliğin faili hakiki olmadığını bunların ikincil neden olduğunu müsebbibü'l esbab'ın Cenab-ı Allah olduğunu kabul ediyor.Yani müsebbibü'l esbab ne demek sebeblerin sebebinin Cenabı Allah olduğunu kabul ediyor evet bu sebepler doğrudur. İnşallah İslam Felsefesine ben gelir miyim gelmez miyim bilmiyorum. İmamı Gazali Tehafütü'l Felasife 17. Meselesinde buna itiraz ediyor.Gazali orada bu nedenselliğin zorunlu olmadığını ateşin pamuğu yakması örneğinin üzerinde gidiyor.Bunun zorunlu olmadığını iddia ediyor.Allah'ın alemde bütünüyle mutasarrıfı mutlak olduğunu, müdebbiri hakim olduğunu söylüyor. Gazali kafasında sarık sırtında cübbe bir elinde misvak öteki elinde tesbih akşama kadar zikir çeken bir adam olarak tasvir ediyoruz oysaki Gazali büyük alim.Materyalizmi evrimi anladık,biz kelamcılarımızı alimlerimizi tam bilmiyoruz.Bizler sloganla günü kurtarıyoruz.

Teizm ile materyalizmin iddialarını karşılaştıracak olursak;

1.Materyalizm maddi evren evrenin dışındaki bir sebebe bir atıfta bulunmaksızın açıklanır. Teizmde ise maddi evren Allah'ın var etmesi ile açıklanır.Bu çok önemli dolayısıyla materyalizmde alem ezelidir ve doğa yasaları ile yönetilir.

2.Teizmde ise alem sonradan meydana gelmiştir ve bir tasarımcının tasarımıdır.Materyalizme göre doğaüstü bir bilinç irade yoktur.Teizme göre doğaüstü bir güç kudret ve irade olarak Allah vardır. Materyalizme göre alemde tesadüf mümkündür ve tesadüf faili hakikidir.Oysa teizme göre alemde tesadüf arizidir ve faili hakiki Cenabı Allah'tır

3..Materyalizme göre insan sadece maddeden ibarettir.Teizme göre madde ve ruhtan ibarettir.

William Craig (bu arada hala yaşıyor) materyalizmin tutarsızlığı ve iddialarının güçlü olmadığını dolayısıyla materyalizm üzerinden ateizmin iddialarının doğru olmadığını tutarlı olmadığını olmamasının nedeninin de yine doğa felsefesi tabiat felsefesi üzerinden temellendiriyor. Kitabının adı Kelam Kozmolojik Argüman.William Craig Müslüman kelamcılarının ana önermelerini alıyor.Modern Kuantum fiziği biyolojik doktrinler çerçevesinde yeniden şekillendiriyor. *Maturidi kitabı öneriyor hocamız kitabın adı Maturidi ve Semerkantta ehli sünnet kelamı , yazarı Ulrich Rudolph.Önerdiği diğer bir kitap Kelamın Fizik Kuramı Basra Mu'tezilesi Kozmolojisinde Atomlar uzay ve boşluk kitabı ve yazarı Alnoor Dhanani.*

Bazı varoluşçu filozoflar diyorlarki:

Bunlardan birisi Sartre; insanın önceden belirlenmiş bir özü olması siz buna fitrat diyebilirsiniz insanın kendini gerçekleştirme özgürlüğüne aykırıdır.Dolayısıyla insan kendini gerçekleştirme için

önceden belirlenmiş bir özünün olmaması lazım.İnsanın özgür olması lazım.Tanrı fikri insanın özünün önceden belirginleştğini ve özgür olmadığını gösterir.İnsanın kendi varlığını gerçekleştirmesi için kendini ortaya koyması gerekir.Bunun için Tanrı'nın olmaması lazım diyor.Önceden belirlenmiş bir özümüz tabiatımız varsa biz kendimizi nasıl gerçekleştirebiliriz ki.Bu iddiaya yönelik şöyle söylenir.Hristiyanlıkta asli bir günah var ve siz işlemediğiniz bir günahın faturasını ödüyorsunuz.Belki Sarter'ın bu eleştirisi önceden belirlenmiş öz noktasında hristiyanlık için geçerli olabilir.Ama islamiyette insanın fiziksel yaratılışına dair özü belliyse de karakter şahsiyet özgür irade noktasında kullar fiillerinde özgürdür.Özgür olmadıkları yerden de zaten mesul değillerdir. Mesala cinsiyetimiz ten rengimiz bunlarla ilgili bir fazilet ve ya rezilet algısı yok.ama geleceğe dair özümüzü biz kendimiz kuruyoruz diyor islamiyette.Dolayısı ile islamiyette önceden belirlenmiş öz ahlaki anlamda yok hatta Kuran-ı Kerimde 've nefsim vema seffahe fe elhemaha fucuraha ve takvaha' insan nötr yaratılmış insanda hayır ve şerrin potansiyelleri var belirlenmiş ve mutlaklık yok.Yani meyhaneye de sen gidersin camiye de sen gidersin, orucu da sen tutarsın şarabı da sen içersin tercih senin. Yani iradedeyi kullanma noktasındaki ihtiyardaki intihab sana ait. Sarter'ın belirlenmiş öz iddiası üzerinden ateistlik yaklaşımı hakikaten hristiyanlık açısından sıkıntılı ve problemli bir şey. Hristiyanlığın dili de çok sıkıntılıdır.

İkincisi Nietzsche(Niçe)nin iddiasıdır.Tanrı öldü diyen bir adamdır.şimdi biz bu Tanrı öldü ifadesinden çok rahatsız oluruz.Rahatsız edici bir ifadedir. Hatta Hüseyin Hatemi'yi anlatıyordu yaşadığı bir hikayeden. Seksenli yılların olduğu zaman ülkenin çocuklarını Ahmedî Mehmede kırdırdıkları zamanlarda birgün baktım üniversitenin duvarına 'Tanrı öldü Nietzsche'yazmışlar. Epey orda durdu diyor. Birgün okula giderken baktım onun altına Nietzsche öldü Tanrı. Nietzsche bunu niye söyledi buraya bakmak lazım. Nietzsche bir şair aslında delinin teki biraz. Hatta nice ile ilgili bir anektot anlatayım Putların alacakaranlığında diye bir kitabı var bu adamın takıntısı aslında Hristiyanlık ve papazlık. Kitabında 'bu papazlar var ya bu itoğlu itler eşek oğlu eşekler' ifade ona ait bunlar bizi antik yunandan mahrum ettiler.Antik dünyanın fizyolojisi kimyası biyolojisi metafiziği hatta bizim dimağlarımıza antik dünyadan daha iyi hitap eden endülüs ayaklar altında çiğnedi geçti diyor. Bir ara İslamiyete merak salıyor Kuran-ı Kerim falan buluyor. İslamiyette ile ilgili kitaplar buluyor okuyor. Diyor ki bunu bizimkiler yazmıştır. Bizimkilerin de doğru bir şey yazmasını beklemiyorum diyor. Tunusa gidip islamiyeti öğrenmeye niyet ediyor fakat intihar ediyor. Şimdi bu kilisenin endülücansları kefareti, kilisede günah bağışlamaları, cennetten yer satmaları falan hatırlayacak olursak şenbilim diye bir kitap var orda bir deliden bahsediyor. Deli sokağa çıktı bir kilise var ve bir kilisenin yarattığı tanrı var bi Allah ın yarattığı kilise var kilisenin kendi elleriyle yarattığı bir tanrı var.

Bu tanrı ne yapıyor. Tanrı zulmediyor canı nasıl isterse öyle davranıyor. Adil değil, merhametli değil, zalim zorba bir tanrı yani. Buradan hareketle deli bir gün sokağa çıktı. Dedi ki Tanrı nerede göremiyorum onu. Sokaktakiler dediki utanmıştır bir yere saklanmıştır falan. Ne oldu insan içine çıkacak yüzü mü yok? diye soruyor deli.Heralde yani yaptıklarını düşünürsek falan. Nietzsche şöyle söylüyor o deli. Efendiler Tanrı öldü diyor.Tanrıyı biz öldürdük diyor.Gökyüzünü kuşatan o güneşi nasıl sildik. Gökyüzüne bir süngeri nasıl çektik ve biz o boşluğu nasıl dolduracağız. Hepimiz Tanrının katiliyiz.ve Tanrı'nın kanı hepimizin eline bulaştı diyor. Piyasadaki bir kısım Hocaların anlattığı şekliyle Tanrı ölmüştür.

Mehmet Aydın din felsefesi kitabında derki eğer Nietzsche metafiziğin dev bir beyni yine metafiziğin dahileri tarafından yaratılan bir tanrıyı öldürüyorsa öldürebilir.Yani bir metafizikçinin zihninin ürettiği bir fikri yine bir metafizikçi yıkmış olabilir.Ölsün diyor.Eğer Nietzsche'nin öldürdüğü tanrı zorbalıkların Avrupa Tarihini düşünecek olursanız savaşların katliamların imtiyazların tanrısıysa

hep kötülerin tarafını tutan, hep zalimlerin tarafını tutan, garibanları çaresizleri yüzüstü bırakan tanrı ise varsın gebersin gitsin öyle bir tanrı. Zaten öyle bir tanrı yok. Eğer diyor Mehmet Aydın Hoca Nietzsche'nin bahsettiği Tanrı İbrahim'in İsmail'in İshak'ın Musa'nın İsa'nın ve Hz. Muhammed (S.A.V.)'in Tanrısı ise o bakidir ölmez diyor. Bir metafizikçinin felsefi olarak ürettiği tanrı kavramını başka bir metafizikçi yıkıyorsa yıksın yıkabilir o onların tanrısı. Bahsedilen tanrı bir sınıfı ayrıcalıklı tutan, imtiyaz tanıyan, başka gariban sınıfı görmeyen bir tanrıysa, zalim zorba bir tanrıysa haclı seferleri kim adına yapıldı. Tanrı adına yapıldı. Kim öldürüldü onbinlerce belki de milyonlarca müslüman kadın çocuk yaşlı gibi masum insanlar tanrı adına öldürüldü. Bu tanrı sizce yaşamayı hakediyor muydu. Etmiyordu. Nietzsche ateist. Orda tutunacak bir din yok ortada.

Ahireti gerçekten çok merak ediyorum. Cenabı Allah'ın en muhteşem isimlerinden birisi EHKEMÜL HAKİMİN'dir. Hakimler hakimidir. Ortada insanlar öyle bir noktaya getiriyor ki tutunacak dal bırakmıyorlar. Bakın sizlerden din adına burdasınız din öğreniyorsunuz lütfen tanrıyı öldürmeyin. yani tanrı ölmez ama birilerin gönlünde tanrıyı öldürmeyin. Birilerinin kalbinde yada zihninde tanrıyı öldürmeyin. Birilerinin zihninde ölen tanrının kanı sizin elinize bulaşmasın. Birinin kalbindeki Allah inancını söndürmek bunun bir faturası olabilir mi ya birinin Allah a dair kalbindeki bir hissi yok edebilir miyiz yani bunun keffareti ne olabilir ki. Keffareti olamaz. Nietzsche gibi Sartre gibi filozoflara aşırılığın Peygamberi denir. Nietzsche tanrı yoktur demiyor. Bu şekliyle bir tanrı olmamalıdır diyor.

Hocamız bir hristiyanlık eleştirisi videosu izletiliyor. Konusu, 4 yaşında annesini görmek için kiliseye giden bir çocuğun bir papazla karşılaşma hikayesi. Bunu izlerken sizden kendi din anlayışımızı bize öğretilen dili ve bizim çocuklarımıza öğrettiğimiz dini ve bu dinin dilini sorgulamanızı istiyorum. geçen dönem öğrencilerime bir görev verdim Peygamber hayatlarını anlatan bin ile binbeşyüz kelime arası hikaye yazın ama hikaye çocuklara yazılmış olacak. getirdiler fakat kendi anlayacakları şekilde anlatmışlar. çocukların anlayacağı hiçbirşey yoktu. Kullandıkları kelimeler kavramlar telakki inzal sebebi nüzül kelimelerinden çocuk ne anlar yani. Benim kanaatim buradan bu ilahiyat eğitimini aldıktan sonra ister beğenin ister beğenmeyin ilahiyat size çok şey verecek. Buradan mezun olduktan sonra imam olabilirsiniz öğretmen ya da ev hanımı da olabilirsiniz. ama bu işlerini yaparken niye bir çocuk hikayeleri yazarı olmayasın. İslam ahlakına dair erdem ve faziletleri anlatabileceğin bir kitap yazmayasın. Peygamber hayatlarını niye yazmayasın. Yazıyorlar iyi bir edebiyatçı ama dini bilmiyor. öteki taraftan dini biliyor ama işin edebi yönünü bilmiyor. falan caminin imamı olabilirsiniz ama otur bi Hz. Musanın hayatını beş bin ya da iki bin kelimeyi geçmeyecek şekilde çocuğa anlatayım. Ya da biz Hz. Ali'nin çizgi filmini biz neden yapmıyoruz. Bizim çocuklar pepe ile büyüdü bizim pepe neden dedesinin elinden tutup bir bayram namazına gitmiyor ve gitmedi ya da neden bir yaz kuran kursuna gidip de şımarıklık yapmıyor. Bizim pepe halay çekiyor peki biz neden yapmıyoruz?

Feminist bir islami teolojinin imkanı ve sorunları üzerine Aşka Leylanın gözünden bakmak adlı Hocamız yeni birmakale yazdığından bahsetti. Şöyle bir giriş yaptım arkadaşlar Fuzulinin Leyla ile Mecnun hikayesi meşhurdur. Mecnun un asıl adı Kays dır. Kays isimli bir delikanlı Leyla isimli bir genç kıza aşık olur.

8HF/2.DERS

Ateizmin dilsel nedenleri üzerine;

Dil üzerinden ateistlik veya materyalistlik iddialar üzerinden iddia edilen şeylerin bazılarının doğruluk payının olmadığını bazılarının temel bir şeye dayanmadığı noktasında dil dini üzerinden konuşacağız.

Ateizmin belki de en güçlü argümanlarından biri olarak kabul edilen şeylerden bir tanesi Pozitivizmdir. Pozitivizm, Agust Comt tarafından 19 yy.da ortaya çıkan bir akımdır. Türkçede olguculuk olarak da ifade edilen bir şeydir. Aslında Agust Comt bir fikir olarak var ama bu düşünceyi sistemli hale getirmiştir. Bilim siyaset hukuk gibi alanlarda bunun değişik tezahürlerinin ve yansımalarının olduğunu biliyoruz. Pozitivizm gerçek bilgiye gerçek hakikate olgularla ulaşılabilceğini yani deney araçlarıyla bilimsel yöntemlerle ulaşılabilceğini iddia eden bir yaklaşımdır. Daha sonra bu yaklaşım bilime siyasete felsefeye ve hukuka da uygulanıyor. Doğal hukuk doğal teoloji gibi alanların oluşmasına etki ediyor.

Bugün bile Türkiye’de ki egemen anlayışın pozitivizm olduğunu düşünüyorum. Sayısal zihniyetin sayısal düşüncenin mekanik kafanın Türkiye’de bilimsel içeriği belirlemede öncülük ettiği kanaatindeyim. Sadece fiziksel ve maddi dünyanın gerçeklerine dayanan bir bilim anlayışıdır bu. Gördüğümüz duyduğumuz algıladığımız realite üzerinden düşünceyi inşa eden bir yaklaşım bu. Tarihin eski dönemlerinde vardı ama özellikle de Comt bunu sistemli bir hale getirmiştir.

Agust Comta göre tarihi toplumsal evre anlayışını 3 toplumun gelişimini ya da insanlığın gelişimini 3 farklı evrede ele almıştır.

Bunların ilki Teolojik evredir. Bu etrafta gördüğümüz fenomenlerin Tanrısal ya da manevi nedenlerle açıklandığı evre olarak bunu görmekte. İnsanlar gördükleri herşeyi etrafını kuşatan bütün olayları dini nedenlerle vs. açıklarlar diyor. Comta göre bunun en etkin ve en güçlü olduğu süreç orta çağdır.

İnsanlık belirli bir aşamaya ulaştıktan sonra artık **metafizik evreye** geçer. Metafizik ilkesinde artık olaylar soyut ilkelerle açıklanmaya başlar ki özgürlük, insan hakları gibi kavramların bu dönemde egemen olduğunu ifade ediyor ki bu devreyi Comt Fransız ihtilaline kadar süren aşama olarak görüyor. 1789 da bitiriyor. En sonunda

Agust Comt **pozitivist evre** dediği 3 hal yasası 3 aşamalı yasalı insanın gelişimin açıkladığı insan sadece gözlemlenebilir olana yönelir yalnızca olaylar arasında yasalar ya da değişmez bağlantılar

incelenir ona göre bu evre insan düşüncesinin ve gelişiminin en yüksek basamağıdır. Bir anlamda bu evre insanın gelişim aşamalarının olduğu gibi nasıl ki insan çocukluktan yetişkinliğe ve olgunluğa doğru çıkıyorsa pozitivist evrede insan varabileceği en yüksek evre olarak Agust Comt tarafından tanımlanıyor. Bilimcilik , olguculuk ve deneyimcilikten mütevellit bir durumdur. Comt'a göre bu aşamada insanlar ya da bilimsel araştırmalar niçin sorusuyla ilgilenmez nasıl sorusuyla ilgilenir diyorlar. Gerçek dünyanın madde ve fiziksel dünya olduğunu ger çek bilginin de fiziksel ve maddi dünya üzerine inşa eden bilgi olduğunu iddia eden yaklaşım olan pozitivism bu bilgilere duyular aracılığıyla ulaşıyor.

3 hal toplumların ya da insanlığın 3 aşamadan geçtiğini ifade ediyor.Bu aşamaların en altına belki de en gelişmemiş aşamasına Teolojik aşama diyor. Agust Comt diyor ki insanlığın gelişimi tıpkı bir çocuğun gelişimi gibidir. Çocukluk gençlik ve olgunluk dönemi. Teolojik aşamada bütün olaylar dini argümanlarla açıklanır.Bu anlamda vahiy insan hayatının merkezini oluşturuyor.İnsan biraz ilerledikçe düşünce ve bilim geliştikçe felsefe ve sanat geliştikçe teolojik aşama en güçlü dönemini orta çağda yaşamıştır diyor.Teolojik aşama kendisini metafizik aşamaya bırakır diyor.Metafizik aşamada artık gerçeklikler akılla veya soyut verilerle temellendirilir diyor.Bunu da Fransız ihtilaline kadarki geçen süre olarak görüyor.En sona Agust Comt materyalizmin bir aşaması pozitif aşamaya getiriyor kendi sürecini. Bu evrede insanlar bilimde ilerlemiştir ama gerçek bilgiyi fizikalizm(fiziksel dünya üzerine kurgulanmış bilgi)madde üzerine kurgulanmış duysal bilgi olduğunu söylüyor.Materyalizmin aslında sistematik bir form kazandığı dönemdir bu.Bilimsel araştırmaların egemen olduğu bugün bile bilginin bilimsel bilgi olduğu düşünülüyor.Bilime tek rehber tek önder bilim insanlarını da çağın peygamberleri olarak gören bir yaklaşımdır.Bilimi bir anlamda Tanrı olarak gören bir yaklaşımdır.Agust Comt'un temel iddiası şudur:bilim niçin sorusu ile ilgilenmez bilim nasıl sorusu ile ilgilenir. Niçin sorusu dini ve felsefi sorudur. Nasıl sorusu ise bilimsel sorudur.Mesela şu kalem nasıl oluşmuştur. Bir fabrikada plastiğin boyanın kullanılması ile oluşmuştur.Peki niçin oluşmuştur. Mesala evren nasıl oluşmuştur bing bang teorisi ile peki niçin oluşmuştur. Nasıl sorusu bilimin sorusu iken niçin sorusunu sorduğunuzda felsefe ve ilahiyata kayıyorsunuz. 19. Ve 20yy.ın ortalarına gelindiğinde İngiltere'de özellikle mantıkçı analitik din felsefesi diye bir gelenek başlıyor. Buna mantıksal pozitivism ve ya analitik felsefe veya analitik din felsefesi diye felsefe.

Bu ne demek bugün bile hala insanların zekasını matematikle biyoloji ile fizikle ve kimya ile ölçüyorlar. Yani ben İslam felsefesinden yüksek lisans ve doktora öğrencisi alacağım ama ALES e giriyor çocuklar. Sebep niçin tefsir dersine doktora öğrencisi alacaksınız niçin ALES yani matematik bilmesi şart mı yüksek lisans yapacak kişi. Çağ hala bunun özelliklerini gösteriyor.Dolayısıyla 20 yy.ortalarına geldiğinde analitik din felsefesi geleneği bu bilimciliğin etkisiyle gelenek ortaya çıkıyor. Biz bunu daha çok viyana çevresi neopozitivism deniyor buna viyana çevresindeki bazı düşünürler ortaya çıkıyor ve neopozitivism yeni pozitivism veya mantıksal empirizm veya bilimsel deneycilik diye bir ekol ortaya koyuyorlar ki bunlar Otto Neurath Rudolph Carnap ve Friedrich Wiesman dır.Bunlardan en önemlilerinden birisi Ludwig Wittgenstein . Bu bilimsel ilerlemeler yani bilimsel gelişmeler ciddi mesafe katedince tarihte din adamlarının veya filozofların sorduğu bazı soruların cevapları bilim tarafından verilince örneğin dünya düz müdür yuvarlak mıdır?Evrenin merkezinde dünya mı vardır güneş mi? Gibi tarihsel olarak dinin ve felsefenin sorduğu bazı sorular bilim tarafından verilince Ludwig Wittgenstein diyor ki zaten inançlı biri değil bundan sonra felsefenin tek bir görevi kalmıştır.O da dilin analizidir.Yani dilin çözümlenmesidir.Zaten bilim bütün insanların sorununa çözüm üretiyor.Biz şunu yapabiliriz.Biz dilsel kavramları doğruluk ve yanlışlıklarını felsefi anlamda araştırırız.Bir doğrulama ilkesi doğrulamaca yaklaşımı ortaya sunuyor.

Bu teoriye göre herhangi bir önerme eğer biçimsel bir önerme ise mantık ve matematiğin içinde değilse veya deneyle sınıanamıyorsa saçmadır.Bakın ortaya koyduğunuz bir önerme mantık ve ya matematiğin içinde değilse $2+2=4$ değilse yada bütün insanlar ölümlüdür.Sokrates de bir insandır. O halde Sokrates de ölümlüdür.değilse bunun bilimsel olarak doğrulanamıyorsa bütün önermeler saçmadır diyor Ludwig Wittgenstein.Kendisi ateist.Kitabının adı Tractatus Logico Philosophicus.Mesala dünya dönüyor diye bir önerme kurdunuz.Evet bu önerme doğrudur.Bu kalem turuncudur. Evet bu önerme doğrudur.Bu telefon yer kaplar. bakıyoruz evet yer kaplar bu önerme doğrudur. Peki Tanrı vardır. Önermesini deney ve gözlemlerle doğrulayabiliyor musunuz?Kalemi 5 duyu organıyla algılıyorsun ama bu önermeyi empirik olarak doğrulayamazsın.Dolayısıyla bu adam diyor ki Tanrı vardır önermesi doğru olmadığı gibi yanlış da değildir, saçmadır diyor.Nizam ve gaye delilinin senin benim gibi inananlar için bir anlam ifade eder.Sence bir ateist bu delillere bakarak demekki Allah varmış diyobiliyor mu?Bu nizam ve gaye delilini okuyan sence kaç tane ateist vardır.Yüzlerce binlerce milyonlarca ateist vardır.Nizam ve gaye delilini okuyunca hımm yıllardır yanıliyormuşuz demek ki Allah vardır diyen var mı?Çok az.Ama mesala bu telefondur buna itiraz eden var mı?Bu telefondur çünkü.Şimdi ben ona da geleceğim bakın.Allah'ın varlığı telefon cümlesinde olduğu gibi yüzde yüz ispatlayamazsınız.Bir başkasına ispatlayamazsınız kendiniz bunu kabul edebilirsiniz.Hatta kendiniz için bile yüzde yüz ispatlayamazsınız niye?Siz Allah'ın varlığını bu kalem vardır önermesinde olduğu gibi yüzde yüz ispatlarsanız iman bir ihtiyari davranış olmaktan çıkıp istirari olurdu.İrade ortadan kalkar iman anlamsızlaşırdı.Artık Allah'a inanmayan bir adam kalmazdı imtihan dolayısıyla cennet ve cehennem anlamsızlaşırdı.Cennet ve cehenneme niye gidiyoruz.İradi olarak yaptığımız davranışların iyi ya da kötü sonuçlar doğurması sonucu gidiyoruz. Ludwig Wittgenstein böyle bir iddiada bulunuyor diyor ki bir önermenin doğru olması onun empirik doğruluğuna bağlıdır, diyor. Hakikaten bu sayede binlerce onbinlerce insan ateist oluyor. Ludwig **Wittgenstein doğrulama tezini ortaya koyuyor**

Alfred Jules Ayer-Yanlışlama İlkesini ortaya koyuyor kendisi ateisttir.Doğrulama ilkesine resim teorisi de deniliyor.Çünkü önermenin karşılığına bir şey koyduğunuz zaman mesala bir kalem vardır bir resim teorisi bir mütekabiliyet teorisi Alfred Jules Ayer işi biraz daha cozularak diyor ki yanlışlayalım diyor.Yani siz hiçbir zaman inananı inandığından vazgeçiremezsiniz diyor.şöyle bir örnek veriyor bir gün iki arkadaş yolda gidiyorlardı bir alanda boş bir yere bahçeye denk geldiler bunlardan biri dedi ki burası bir bahçıvan tarafından yapılmıştır, dedi. Diğeri de dedi ki burası böylesine yeşil bir alan dedi.o zaman bekleyelim bir bahçıvan gelecektir dediler beklediler ve bir bahçıvan gelmedi.Eleman dedi ki ya belki biz uyurken gelmiştir ya da uzun süre sonra gelecektir.Epey beklediler oturdular yine gelen olmadı dediler ki biz buraya bir çit çekelim.Çit çektiler yine gelen olmadı.Kamera takalım gelen olmadı.Tellere elektrik verelim yine gelen olmadı.Bahçenin bahçıvan tarafından yapıldığını ısrar eden adam dedi ki yani biz onu görmesek de burası bir bahçıvan tarafından yapılmıştır dedi.Bunun üzerine arkadaşları ona dedi ki ya senin görünmeyen bahçıvanın olmayan bahçıvandan farkı nedir?Dolayısıyla hiçbir iddia bir mü'mini inandığı tezden vazgeçiremez, dedi.

Ben buna şunu örnek veriyorum hakikaten doğru bir şey.Hiçbir iddia samimi bir manada inanmış bir adamı inancından vazgeçiremez.Diyelim ki bayanın birisi evlenecek, düğün olacak.Bayan eş adayı ile birlikte dedi ki inşallah havalarda güzel olur da üç gün boyunca yağmur yağmaz, çamura toza kire bulaşmadan şöyle güzel bir güneşli havada düğünümüzü yaparız dediler. Hakikaten düğün başladı ve çok güzel güneşli bir bahar çiçekler falan “ya Rabbi duamızı kabul ettin yağmur yağmıyor hava güneşli” düğünün ikinci günü öğleden sonra bir yağmur yağar yer gök birbirine karışır.Bu defa bayan “Rabbim rahmetiyle düğünümüzle tecelli ediyor rahmeti ile düğünümüzü bereketlendiriyor.Yani yağmur yağsa da olayı İlahi rahmetin bir tecellisi olarak görüyor yağmur yağmasa da İlahi bir rahmetin

tecellisi olarak görüyor.Allah her halükarda kuluna yarıyor.Nitekim Cenab-ı Peygamber (S.A.V) Mü'minin haline şaşılır diyor. Başına bir hayır gelirse şükreder sevap kazanır, başına bir musibet gelirse sabreder sevap kazanır. Dolayısıyla sizler ne yaparsanız yapın ne ederseniz edin mü'mini inancından vazgeçirmiyor. Alfred Jules Ayer'in söylediği de bu hiç kimse söylediğinden vazgeçmiyor diyor. Dolayısıyla bunu yanlışlayarak ancak doğrulayabiliriz diyor.Bu ateist iddialar o dönemde çok etkili olmuş.

Fakat filozoflar rahat durmayan adamlar siz şöyle mi söylüyorsunuz diyor.Yani bir önermenin doğruluğu ille de onun empirik olarak doğrulanmasına mı bağlı Evet. O zaman diyorlar.O zaman şöyle bir şey yapalım bütün önermeler doğru olmasına rağmen empirik olarak doğrulanamıyor ki ne gibi Ludwig Wittgenstein bu iddiasını eleştiriyorlar.Mesala yer çekimi vardır diyorsunuz biz dünyanın her yerini denedik mi yani yerin çektiğine dair mesala Afrika'nın falanca ormanında yer çekimi var mı kesin mi?Deneyimlemedik ama biz yerin çekimini kabul ediyoruz.Yer çekimi yasası vardır diyoruz veya İstanbul 1453 yılında fethedilmiştir diyoruz yani biz bu olayı görmedik deneyimlemedik ve biz o olayı sadece kitaplardan okuduk peki bunu reddedebiliyor muyuz.Bütün insanlar ölümlüdür,diyoruz. Bütün insanların ölümlü olduğunu öğrenebilmemiz için ille de bütün insanları öldürmemiz mi gerekiyor diyor dolayısıyla bir şeyi deneyimlemek gerçek bilgi yolu değildir.İşin akli tarafı da vardır.Nakli tarafı da vardır.Sezgisel tarafı da vardır. Dolayısıyla bu ateist iddia bir önermenin doğruluğu sadece onun empirik karşılamasına bağlı iddia ciddi sıkıntı ve sarsıntıya giriyor.

Hayatta o kadar çok şeyimiz var ki doğru olduğunu yüzde yüz bildiğimiz halde deneyimlemediğimiz şeyler. Bunun nedeni ne aşırı bilimcilik aşırı maddecilik bilimsel yöntemle aşırı güven.Bu bilime aşırı güvenin bir sorun olduğunu bilimle her şeyi açıklamanın bilimin yöntemini başka alanlara uygulamanın sorunlu sıkıntılı, problemlili bir şey olduğu görülüyor.

Bunun üzerine Ludwig Wittgenstein bu görüşlerinden vazgeçiyor ve dil oyunları kariyerinin ikinci döneminde dil oyunları diye bir teori ortaya koyuyor.Dil bir oyundur.Nasıl ki futbolun kuralları var ve siz bu kurallarla mesela basketbol oynayamazsınız veya ki nasıl ki basketbolun kuralları var siz bunlarla satranç oynayamazsınız.Dolayısıyla her bir kural kendi ait olduğu bağlamda geçerlidir.Dil de böyledir, diyor.Yani bilimin dili bilimin alanında geçerlidir.Dinin alanına girdin mi sıkıntılı.Dinin dili de dinin sahasında geçerlidir.Bilimin alanında geçerli değildir.

Hakikaten ben buna katılıyorum dil oyunlarına .Ben Tanrı'yı laboratuar tüpünde görmek istiyorum iyi de Tanrı dediğin şey bilimin yöntemini Tanrı'ya uygularsan laboratuar tüpüne sokamazsın ki sokarsan da o artık Tanrı olamaz ki öyle değil mi?ve ya Kuran-ı Kerimdeki namaz kılın ayetinden hareketle kuantum fiziğini veya dollo yasasını veya yerin çekimini açıklayamazsınız veya Kuranda bizim böyle Müslümanların hatası vardır.Müslümanlar bu hatayı çok yaptılar. Kuran da bilimsel gerçeklik falan bilimi açıklıyor gerek yok.Kuranın böyle bir iddiası da yok.Kuran ın amacı alemlerin Rabbi olan Allah tarafından insanlığın dünyevi ve uhrevi saadeti kurtuluşu için Rabbimizin kendisinden haber vermesi ve yaşayacağımız ahlak ve hukuk ilkelerinin bir anlamda bir bildirgesidir.

Ama siz Kurandan DNA'yı RNA 'yı genetik bilimini astrofiziği kimyayı periyodik cetveli çıkartmaya çalışırsanız orada bir çıkmaza girersiniz. Dolayısıyla Ludwig Wittgenstein kariyerinin ikinci döneminde bu doğrulamacı yaklaşımından vazgeçiyor.

Alfred Jules Ayer yanlışlamacı ilkeyi iddia ediyor. Antony Flew denen adam da dine uyguluyor. Ludwig Wittgenstein bu iddialarının hiçbir yerinde dini kullanmıyor.Adam ortaya sadece bir teori

kullanıyor kendisi ateist. Antony Flew denilen bu adam ise tutuyor bunu dine uyguluyor. Dolayısıyla sıkıntıların kaynağı bu adam. Dolayısıyla Antony Flew'un Ludwig Wittgenstein ürettiği bu teori bu teoriyi dine uygulayan Antony Flew yüzünden 20.yy.da hemen hemen o dönemin akademinin bütününde İngiltere'de ve Avrupa da sayısız insan dinden çıkıyor, ayrılıyor. Kötü bir durum değil mi?

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde de bu vardı. Öğretmenin not defterini yazan Vehbi Vakkasoğlu anlatır. Cumhuriyetin ilk yıllarında arkadaşlar Allah var mı? Var. Hadi şeker isteyelim Allah'tan. Allah'ın bize bir şeker ver. Şeker meker yok. Ben var mıyım Varım Hadi benden şeker isteyin. İlkokul çocuklarına yönelik. Öğretmenim bize şeker verir misiniz? Alın size birer tane şeker. Allah olsaydı size bir şeker verirdi. Olmadığı için vermedi. Ben varım dolayısıyla istediniz şimdi bak veriyorum ki mantık aynı mantıktır.

Fakat ne oldu? Bu Antony Flew denilen bu adam dedi ki ben düşüncelerimin tamamen yanlış olduğunu fark ettim dedi. Özellikle bilimsel gelişmeler Tanrı'nın varlığını daha yüksek olasılıklı kılıyor. Dolayısıyla ben artık bir Teistim , demez mi! Kimin etkisiyle "Richard Swinburne" bu adamın etkisiyle ben dedi artık bir Tanrı'ya inanıyorum dedi. 50 yıllık ateist. Türkçeye de çevrildi bu adamın kitabı. Yanılmışım Tanrı varmış. Dünyanın en büyük ateisti görüşlerini nasıl değiştirdi şeklinde bir kitabı da var.

Tanrı'yı enerjiden ibaret görmek materyalist bir iddiadır. Çünkü madde de enerjinin bir türüdür, dönüşümüdür. Dolayısıyla bu tip iddialara karşı ihtiyatlı olun sakın! Tanrı'yı maddesel bir şeyle tanımlayan bütün iddialara karşı. Bir şeyin gözükmemesi onun var olmadığı anlamına gelmez ki havadaki toz sirküleri de gözüküyor, kablodan geçen elektrik de gözüküyor. Dolayısıyla gözükmemek maddi olmadığı anlamına gelmiyor. Bunu bir ileriye götürürsen Tanrı bir düşünceden mi ibarettir? diye de sorabilirsiniz. Tanrı'yı bir enerji vs. görmek tamamen yanlış bir iddiadır bu tip iddialara karşı ihtiyatlı olun dikkatli olun tetikte olun! Derim ben size. Antony Flew da görüşlerinden vazgeçerek teist olduğunu iddia ediyor.

Bugün bana bir öğretmen mesaj atmış. Bizim bu felsefe dersleri çok lüzumsuz saçma ve gereksiz bulunur fakat insanların başı sıkışınca da niye se hep Felsefe Hocalarını ve beni bulurlar. Bugün çok üzücü ve kötü bir haber aldım. Bir öğrencim mesaj atmış "Hocam merhaba size bir şey sormak istiyorum. Hekate diye bir din var mıdır? Tanrıça vs. okudum ama sizin bu konuda bir bilginiz varsa benimle paylaşabilir misiniz? Bana yardımcı olabilir misiniz? Bir öğrencim islamı saçma bulup inancını bu şekilde açıkladı. İlk defa duydum. Niye bana soruyor? Çünkü derslerde bu konuları biz işliyoruz. Tefsir hadis dersinde Hekate diye bir şey duydunuz mu? Ben de cevap verdim Aleyküm Selam değerli kardeşim. Hekate bir paganizmdir. Putperestliğin bir türüdür. Bana kalırsa daha çok din değil mitolojidir. Mantıksal açıdan tutarsızdır. Ruhsal ve psikolojik tatmin sunmaz. İslamın getirdiği sorumluluktan kaçmak ve sıradışı görünmek isteyen bir kişinin sığınacağı bir limandır. İlgi görmemiş ve takdir edilmemiş birinin farklı ol ve fark edil psikolojisi ile sığınacağı bir limandır. Hekate tarihsel olarak dini felsefi ve sosyolojik ve psikolojik olarak karşılık bulamamış bir mitolojidir. Daha sonra paganizme dönüşmüştür. Allah hayırlısını versin çocuklarımıza dini anlatamıyoruz, temsil edemiyoruz, onlarla ilgilenemiyoruz onlar da böyle savrulmalar yaşıyorlar. Muhtemelen bu öğrenci bir kız öğrencidir demişim. O da evet hocam kız öğrenci demiş. Peygamberimizin hayatı ile ilgili kitap okuturken hep birlikte kitap hakkında konuşuyorduk. O Hekate inancına mensup olduğunu söyledi. Ne olduğunu bilmediğim gibi ne yapacağımı da şaşırdım. İlk defa böyle bir şeyle karşılaşıyorum. Dediğiniz gibi bir kaçış olarak gördüğü bir yer olmuş orası. Nasıl davranmalıyım Hocam ne yapmalıyım? Bunlar ortaokul lise

öğrencisi.Hocamız bizlere ne yaparsınız diye soruyor.islam Hukukuna göre sırasıyla uyarı, haps, irtidattan rucu edilir, ıslahı yoksa idam edilir cevabına karşı ben ilahiyat hocasıyım çocuklarıma ben herşeyi dini diyaneti anlatır öğretirim demeyin yarın bir gün sizin çocuğunuzu kardeşinizi de vurabilir HafızAllah diyor.İlla sırf din değıştirdi diye yaşam hakkını bitiren bu yaklaşımların bizim müçtehidlerimizin bir yorumlarının bir sonucu olduğunu görmemiz lazım.

Şunu islam toplumunun ayırması lazım. İslamın iki temel kaynağı olan Kuran ve sünnetle Kuran ve sünnetin yorumlarını birbirinden ayıramıyor islam toplumu.mürted islam aleyhine propaganda yapabilir, hristiyan da yapıyor.Yani yahudi de yapabilir.Müslüman olduğunu iddia etmesine rağmen müslüman olan da islam aleyhinde propaganda yapabilir.Ne yapacaksınız bu kişiyi öldürecek misiniz? Belki bu kişi 10-15-20 yıl sonra müslüman olacak dönecek.Ben hukukçu değilim felsefeciyim.Böyle size geleneksel olarak tevarüs eden herşeye doğru gibi sarılmayın.Bir şeyi bir adam mesala Kuran dan temellendiriyor Kuran'ı temellendirmesi Kuran'ın ille de o anlama geldiği anlamına gelmez.

İslam toplumunun hatası şu eskiden bize tevarüs eden herşeye sarılıyoruz.Hele bir de bu arapça kitaplarda yazıyorsa.Dolayısıyla ayetin ve hadislerin yorumuyla ayet ve hadisleri ayırın.Bugün sarhoşun tasarrufları ile ilgili konuştuk.Kolonya içmek ya da kullanmak caiz mi değil mi diye o soruldu.Hukuku açın ya da hukuk hocasına sorun sarhoşun tasarruflarında ne yazıyor?Ebu Hanife diyor ki sarhoş tasarruflarından mesuldür.İmamı Malik diyor ki değildir. Ne yapacaksınız.İmamı Şafi diyor ki mesul değildir.Hukukçular diyor ki mesuldür.Ne yapacaksınız?İslam Hukukunu açın bakın.Ben size basit bir örnek veriyorum Sarhoş vücup ve eda ehliyeti noktasında hanefiler mesuldür diyor çünkü sarhoşluğun onun başına bunu getireceğini bilir.Şafi hukukçular ise evet mesuldür.İmam ı Şafi diyor ki mesul değildir çünkü davranışının olabilmesi için iradenin olması lazım irade yok falan.Samimi söylüyorum sizlere o kadar çok ihtiyacımız var ki sizler gibi yeni üretecek üretmeye açık,üretme potansiyeline sahip zamanı kabiliyeti olan arkadaşlara samimi söylüyorum gerçekten çok ihtiyacımız var.

Mehmet Akif ERSOY 'dan bir şiir okur hocamız.

Medresen var mı senin, bence o çoktan yürüdü;
Hadi göster bakayım şimdi de İbnü'r Rüşd'ü,
İbn-i Sina neye yok nerde Gazali görelim,
Hani Seyyid gibi Razî gibi üç beş âlim.

En büyük fâzılınız bunların âşârından,
Belki on şerhe bakıp bir kuru mâna çıkaran.
Yediyüz yıllık eserlerle bu dinin hâlâ,
İhtiyacâtınını kabil mi telafi, asla!

Doğrudan doğruya Kur'an'dan alıp ilhamı,
Asrın idrakine söyletmeliyiz İslâmı.
Kuru dava ile olmaz bu fakat ilim ister;
Ben o kudrette adam görmüyorum, sen göster.

Koca ilmiyyeyi aktar da, bul üç tânefakîh:
Zevk-ı fikhîsi bütün, fıkri açık rûhunezîh?
Sayısız hâdise var ortada tatbîk edecek;
Hani bir tane "usûl" âlimi, yâhu, bir tek?

Hayır, taassup eden yok... Şu var ki: icâbı
Tahakkuk etmeli bir kerre, bir de erbabı
Eliyle olmalı matlûb olan teceddütler
Bakın ne günlere kaldık: Ya beş ya altı kopuk

Yamaklarıyla beraber ki hepsi kılkuyruk,
Utanmadan çıkıyor, ictihada kalkışıyor!
Bu hâle karşı tahammül hakikaten zor.
Kilitlidir kapı “ümmî duhât” için amma

Kıyâm-ı haşre kadar ictihad eder “ulemâ”
Evet, şeraiti mevcud olunca insanda
Ne kaldı men’edecekictihadı meydanda?
İle’l-ebed yetişir müçtehid bu ümmetten

Şu var ki: Çıkmalı ferdâ-yı nura zulmetten
Düşünmüyor bu kopuklar ki: Müçtehid geçinen
Zamanın olacak muktedasiirfanen.
Kitab’ı, Sünnet’i, icmâ’ı sağlam anlayacak

Hilafı yoklayacak, ihtiyacı kollayacak
Durum böyle iken, sormak gerekmez mi?
Ya ictihada nasıl kalkıyor bu sersemler?
O ictihada ki: Dünya kadar ulûm ister!

İşin recülleri kimlerse çıksın orta yere;
Ne var, ne yok, bilelim, hiç değilse bir kerre

Sabahleyin mütefelsif, ikinci üstü fakih;
Sular karardı mı pek yosma bir edib-i nezih;

Yarın müverrih, öbür gün siyasetin kurdu;
Bakarsın ertesi gün ictihada pey vurdu...
Hülâsa, bukalemun fitratinde züppelerin
Elinde maskara olduk... Deyin de hükmü verin!

Mehmet Akif Ersoy

KÖTÜLÜK PROBLEMİ

Hayatında az veya çok birçok insan bir şekilde kötülük olgusuyla yüzleşmiştir. Umduğunu bulamamıştır, mağdur olmuştur, sıkıntı çekmiştir, haklı olduğu halde acıya mağdur kalmıştır.

Kötülük: Kişinin yüzleştiğinde maddi veya manevi acı ve ıstırap duyduğu, mutsuz olduğu, fiziksel ya da Ruhi durumlarına **KÖTÜLÜK** denir.

Mesela: Filistin'de yaşanan olaylar. Birçok masum insan ölüyorlar, acı çekiyorlar. Bu çağın insanı hepsi minik birer tanrıdır. Egoist, bencil, kendini beğenmiş ve her şeyi bildiğini düşünür.

Epiküros: Bu kadar savaş, ölüm, depresyon, sel felaketleri...

Tanrı bu kötülükleri engellemek istiyor da engellemiyor mu? O zaman merhametsizdir. Tanrı kötülükleri engellemek istiyor da engelleyemiyor mu? O zaman güçsüzdür.

Tanrı hem kötülükleri engellemek istiyor (merhametli) hem de buna güç getiriyor (Kadir) o halde bu kötülükler nereden geliyor. Dolayısıyla kötülük varsa Tanrı yoktur, Tanrı varsa kötülük yoktur. Sorgulamayla işe başlıyor. Bu ateizmin kayasıdır. (Hans Küng) buna ateizmin kayası diyor.

Ateizm,

genellikle delillerini teistik iddialara karşı ortaya koyar. Siz nizam var diyorsunuz ama şöyle böyle falan, hep böyle amalıdır.

Kötülük problemi ateizmin en özgün problemlerinden biridir.

Kötülük probleminin kaynağını Kadir, Allah'ın gücü yetiyor mu, Rahim Allah merhametli mi, Mürid istemiyor mu gibi sıfatlar ekseninde şekillenen bir problemidir.

Böyle bir problemin olmasının nedeni ise teizmin mükemmel tanrı anlayışıdır. Tanrı bu kadar mükemmel olunca ister istemez kötülüğü açıklamak o zaman bunlar niye var? Mesela Tanrının mükemmel olmadığı bu tip yaklaşımlarda daha rahat.

Mesela, kötülük problemine dair yaklaşımlardan bir tanesi Hinduizm'in **Maya** anlayışıdır.

Maya: Alem bir yanılsamadır. Gerçeklik değeri olmadığı için alemin dolayısıyla hindular kendilerince bu yaşananlarda hakiki anlamda kötülük değil mecazi anlamda kötülük diyerek işin içinden çıkıyorlar.

Zerdüştlük: Hayır ve şer, iyilik ve kötülük tanrısı anlayışıyla çözmeye çalışırlar.

Ehrimen; (kötülük tanrısı) ve Ahura Mazda; (iyilik tanrısı)= Zerdüştlük

kötülük problemi ile en çok yüzleşen dinler Yahudilik, Hristiyanlık ve İslamiyettir. Çünkü bu üç dinin tanrısı her açıdan mutlak ve mükemmel bir tanrıdır. Kötülük problemi ile en çok ilgilenen din ise Hristiyanlıktır. Çünkü Hristiyanlığın tanrısı kendisini bir sevgi tanrısı olarak ifade etmektedir. İslam'ın Tanrısının sevgi Tanrısı, aşk Tanrısı gibi bir iddiası yok.

Kötülük problemi asıl Hristiyanlığın başını ağrıtan bir problemidir. Çünkü Hristiyanlığın Tanrısı Sevgi tanrısı. Nasıl oluyor da bu sevgi Tanrısı Lizbon depreminde on binlerce insanın ölmesine neden oluyor veya ikinci Dünya Savaşı'nda milyonlarca insan ölüyor. Bütün bu yaşanan olaylara biz

KÖTÜLÜK PROBLEMİ diyoruz. En temelde üç türlü kötülük vardır.

Fiziksel kötülük, ahlaki kötülük, metafiziksel kötülük...

Daha sonra bunun üstüne varoluşsal kötülük, mantıksal kötülük gibi kötülük çeşitleri konulmuştur.

1)FİZİKSEL KÖTÜLÜK: İnsan eliyle olmaksızın meydana gelen ama neticesinde insanların olumsuz bir şekilde etkilendiği kötülük türlerine **FİZİKSEL KÖTÜLÜK** denir. Depremler, sel felaketleri, tsunamiler, toprak kaymaları gibi...

Dolayısıyla her ne kadar bunlar insan eliyle meydana gelmemiş olsa da neticede insanlar ölüyor, masumlar ölüyor. İlahi rahmet ve kudret ilahi irade bunlara nasıl müsaade ediyor şeklindeki sorgulamalara neden olan kötülüklere **FİZİKSEL KÖTÜLÜK** denir. Depremler, seller genel olarak ilahi bir yasadır.

2)AHLAKİ KÖTÜLÜK: İnsan eliyle meydana gelmiş kötülük türlerini **AHLAKİ KÖTÜLÜK** denir. Savaşlar, cinayetler, katliamlar, tecavüzler...

3)METAFİZİKSEL KÖTÜLÜK: Aslında en temel kötülük problemi budur.

Eşyanın özü, doğası itibariyle hayrı ve iyiliği bütünüyle kabul edememe potansiyelidir. Tanrının elinden çıkarken eşyanın bütün yönleriyle kâmil olmamasından kaynaklanan bir varlık.

Mesela; Aslında başlangıçta Allah alemi yarattığında her şey iyiymiş, insanoğlu kötü yapmış peki insan kimin sanatı?

Melekler, Yarabbi yeryüzünde kan dökecek birinimi yaratacaksın? Niye böyle diyorlar; Çünkü insanın istidadına ve yeteneklerine baktılar ki bu kan dökebilecek bir varlık. İşte bu işin metafiziksel seviyede yani tanrının elinden çıkarken varlığın niçin nakıs, eksik ve kusurlu olarak yaratıldığını ele alan kötülük problemine **METAFİZİKSEL KÖTÜLÜK** diyoruz.

VAROLUŞSAL KÖTÜLÜK: İnsanın kendini gerçekleştirmesine, varlığını inşa etmesine engel olan kötülüktür.

MANTIKSAL KÖTÜLÜK: Aslında bütün bunların hepsinde kötülük varsa Tanrı yoktur, Tanrı varsa kötülük yoktur şeklindeki ifade edilen kötülük türüdür.

Bu problemin ortaya çıkmasına neden olan şey mükemmel Tanrı anlayışıdır. Tanrıyı bu kadar mükemmel tasavvur ederseniz, bir kısım kötülükleri açıklamak zorunda kalırsınız. Bazı ateistlere göre kötülük probleminin konuşulmasına gerek yoktur. Bazılarına göre ise bu kötülük göreceli bir durumdur. Mesela yağmurun yağması benim için kötü, çiftçi için iyi. Bazılarına göre ortada bir kötülük varsa eğer bunun çözümü de vardır. Var olan kötülük için Tanrının meşru bir nedeni vardır. Bu kötülüğün açıklanabilir bir yanı vardır. Ateistlerin en büyük hatalarından bir tanesi çok fazla kötülüğün olması. İddia ettiğiniz kadar aslında aleme egemen olan şey kötülük değil aleme egemen olan şey hayırdır, iyiliktir. Kötülük problemi İslam kelamında Şer problemi olarak ele alınmış, Hüsün-Kübuh olarak ele alınmış, mutezile tarafından Salah-Aslah olarak ele alınmış.

Leibniz Teodise kavramını kullanıyor.

TEODİSE: İlahi Adalet

Kötülüğün zıttı: Teodise (İlahi Adalet)

Bir tarafta kötülük problemi varsa diğer tarafta da bu kötülüğe alternatif olarak bir ilahi adalet anlayışı vardır. Kötülük probleminin en fazla Hristiyanların başına ağrıttığını, sebebinin ise Tanrı anlayışlarından kaynaklanan bir sorun olduğunu bilmemiz gerekiyor.

Din Felsefesi 10. Hafta 2. Ders

Kötülük problemi ilahiyatın ya da dinin en zor, en gıcık, en rahatsız edici ve en ciddi problemlerinden birisidir.

Epikür: Tanrı kötülüğü engellemek istiyor da engellemiyor mu? o halde merhametsizdir. Tanrı kötülüğü engellemek istiyor da buna gücümü yetmiyor? o halde güçsüzdür. Allah hem merhametli hem kudretli ise bu kadar kötülük nereden geliyor şeklinde bir soruşturmanın akabinde kötülük varsa Tanrı yoktur, Tanrı varsa kötülük yoktur şeklinde bir sonuca ulaşılıyordu. Ve 3 tane temelde kötülükten bahsedilir. Fiziksel kötülük, ahlaki kötülük, metafiziksel kötülük. Bu kötülük problemine karşı Allah'ın adil olduğunu iddia eden yaklaşıma Leibniz TEODİSE diyordu. Bu kötülüklerin başında fiziksel, ahlaki ve metafiziksel kötülük olduğunu söylemiştik ve bu kötülükleri alternatif olarak üretilen kötülük

var ancak peki niye var, bunda ilahi irade niçin bu tip şeylere müsaade ediyor yani Allahu Teala merhametsiz değil, Allahu Teala aciz değil ama bu kötülükler niye var sorusuna yönelik cevap üreten yaklaşımlarda TEODİSE olduğunu söylemiştik. İlâhi Adalet yaklaşımı. Bu İlâhi Adalet düşüncesinin de teodise kötülük problemi ile de en fazla Hristiyanların yüzleştiğini, çünkü Hristiyanların Tanrısı kendileri açısından GAD OF THE LOVE (Sevgi tanrısıdır) Bugün Hristiyanlık geleneğinde iki tane yaklaşım var:

1) SÜREÇ TEODİSESİ: Süreç felsefesinin teodise anlayışı. Bu süreç felsefesi PANENTEİZM.

PANENTEİZM: *Bunlar* Allah'ın 2 boyutlu tasarrufunun olduğunu bir tarafı ile Allah'ın mutlak bir tabiatının olduğunu, o tabiatı itibariyle Allah'ın değişmediğini, diğer tarafta Allahü Teala'nın bir değişen tabiatının olduğunu, alemde olduğu, alemi yarattığını, alemi yaratırken de kendisini tamamladığını, insanlara imkanlar ve fırsatlar sunduğunu ifade eden yaklaşımdır. Hatta Allahü Teala'nın bir anlamda kendi ilim ve kudretini de sınırladığını ifade eden bir yaklaşımdı ki ciddi eleştirilere de hedef oluyordu.

Bizi ilgilendiren 2 tane yaklaşım var. Bunlar tabii Hristiyan ama o kadar güzel şeyler söylüyorlar ki söylediklerinin bir kısmı bizim işimize yarıyor, Teist olduğumuz için.

1) AGUSTİNUSCU TEODİSE: Temsilcisi: Alwin Plantinga M.S 430 da ölüyor. İsa'dan 350 yıl sonra ölmüş. Bir hristiyan filozof ve teologdur. Augustinus teodisenin 2 boyutu var.

1) Felsefi Boyutu: Felsefi boyutu itibariyle çok tutarlı bir teodise ortaya koyuyor.

2) Dini Boyutu: Tipik bir Hristiyan olduğu için Hristiyan doğması ile problemi çözmeye çalışıyor.

Agustinusun felsefi teodisesi:

1)Kötülük ademidir. Kötülüğün gerçekte bir varlığı yoktur. Kötülüğün varlığı izafidir, görece bir durumdur. Gerçekte bir kötülük yoktur. Agustinus'a göre aslında evrene hakim olan şey ve evrende gerçek olan şey iyiliktir. İyi bir amaç için iyi bir tanrı tarafından yaratılmıştır. Bu alem çeşitli bolluk içinde yüksek ve alçak büyük ve küçük pek çok iyilikler var bu alemde. İyiliğin farklı boyutları var. Bir adama 5 TL verirsin bir adama 500 TL verirsin. Bunun kendi içerisinde bir değeri ve anlamı var fakat bunlar bozulmadığı müddetçe iyidir. Bir kere Allah'ın kendisi iyidir. Ne zaman kötülük ortaya çıkar, varlık (madde) asli vazifesini yerine getiremediği zaman ortaya çıkar. Allah alemi asli itibarıyla iyi yaratmıştır. Mesela, insanda aslolan şey görmedir. Gözün asli tabiatı görmedir. Körlük bir kötülüktür. Ama Tanrının niyeti ya da gözü var etmedeki amaç körlük değildir. Körlük, göze ilişkin arızı bir durumdur, yani gözün fonksiyonunu icra edememesinden kaynaklanır. Dolayısıyla körlüğün asli varlığı yoktur. Asli varlığı olan şey gözün görme olayıdır. Mesela, ateşin asli tabiatı insanın ısınması ve faydalanmasıdır. Ama ateş sizde başka zararlarında ortaya çıkmasına

neden olur. Bu ateşteki asli maksat değildir. Yani bir kişi ateşte elini yaktı, evini yaktı, bu ateşin arızı zararlarındandır. Asli itibariyle ateş iyi bir şeydir.

Agustinus: “Allahu Teala gözü yaratırken gözü görsün diye yaratıyor, görmesin diye göz yaratmıyor. Körlük kötü bir şeydir. Ama Allah’ın muradı gözü var edip de körlüğü ortaya çıkartmak değil, körlüğün nedeni gözün asli tabiatını ifaa edememesidir.” diyor.

2)Özgür irade savunusu: Agustinus'a göre alemde görülen bu kötülüklerin nedeni kişinin özgür iradesiyle kötü fiiller ortaya koymasından kaynaklanan sorunlardır. Yani hastalıklar, felaketler, musibetler daha çok ahlaki kötülükler insanın kendi iradesinin ortaya koymuş olduğu şeylerdir.

Peki depremler falan nedir diyor? O depremlerin nedenleri de asli günahtır diyor. **Asli Günah:** Hz Adem'in cennette işlemiş olduğu günahtı.

O günahın bir keffâreti bir bedeli olarak (biz buna düşüş diyoruz) Cennetten düşüyor Hz. Adem bunun bir bedeli olarak Tanrı yeryüzünde hastalıklar, depremler Fırtınalar vb. kötülüklerle insanları imtihan ediyor O işlemiş oldukları asli günahın affetmesi için bir kefarettir diyor. Hristiyanlıkta Hz İsa'nın kendisi de bizatihi keffarettir. Hz. İsa Hz. Adem'in işlemiş olduğu günaha insanlık adına keffaret olarak çarmıha gerilmiştir.

Agustinus: Bütün kötülükler ya günahtır ya da günahtan dolayı bir cezadır. Şurada bir kötülük gördünüz bu ya günahın bizatihi kendisidir ya da bir günahın sonucudur diyor. Yani deprem, savaş hastalık, tsunami bunlar bizatihi günahtır. Günahtır niye günahtır? Hz Adem'in işlemiş olduğu günahın bir nedenidir veya da insanın Sivas'ta veya Paris'te yaşayan insanların işlemiş olduğu günahlardan dolayı bir cezadır. Dolayısıyla ceza bir kötülük değildir bir adalettir.

Çağdaş düşünür Alwin Plantinga Agustinuscu Teodisenin özellikle özgür irade konusunu yeniden ele alıyor. Free Will Defense diye bir teodise inşa ediyor.

Free will defense: Özgür İrade Savunusu

Alwin Plantinga tanrı iki şey yapacaktı.

1. Ya insanın hiç özgür olmadığı dolayısıyla hiçbir kötülüğün olmadığı bir dünya var edecekti veya İnsanın özgür olduğu ama bir kısım kötülüklerin de olduğu bir dünya yaratacaktı. Tanrı bunlardan hangisini seçer, görünen o ki Tanrı özgürlüğün olduğu, insanın özgür fiiller ortaya koyduğu ama bir kısım kötülüklerin de olduğu bir dünya var etmiş.

Aksini yaratsaydı ne olurdu? İnsanın özgür olmadığı ama hiçbir kötülüğün olmadığı bir dünya var olsaydı o zaman insan insan olabilir miydi? olmazdı.

Dolayısıyla İnsanın gerçek manada insan olabilmesi için ve davranışlarından sorumlu olabilmesi için kendisini geliştirebilmesi için İnsanın özgür olması lazım. Özgürlük varsa bunun da bir bedeli olacaktı diyor. Dolayısıyla Tanrı özgür varlıkları yaratmış, çünkü özgürlük sayesinde kişi hem kendisini geliştiriyor hem bilim ve düşünce de gelişiyor hem de yaptığı davranış sonucu bir mesuliyet kazanıyor. Ve bundan dolayı da cennet ve cehennem fikri ortaya çıkıyor diyor ama hiçbir özgürlük olmasaydı hiçbir kötülük olmayacaktı. insanlar melek hatta robot olacaktı bunun da insan olma adına hiçbir değeri yoktu. Kötülük doğası itibari ile bir yıkımdır.

İnsanın kendine ait irade alanı vardır fiillerinde özgür olduğu alan vardır Allahü Teâlâ'ya ait bir alan vardır ki buna Külli irade ve Cüzi irade diyoruz. Cüzi-i iradenin kendine özgü tasarruf alanları vardır. Yani camiye giderken sen gidiyorsun Allah seni zorla camiye götürmüyor bir tercihte bulunuyorsun . Meyhaneye giderken de hayır efendim benim meyhanede ne işim var, beni niye zorla meyhaneye götürdünüz demek ki yazgımız buymuş falan diye bişey yok. Sen gittin oraya o sen tercihte bulundun.

2)İRENEUSCU TEODİSE: en temel özelliği bir kilise babası olmasına rağmen felsefe, mantık okumuş. Dinin sorunlarına felsefe ve mantık kullanarak çözüm üretmeye çalışıyor. Temsilcisi: JOHN HICK: En güçlü etkiyi John Hick üzerinde yapıyor.

JOHN HICK İrenusun bu teodisine Soul Making Teodisesi(Ruh Yapma Teodisesi) benlik inşası diyor. Nesf Terbiyesi

John Hick: Kitabının Adı: Kötülük ve sevgi Tanrısı

John Hick: Evet bir kötülük var. bunu kimse görmezlikten gelemmez.

John Hickin bu teodisesinin bazı fragmanları var; **1-** John Hick'in soul making (yeni benlik inşası) veya karakter gelişimi teodisesi'nin belirli önermeleri var;

1. İnsan tabii bir tekamül (evrimsel) ile yaratılmıştır. İnsanoğlu doğuyor ,büyüyor, gelişiyor, ergen oluyor, yetişkin oluyor, yaşlanıyor ve ölüyor.

2. İnsan ile Tanrı arasında epistemik bir mesafe vardır. Epistemik Mesafe: İnsan yanlış yapabilir ama Allahu Teala yanlış yapamaz .Allahü Teala'nın fiilleri mutlak (zorunludur). ama bizim fiillerimiz ihtiyaridir.

3.John Hick Tanrı ile insan arasındaki mesafe sana bir özgürlük alanı açar. Allah yanlış yapamaz, Allah zulmetmez ama insan yanlış yapabilir.

4. İnsanın fiziksel ve ruhsal olarak tekamül ettiği İnsan doğru veya yanlış bir seçenekte evrimsel bir gelişim yaşadığı bu dünya aslında sıkıntıların, zorlukların, kolaylıkların, iyiliklerin, güzelliklerin, çirkinliklerin hepsinin olduğu bir dünya.

Mesela: Ateş sizin ekmeğinizi de pişirebilir evinizde yakabilir. Kurşun sizi de öldürebilir, düşmanınızı da öldürebilir.

İnsan bir varlık olarak zıtlıkların olduğu bir dünyada yaratılmıştır böyle bir ortamda insan gelişimini sürdürür ve kişi kendisini test eder.

Jhon Hick:Allahu Teala en başından size maksimum haz minimum acı yaşayacağınızı bütün hazları alacağınız bir dünya vaat etmedi, zaten böyle bir dünya bir anlamda şuna benzer; İnsan için Allahü teâlâ'ya bir anlamda evcil bir hayvana kümes yapan bir varlık gibi düşünülürdü. Tanrının amacı burada yalancı bir cennet yaratmak değildir hiçbir zaman da böyle bir şey vaat etmedi diyor. Bu iyiliklerin ve kötülüklerin olduğu dünyada güzelliklerin ve çirkinliklerin kişi bu tip zorluklarla mücadele ederek kötülüklerde sabırla, iyiliklerde ve şükürle mücadele ederek kendi benliğini ve karakterini inşa eder diyor. Dolayısıyla bunun sonucunda tanrının çocukları ve ebedi hayatın mirasçısı olur diyor. John Hick

Benlik İnşaası (Soul Making)

Mesela: Bir ev yanıyor o evde bir çocuk yanmak üzere. Sunay Hoca Hasan hocaya şu çocuğu kurtaralım mı? Kötülük var. Sunay hocam hayır. Allahu Teala biraz sonra o çocuğu kurtaracak diyor ve Allahü Teala biraz sonra o çocuğu kurtarıyor. Birisi aç kalmış Sunay Hoca bu insana yardım edelim mi? Hasan Hoca hayır diyor.Allahu Teala çok merhametlidir. Biraz sonra ona gökten bir sofrta indirecek diyor ve Allahü Teala gökten bir sofrta indirerek onun açlığını gideriyor. JOHN HİCK böyle olsaydı alem kötülüğe imkan tanımayan böyle özel inayetlerle yönetilmiş olsaydı insanda merhamet, yardımlaşma, paylaşma, adalet duygusu gelişmezdi. İnsan benliğini inşa edemezdi Ben ben olmazdım. Bencillik diye de bir şey olmazdı.

JOHN HİCK şöyle bir soru soruyor.

Bu şekilde bir dünyada sonuçlar nasıl olurdu?

Cevap: Böyle inayetlerle yönetilen bir alemde doğa yasaları esnek olurdu yer bazen çeker, bazen çekmezdi. Ne bilgi, ne düşünce, ne de sanat olurdu. Böyle bir hayat hoş fakat amaçsız olurdu. Ahlaki kavramlarımız olmazdı. Böyle bir dünya olabileceklerin en kötüsü olurdu diyor. Jhon Hick : Bu dünyanın insanın karakter gelişimine, benlik inşaasına imkan tanıyan, insanı insan yapmak için programlanmış bir dünyadır. Yani ruh yapma yeri diyor. Dolayısıyla insanın

çektığı ağırlar, acılar, sıkıntılar da bu karakterin inşaasına pozitif bir katkı sağlıyorlar diyor, Jhon Hick.

Jhon Hick'e soruyorlar. Bir sıkıntı yaşıyoruz. Mesela, Filistin'de bir sıkıntı var, insanlar mağdur oluyor, evleri yıkılıyor ve bunların evler yıkılırken benim merhamet, yardımlaşma, paylaşma duygusu geliyor. Peki bu neye göre değişiyor? Bunu belirleyen şey ne?

Bu sırrın pozitif değildir. Bu ilahi bir sırdır. Bu sırrı Allah'ı Tealâ bilir ve o sırrın içerisinde de bir kötülük yoktur. Biz hep şunu soruyoruz. Filistin'de, Arakan'da, Suriye'de insanlar ölüyor, acı çekiyor. Allah'ı Tealâ niye yardım etmiyor? Niye merhamet etmiyor?

Jhon Hick: Tanrı bütün sorunlarını burada çözmeyi vaad emiyor ki, ruh yapmanın benlik inşası ahirette de devam edecek.

Açlıktan ölmek üzere olan çocuğa bizim yardım etmemize gerek yok Allah'ı Tealâ'nın yardım edeceğini söylememiz ve öyle olması. Özel inayetler olduğu zaman bir sorun ortaya çıkıyor. Bu durumda iman bir ihtiyar olmaktan çıkıp bir ıstırara dönüşür, Tanrıya inanma yada inanmama gibi bir seçeneğimiz olmazdı. Mecbur inanacaktık, mecbur inandığımız da ahlakı ve ibadetleri zorunlu olarak yapacaktık. Çünkü namaz kılmıyorum. Niye gayba iman. Gayba iman ediyoruz da bu kadar aşıkare olunca. Hocam demin bir çocuk aç kalıyordu, Allah ona yardım etti demek ki var. O zaman hadi namaza, sabah namazında camide yer bulamazdık, sokakta oruç tutmayan adam bulamazdık. Çünkü iman bir imtan ve irade mevzu olmanın dışına çıkıyor. Zorunlu bir seçenek haline dönüşüyor. Şu halde de cennet ve cehennem abese mahkum oluyor. Herkes mecbur cennete gidecek, çünkü kimse ahlaksızlık yapmamış ve hiçbir günaha batmamış oluyor. Aslında dinin kendi içerisinde muhteşem bir sistemi var.

Richard Swinburne: Bu adamda Din Felsefecisi. Richard Swinburne **Bilginin imkanı teodisesini** kullanıyor. Dünyada bir kısım sıkıntı ve problemler var. Deprem, sel, tsunami, fırtına v.s. Bunlar niye var?

İnsan eksik bir varlıktır. Depremler var, insanlar ölüyor, sel felaketlerinde araziler talan oluyor v.s. ama bu insanın eksikliği ve doğadaki bu olaylar yüzünden insanoğlu bilimde, düşüncede, sanatta ilerliyor. Aslında insanoğlunun bilimde, sanatta, düşüncede ilerlemesinin nedeni bu tabiatla yüzleşmesinden kaynaklanıyor.

Mesela deprem oluyor, evler yıkılıyor, o zaman daha sağlam evler yapılıyor. Sel tarlayı bastı, setler yapılıyor. Biz balıklar gibi solungacı olan varlıklar değiliz, ama bugün biz denizaltıları yaptık. Acizliğimiz, eksikliğimiz veya doğayla yüzleşme potansiyelimiz bizi bilgide, düşüncede geliştiriyor. Mesela, insan

duvarın arkasına göremez ama bu eksikliği sayesinde duvarın arkasını gören termal kameralar yapılıyor.

İnsan doğayla mücadele etmeseydi, doğayla yüzleşmeseydi, kendi eksikliğiyle hesaplaşmak zorunda kalmasaydı, insan hala bir ormanda, bir ağaç kovuğunda yaşamaya devam ediyor olacaktı. Karanlıkta göremiyoruz ama ampulü yaptık. Biz hücrelerimizi göremiyoruz ama tomografi yaptık. İnsanlar bu teodiseleri Hristiyan olarak değil teist olarak üretiyor. Kötülüğün bütün evrene yaygın olduğu fikri iyi bir fikir değil insanoğlu iyiye doğru gidiyor.

YanıtlaYönlendir

KUR'AN DA İLAHİ ADALET DOKTRİNİ

Kötülük problemi can sıkıcı bir problemdir ister kabûl edelim ister kabûl etmeyelim insanı rahatsız eden bir konu şu yada bu kişilerin küçük yada büyük şekilde insanların kötülüğe maruz kaldığını bilmekteyiz .Bu savaşlar olabilir depremler olabilir hastalık olabilir kanser olabilir vs. kişinin kendisinin neden olmadığı ama netice itibarı ile kendisinin zara gördüğü problemler var.Ama böyle bir problem varsa bu problemin birde **ilahi adalet** noktasında çözümü olduğunu da ifade edelim. Öncelikle şunu rahat bir şekilde söyleyebilirim islamiyetin bu noktada hristiyanlıktan daha rahat elinin daha güçlü olduğunu ifade edelim. Çünkü hristiyanlığın tanrısının sevgi tanrısına , aşk tanrısına kayan özellikleri var. İslam ın tanrısının böyle bir özelliği yok . Yani bizim son zamanlarda bayanların dilinde bir sevgi dini aşk peygamberi gibi şeyler duyuyorsak da k.k bütünlüğünü dikkate aldığımızda Allah evet merhametli rahmeti kendisine yazmıştır bağışlayıcıdır ekseriyette öyledir ama Allah u Tealanın adil olduğunu cezalandırıcı bir vasfının olduğunu kahhar isminin olduğunu yani daha kapsayıcı bir şekilde anlatacak olursak

Allahın iki tür ismi vardır

1-CEMALİ İSİMLERİ : Cemali dediğimiz daha çok rahmet inayet lûtf ihsan gibi isimlerken

2-CELALİ İSİMLERİ: Kahhariyet , kibriyya gibi isimleridir.Bu bir bütün olarak Allahın zatında vardır.

Şu halde adaletli olmak da adil olmakta Allahın isimlerinden biridir . Kuran ı kerimde sistematik bir ilahi adalet doktrini işlenmez yani * **teodise***ye rastlayamazsınız . Ama kuran muktesafatı olan, kuran kültürüne ve losyonuna sahip birisi için evet k.k de şu tür ilahi adalet teorileri vardır denilebilir.

Kuran ı kerimde sistematik bir teodise yok ama kuran losyonuna sahip kuran perspektifine sahip olan insanlar k. K incelediğinde ve okuduğunda alemde görünen ruh ve kötülük olarak tasnif edilen şeylerin ilahi amaç ,ilahi adalet ve ilahi irade ile ilişkisi bakımından bazı teodiseler orataya koyuyorlar.

Bu teodiseleri sıralayacak olursak ;

1.İMTİHAN VE EĞİTİM

2.ÖZGÜR İRADE VEYA CÜZ İ İRADENİN SUİSTİMALİ

3. DİSPLİN VEYA CEZA

4.AHİRET (ilahi adalet yeri olarak)

1 .İMTİHAN VE EĞİTİM

Kuran ı kerim in bütününe baktığımızda insanların bu dünyaya gönderiliş nedenlerinin imtihan olduğunu bir deneme ve test olduğunu ifade ediyor .CENABI HAK örneğin

Mülk suresinde *Hanginizin daha güzel davranışlar ortaya koyacağını test etmek için Allah ölümü ve hayatı yarattı .

Hud suresi 7. Ayet : O Allah ki hanginizin ameli ,hal ve hareketleri nin daha güzel olacağı hususunda sizi imtihan etmek için gökleri ve yeri altı günde yaratan dır . buyurmaktadır .

Bu da aslında kozmik sistemin ,evrenin varoluş nedeninin bir anlamda insan merkezli olduğunda ortaya koyuyor antropolojik bir okumadır. Yani, şimdi Allah güneş sistemi koymazsa yaşayamazsın

,güneş olmayınca çiçek fotosentez yapamıyor sende oksijen alamıyorsun .Ay olmasa bitkiler yetişmiyor su olmazsa sen yaşayamıyorsun şimdi C.h muhteşem bir sistem koymuş ve insandan iyi davranışlar yapmasını bekliyor ama insanlar kötü davranışlar yapıyorlar .

Şimdi şöyle düşünelim

Mesela ; Bir tank fabrikası kurmuş siz orda ciklet üretiyorsunuz .C.H.bir güneş sistemi kurmuş yıldızları,ay, bitkileri , hayvanlar,ı oksijeni, gıdaları, karbon hidratları, proteinleri yaratmış bizim insan yaşasın diye. Amaç ne ? Onun güzel ameller yapması . Bizimkisi ne halt ediyor mutfak ve tuvalet arasında bir mekanik varlık.. işte bu olmuyor...

Şimdi acayip bir şekilde şöyle bir soru soruyor .İmtihan kelimesi k.k in mihverini oluşturan bir kelime dir.

1.Soru şu

İnsanın imtihan olma iradesi var mıdır? Yani diyorlar ki ben imtihan olmak istemiyorum, Allah beni neden yarattı? Allah bana neden sormadı? Sana sorması için seni var etmesi lazım, Allah seni yaratacak, sonra seni imtihan edelim mi diye soracak, sen hayır deyince vazgeçecek, çok tutarsız bir soru

Bütün filozofların, kelimcilerin, sufilerin yani kafası çalışan akli fikri yerinde olan bütün entelektüel ve alimleerin görüş birliği şudur ki

Var olmak ve vücut bulmak bizatihi hayır ve iyiliktir, **mahz-ı hayırdır**, yani Allah seni yok iken var etmiş seni cansız bir varlık yapmış, sana hayat giydirmiş, ama seni amip yapmamış, bitki yapmamış, seni hareket edebilen duygusal güçleri olan yapmış, seni maymun da yapmamış. Akli idrak da vermiş, bu kadar lütuf ve kerem teşekkürü gerektirir. Beni niye yaratıldım dan ziyade, şükürler olsun ben vücut bulmuşum, dolayısıyla ne yapmam gerekiyorsa onu yapmalıyım demem lazım.

Niye yaratıldım? Niye imtihan oluyorum? Diyen modern bir insanın ne kadar egoist, ne kadar bencil, ne kadar nimetin kadrini ve kıymetini bilmez olduğunu gösteren bir şeydir.

Allah beni niçin yarattı sorusuna cevap vermek istiyorum.

Hocamızın paylaşım yazısı-

İnsanın amacı kendini tanıması, maddi ve manevi yeteneklerini keşfedmesi ve bu yetenekleri ile ilimde, düşüncede, sanatta gelişmesi bu ilimler vasıtasıyla kendini de geliştirmesi insanlığa faydalı olması ve en nihayetinde de bunların yaratıcısı, hakimi olan Allah'ı tanıması ve onun buyruklarına göre yaşamasıdır.

Peki Allahü Teala bunları yaparken insanın kendisini aşan bir şeyler mi emrediyor kuluna?

Hayır, insanı böyle bir donanımda yaratıyor.

İmtihan ediyor da, imtihan etmek için yeterli donanımı var mı?

İnsan Suresi 2.ayet biz insanı bir damla sudan yarattık ve onu imtihan etmek için onu iştirici ve görücü yaptık.

Yani Allah insana bu potansiyeli ve kabiliyeti vermiş, bazı insanların imtihanı zor oluyor.

Bu soruya hocamız şöyle cevap veriyor.

Ben bu sorunun cevabını toplumda buldum. **Allah dağına göre kar veriyor.** Cenab-ı hak ona göre imtihan ediyor.

Ayet-i kerimenin ifadesiyle bizim kelimcilerin **Fİ MALA YUTAK** yani insanın güç kaldıramayacağı şeylerle mükellef tutulduğu yok, dolayısıyla sana ağır. Kimisi sabırla, kimisi şükürle imtihan ediliyor, ikisi de yerine göre ağırdır.

Enam 175. Ayette O Allah ki sizi yeryüzünün halifeleri yapan, sizi imtihan etmek için kiminizi derecelerle üstüne çıkarandır, buyuruyor.

Çünkü imtihan olurken yanılsa düşülebiliyor, kimisi mantığıyla sapıyor, kimisi acıyla sapıyor, kimini acı olgunlaştırıyor, kimini servet olgunlaştırıyor, biz bunun sırrını bilemiyoruz, herkes kendi yazgısını yaşıyor.

Peki ne ile imtihan oluyoruz?

Embiya 35. Ayet sizi bir imtihan olarak hayırla ve şer ile imtihan ediyoruz, en sonunda bize döndürüleceksiniz.

Burada sorun şu, ne acılar daimi ne de mutluluklar daimi, yani servet içinde yaşayan insan acı içerisinde kalabiliyor. Acılarla yaşayan insan yani Yusuf AS. Mısır'a idareci olabiliyor. (ne dem baki ne gam) yani imtihan edilme kabiliyeti vermiştir. Aynı zamanda eğitimidir, bu acılar musibetler kiminin imtihanında< mal, mülk, kadın, mevki, para, pul yani bunun içinden çıkmak daha zor. Allah çok verip azdırmazın, az verip bezdirmesin.

Ali İmran 141. Ayet (Uhut) eğer siz bir yara aldıysanız o toplulukta bir yara almıştır. Allah'ın gerçekten inananları ortaya çıkarması ve şahitler edinmesi Allah'ın inananları arıtması için ve inkar edenleri yok etmesi için.

Peki bu acıların nedeni ne?

Allahü Teala diyor ki, gerçekten inananları açığa çıkarması, içinizden şahitler edinmesi ve inkarcıları yok etmesi için ayetin devamında insanı bazen lehe bazen aleyhe döndürürüz, diyor. Dolayısıyla bu bir iman testidir. Cenab-ı hak bu testi geçebilmeyi nasip etsin.

Ne ile imtihan ediyor ?

Korku, açlık, candan ve maldan eksiltmeyle Allah imtihan ediyor. Sabredenleri de müjdele diyor, bu sayede eğitiyor, bize sabrı, şükrü ve teslimiyeti kazandırıyor, rızayı kazandırıyor, dünya mektep oluyor ve medreseye dönüşüyor, hadislerde geçtiği gibi bir harman yeri.

İMTİHAN VE EĞİTİM NOKTASINDA

Araf Suresi 94. Ayet Biz bir yere peygamber gönderdiysek oranın halkı yalvarıp yakarsınlar diye varlık ve sıkıntıya uğrattık, diyor.

Enam Suresi 43. Ayet Keşke musibetimiz onlara geldiği zaman yalvarsalardı ya! Fakat kalpleri katılaştı.

Disiplin ve ceza bir eğitimidir. Cenab-ı hak toplumları zaman zaman disiplinize eder, zaman zaman cezalandırır. Bugün depremler, seller, felaketler bir doğa yasası mı ilahi ceza mı?

Biz Kuran-ı Kerimi nazar aldığımızda felaketler imtihanın bir parçasıdır. Modern insan tamamiyle doğa diyor, ya da tamamen ilahi diyor. Oysa Kuran kültürünü dikkate aldığımızda,

- 1- Bir doğal yasa olabilir, imkan dahilinde
- 2- Ceza da olabilir
- 3- Eğitim de olabilir
- 4- Diziplinize de olabilir

Tarihte firavunları cezalandırdığını da gösteriyor, ayetlerin sonunda biz onlara zulmetmedik, fakat onlar kendilerine yazık ettiler, yani bu sadece doğa, sadece ceza değil, yerine göre terbiye, yerine göre de cezadır. Bu işin özünü Allah bilir. ,

Mesela Sivas'da deprem oldu, bu kimisi için doğa, kimisi için ceza, kimi için de ihtar olabilir. Herkes kendine göre ders çıkarabilir. Direk cezalarını buldular demek doğru olmaz. Belki eğitiyor, terbiye ediyor, bunu bilemeyiz.

Mahmut eyüp diyor ki, tarih tanrının adalet mahkemesidir. Ve onun disiplin aracıdır. Tarih içerisinde tanrı adaletini kurar, bunları disiplinize edebilir. Herkes disiplinize olmayabilir, eğitilebilir, kimisi disiplinize edilir.

2-)CÜZ-İ İRADENİN KÖTÜYE KULLANILMASI - CÜZ-İ İRADE KONUSU

Bu konu ben düşüncesinin en netameli konularından birisidir.

Cebriye gibi, insan iradesinin tanrı iradesi karşısında hiçbir hükmü ve karşılığının olmadığı, insan iradesinin tanrı iradesi karşısında< tıpkı rüzgarın önündeki yaprak gibi bir hükmü olmasıdır.

Ke en len yekün sanki hiç yokmuş gibi

Kaderiye anlayışı gibi ilahi iradeyi bütünüyle dışlayan tasarrufun bütünüyle insana ait olduğunu iddia eden bir anlayış var.

İkisi arasında

Suni doktrin hocamıza göre Maturidi Doktrini

İrade külli ve cüz-i olarak iki kısma ayrılır, tasarruf Allah'a aittir. Ama kişilerin bireysel ve cüz-i tasarrufları da vardır. Bu tasarruflarıyla da insanlar davranışlarından mesuldürler. Külli iradeden hesap sorulmaz. Cinsiyetimizden dolayı anne babamızın kim olmasından Allah bizi hesaba çekmeyecek. Ama camiye sen gittin, meyhaneye de...

Sadakayı sen verdin, hırsızlığı da... tamamen insana aittir. Bundan mesulüz.

Ali İmran Suresi 165. Ayet onlara bedir de getirdiğiniz iki katı musibet uhutda da sizin başınıza geldiğinde dediniz ki, bunlar başımıza neden geldi diye soruyorsunuz. Bunlar tamamen kendi nefislerinizden dolayıdır.

Nefislerinizden demek kendi elinizle yaptıklarınız, kendinizin ortaya koyduğu bir sonuçtur. Okçular tepesini siz bıraktınız...

Ayetin devamında Allah her şeye güç yetirendir. Yani galip getirebilirdik sizi, buna muktediriz. Nice az topluluklar var ki çok topluluklara galip gelmişlerdir. **Mutlak tasarruf (Müdebbirul Alem) Allahtır.** Ama kişisel hatalarınızın bedelini de ödetiriz. Kendi nefislerinizde kelimesi şumüllü bir cümle, kendi ahlaksızlığınız yüzünden kendi kötü niyetiniz yüzünden kendi ellerinizle yaptıklarınız yüzünden.. ama alemdeki hayır şerden daha fazla. Şer göze batıyor. Ya insanın böyle özgür olduğu çoğunluk iyiliğin olduğu ama bir kısım şer'in olduğu bir dünya olacaktı. Veya insanın özgür olmadığı, sadece iyiliklerin olduğu bir anlamda insanın bir otomat bir makine olduğu bir dünya olacaktı. Dünyadaki cennet aslında tam bir zulüm olurdu. Kendini yetiştiremediği, kendisi olamadığı bir yer olurdu. Cennet anlamsızlaşır, cehennem buharlaşırdı.

İLAHİ ADALET YURDU OLARAK AHİRET

4-)ALLAH BU ADALETSİZLİĞE NEDEN SES ÇIKARMIYOR?

1-) İnsan zamanla mukayyet bir varlıktır, Allah bu sene engel olmuyorsa seneye engel olur, Allah zamandan münezzehtir, zaman bizim için bir şey.

Ayette geçiyor ki, insanlara sorulacak, ne kadar dünyada kaldın? Bir ya da iki gün diyeceğiz. Dünya ile ahret karşılaştırıldığında belki bir belki iki gün.

2-) Allah zaten bu sorunların hepsini bu dünyada çözeceğini vaat etmiyor. O zaman ahret niye var, mizan niye var, kitap niye var, Cenab-ı Hak bize ahiret için çok dinamik bir hayat sunuyor. Hesapların görüleceği, adaletin sağlanacağı, boynuzsuz koyunun boynuzlu koyundan hakkını alacağı, yani buradaki sorumluluk insana aittir. Burada şöyle bir sorun daha var ki insan haşa Allah'ın rolünü çalmaya çalışıyor, Allah'tan hesap soruyor, yaptığınız hiçbir şeyin hatasını Allah'tan bilemezsiniz? Mühendis kumdan çalacak, demirden çalacak bu binada masumlar ölünce faturasını Allah'a keseceksin, yok öyle bir şey. Depremde cami yıkılmadı, vay Allah demekki camiye korudu gibi, öyle bir şey yok. Cenab-ı Hak buyuruyor ki,

Öyle bir musibetten korkun ki geldiği zaman sadece zalimleri vurmaz. Cami de yıkılır, kuran kursu da yıkılır, meyhane sağlamsa yıkılmaz. Camiden çalındıysa yıkılır.

Niye böyle, çünkü,

1-) Tabiatıta cari olan bir sünnetullah var, (evi sağlam yaptıysan yıkılmaz)

2-) Niye böyle peki, depremde iyilerinki kaldı, kötülerinki yıkıldı, o zaman imtihanın bir manası kalır mı?

****O sebeple ahiret ilahi adalet yurdudur .****

Hocamızın kanaati harikası şudur ki: bir ilahiyat bitiren İslami anlamda ulumi diniyye okuyan bir öğrencinin öncelikle iyi bir kuran kültürünün olması lazım. Yani din ilimleri okumuş ama kuranı kerimde nerde ne diyor hiç haberi yok. İşte Allah böyle diyor: nerde diyor, ne şekilde diyor.dinin hiçbir konusu yokki kıraathanede konuşulması, o zaman biz din ilimleri ile uğraşan insanların belirli vasıflara sahip olması gerek.

1-) İyi bir kuran kültürünün olması lazım

örneğin Türkiye Diyanet Vakfı'nın mealini alın en az üç kere arka arkaya okuyun.

Tavsiye ettiği meal – 6 kişilik bir heyetin çevirdiği meal

-Hayrettin KARAMAN

-Ali ÖZEK

-İbrahim Kafi DÖNMEZ

-Mustafa ÇAĞIRICI

-Sadrettin GÜMÜŞ

- Ali TURGUT

2-) Bir siret ve hadis kültürünün olması lazım

Yani Hz. Peygamberin yaşam hikayesini ve onun sözlerini bilmemiz lazım. Bunun için de acizane

Birinci Olarak Muhammed Hamidullah'ın İslam Peygamberi Kitabını okumanız lazım.

İkinci olarak Riyazüssalihin'i 3-4 defa bitirmeniz lazım, bir iki defa okuyup kendi aranızda tartışsanız faydalı olur.

Üçüncü olarak iyi bir ilmihal kültürünüzün olması lazım. Hamdi DÖNDÜREN Delilleriyle İslam İlmihali kitabını okuyun.

İSLAM FELSEFESİNDE KÖTÜLÜK VE İ.LAHİ ADALET SORUNU

İslam felsefesi Geleneğinde Teodise

İslam felsefesi nedir?

İslam felsefesi İslam coğrafyasında yürütülen felsefi çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu felsefi faaliyetlere **İslam Felsefesi** denilmektedir. Kindi, Razi, Ravendi, Farabi, İbn-i Sina, Gazali, Suhreverdi, İbn-i Rüşd, İbn-i Haldun mihverini bu alimlerin oluşturduğu bir felsefi ekole İslam Felsefesi deniliyor. Bunların çoğunluğu Müslüman, bir kısmı Deist, Bir kısmı Ateist, bu ortaya çıkmış felsefi gelenek içerisinde ileri sürülen felsefi teodiseler üzerine konuşacağız.

1-) Kötülüğün Ademiliği ve Azlığı

2-) Maddenin Eksikliği ve İnsan Hürriyeti

3-) Kötülüğün Alemde Tamamlayıcılığı

4-) İyiliğin Karşıtı Olarak Kötülüğün Varlığı

5-) İlahi Hikmetin Tam Olarak Kavranamayacağı

İslam Filozofları dediğimiz ana eksenini Kindi, Farabi, İbn-i Sina, İbn-i Rüşd gibi filozofların oluşturduğu felsefi bir yapı

1-)KÖTÜLÜĞÜN ADEMİLİĞİ VE AZLIĞI

Bizim bu İslam Filozoflarına göre,(Farabi ve İbni Sina'ya) göre: aslında kötülük denen şey görece bir durumdur. İzafi bir durumdur. Yani senin kötülük olarak algıladığın şey başkasının iyiliğine ya da hayrına olabilir.

Farabi diyor ki, Âlemde aslolan şey hayır ve nizamdır. Kötülüğün bu şeylere duhülü arizidir.

Öncelikle ademiliği ele alalım. (Yani kötülüğün gerçekte bir varlığının olmadığını ve arizi olduğunu)

1-) Ademiliği , asli bir hürriyeti yoktur. Mesela yağmur yağdığında, Allah'ın yağmurdan muradı, ekinler yeşersin, hayvanlar susuzluğunu gidersin, yani insanın hayır ve menfaatine olan bir faydasıdır. Ama yağmur yağdı falan yeri su bastı, bu yağmurdan beklenen asli bir şey değildir. Bu Ademi bir durumdur, Arizi bir durumdur. Şuna benzer, aslı itibariyle faydalı bir şeydir. Ama birinin evi yanmış, Allah'ın ateşi alemde var etmesinin asli nedeni, birinin evi yansın diye değil, insanlar evini aydınlatsın, yemeğini pişirsin gibi nedenlerden dolayıdır. Dolayısıyla ateşten mütevellit ortaya çıkan zararlar 'Adenidir' yani arizi bir durumdur. Bu filozoflarımızın ekseriyetine göre Allah-ü Teala ' mahz-ı Hayr'dır.'

Mahz-ı Hayr (Farabiye Göre) bizatihi Hayırdır. Dolayısıyla Allah-ü Teala'dan bir kötülüğü sadır olması beklenemez. Dolayısıyla kötülük olarak gördüğümüz şeyler iyiliğin bütünüyle gerçekleşmemiş olmasındandır. İşte bunlarda ; 1- Kötülüğün Asli olarak var olmaması,

Yani Asli bir kötülük yok, iyiliğe ilişkin ve iyiliğin olmayışından kaynaklanan bir şey bu adamlara göre (Farabi ve İbn-i Sina) kötülük iyiliğin yokluğundan kaynaklanan bir durumdur.

Peki iyilik niye yoktur?

1-) Farabi ve İbni sina,Hayır bütünüyle tecelli etmemiştir diyor, ne demek bu, meselâ yağmur yağmış burayı su basmıştır,ateş var ama yakmıştır.

2-) Bir maddi alem var, bir nurani metafizik bir alem var, metafizik alemde her şey kamilen iyidir, mutlak iyidir, güzeldir. Madde denilen şey bu ilahi adaletten uzaklaştıkça sudur teorisi (Ukuli Aşere) denir. Bu ilahi alemden uzaklaştıkça bu ruhaniyet nuraniyet kaybolur. Ve ilahi alemin en son ulaştığı yer maddedir. Yani ilahi varlığa en uzak alemdir. İlahi alemde her şey mükemmel ve iyiken ondan uzaklaştıkça Nuraniyet kaybolur, Maddiyat ortaya çıkar.

Maddenin özelliği ise: hayrı bütünüyle kabul etmeme potansiyelinin olmamasıdır. Örneğin baba isen anne değilsin.

Madde dünyasında her şey aynı anda gerçekleşmez, bu sene Galatasaray şampiyon ise Fenerbahçe olamaz. Madde tabiatı itibari ile hayrı bütünüyle yüklenme potansiyeline sahip değil diyorlar. Yani istiyoruz ki ateş aynı zamanda yemeği pişirsin, ama yemeği pişiren ateş evi yakmasın, ateş bunu yapamaz, peki ateşin tabiatı buna engel olabilir mi, Hayır, iradi bir varlık olmadığı için fiilerinde de iradi bir davranış ve seçme hürriyeti olmadığı için nasılsa o şekilde davranmaktadır. Dolayısıyla birinci adenimiz gerçekte bir kötülük yok, kötülük iyiliğin ortaya çıkmamasından veya iyilik ortaya çıkarken ona arizi bir durum olduğundandır.

2-)MADDENİN EKSİKLİĞİ

Mesala ışık

Bir maddi alem var, bir metafizik alem var, melekler ve o türevden olan şeyler hayrı bütünüyle ifade edebiliyorlar, bu melekiyet aleminin bir parçası Nurdur. Nur Suresinde de geçer, mesela güneş doğuyor, her yere ışık sızıyor. Ama gök taşları da bu şekilde etki edebilir mi? Edemez, yani madde bütünüyle hayrı kabul edecek bir şey değil.

Mesela insan ölümlü, ölüm bir kötülük ama madde böyle bir şey değildir. Parçalanır, Kevn ve fesada malül olabilir. Kevn ve Fesat Oluş ve Bozuluş (İbn-i Sina'nın kitabı vardır.)

Maddi iseniz bundan kendinizi alamazsınız, yaşlanacaksınız, öleceksiniz...

Kindi'nin Risale Fi Def-i Ahzan üzüntüden kurtulmanın yolları risalesinde derki;

Herkese isabet eden şeyin sana da isabet etmesinden dolayı üzülmeye anlamsız. Hastalandın olabilir, herkes hastalanır. Yani madde böyle bir şey, dağılmaya ve başkalaşmaya, yok olmaya mahkumdur.

Dolayısıyla maddenin eksikliği böyle bir gerçekliktir.

Ve bunu aşmanın yolu diyecekler İslam Filozofları,

İdeal mutluluk diyeceklerdir. Nedir?

Ruhun hazlarıdır. Madde değişime, bozulmaya, başkalaşmaya mahkum olduğu için: çünkü mürekkep diyor, dolayısıyla bu maddi hazlara inşa edilen bütün mutluluklarda bir şekilde yok olmaya mahkumdur. Mesela gençlik, servet, makam gibi.

Dünyanın en âlâ sofrasını koysak ne kadar yersin miden kadar. Akşama tekrar acıırsın, yani geçicidir.

Kindi diyor ki ; öyle bir şeye bağlan ki birimizin olması diğerimize engel olmasın, sofrada ben yedim diğerleri ne yiyecek, yani eksilme olmasın. Biri aldığında diğerleri de aldığında eksilmesin, artsın, var **mıdır** böyle bir şey var diyor Farabi . Mesela ilim adalet ,merhamet ,tasadduk

Dolayısıyla maddi olana inşa edersen kötülük normal bir şey, madde bu başka şekilde olmuyor ki, bunu aşmanın yolu maddi olmayan şeyle üzerine mutluluğu, saadeti inşa etmektir.

3-)KÖTÜLÜKLERİN EVRENİN MİZACINI TAMAMLAYICI ROLLERİNİN OLMASI

Diyor ki İhvan-ı Safan Risalesinde; İhvan-ı Safan diye bir cemiyet var, tam adı, İHVAN-I SEFA HULLAM-I VEFA risalenin adı, RESAİL İHVAN-I SAFA

Bunlar bir cemiyet, risaleleri var, gizli bir teşkilat.

Mesela İhvan-ı Sefa diyor ki; canlıda açlık elemi onun beslenmesini sağlar. Yani vurma, yaralama gibi davranışlarda elemdir. Onu telef olmaktan korur, diyor.

Aslında kötülük denen şey bir anlamda, ondaki istidat ve potansiyeli artırır.

Açlık kötü bir şey ama bu açlık sayesinde sen besleniyorsun, peki Allah rızkımızı verse, o zaman da insan tembel bir varlık olur. Çalışma ve emek olmazdı. Mesela benim sana vurmam, seni yaralamaya çalışmam, senin kendini koruma ve varlığını devam ettirmeni sağlar. Aslında kötülük denen şey, senin kabiliyetlerini geliştirmen açısından sana sunulan bir fırsat, diyor İhvan-ı Sefa, İbn-i Rüşd'de aynı kanaatte.

İbn-i Rüşd'e göre , Allah'ın Şer'i yaratmasının sebebi onun adaletinin bir tecellisidir, diyor. Çünkü seni geliştiriyor, olgunlaştırıyor, gelişmek istemeyenler ise bundan zarar görüyorlar, diyor.

İbn-i Sina bu konuda ateşle ilgili bir örnek veriyor.

Ateş sadece varlıkların devamı olmak üzere yaratılmıştır. Fakat ateş olmasaydı, onun sayesinde var olan şeylerin vücut olması mümkün olmazdı diyor, ateş sayesinde yiyoruz, pişiriyoruz evi yakması arizi bir durumdur.

Bir diğer kötülük de bütüncül bakış açısı tamamlayıcılıkla ilgili güzel bir örnek,

Tutuyorsunuz bir tarafa tutunca sadece o yöne odaklanıyorsunuz, İhvan diyor ki, aslında aleme bütüncül baktığınızda Şer'in değil Mahzı Hayr'ın tecelli ettiğini göreceksiniz.

Ama olaylara tikel yaklaşırsanız tümel değil de cüz-i yaklaşırsanız orada zulüm görürsünüz, diyor. Mesela belgeseli izliyoruz, aslan ceylanı parçalıyor, bu bizim merhametimize dokunuyor. Kamerayı aslana çevirirsek hayvan hamile doğumu yaklaşmış, doğuracağı için ağırlaşmış, bir şey yiyemiyor, hayvancağız doğurdu ve iki gün yattı, üçüncü gün hayvan aç, ceylanı kovaladı ama ceylanı yakalayamadı, çocukları ölmek üzere, bir gün sonra tekrar aslan ceylanı kovalamaya başlayınca ceylana kaç kurtul mu dersiniz, aslana yakala mı dersiniz.

Allah öyle bir sistem kurmuş ki, bir tarafa odaklanıyorsunuz işin esprisini kaçırmış oluyorsunuz.

4-)İYİLİĞİN KARŞITI OLARAK KÖTÜLÜĞÜN VARLIĞI

İnsan hürriyetine dair iddiaların hemen hemen hepsi müşterek, insan davranışlarında hür olmazsa nasıl hür olacak, mesela ceylan iradesinin dışına çıkamıyor, insan ise irade sahibi, iyiliğin ne olduğunu bilmemiz için kötülüğün ne olduğunu bilmemiz lazım.

Gazali ; kötülük olmasaydı iyilik bilinmezdi.

Cimrilik olmasaydı, cömertlik bilinmezdi.

Cehennem olmasaydı, cennetin kıymeti bilinmezdi.

5-)İLAHİ HİKMETİN TAM BİLİNEMEZLİĞİ

Bizler sınırlı ilmimizle sınırlı akıl yapımızla cenab-ı Hakkın zamanları aşan, çağları aşan, insanın bireysel kimliğini aşan tasarruflarda bulunuyor. Cenab-ı Hak ‘ sizin şer bildiğinizde Hayır, Hayır bildiğinizde Şer olabilir ‘ diyor.

John Hicks buna sırrın pozitif değeri demişti

Rich Herrar Starnborn Kader mahkumları demişti

Burada da biz ilahi hikmetin bütünüyle bilinemezliği, kavranılamazlığı üzerine konuşuyoruz.

Kelamcıların şer konusundaki yaklaşımı

Birincisi, İnsan akli vahiy olmadan iyiliği ve kötülüğü bilebilir mi?

İkincisi, Bir şey Allah emrettiği için mi iyidir, iyi olduğu için mi Allah emreder?

Bu konuda mezheplerin farklı görüşleri vardır.

Muteziliğe göre, insan akli iyiliğin ve kötülüğün ne olduğunu bilebilir, iyiliğe ve kötülüğe hükmeder. Allah-ü Teala, iyi olan şeye iyi, kötü olan şeye de kötü der. Mutezile için Salah ve Aslah problemi vardır. **Salah** ; İyilik, **Aslah** ; En İyi

Muteziliğe göre Allah'ın kul için en iyisini yapmak Allah için vaciptir. Niye, çünkü o adildir.

Mutezilenin Usul-i Hamse'sinden biridir. Mutezileye göre bir anlamda imanın şartıdır. Mutezilenin beş esası vardır bunlarda bir hiyerarşi vardır yani sorulduğunda biz bir ,kaza kadere iman ,sonra kitaplara ,meleklerle ,peygamberlere,en sonda Allaha inanıyoruz diyemeyiz çünkü bir düzenleme vardır.

Kitap önerisi -- * kadı Abdülcebbar

Şerhul Usul-i Hamse

Mutezilenin Beş Esası

Eşar-ı Aslen Mutezilidir.ama bu salah ve aslah meselesinden dolayı kendi ekolünü kurmuştur.

İtiraz ettiği konu

İhve-i Selase'dir. Üç Kardeş Meselesi

İlim erbabında tekfir olmaz. Mutezile, sapık veya kafir denilemez, mesela biz bunları eleştirebiliriz, ama kafir ilan edemeyiz. Zemahşeri muteziledir.

<<<<İlim erbabı eleştirisini tekfir ile yapmaz, ilim ile yapar.>>>>

İddida dildiğine göre eşeri cübbaiye bir soru soruyor veya sordutuyor . bu üç kardeşle ilgi olarak kul için en iyi olanı yani aslah ı yapmanı Allaha vacip olduğu meselesinde biri mümin diğeri kafir diğeride henüz doğmamış üç tane çocuk hikayesi tasarlıyor.Çocuk olan diyor ki ya rabbi beni yaşatsaydın da cennetteki yüksek dercelere bende ulaşsaydım .Allah da diyorki sen yaşasaydın kafir olacaktın (adil ya)kafir olan diyor ki Allahım benim canımı alsaydın da ben kafir olup cehenneme gitmeseydim v s gibi eleştiri . hakikaten çok yerinde bir eleştiridir .süper bir kurgudur .Fakat eşaride böyle bir hikaye yok kaldı ki cübbaide aslah problemini benimseyen bir muteziledir.üç kardeş meselesi hocamıza göre mutezilenin aslah doktrinini eleştirmek için çok harika bir hikaye fakat eşarinin hiçbir kitabında böyle bir hikaye geçmiyor. İkincisi cübbai aslah ı benimseyen bir mutezile sonraki dönemler de Fahrettin raz i de gazali de vs geçiyor ama asli kaynaklarda vazgeçtiğimiz için halimiz ortada

Eşarilere göre :Eşariler Allahın emrettiği şey iyidir diyorlar ve istersee Allah kötüyüde emredebilir ve bizi bununlada mükellef kılabilir diyorlar.niye ?

Mutezilenin aslah doktrinini benimsemesinin nedeni adalet düşüncesidir.

Mutezile =adalet

Eşarilerin de örneğin Allah yalanı emreder ve yalanda iyi olur.Niye böyle olur

Gazali diyor ki bir eşari olarak mesela , karı koca arasındaki yalana izin vermiş yani izin verebiliyor.dolayısıyla yalan iyidir ...(?) Bunun sebebide aslında kudrettir.yani siz mutezileyi okurken adaleti koymanız lazım , eşariliği okurken de kudreti, yani eşariliğe göre aslolan kudrettir. Hiç bir şey kudreti sınırlandıramaz.

Kudret sınırlandırılabilen bir şey değildir.

Kadın haklarını savunanlar diyorlar ki: eşari kadından da peygamber olabilir diyor.

Hayır eşari nin iddiası değil bu, eşarinin iddiası; Allahın kudretini ve iradesini sınırlandıramayız. Dolayısıyla isterse kadından da peygamber gönderebilir.işte tam bu noktada devreye maturidiler giriyor.mesela beni dinliyorsanız felsefeci olarak dinleyeceksiniz.hadisçi değilim bu demek oluyorki

mutezileyi dinleyecekseniz **adalet** düşüncesini merkezinize alacaksınız.

Eşariliği okuyorsanız **kudret** ve **iradeyi** merkeze alacaksınız .

matüridilik diyorsanız **hikmeti** merkeze alacaksınız.

Sufiler **rahmet** ve **merhamet** bu disiplinleri merkeze alarak okuyup anlaya bilirsiniz.,

Maturidiler diyor ki : Allah iyiyi emreder zaten Allah ın emrettiği de iyidir. Kul için vacip olanı yani aslahi yaratmak vacip falan da değildir. Allah hikmet i ile hareket eder diyorlar. daha mutedil bir yöntem izliyorlar .

Bu tartışmalara fazla girmek istemesem de , şeytanın nasıl yaratıldığı,kötülüğe maruz kalan çocukların ne olacağı gerçekten İslam kelimindada uzun uzun tartışılıp konuşuluyor.

GAZALİ bir ilahi adalet doktrini ortaya koyuyor ve bu doktrin “**mümkün dünyalar** “ teorisi olarak geçiyor

Bu torinin hemen hemen benzerini LEİBNİZ de ortaya koyuyor Leibniz bu teoriyi kimden aldığını açıklamıyor.Ama Gazalinin ortaya koyduğu teoriler çok özgün çok kıymetli Gazali işi hem fizik,hem metafizik , hemde ahlaki olarak ele alıyor .ihyayı ulumiddin in Tevhid ve Tevekkül bahsinde inceliyor .hüccetül İslam olmanın hakkını veren bir alim dir.

Gazalinin orataya koymuş olduğu bu teodise kelamı olmaktan çok felsefidir.Gazali öyle bir teodise ortaya koyuyor ki daha sonra bu teodise bir çok kişiyi etkiliyor ,bir çok kişide eleştiriyor. Bu eleştiriye yöneltenlerden birisi **ERIC LEE ORMSBY -KİTABI** -İslam Düşüncesinde İlahi Adalet Sorunu Teodisesi (gazaliye yönelik eleştirilerin derlemesi)

~~~ HOCAMIZIN KİTAP ÖNERİLERİ ~~~

ŞERHU'L USUL İL HAMSE

ŞERHU'L -MEVAFIK (3 CİLT)

İHYÂ TERCÜME VE ŞERHİ

EL FASL –İBN HAZM

KEŞŞAF TEFSİRİ –ZEMAHŞERİ

MAK ÂLATÜL İSLAMİYYİN

EL MAKASIT -TEFTAZANİ

12. HAFTA 1. DERS-GAZALİ'NİN İHYASI-

Önceki dersin özetİ:Kötülük problemi konusunu, *Batı düşüncesi *Kur'anı Kerim *İslam kelamında husun-kubuh,salah-aslah *Şer problemi gibi başlıklar altında inceledik.(Bu konuda Lutfullah Cebeci'nin Şer Problemi kitabı tavsiye edildi.)

Kelamda kötülük probleminin ele alındığı başlıklardan biri:

*İnsan aklının iyi ve kötüyü bilip bilemeyeceği sorusudur: *Bir şey iyi olduğu için mi Allah ona iyi der ,yoksa Allah dediği için mi o şey iyidir*

Mutezile salah(iyi)-aslah(en iyi)yi yaratmak Allah'a vacibtir der.İmam Eş'ari 3 kardeş meselsi üzerinden Mutezileye salah-aslah fikrine itiraz etti.(*3 kardeş meselesi kurgusaldır. Cubbai ile imam Eşari arasında böyle bir olay yaşanmadı.Ama bu mesele salah-aslah konusunda Mutezileyi problematik açıdan zora sokacak bir kurgudur.Salah-aslah konusunda Mutezile 5 ilkesinden olan 'adalet' ilkesine sadık kaldıkları için sorun yaşadı. Bu konuda en makul yaklaşımı Maturudiler ve İmam Gazali ileri sürer.*)

İMAM GAZALİ, Eş'aridir.Ama O klasik standart bir Eşari değil,yeni fikirler sunan,eskiyi yenileyen,özgün yorumlar yapan bir alimdir.Onu bu kakateri yüzünden kafirlikle suçlayanlar oldu.Gazali kafir olmadığını,kimlere kafir denileceğini 'Faysalut Tefrika Beynel İslam vez-zanadika' isimli eserinde açıklamıştır.(Süleyman Uludağ tarafından 'İslam da Müsamaha' ismiyle Türkçeye çevrildi.)-*Mezhebsiz olmaz ama mezheb dinin kendisi değildir.Mezhebler yetkin alimler elinde güncellenebilir-*

Kullandığımız din dili çocuklarımıza hitab etmiyor.Doğruyu söylüyoruz ama anlaşılmıyor.Gazali dinin anlaşılmasının zora girdiği bir dönemde İhya'yı yazıyor. Muhammed ikbal 1900 lerin başında 'İslamda dini düşüncenin yeniden teşekkülü' kitabını yazıyor.Bu kitab ihya ile aynı bağlamdadır.

Malesef sahib olduğumuz ilimleri nasıl anlatacağımızı bilmiyoruz.Dini anlatış şeklimiz 1.Usl açısından doğru mu? 2.Uslub açısından doğru mu?.....

İHYA-İ ULUMUD-DİN; DİN İLİMLERİNİN CANLANDIRILMASI (Bu bölümde hocamız İhyadan metinler okudu ve üzerine yorumlar yaptı.Burada sadece hocamızın yorumlarına yer verildi.)

Kötülük probleminde Gazali'ninileri sürdüğü 'Mümkün Dünyalar Teodisesi (Teodise:İlahi adalet.Bu kavramı ilk kullanan **LAİBNİZ** dir.Gazali daha önce bunu dile getirdi ama isimlendirmeyi ilk yapan Laibniz.)

Gazali teodiseyi İhyası'nın 4. cildinin,Rubul munciyat(necata ulaştırıcı şeyler) bölümünün tevhid ve tevkül bahsinde ele almıştır. Gazali bu bölüme güzel bir sözle giriyor;

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHIYM

Şairlerin söyledikleri sözün en doğrusu,Lebid'in 'Allah'tan başka herşey batıldır

'sözüdür.(Lebid, arapların şiirlerini Kabe duvarına astıkları MUALAKA şairlerindendir.)

Cenabı Allah kaimdir. Kendi başına varolamayan,varlığını başkası itibariyle kazanan her şey boştur.Gerçek hak, hayyu kayyum olan Allah tır.Ebu Sehl el Tüsteri derki; Ey miskin, O vardı sen yoktun,O varolacak sen yok olacaksın.Bugün sen varsın diye ben benip deyip piyasaya çıkma.Sen bu andada yok gibi ol.

-Vahidiyyet; Allah'ın sıfatlarında ortağı yoktur -Ehadiyyet;Allah'ın zatında ortağı yotur.

-Tevhid musebbibul esbaba bakmayı gerektirir.(Musebbibul esbab;sebeblerin sebebi cenabı Allah'tır.)

-İman Allah'a güvenmektir.(Gelecek kaygısıyla bugün gayreti bırakmak ahmahlıktır.)

-İnsanların 'kötülük niye var?' sorusuna Gazali'nin yorumu:Allah Teala insanları en akıllının en bilgilinin durmuna getirseydi,kendi ilmini kudretini insanlara verseydi,'Niye böyle' diye itiraz edilen herşeye karşı 'buyrun alemleri siz yönetin' dese;insanlar Allah'ın kurduğu düzende sivri sinek kanadı kadar değişiklik yapamazlardı.(MÜLK SURESİ 2)

-Şu adam hasta,bu zengin,falanca mutlu...DEMEKKİ ÖYLE OLMASI GEREKİYOR!(Hiç bir şey baki değildir.Herşey bir devir bir döngü halindedir.)

-Leyse fil imkanı ebdeu mimma kane;Olanlar arasında bundan daha tamı bedisi mümkün değildir.Mümkün Dünyalar Teodisesi;varolanlar arasında en mükemmeli bu dünyadır der Gazali.

-Buna birçok itirazlar yapılıyor.Mesela cennet bu dünyadan daha güzel, o zamanda bu dünya cennet oluyor!Yani insanın varoluş amacını aşıyor.İmtihan,irade,günah sevab yoksa;sürekli iyilik güzellik varsa neye göre imtihan olacağız?Bu seferde ahlak adalet irade problemleri ortaya çıkardı.

İnsanların akıllarını okuyabilseydik başkalarıda bizim aklımızı okuyabilirdi!Duvarların arkasını görebilsek mahremiyet ve ahlak sorunlarıyla karşılaşırız!

Başka şekilde yaratılmamız mümkündü.Ama bu mümkün olmalı ki gerçekte iyi mi kötü mü?Olmuş olan olanların en iyisidir!!!

Bir başka teodise ise; **birseyin zıddı ile bilinmesi** zira gece olmazsa gündüzün ,hastalık olmazsa sağlığın,cehennem olmazsa cennetin anlamı olmazdı.Yaşamı korumanın bir anlamı kalmazdı.Kötülük sayesinde iyinin kıymetini anlıyoruz.

Tam olanı nakısa öncelemek bir adalettir: Hayvanları insanların hizmetine sunmak. Kurban bayramındaki siğ tartışmalarçok gereksiz!İnsan hayvan dışında bitkilerden protein sağlayabilir ama bu proteinlerin fonksiyonları farklıdır.

Kemal ve noksan olmadan kamilin kadri bilinemez: Kemal ve noksanlık birbirine nisbetle

bilinebilir.Benim bir apartmanım var onun iki tane...Ben dertliyim başım ağrıyor;kanser olanlar var...Bunlar görecelidir.

Kamil için nakıs feda olunur: Kangren olan el kesilir vücut kurtulur.Ateş evi yakar ama hayatın temel kaynaklarından.....

Sosyal medya ulamaları(!)'O niye böyle bu niye şöyle diye sorgulamalara giriyor.Hikmetin,kudretin anlamını bilmeden Allah'ın tasavvurlarını sorgulamak acınası bir hal!Allah'ın kudretini büyüklüğünü anladıkça kibirli sorular yerine hayret sarıyor insanı!!!Gazali nin bu tür sorgulamalara cevabı;' Bu konu (Allahın ilmi hikmeti kudreti)etrafı geniş,dalgaları sert,genişlikte tevhid deryasına yakın bir deryadır.Çokları bu denizde boğulmuştur.Onlar bunun derinliğini bilemediler.Çünkü bunun derinliğini ancak alimler bilir.İşte bunun sonunda çoklarının hayret ettiği,keşif ehlinin açıklamaktan men edildiğikader sırrı vardır.'

*Özetle;hayr ve şer hükmedilmiştir.Ezelde taktir edilen ne ise o olacaktır.Gazali mümkün dünyalar teodisesinde farklı başlıklarla konuyu örneklendirmiştir.Kısaca toparlarsak:

1.Teodise; ilahi adaleti sorgulaylara güç ve yetki verilse varolan hiç bir şeyde değişiklik yapılamaz

2.Hayır ve şerrin izafiliği teodisesi; Bir miktar hayır olacak ki şer bilinsin,bir miktar şer olacak ki hayr bilinsin!

3.Büyük hayırlar için küçük şerlere mücade edilebilir:Burada niyet önelidir.Biri göğsünüzü yarsa bu kötülüktür.Ama cerrah neşterle göğsünü kesse bu iyiliktir.Bu HİKMETTİR.

12. HAFTA 2. DERS -DİN BİLİM İLİŞKİSİ-

Tarihsel tartışmalarda,din ile felsefe ilişkisi veya akıl ile vahiy ilişkisi hangisi daha önceliklidir,akıl-vahiy çatışır mı? soruları ile işlenmiştir.

Din ile felsefe derken;din vahyi felsefe akli temsil eder.Modern çağda ise din ve bilim üzerinden bu tartışma devam ediyor.

Size sorulsa; akıl ve vahiy çatışırsa veya karşı karşıya gelirse hangisini tercih edersiniz?

Standar ilahiyatçı cevabı; vahyi tercih ederim!Bu cevabın nedeni;*inanç hassasiyeti *dine verilen değer *hiçbir şey vahyin önüne geçemez gibi hassasiyetlerden kaynaklanıyor.Örneğin İbni Rüş İmam Gazali böyle duygusal davranmazlardı.(bu iki isim çok önemli üzerinde durulmalı)

Bu tartışma tarihin en illet tartışmalarındandır.İşin içinde samimiyet yoksa akılcılar akli, vahiyçiler vahyi önceliyor.

Buarada dinin tanımına yeniden dönersek -ki dini hukuki,sosyolojik,teistik...gibi hangi açıdan tanımlağımızı bilmemiz gerekiyor-

DİN NEDİR? (Teistik yaklaşıma göre):Doğa üstü bir varlık tarafından,alemin yarıldığı ve yönetildiğini idda eden,insana dünya ve ahirete dair vaadlerde bulunan, belli ahlaki hukuki referansları olan disiblinize nizamlı sisteme DİN denir.

Din kendini vahiy üzerinden ortaya koyar.Ben dine inanıyorum,peygambere inanıyorum ama vahyeinanmıyorum şeklindeki sözler tutarsızdır.Ben müslüman bir deistim demek çok saçmadır.Deist vahye inanmaz müslüman vahye inanmak zorundadır!

BİLİM NEDİR?*Öncelikle şunu ifade edelim ki müslümanlar bilim karşıtı olamaz buna dinimiz müsade etmez!

Bilimin tanımaı zamana göre farklı ifade edilmiştir.Eskiden bilim;Tabiattaki sebep sonuç ilişkilerini empirik(deney-gözlem),çoğunlukla da tüme varım yöntemiyle inceleyen buradan hareketle genel yasalara ulaşan disiblin olarak tanımlanırdı.Bu yöntemde amaç;

1.Sebeb sonuç ilişkileri araştırmak **2.**Deney ve gözlemi uygulamak **3.**Genel yasalara varmak

Zaman içinde çokşey değişti,Aristolesten 21. yy la geldiğimizde özellikle son 100 yy da bilimin anlayışında, mantığında,bilimsel paradigmada çok değişmeler kırılmalar oldu.

1.Bugün bilim felsefesi denilen biryöntem ortaya çıktı.O da bilimi eleştirmeye başladı.Bilim ne kadar bilim?Bilim herşeyi söyleyebilir mi?Bilim mi konuşur bilim insanı mı konuşur?Bilim bir yargıya varabilir mi?

Aristoteles'in fiziği bir fizikti,Ptolemis'un ortaya koyduğu astronomi bir asronomiydi.Ama Galilo fiziği bunları yıktı.Arkasından Kopernik'in fiziği Galilo'nun fiziğini yıktı.arkasından Newton Kopernik'i,Newton'un kurallarını Einstein yıktı.

1920-25 lere geldiğimizde Hainzenberg'in 'Kuantum Fiziği'(ataom altı fizik araştırmaları) Einstein'ın kueallarını ezdi geçti.B durumu değerlendiren bilim felsefecileri dediler ki '**Bilim sonuç ortaya**

koymaktan ziyade bir SÜREÇTİR.'

Diğer taraftan deney ve gözlemin ne kadar tutarlı sonuçlar ortaya koyduğu sorgulanmaya başlandı. Deney ve gözlemin yapay olduğu görüldü. Çünkü bilim insanı bir hipotez ortaya koyuyor ve bu doğrultuda doğaya yöneliyor, doğayı olduğu gibi değil, kendi kurguladığı şekilde temellendiriyor!

Bilimsel araştırmalar gösterdiği tüme varım iyi bir yöntem ama sıkıntıları var. (Tümevarım tikelli inceleyerek tümellere ulaşan bir yaklaşım. İki şekil tümevarım vardır

1. Tam tümevarım: Bir bütünü tüm parçalarını inceleyerek bütün hakkında bilgi edinmek. ÖRN. Pazartesi 24 saat, salı 24 saat, çarşamba 24 saat.... pazar 24 saat öyleyse tüm günler 24 saattir.

2. Eksik tümevarım: Bir bütüne ait bazı parçaları inceleyerek geneli hakkında değerlendirme yapmak. ÖRN. Sivasta X partisine oy vereceklerin oranı araştırılıyor. İstasyon caddesinde yapılan anketin sonucuna göre X partisine oy vereceklerin oranı %55 tir deniyor. Sivas'ın nüfusu 350 bin. 350 bini temsil eden bir topluluğa ulaşamadığınız göre bu sonuç gerçeği ifade etmeyebilir. Yani burada niyet ne ise sonucun ona doğru kayabileceği görüldü!)

Modern kuantum fiziği ile ortaya çıkan sonuç şu ki; Biz evreni bugüne kadar bir makina gibi tasavvur ettik ama evren karşımıza bir canlı gibi çıktı. Aslında evren bizim varlığımızın farkında. Cansız varlıklar bile bizim farkımızda! *** Kuantum fiziğinde çifte yarık deneyi çok önemlidir. Bu deneye göre madde(duvarın içinde ki atomlar bile) benim farkımda. ***

Peki kuantum fiziği nedir? (KUANTA=PARÇA) Bizim gördüğümüz fiziksel bir dünya var ve birde bu dünyayı oluşturan atomlar var. İşte bunun altında ki yani *atom altı seviyede* yapılan araştırmalar varlığın bütün yönleriyle canlı gibi davrandığını gösteriyor ama bunu ispat edemiyorlar.

DİN-BİLİM/AKIL-VAHİY/DİN-FELSEFE ARASINDA 4 TÜR İLİŞKİ VARDIR.

1. ÇATIŞMA 2. UZLAŞMA (UYUŞMA) 3. AYRIŞMA 4. ENTEGRASYON

1. ÇATIŞMA: Din ile bilim arasında kafa kafaya bir zıtlaşmanın, vuruşmanın, husumetin, taban tabana tersliğin olduğu idda eden yaklaşım.

Din ile bilim arasında bir çatışmanın olduğunu sadece bilim insanları değil bazı din adamlarında söyler. ÖRN. Nazar boncuğunun nazarı engellemesine inanan birine selefi kafalar bu bidattır dinde yeri yoktur derken bazı bilim insanları, hagi çağdayız boncunun neye faydası olur bu bilimsel değildir derler. Burada tavır önemlidir her iki kesimdeki insanlar çatışmacı yaklaşım sergileyerek bakış açılarına göre hareket ediyorlar.

BU ÇATIŞMA NİYE VAR ? Bilimcilere göre *bilim; akıllı, düşünceyi, gelişmeyi, yeniliği ifade ederken *din; bağnazlığı, akıl karşıtlığını, düşünce ve eleştiri karşıtlığını ifade eder. Dolayısıyla bu ikisi bir araya gelemmez. Din ile bilim çatışma halindedir derler.

Bir kısım din insanıda bu görüştedir. Onlara göre bilim değişir, başkalaşır, kendine yeni gerçeklikler bulur. Biz bu değişene tabi olmaktansa bulunmuş hakikate teslim oluruz derler. (Fideist bir yaklaşım)

Richard Dawkins yaşayan en büyük ateist, bu da din bilim çatışmasını destekler. Hristiyanlıkta da akıl ve bilim karşıtı fikirler mevcuttur. Tertilyanus 'saçma olduğu için inanıyorum'der. Bizim islam

düşüncesinde akıl bilim karşıtı görüş yok.ama islam felsefesinde bu çatışmadan söz edebiliriz.ÖRN.Ebu Bekir Zekeriyya er Razi deisttir,İbnu Ravendi(el mülhit) dinden dönmüş bir meteryalisttir,filozof Serahsimeteryalisttir.(*İbnu Nedim el Fihris'te Ravendi'den bahsederken 'ilmi aklından fazla olduğu için sapıttı .'diyor)

Çatışmanın tarihte örneği çoktur.Astronomi ve evrim bu çatışmaların temelidir.Türkiyedeki en büyük sorun bilimsel gelişmelerin batı kaynaklı okunup birebir aktarılmasıdır.İslam düşünce tarihinde Din bilim çatışmasına istisnai bir iki örnek dışında örnek yoktur.Ama insanlar batı kaynaklı eserlerin birebir topluma aktarılması yüzünden bilim ile çatışan dinin islam olduğunu düşünüyor.Wilyım Dreker ın DİN İLE BİLİM ÇATIŞMASI kitabını Türkçeye bu isimle aktarınca insanlar bunu kaynak sayarak islamla bilim çatışıyor diyor.(Hocamız bir çalışmasında bu kitabın adını HRISTIYSNLIK VE BİLİM ÇATIŞMASI olarak vermiş.)

*GALİLO dünya dönüyor dedi ve bu bilgi kilisenin elindeki kaynağa ters düştüğü için baskı ve zulme uğradı.90 yaşında idam edildi.(O dönem hakim olan astronomi BATLAMYUS ASTRONOMİSİYDİ.Yani dünyanın düz ve evrenin merkezinde olduğu düşünülüyordu.Hatta aynı dönem İslam dünyası da bu görüşü benimsemişti.Klasik tefsir kitaplarında bile geçer.Hristiyanlık ve İslam düşüncesinin farkı şu ki ;kilise tanrı adına konuşur hüküm verir.KİLİSE VE KUTSAL KAYNAK NE DERSE DOĞRUDUR BU TARTIŞILAMAZ.İslam da ise kimse Allah adına konuşamaz.-Malesef günümüzde insanlar kendi fikir ve yorumlarını ayet gibi kabul ettirme derdinde.-

Galilo nun yaşadığı olayın islam dünyasındaki karşılığı;Osmanlı 1800 lere kadar yer merkezli evreni kabul ediyordu.Astronomi alimi Teskereci Köse İbrahim,Noel Bure nin 'Astronomiye Dair' eserini incelemiş ve dönemin müneccim başı olan Müneccimeg İbrahim Efendiye kitapta evrenin merkezinde Güneşin olduğunu söyleyip matematiksel hesaplamaları gösterince Müneccim başı bunun doğruluğunu anlayıp kabul ediyor ve Köse İbrahim'i ödüllendiriyor.*Batıda alimlerin ölümüne sebep olan gelişmeler, bizde bilimsel detay olarak görülüp doğrusu araştırılıp kabul ediliyor*Bu bizim uzlaşmacı yöntemimizi gösterir.)

2.UZLAŞMA(UYUŞMA)

Uyuşma tabi bir birlikteliktir.Uzlaşma ise biraz yapaydır.Akıl ile vahiy arasında bir uyuşma vardır.Suyun insan bedenine faydalı olması gibi tabi bir birlikteliktir bu.Uyuşma kelimesinin yan anlamları olduğu için bu konuyu açıklarken 'UZLAŞMA' demeyi tercih ediyoruz.

İslamın içindeyken vahyi kabul etmek kolaydır.Ama bir hristiyan veya ateist için vahyi kabul etmek zordur.

İbn Rüşd bu alanda zirvedir.FASLUL MAKAL isimli eserinde bu konuyu ele alır ve uzun uzun tartışır.

Ateistler kur'an da dünya düz deniyor diyerek Fahrettin Razi'nin tefsirini delil gösteriyorlar.Gösterdikleri şey Kur'an değil o dönem hakim olan Batlamyus astronomisine göre Fahrettin Razi'nin yorumudur.

'SİZİN İÇİN YERYÜZÜNÜ YAYDIK' ayetini o dönem müfessirleri Batlamyus astronomisini göz önünde tutarak bu ayeti dünya düzdür diye yorumlamışlardır.

*Bu konuda İbn Rüşd'ün yorumu;**Akıl ve vahiy aynı memeden süt emmiş kardeşlerdir.Hak hakka aykırı**

olamaz.(İbnu Rüşt'ün burda kastettiği akıl;Ali İmran suresi 7.ayette geçen 'ilimde derinleşmiş burhani akla sahip insanların aklıdır'

*Akıl ve vahiy uzlaşma halindedir.Çünkü akılda vahiyde Allah tarafından yaratılmıştır.Dolayısıyla ikisi arasında bir çatışma olması mümkün değildir.Olaki bir çatışma oldu;

-Bir konuda vahiy bir beyanatta bulunmuş,akıl bir beyanda bulunmamışsa:akıl vahye tabi olur

-Akıl bilimsel bir beyanda bulunmuş,vahiy bu konuda bir açıklamada bulunmamışsa;vahiy akla tabi olur.ÖRN.Kuranda eleştron,nötron hakkında bir beyan yok ,ribonükleik asit hakkında Kuran ve sünnette bir beyan yok ....O zaman bilime tabi oluruz.

Ama akıl ve vahiy çatışırsa;-Ya akıl doğru işletilmemiştir -Ya da vahiy doğru anlaşılmamıştır.*'yeryüzünü yaydık' ayetinde DÜNYA DÜZ OLARAK TASAVVUR EDİLMİŞ YANİ AYET YANLIŞ YORUMLANMIŞ.(Burada akli tercih eder vahyi tevil ederiz.)

Burada şöyle bir sorun ortaya çıkıyor:İşin ehli olmayan,yeterli bilgisi olmadığı halde 'Bu benim mantığıma yatmadı' gibi yorumlar yapıyor***ERBABI OLMAYAN BİR ADAMIN YAPACAĞI TEİL KÜFÜRDÜR!!!***(Güneş akıp gider ayetini, Güneş su mu ki aksın çok mantıksız diye yorumlamak hatadır.Bu ayeti astronomi alimi açıklamalı.-Güneş evren içinde bir yol izleyerek akıp gidiyor yani evren genişliyor.-

*Allah'ın iki kitabı:

1.Münezzel(indirilmiş)kitab: Kelami ayetler ,kur'anı kerim

2.Mükevvin(yaratılmış)kitab:Alem,kozmik ayetler

Her iki kitabın yazarı Allah'tır.Dolayısıyla bu iki kitabın çatışması mümkün değildir.

Gazali'nin uzlaşma konusunda ki yorumu:

*EI KANUN FİT-TEVİL risaleside akıl ile vahiy arasındaki mevzuu ele aldığında şöyle diyor:

"Siz akıl olmazsa paygamber ile sahte peygamberi nasıl ayıracaksınız?Nasıl oluyor da kendisiyle şeriatı bulduğunuz akli,şeriatla reddediyorsunuz!!!

Bu konuda farklı gruplar var.Kimizi sadece akli, kimisi sadece vahyi tercih ediyor.Bunlardan bir kısmı her ikiside cem etti.Bunlar uzlaşmacılar.Bunlarda kendi arasında 3 e ayrıldı

1.Vahyi biraz öne çıkarıp akli öteleyenler

2.Akli biraz öne çıkarıp vahyi öteleyenler

3.İkisini beraber götürenler.Bu işi asıl kavrayanlar bu adamlardır.Bu adamlar sarp bir yokuşa sardı.Allah bunların yardımcısı olsun, gayretlerini ve ilimlerini arttırsın.

NOT:BATLAMİYUS bilmemiz gereken önemli bir isim.Asıl adı;KLADIUS PTELEMIUS.

AL MACEST diye bildiğimiz eserinin asıl adı;MATEMATİKA SENTAKSİS tir

13 HAFTA 1. DERS

• **Din bilim akıl ilişkisi**

Çatışma uzlaşma ayrışma entegrasyon

AYRIŞMA= çok iyi bir alan ama bir tık ileri gidildiğinde çok tehlikeli bir alandır (mayınlı tarla)

TANIMI= din ile bilimin veyahut akıl ile Vahyin konularının yöntemlerinin kaynaklarının amaçlarının farklı olduğunu Dolayısıyla bunlar arasında bir çatışma veya uzlaşmanın mümkün olmadığını iddia eden yaklaşıma ayrışma denir(compact)

Dinin kaynağı vahiydir dinin konuları ahlaktır ibadettir

Bilimin kaynağı ise akıl bilimin konuları ampirik araştırmalara konu olan tabiat fiziksel fenomenlerdir.

Bilimin yöntemi deneye ve gözleme dayalıdır yani ampirik, dini yöntemi ise din nakli benimser deskriptif bir yöntemdir Dinin amacı ruhsal bozukluk ruhsal huzurluluk ve mutluluktur .Bilimin amacı ise insanların maddi konforlarıdır ve zihinsel ilerlemeleri böyle bir gerçeklikle hareketle din -bilimin veya vahyin-akılın uzlaşma olmadığını veya çatışma olmadığını iddia eden yaklaşımdır.

Savunucuları =LUDWIG WITTGENSTEIN (Dil oyunları) Dil bir oyundur dilin kendine özgü bir alanı olduğu dinin dili ile bilimin dilinin bağlamlarının ayrı olduğunu söylüyor

Örneğin Hasan annesini seviyor diğer örnek ise Allah Hasan'ı seviyor

bu iki kavramın ayrı olduğunu savunuyor

İslam dünyasında savunucusu Ebu Süleyman el SECISTANI bu kişi İhvan Safa'nın risalelerini açıklamıştır (meşşaki ve yeni eflatuncu eğilimleri ile tanınan filozof) ihvanı Saffa diye savunan taraftarları diye bir grup vardır Bunlar dinle bilimi akıl ile vahiy uzlaştırmacı girişimde bulunan bir gruptur ihvanı Saffa ve hullamü'l Vefa ve ehlü'l adl ebnaü'l hamd gerçek adl

Ebu Süleyman el secistani bu risalelerin okuduktan sonra din dindir vahiy vahiy ve bilim bilimdir bu düşünce ile ayrışmacı bir yaklaşım sunar.

Hasan Hoca'nın Fikri ayrışmaya katılmayıp din bilim vahiy ve akıl hepsinin farklılıkları vardır ama mutlak bir farklılık değildir###

Bilimin kaynağı akıldır doğadır dinin kaynağı ise vahiydir dinde akıl yok mu? örneğin Müslüman olmanın ilk şartı (Salt)akıllı Olmaktır (Akli)Kamil yetkinliğine ihtiyaç duyar

Diğer dinler ve aralarında Müslümanların da olduğu Müslümanların bilime ve akıllı kabul etmedikleri ve teorikte söylerler aklın kullanılmasını fakat pratikte akıla ve bilime ihtiyaç duymazlar

ENTTEGRASYON= Vahyin gölgesinde akıl veya bilimin gölgesinde din şeklinde birinin diğerinin kontrolünü altına vererek şekillendirme yöntemidir Örneğin dinin akla uymayan yönlerini eleştirip çıkartmak diğer bir örnek ise aklın ve bilimin dine uymayan yerlerini eleştirip çıkartmak

Temsilcisi=Rudolf Bultman(teolog yeni ahit in varoluşçu bir yorumu savunur)

MİT'ten arındırma projesi vardır *mit nedir? İncil'in İsa'ya indirildiğine inanmazlar İnsanın kendisi vahiydir diye inanırlar Allah'ın sözleri İsa'nın tecellisidir Tanrı kelimesidir.Hz isa dir.Onlara göre

havarilerin yazdiklari doğrudur Bu yazılanlar o dönemin kültürünü bilgeliğin oluşturur Asil anlam ve mesajdır.Tarihsel bir problemdir Bultman da aynı şekilde havarilerin mesajlarının doğru olduğunu ve kültürel ve bilimi yansıttığını ve mitolojiden arınması taraftarıdır

Hasan hocanın Fikri din ve bilimin arasında uyuşmanın olduğunu düşünüyor ayrışmanın da olduğunu kabul ediyor Din mi bilim mi ayrışmasının kesinlikle yapılamayacağını söylüyor### dini hurafelerden bilimi ise ideolojilerden arındırmak gerektiğini söylüyor

Bilimin ideoloji haline bilimcilik denir bilimcilik bilimi adeta din olarak gören ve bilimin hayatın her alanını açıklayıcı olarak iddia eden ve buna inanan yaklaşımdır bilimin kılıfını bürünerek Evrensel olanı sunar bilimsel ideoloji temsilcisi Richard Dawkins ateist ve hümanist evrimci biyolog diğer temsilcisi ise Paul freemont (yanlış yazmis olabilirim)

Önemli Ortaçağ'da bir kilise vardır ek güç sahibidir bir bilimsel açıklama yapmak istiyorsanız kiliseden İzin almanız gerekir yani hayatın her yerine karışan kısıtlayan karşı gelen kilise daha sonra karşısına çıkan bilimle çatışmaya girmiştir ve bazı bilim insanları burada canı ile ödemiştir ve bu sıkıntılardan sonra bugünkü bilim ortaya çıkmıştır

Freemont bilim kendi kulesini kurdu ve Orta Çağ'da yapılan kilisenin dışlayıcı özgürlük karşıtlığını şu an bilim yapmaktadır

Santeizm= Bilimcilik (burayı iyi duyamadım)

13 HAFTA 2 DERS

Dini çeşitlilik problemi

1-Dini dışlayıcılık dini dışlayıcılık sorusunun en önemlisi Ölüm sonrası yaşamdan hangi inanç din mezhep kurtuluşa erecektir

1. Dini dışlayıcılık dinsel dini tekellilik

Tanim dini inançların doğruluğu ve din müntesipleri nin kurtuluşa ermesi noktasında sadece belirli bir dinin veya belirli bir mezhebin belirli bir cemaatin görüşlerinin inançlarının kurtuluşa edeceğini ve bunun dışında hiçbir inancın kurtuluşa eremez yiyeceğini sadece tek bir dinin veya mezhebin hak olduğunu Bunun dışında hiçbir hak inanç olmadığına inanırlar

Hasan Özalp evlidir Hasan özel bekar değildir önermesi ile buna ulaşırlar

İncil'de yeni ahit'te yoll ve hakikat benimdir sadece İsa'ya inananlar kurtuluşa erer. Yani İsa'ya inanan katolikler kurtuluşa erecektir

Karl Barth isa dan önce eski ahit e inanlar da kurtuluşa erecektir en onemli temsilcisi hendrick Floransa konsili bir karar alıyor sadece kurtuluşa edecek olanlar Katolik olanlardır çünkü Ortodoks ve Katolik arasında itikadi olarak çok ciddi sorunlar vardırKarl Barth vahiy ve din arasında ayırım yapar Önemli olan dine değil vahye inanmaktır der hiçbir şekilde Tanrıya ve dine inanıyor olmanız kurtuluşa erdirmez

Yahudilikte de aynı şekilde kendi aralarında dışlanır lar İslamiyette kelamcılar genel olarak dışlayıcı dır tarihsel olarak İslam düşüncesinin çoğunlukla dışlayıcı olarak görürüz bu konular tartışılmış e

Ali İmran suresinde söyle geçmiştir De ki Allah'ı gerçekten seviyorsanız ona Uyun Allah da sizi sevsin ve bağışlasın De ki Allah'a ve peygambere itaat edin Eğer aksine giderseniz şüphe yok ki Allah kafirleri sevmez Burada da Eş'ari ,Sünni,ve birçok mezheplerde birbirlerini istemedikleri ve dışladıkları görünür mesela ehli kitap diye ayrılarak vardır.

Mevdudi= insanların inanması gereken doğru inancın yapması gereken Salih amellerin peygamberlerin mesajları aracılığıyla doğru olduğunu iddia eder Müslümanların bugünkü durumu marjinalizm

Talat Koçyiğit Cennet müminlerin tek elidir diyerek dini dışlayıcılık eleştirmiştir

(not doğal din vahiysiz bir dindir ve bu da deizme götürür)

2 .DİNİ KAPSAYICILIK

Tanım= bir taraftan kendi inandığı dinin Vahyin ve Vahyin öngördüğü ahlak ve ibadet yaşamının özü olduğunu ve Muteber olduğu nihai kurtuluşun bu olduğunu Diğer taraftan Allah'ın lütfunu herşeyi kuşattığını kulların kurtuluşa erdirmeyi Murat ettiği Allah'ın kendisini çeşitli yollarla i vahy edeceğini ve diğer dinlerle de tanrının kurtuluşa Lütfü ettiğini iddia eden yaklaşıma kapsayıcılık denir

Temsilcisi İmamı GAZALI

Hristiyan temsilcisi Karl Rahler(anonim Hristiyanlık)

Prof Farzul Rahman

Vatikan konsilinde kilise merkezciliginden Tanrı merkezciligine geçilmiştir.(maide 69.ayet örnek verildi)Fasalu't tefrika beynel İslam ve'z zanadika(İslam'a müsamaha)
Gazali kâfirlere şöyle tanımlar O adam dinden çıkmıştır ve öldürülebilir,mirası alınır ,evliliği düşmüştür ehli kible tekfir edilemeyeceğini söylemiştir

Gazali'ye göre kurtuluşa Erenler

- 1. Müminler kurtuluşa erecektir*
- 2. Uzak diyarlarda yaşayanlar İslam'ın ulaşmadığı yerler yani ehli Necat olanlarda kurtuluşa erecektir*
- 3. Kendilerine din ulaşan ama yanlış ulaşanlara yani Peygamber Efendimizi yanlış ve yalancı olarak anlatılanlar da kurtuluşa erecektir*

Gazali'nin bu görüşüne Osmanlı şeyhülislamı Mustafa Sabri ve Musa Carullah da doğru kabul edip ve onayladıklarını söylüyorlar

Ancak Müslümanlarla beraber yaşayan gayrimüslimler e gelince diyelim ki onlara da İslam yanlış ulaşmış ve bunlar bu yanlış ve düzeltme imkanları da vardır Eğer bu düzeltmeyi yapmazlarsa onlar da kurtuluşa erenlerden olamazlar(Süleyman Uludağ)

DİNİ ÇOĞULCULUK PLÜRALİZM

En önemli temsilcisi JOHN HICK

Hick Mevlana'dan etkilenmiştir inançların gökkuşağı kitabını yazmıştır

Tanımı= hangi dini inanırsa inansın bütün inanç mensuplarının Hatta ateistlerin bile kurtuluşa ereceği görüşüdür Önemli olan bir dini inanmak değil Tanrıya inanmaktır İslam düşünürlerinin çoğunlukla büyük sufilerin buna yakın kanatları vardır Örneğin Mevlana'nın fiil hikayesi Bu hikayede gerçeği ararken hepimiz körüz kendi bireysel ve kültürler kavramlarımızın tuzağına Düşmüşüz anlaşılmaktadır

Bu örnekten sonra İnsanlar inançlarını nereden alıyor?

Gerçeğe götürecek nesneler nedir? diye sorular ortaya çıkmıştır

İnsanlar inançlarını seçerek tercih edemiyorlar insanların bir inanca dahil oldukları din Ailesi sosyal çevresi toplumsal yapısından kaynaklanıyor. Hick din merkezli anlayıştan Tanrı merkezli anlayışa geçiyor

İslam dünyasındaki temsilcisi Fruit Shaun (yanlış yazmış olabilirim)

Tanrı merkezli anlayış ibadeti anlamsız hale getirir dini buharlaştırır yok eder Fakat bu fil hikayesinin devamında Mevlana şöyle tamamlar o Karanlığa birisi kandil yatsaydı bütün hakikatı ortaya çıkaracaktı kanaat harikam o ki Kandili Hz Muhammed yakmıştır.

Hasan Hoca'nın fikri dinsel dışlayıcılık kabul edilebilir dinsel kapsayıcılık da fakat dinsel çoğulculuk sıkıntılı bir durumdur modern çağda da entelektüeller bu düşünceye daha yakınlardır.

(Richard swinburne ve Altın plantinga isimlerininide yazmış)

PDF HAKKINDA

* Bu Pdf 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılı/Bahar Dönemi A-GRUBU/ DİN FELSEFESİ dersi HASAN ÖZALP öğrencileri tarafından ortaklaşa hazırlanmıştır.

* Toplam 15 haftalık eğitim videolarının 1 ila 13.hafta(dahil) arasında olanları farklı öğrenciler tarafından çözümlenmeye çalışılmış, her hafta ayrı olarak hazırlanmış ve nihayetinde birleştirilmiştir.

* 9.haftada ders işlenmediğinden pdf de yer almamıştır.

* 14. ve 15.Hafta derslerimizde HASAN ÖZALP hocamız; Süleyman Ateş'in "Cennet kimsenin tekelinde değildir." ve Talat Koçyiğit'in "Cennet mü'minlerin tekelindedir" isimli makaleleri üzerinde okumalar ve çeşitli değerlendirmelerde bulunduğundan bu haftalar Pdf de içerik olarak bulunmamaktadır. Bilgi edinmek isteyenlerin ders videolarını izlemesinde yarar vardır. Derslere konu makalelerin linkleri aşağıdadır.

<http://www.islamiarastirmalar.com/upload/pdf/c2324052ddca70f.pdf?sid=10d8f4f28db011716c767260aefcbf11>

<http://www.islamiarastirmalar.com/upload/pdf/1db606a7fb61ba4.pdf>

* Final sınavlarında her ne kadar kitabi olarak 6.ve 14.üniteler arasındaki konulardan sorumlu olsak da, Hasan Özalp hocamız ders kitabından bağımsız olarak konuları işlediğinden ve konuların bağlantılı olması nedeni ile Pdf içereğindeki tüm haftaların gözden geçirilmesinde fayda var.

* Birleştirilmiş Pdf daha düzenli olabilirdi fakat, her haftanın farklı kişilerce yazılmış olması ve final sınavlarının yaklaşması nedeni ile üzerinde düzenleme yapacak vakit bulamadık. Yine de içeriğinde çok önemli bilgilerin bulunması nedeni ile kendi bütünlüğü içerisinde faydalı bir çalışma olmasını umuyoruz.

Sefer bizden, zafer Allah'tan...

Cümleten başarılar...

30/06/2021